

ΑΝΩΤΑΤΟ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**«ΤΟ FACEBOOK ΩΣ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΟ
ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ»**

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΕΣ: ΚΟΛΛΙΑ Κ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΛΑΝΤΑΒΟΥ Α. ΒΑΣΙΛΙΚΗ

ΧΑΛΑΜΑΝΙΔΟΥ Σ.ΜΑΡΙΑ-ΕΛΕΝΗ

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΥΡΟΥΔΗ ΣΕΦΕΡΙΝΑ

ΠΑΤΡΑ, ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 2013

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Στα πλαίσια των σπουδών μας, στο τμήμα Κοινωνικής Εργασίας του Ανώτατου Τεχνολογικού Ιδρύματος Πατρών εκπονήθηκε πτυχιακή μελέτη με θέμα: Το Facebook ως υποκατάστατο των κοινωνικών σχέσεων. Η εργασία είχε διάρκεια ενός ακαδημαϊκού έτους και πραγματοποιήθηκε στο τέταρτο έτος των σπουδών μας.

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας ήταν να διερευνηθούν οι έννοιες επικοινωνία, κοινωνικές σχέσεις, διαδίκτυο, μέσα κοινωνικής δικτύωσης και Facebook καθώς επίσης και να διαπιστωθεί κατά πόσο τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, και συγκεκριμένα το Facebook, έχουν επιφέρει αλλαγές στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι αλληλεπιδρούν και επικοινωνούν μεταξύ τους στις σύγχρονες κοινωνίες.

Για την πραγματοποίηση αυτής της μελέτης ήταν αναγκαία η συνεργασία μας με ανθρώπους, στους οποίους χρωστάμε ένα μεγάλο ευχαριστώ. Οι άνθρωποι αυτοί είναι κυρίως οι οικογένειές μας, που μας εμπιστεύτηκαν και μας στήριξαν στο εγχείρημά μας αυτό και γι' αυτό το λόγο τους αφιερώνουμε την εργασία αυτή. Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτρια της πτυχιακής μας μελέτης, κυρία Μαυρουδή Σεφερίνα, της οποίας η βοήθεια υπήρξε σημαντική για την ολοκλήρωση της εν λόγω διπλωματικής εργασίας. Επιπλέον, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε ιδιαίτερα την κυρία Παρασκευοπούλου-Κόλλια Ευφροσύνη για την βοήθεια που μας προσέφερε και την κατευθυντική της παρέμβαση στη λήψη σημαντικών αποφάσεων για την ομαλή διεξαγωγή της έρευνάς μας. Τις ευχαριστούμε και τις δύο για την εμπιστοσύνη που μας έδειξαν καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μας μελέτης. Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τους ανθρώπους που συνέβαλαν στην πραγματοποίηση της έρευνας, αφιερώνοντας λίγο από τον προσωπικό τους χρόνο για την διεξαγωγή των συνεντεύξεων, παραθέτοντας τις απόψεις τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη πτυχιακή μελέτη εκπονήθηκε κατά κύριο λόγο για να διερευνηθεί κατά πόσο το Facebook έχει επηρεάσει τις ανθρώπινες κοινωνικές σχέσεις. Αναλύονται όλες οι σχετικές έννοιες όπως επικοινωνία, κοινωνικές σχέσεις, ιστορία του διαδικτύου, ο τρόπος που χρησιμοποιείται σήμερα το διαδίκτυο, η ύπαρξη ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης και ο τρόπος που χρησιμοποιούνται αυτές από το ευρύ κοινό. Επίσης, έχει βασικό στόχο να εμβαθύνει στην ύπαρξη του Facebook, στον τρόπο που αυτό λειτουργεί τόσο παγκοσμίως όσο και σε εθνικό επίπεδο, καθώς επίσης και στον τρόπο με τον οποίο το χρησιμοποιούν οι νέοι σήμερα. Τέλος, πραγματοποιήθηκε ποιοτική έρευνα σε 20 άτομα, με τη μορφή συνεντεύξεων, για να διερευνηθούν οι απόψεις των νέων για το Facebook, τον τρόπο που οι ίδιοι το χρησιμοποιούν και κατά πόσο αυτό έχει επιφέρει αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων.

ABSTRACT

The study was elaborated in a graduated level in order to examine in what extend Facebook has influenced human social relationships. It analyzes all issues related to communication, social relationships, history of internet, the way that internet is being used today, the existence of website pages and the way that they are widely being used from people. The major purpose of this study is to examine thoroughly the existence of Facebook, the functionality of Facebook in global and national level as well as the way that young people use it today. Finally, we managed a qualitative study in the form of interviews in 20 young people in order to explore their views on Facebook, the way that they use it and how it has brought changes in social relationships among people.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	3
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	4
ABSTRACT	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	5
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ- ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	9
1.1 Βασικές αρχές και έννοιες του όρου επικοινωνία.....	9
1.1.1 Σκοπός της επικοινωνίας.....	10
1.1.2 Βασικές λειτουργίες επικοινωνίας	11
1.2 Κοινωνικοί δεσμοί (προγενέστερα μέχρι και σήμερα).....	13
1.3 Οικονομική κρίση και επικοινωνία.....	14
1.4 Σύγχρονοι τρόποι επικοινωνίας	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ	16
2.1 Ιστορική Αναδρομή.....	16
2.2 Πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα χρήσης του διαδικτύου	17
2.3 Το άτομο μέσα από το διαδίκτυο	20
2.4 Η ύπαρξη «εικονικών κοινότητων»	21
2.4.1 Βασικά κίνητρα συμμετοχής σε «εικονικές κοινότητες».....	22
2.4.2 Βασικοί θετικοί παράγοντες χρήσης διαδικτύου	23
2.4.3 Κίνδυνοι που εγκυμονούν- Παρουσίαση περιστατικών.....	25
2.5 Εξάρτηση στο διαδίκτυο.....	27
2.5.1 Χαρακτηριστικά εξαρτημένου ατόμου.....	28
2.5.2 Διάγνωση εξάρτησης διαδικτύου- DSM-IV.....	29
2.6 Σωστή χρήση του διαδικτύου	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗ	32
3.1 Μέσα κοινωνικής δικτύωσης	32
3.2 Κατηγορίες μέσων κοινωνικής δικτύωσης	33
3.3 Δημοφιλέστερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης	34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΟ FACEBOOK	36
4.1 Facebook: Ιστορική αναδρομή	36
4.2 Στατιστικά χρήσης του Facebook	36
4.3 Λειτουργίες του Facebook.....	38
4.4 Τρόποι που χρησιμοποιείται το Facebook	42
4.5 Ασφαλής περιήγηση στο Facebook	43
4.6 Προβολή εαυτού και διαπροσωπικές σχέσεις στο Facebook.....	44
4.7 Αλήθειες για το Facebook	48
Β' ΜΕΡΟΣ-ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ	51
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ	51
5.1 Επιλογή Ερευνητικής Μεθόδου	51
5.2 Μέθοδος Θεμελιωμένης Θεωρίας	52
5.3 Ερευνητικά ερωτήματα	54

5.4 Δείγμα.....	54
5.5 Τόπος και χρόνος.....	57
5.6 Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων.....	57
5.7 Οι συνεντεύξεις	58
5.7.1 Είδη των Συνεντεύξεων	60
5.8 Διαδικασία της Συνέντευξης.....	62
5.9 Γνωρίσματα ενός Καλού Ερευνητή.....	63
5.10 Δεοντολογία	64
5.11 Εγκυρότητα και αξιοπιστία στις συνεντεύξεις	66
5.12 Προβλήματα Κατά τη Διάρκεια των Συνεντεύξεων.....	67
5.13 Χρήση μαγνητοφώνου.....	68
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	69
6.1 Περιγραφή των συνεντεύξεων.....	69
6.1.1 Συνεντεύξεις ανδρών	69
6.1.2 Συνεντεύξεις γυναικών.....	71
6.2 Ανάλυση των αποτελεσμάτων	73
6.2.1 Έναρξη ενασχόλησης και λόγοι δημιουργίας του Facebook.....	73
6.2.2 Λόγοι ενασχόλησης σήμερα.....	74
6.2.3 Συχνότητα χρήσης του Facebook	75
6.2.4 Επικοινωνία και Facebook.....	76
6.3 Συζήτηση των αποτελεσμάτων.....	77
6.3.1 Έναρξη ενασχόλησης και λόγοι δημιουργίας του Facebook.....	77
6.3.2 Λόγοι ενασχόλησης σήμερα.....	78
6.3.3 Συχνότητα χρήσης του Facebook	79
6.3.4 Επικοινωνία και Facebook.....	80
6.3.4.1 Στάση των ερωτώμενων	81
6.4 Συμπεράσματα	81
6.5 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.....	82
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	84
Γ' ΜΕΡΟΣ: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι	88
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ	90

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από την αρχή της ύπαρξής του, ο άνθρωπος αντιλήφθηκε την αναγκαιότητα της επικοινωνίας στην καθημερινότητά του. Στις πρώτες προσπάθειες εξωτερίκευε τις σκέψεις του προφορικά. Αργότερα, άρχισε να ανακαλύπτει τον κόσμο και παρατήρησε τη δυσκολία της επικοινωνίας μεταξύ των ανθρώπων που βρίσκονται μακριά. Με την πάροδο των χρόνων και την εξέλιξη των αναγκών της κοινωνίας, δημιουργήθηκαν πιο σύγχρονα μέσα επικοινωνίας, όπως το τηλέφωνο και αργότερα το διαδίκτυο.

Στη σημερινή κοινωνία, μέσω του διαδικτύου, υπάρχουν πολλοί τρόποι κοινωνικής δικτύωσης. Ένα από τα πιο γνωστά είναι το Facebook. Το Facebook είναι ένα ηλεκτρονικό μέσο κοινωνικής δικτύωσης, μέσω του οποίου οι άνθρωποι, μπορούν να προβάλουν την προσωπική τους ζωή και τα ενδιαφέροντά τους. Επίσης, μπορούν να επικοινωνούν με τους φίλους τους, να γνωρίζουν καινούργια άτομα, να ψυχαγωγούνται μέσω των διαφόρων εφαρμογών που παρέχει και να ενημερώνονται για τα κοινωνικά τεκταινόμενα. Η ύπαρξη και η χρήση ενός τέτοιου μέσου μπορεί να επιφέρει και θετικά και αρνητικά αποτελέσματα στις ζωές και τις σχέσεις των ανθρώπων.

Παρατηρώντας την επιρροή του Facebook στη δική μας καθημερινότητα, επιλέξαμε να διερευνήσουμε αν αυτό ισχύει και στο κοινωνικό σύνολο. Πιο συγκεκριμένα, στην παρούσα πτυχιακή εργασία, θα προσπαθήσουμε να μελετήσουμε αν και κατά πόσο το Facebook έχει επιφέρει αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων. Παρά την αναγκαιότητα για διερεύνηση του συγκεκριμένου θέματος, οι προσπάθειες που έχουν γίνει στην Ελλάδα για την μελέτη του είναι λίγες.

Για την διεξαγωγή αυτής της έρευνας θεωρήσαμε χρήσιμο να πραγματοποιήσουμε μια σειρά συνεντεύξεων. Το πραγματολογικό υλικό που προέκυψε από αυτές τις συνεντεύξεις συνέβαλε στο να καταλάβουμε τον τρόπο και τους λόγους για τους οποίους οι νέοι χρησιμοποιούν το Facebook. Γνωρίζουμε ότι ίσως να μην είναι δυνατή η παρουσίαση όλων των στοιχείων που συνθέτουν την επιρροή του Facebook στις κοινωνικές σχέσεις, αλλά θα

προσπαθήσουμε να προσφέρουμε στον αναγνώστη μια ξεκάθαρη εικόνα γύρω από το τι ισχύει.

Συγκεκριμένα, στο πρώτο κεφάλαιο αυτής της πτυχιακής γίνεται αναφορά στην ανθρώπινη επικοινωνία, προγενέστερα μέχρι και σήμερα, περιγράφοντας τις αλλαγές που έχει επιφέρει ο χρόνος στον τρόπο που επικοινωνούν οι άνθρωποι. Στους λόγους για τους οποίους οι άνθρωποι επιδιώκουν να επικοινωνούν. Στο τέλος του πρώτου κεφαλαίου γίνεται αναφορά στην οικονομική κρίση και κατά πόσο αυτή έχει επηρεάσει και πώς την επικοινωνία των ανθρώπων.

Στο δεύτερο κεφάλαιο πραγματοποιείται μια ανάλυση του διαδικτύου, ξεκινώντας από την δημιουργία του και φτάνοντας μέχρι και τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι έχουν επιλέξει να λειτουργούν μέσα σε αυτό. Γίνεται αναφορά στην επίδραση του διαδικτύου στις κοινωνικές σχέσεις γενικευμένα, παρουσιάζοντας και το πρόβλημα της εξάρτησης σε σελίδες κοινωνικής δικτύωσης.

Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια της κοινωνικής δικτύωσης και κατηγοριοποιούνται τα δημοφιλέστερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στην σύγχρονη εποχή.

Το αντικείμενο μελέτης του τέταρτου κεφαλαίου είναι το Facebook. Περιγράφεται αναλυτικά πώς λειτουργεί, ο τρόπος που χρησιμοποιείται, παραθέτονται στατιστικά στοιχεία για την συχνότητα χρήσης του παγκοσμίως καθώς επίσης και τρόπο διασφάλισης προσωπικών δεδομένων. Επισημαίνονται και οι διαπροσωπικές σχέσεις των χρηστών μέσα στο Facebook.

Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά στην επιλογή της ερευνητικής μεθόδου και αναλύετε εκτενέστερα η μεθοδολογία της έρευνάς μας.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο, πραγματοποιείται ανάλυση δεδομένων της έρευνάς μας και αναφέρονται τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυση αυτή.

Α' ΜΕΡΟΣ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ- ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

1.1 Βασικές αρχές και έννοιες του όρου επικοινωνία

Ως επικοινωνία ορίζεται « η άμεση αλληλεπίδραση δύο ή περισσότερων ανθρώπων όσο και η εξ αποστάσεως αλληλεπίδραση αυτών, στην οποία μεσολαβεί η τεχνολογία, τηλέφωνο, τηλεόραση, ραδιόφωνο, πληροφορική, τηλεματική» (Wolton, 2005:22). Η επικοινωνία καθίσταται, ως μια από τις βασικότερες ανάγκες του ανθρώπου για ψυχική και γνωσιακή ευημερία (Πεπολής, 1984). Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει και ο Hartley (1969) «μέσα από την επικοινωνία οι άνθρωποι καθίστανται και κοινωνικά όντα» (Harley στο Πεπολής, 1984:12).

Δύο από τα βασικότερα μέσα επικοινωνίας, που ανακαλύφθηκαν και δημιουργήθηκαν βασιζόμενα σε τεχνολογικά μέσα, είναι η τηλεόραση και το ραδιόφωνο και μετέπειτα το διαδίκτυο. Προγενέστερα, υπήρχε ο τελάλης, ο εκκλησιαστικός κήρυκας, η αλληλογραφία, το τηλεγράφημα και το φαξ. Μερικά από αυτά χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα από ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού. Η χρησιμοποίηση της λέξης «Μέσο» είχε ως αφετηρία την λατινογενή αγγλοσαξονική λέξη medium (πληθ.media) με σκοπό να αποδοθεί η τεχνική μετάδοση, αρχικά του ήχου (ραδιοφωνική μετάδοση) και έπειτα της εικόνας και ήχου (τηλεοπτική μετάδοση) (Πεπολής, 1984).

«Επικοινωνία είναι η διαδικασία δημιουργίας, ανταλλαγής, ερμηνείας και αξιολόγησης –αξιοποίησης συμβόλων, σημάτων, πληροφοριών και μηνυμάτων» (Γιαννούλεας, 1998:23). Επικοινωνία υφίσταται συνήθως ή μεταξύ δύο ανθρώπων ή μέσα σε μία ομάδα. Ο Βίον υποστήριζε ότι « κάθε άνθρωπος λειτουργεί διαφορετικά ως άτομο ή ως μέλος της ομάδας. Άρα, κάθε άτομο ορίζεται από την προσωπική ατομική του ταυτότητα, αλλά και από την ομαδική του ταυτότητα- παράλληλα με το γεγονός ότι κάθε ομάδα είναι ταυτόχρονα και ένα ξεχωριστό σύνολο αλλά και μια ομάδα που αποτελείται από άτομα, με βασικά

χαρακτηριστικά την αμοιβαιότητα και την ισορροπία» (Bion στο Μαρούδα-Χατζούλη, 2009:114)

Οι προσεγγίσεις που έχουν πραγματοποιηθεί κατά καιρούς για τις σχέσεις μεταξύ επικοινωνίας και κοινωνίας θα μπορούσαν να διακριθούν σε τρεις βασικές έννοιες: α) την άμεση επικοινωνία και β) την τεχνική επικοινωνία.

α) Η άμεση επικοινωνία αναφέρεται στην ενστικτώδη ανάγκη του καθενός να μιλήσει και να αλληλεπιδράσει με έναν άλλον άνθρωπο. Είναι μια θεμελιώδης ανθρωπολογική εμπειρία και σαφώς καθίσταται αδύνατη η ύπαρξη ατομικής και συλλογικής ζωής χωρίς επικοινωνία. Το να επικοινωνεί κανείς συνίσταται στο να συνδιαλέγεται με τους άλλους. Δεν μπορούν να υπάρξουν άνθρωποι χωρίς κοινωνίες, αλλά και κοινωνίες δίχως επικοινωνία.

β) Η τεχνική επικοινωνία. Αφορά κατά κύριο λόγο τον σύγχρονο τρόπο επικοινωνίας όπως αυτός πρωτοεμφανίστηκε, διαμορφώθηκε και εφαρμόστηκε στις δυτικές χώρες. Είναι το σύνολο των τεχνολογιών, όπου μέσα σε έναν αιώνα, κατήργησε τις προγονικές συνθήκες της άμεσης επικοινωνίας και τις αντικατέστησε με το κύριο μοτίβο της επικοινωνίας εξ' αποστάσεως (Wolton, 2005).

1.1.1 Σκοπός της επικοινωνίας

Η επικοινωνία πέραν του ότι, είναι μια φυσική ανάγκη που πηγάζει μέσα από τον κάθε άνθρωπο, στοχεύοντας κατά βάση στην κοινωνικοποίηση, αποσκοπεί τις περισσότερες φορές κάπου. Έχει δηλαδή κάποιο σκοπό. Ο σκοπός μιας συγκεκριμένης συναλλαγής πληροφοριών, απόψεων και αντιλήψεων μπορεί να είναι σοβαρός ή ασήμαντος. Για να μπορέσει κανείς να αξιολογήσει την επιτυχία μιας επικοινωνιακής σχέσης θα πρέπει να αναρωτηθεί εάν έχει επιτευχθεί ο αρχικός σκοπός της ενέργειας του. Αν μια φαινομενικά επιτυχημένη συναλλαγή αποτύχει ή επιτύχει στην επίτευξη του σκοπού της, εξαρτάται από τον σκοπό που είχε ο ίδιος ο ομιλητής. Ωστόσο οι ομιλητές δεν έχουν πάντα συναίσθηση του σκοπού τους (Verderber,1998).

Οι σχέσεις των ανθρώπων συνεχώς μεταβάλλονται και οι τρόποι που επικοινωνούν αλλάζουν ανάλογα με τις ανάγκες τους και τις καταστάσεις που

βιώνουν σε ατομικό επίπεδο. Τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας αφορούν ένα ευρύ κοινό με μεγάλες διαστάσεις. Η επικοινωνία, όμως, έχει και άλλες πτυχές. Πέρα από τη μαζική επικοινωνία υφίσταται και η επικοινωνία μεταξύ δύο ατόμων ή η επικοινωνία με τον ίδιο τον εαυτό (Satir, 1976)

Επειδή η επικοινωνία είναι τόσο λεκτική όσο και σωματοκινητική, στέλνουμε συνεχώς μηνύματα μέσω της συμπεριφοράς μας, από τα οποία οι άλλοι βγάζουν ορισμένα νοηματικά συμπεράσματα. Ακόμη και η σιωπή ή η απουσία μπορούν να θεωρηθούν επικοινωνιακές συμπεριφορές εφόσον ο άλλος λαμβάνει μηνύματα από αυτές. Για να θεωρηθεί μια επικοινωνία επιτυχής θα πρέπει κανείς να καταλαβαίνει τα μηνύματα που «στέλνει» και κατά πόσο είναι σαφή στο ευρύτερο κοινό. Μια καλή επικοινωνία με τον ίδιο τον εαυτό μπορεί να διασφαλίσει στο άτομο ένα σωστά διαμορφωμένο χαρακτήρα (Verderber, 1998). «Ο τρόπος που επιβιώνουμε αντανακλά στην επικοινωνία μας και γίνεται το σκηνικό των σχέσεών μας» (Satir, 1976:45).

1.1.2 Βασικές λειτουργίες επικοινωνίας

Ο κάθε άνθρωπος επικοινωνεί για κάποιο λόγο εφόσον, η επικοινωνία επηρεάζει άμεσα κάθε πτυχή της ζωής του. Οι βασικότερες λειτουργίες της επικοινωνίας είναι:

1. *Η κάλυψη ορισμένων αναγκών*, με πρώτη στη ανάγκη την κοινωνικοποίηση. Όπως το νερό, η στέγη και η τροφή έτσι και η επικοινωνία θεωρείται βασική ανάγκη. Αρκετές φορές το περιεχόμενο των συζητήσεων είναι ασήμαντο. Δύο άνθρωποι μπορούν να ευχάριστα για πολλές ώρες και να έχουν ανταλλάξει μικρό αριθμό σημαντικών πληροφοριών, ωστόσο η επικοινωνία τους έχει εξυπηρετήσει ένα πολύ σημαντικό σκοπό, την πολύ απλή ανάγκη του ανθρώπου να επικοινωνήσει με ένα άλλο ανθρώπινο ον (Verderber, 1998).
2. *Ενίσχυση και διατήρηση της αίσθησης του εαυτού*. Μέσω της επικοινωνίας ο άνθρωπος επιζητά την αναγνώριση του ατόμου του και διαμορφώνει το χαρακτήρα του. Οι απαντήσεις σε εσωτερικά ερωτήματα του καθενός που αφορούν τη συμπεριφορά και το χαρακτήρα του γίνονται γνωστές, κατά ένα μεγάλο ποσοστό, από τις πληροφορίες που λαμβάνει κάποιος μέσω

της λεκτικής και σωματοκινητικής επικοινωνίας με τους άλλους (Verderber, 1998).

3. *Ανάπτυξη σχέσεων.* Γνωρίζουμε καλύτερα τον άλλον εάν επικοινωνήσουμε μαζί του. Μέσω της επικοινωνίας οι σχέσεις των ανθρώπων διευρύνονται και βαθαίνουν ή τελματώνονται και σβήνουν. Πολύ λίγες σχέσεις είτε επαγγελματικές είτε κοινωνικές είτε φιλικές είτε προσωπικές παραμένουν ίδιες (Verderber, 1998).
4. *Ανάγκη για αλληλοβοήθεια.* Ένα ακόμα κίνητρο για επικοινωνία είναι η ανάγκη των ανθρώπων να βοηθούν, να υποστηρίζουν και να φροντίζουν ο ένας για τις ανάγκες του άλλου (DeVito, 2004).
5. *Επικοινωνία με σκοπό την αντιμετώπιση των Κοινωνικών Υποχρεώσεων.* Οι φράσεις «Χαίρω πολύ», «Πώς πάει; Όλα καλά;», «Τι νέα;» κ.α. είναι φράσεις που χρησιμοποιούνται καθημερινά για να μπορούν οι άνθρωποι να ανταπεξέρχονται στις κοινωνικές τους υποχρεώσεις. Η παράβλεψη αυτών μπορεί να θεωρηθεί προσβολή από κάποιο οικείο πρόσωπο. Η ανάγκη του ατόμου να αναγνωρίσει τους άλλους και να σεβαστεί άλλες κοινωνικές υποχρεώσεις εξυπηρετεί την επίδειξη των δεσμών που έχουν δημιουργηθεί με άλλους ανθρώπους, είτε υφίσταται είτε όχι κάποια σχέση με αυτούς (Verderber, 1998).
6. *Επικοινωνία με σκοπό την ανταλλαγή πληροφοριών.* Οι πληροφορίες αποτελούν ένα βασικό συστατικό της αποτελεσματικής λήψης αποφάσεων. Κάποιες πληροφορίες λαμβάνονται μέσω της παρατήρησης, κάποιος μέσω της μελέτης, άλλες μέσω της τηλεόρασης και πολλές μέσω της άμεσης επικοινωνίας με τους άλλους ανθρώπους. Καθημερινά οι άνθρωποι έρχονται σε αμέτρητες επαφές που περιλαμβάνουν την αποστολή και λήψη πληροφοριών (Verderber, 1998).
7. *Ανάγκη για ψυχαγωγία και διασκέδαση.* Οι άνθρωποι επιλέγουν να επικοινωνούν αποσκοπώντας στο παιχνίδι, δηλαδή ανάγκη για ψυχαγωγία και διασκέδαση. Όταν σαν στόχος επικοινωνίας με τον άλλον είναι το παιχνίδι, δημιουργούνται αισθήματα χαράς, ικανοποίησης, απόλαυσης και ευχαρίστησης (DeVito, 2004)
8. *Επιρροές απέναντι στους άλλους.* Καθημερινά οι άνθρωποι προσπαθούν με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους να εξασκήσουν την επιρροή τους

απέναντι στους άλλους. Ορισμένοι μελετητές υποστηρίζουν ότι πρωταρχικός σκοπός κάθε προσπάθειας για επικοινωνία είναι η άσκηση επιρροών ούτως ώστε να επηρεαστεί η συμπεριφορά του άλλου (Verderber,1998).

Ωστόσο, υπάρχουν ορισμένοι παράγοντες, που διαμορφώνουν και επηρεάζουν τους λόγους που επικοινωνούν οι άνθρωποι. Αρχικά, η αναγνώριση των παλαιών κανόνων. Στην παιδική ηλικία οι περισσότεροι άνθρωποι μαθαίνουν μια σειρά από κανόνες, οι οποίοι συνεχίζουν να υπάρχουν και στην ενήλικη ζωή και διαμορφώνονται ανάλογα με τις εμπειρίες που βιώνει το εκάστοτε άτομο. Οι κανόνες αυτοί διαμορφώνουν και την συμπεριφορά μας απέναντι στο άτομο ή τα άτομα που επιθυμεί κανείς να επικοινωνήσει. Το παρελθόν του κάθε ανθρώπου επηρεάζει το παρόν του, επομένως, και τον τρόπο που θα επικοινωνεί με τους άλλους. Οι εμπειρίες του παρελθόντος μπορεί να επιφέρουν είτε θετικά είτε αρνητικά αποτελέσματα. Όταν η εμπειρία έχει αρνητικό αντίκτυπο, το άτομο αλλάζει τον τρόπο που λειτουργεί και την οπτική γωνία που αντιλαμβάνεται τα πράγματα για να επικοινωνήσει καλύτερα (Satir, 1976).

1.2 Κοινωνικοί δεσμοί (προγενέστερα μέχρι και σήμερα)

Ο άνθρωπος από τη στιγμή που γεννιέται αποζητά την συντροφικότητα. Έχει παρατηρηθεί ότι τα μωρά αρχίζουν και κλαίει όταν μένουν ώρα μόνα τους, και με την παρουσία της μητέρας τους ή κάποιου συγγενή ηρεμούν. Ο άνθρωπος έχει γεννηθεί για να ανήκει σε ένα ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Η ποιότητα των σχέσεων που θα αναπτύξει το άτομο με τα μέλη μιας ομάδας (είτε αυτή θα βασίζεται στον πραγματικό κόσμο είτε θα βασίζεται στον ηλεκτρονικό-διαδικτυακό κόσμο) εξαρτάται από το πώς θα αλληλεπιδράσει μέσα στην ομάδα. Συγκεκριμένα, ομάδα είναι ένα δίκτυο σχέσεων το οποίο δεν είναι μόνο ενδο-προσωπικό αλλά θα μπορούσε να περιγραφεί και ως δια-προσωπικό και υπερ-προσωπικό. Μέσα από την ομάδα το κάθε άτομο ξεχωριστά διαμορφώνει μια νέα προσωπικότητα (Μαρούδα-Χατζούλη, 2009).

Ο τρόπος που επιβιώνουν σήμερα οι φιλίες μέσα στις ομάδες έχει αλλάξει σε σύγκριση με αυτά που ίσχυαν παλιότερα. Το νόημα της φιλίας μεταβάλλεται σύμφωνα με το κοινωνικοπολιτισμικό πλαίσιο της κάθε εποχής

πραγματικότητας. Συγκεκριμένα, στις αρχαϊκές κοινωνίες οι στενοί διαπροσωπικοί δεσμοί πραγματώνονταν στα πλαίσια της ευρύτερης οικογένειας και πληρούσαν διάφορες ψυχοκοινωνικές λειτουργίες (Μαυρίδης, Χρηστάκης, 2005).

Οι άνθρωποι ήταν συγγενείς άρα και φίλοι, ικανοποιώντας έτσι την ανάγκη για στοργή, ασφάλεια και επικοινωνία. Ήταν κάτι που είχε εδραιωθεί και ήταν συνυφασμένο με τις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών και πέραγε από γενιά σε γενιά για αιώνες. Με το πέρασμα των χρόνων οι κοινωνικές δομές μεταβαλλόταν, η τεχνολογία εισέβαλε στην καθημερινότητα και η ανάγκη εύρεσης φίλων και όχι απαραίτητα συγγενικών προσώπων μεγάλωνε. Άρχισαν επομένως, να εγκαθιδρύονται δεσμοί ολοένα και περισσότερο στηριγμένοι στην αμοιβαία έλξη και την διαφορετικότητα. Η ανάγκη του ανθρώπου να επικοινωνεί και να κάνει φιλίες είναι αρκετά μεγάλη ώστε να έχει εισβάλει στον διαδικτυακό κόσμο και να αναπτύσσεται συνεχώς από εκεί μέσα (Μαυρίδης, Χρηστάκης, 2005).

1.3 Οικονομική κρίση και επικοινωνία

Ένα από τα προβλήματα της σύγχρονης πραγματικότητας είναι η οικονομική κρίση που έχει δημιουργήσει αρκετές αλλαγές στις ζωές των ανθρώπων. Οι άνθρωποι βιώνουν αρκετές στρεσογόνες καταστάσεις, οι οποίες δεν τους επιτρέπουν να έρχονται σε επαφή με φίλους τους που αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν έχουν την δύναμη να ακούσουν και να συζητήσουν για άλλα προβλήματα εκτός από τα δικά τους. Αυτό σε καμία περίπτωση δεν τους κάνει κακούς ανθρώπους, απλά είναι μια μορφή μηχανισμού που ενεργοποιείται στα άτομα. Γενικά, αν δεν το άτομο δεν αναγκαστεί να αντιμετωπίσει μια δύσκολη κατάσταση έχει την τάση να την αποφεύγει. Όλα τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα οι άνθρωποι να απομονώνονται θεωρώντας ότι με αυτόν τον τρόπο θα αντιμετωπίσουν τα προβλήματα τους καλύτερα. Κάτι όμως που είναι πάρα πολύ δύσκολο να συμβεί, αφού για να έχει τα επιθυμητά αποτελέσματα, ο καλύτερος τρόπος είναι το άτομο να συμμετέχει σε ομάδες και γενικά να έρχεται σε επαφή με τον κοινωνικό του περίγυρο με σκοπό να αντλεί ψυχική δύναμη (Βακούνδιος, 2013)

Επιπροσθέτως, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί πως το χαμηλό κόστος που απαιτείται για να έχει πρόσβαση στο Διαδίκτυο παίζει καθοριστικό ρόλο στην

ολοένα και μεγαλύτερη συμμετοχή χρηστών σ' αυτό. Οι άνθρωποι, λόγω οικονομικής κρίσης, δεν έχουν τη δυνατότητα να ξοδεύουν άσκοπα χρήματα. Η χρήση του διαδικτύου είναι οικονομική και προσβάσιμη σχεδόν από όλα τα κοινωνικο-οικονομικά στρώματα. Ο καθένας μπορεί να κάνει χρήση πληρώνοντας ένα ελάχιστο ποσό και να μιλά με άτομα απ' όλο τον κόσμο, με τα οποία έχει κοινές απόψεις, ενδιαφέροντα και ιδέες. Αρκετοί είναι και εκείνοι που το χρησιμοποιούν με σκοπό να μπορούν να επικοινωνούν με ανθρώπους που ήδη γνωρίζουν και βρίσκονται αρκετά μακριά τους (Κούρτη, 2003).

Ανακεφαλαιώνοντας, στη σύγχρονη εποχή ο τρόπος ζωής δεν μοιάζει σε τίποτα με αυτόν του παρελθόντος με αποτέλεσμα να έχει επιφέρει αρκετές αλλαγές. Κάθε μέρα ο κόσμος αλλάζει, μετατρέποντας την καθημερινότητα σε ένα μοντέρνο στυλ. Από πολλούς αυτός ο καινούργιος τρόπος ζωής χαρακτηρίζεται με αρνητικό τρόπο. Όπως και να τον χαρακτηρίσει κανείς, όλοι καταλήγουν πως έχει υποστεί αλλαγές, αφού η κοινωνία εκμεταλλευόμενη την ανάπτυξη της τεχνολογίας μετατρέπεται σε μια κοινωνία πιο άνετη, μεγαλύτερη, πιο ανεπτυγμένη και πιο δίκαιη. Με λίγα λόγια, η εξέλιξη της κοινωνίας και του τρόπου ζωής χρειάζεται να συνεχιστεί αλλά με όρια για την αποφυγή προβλημάτων αργότερα (Βακούνδιος, 2013)

1.4 Σύγχρονοι τρόποι επικοινωνίας

Στην εποχή που διανύουμε υπάρχουν πολλοί τρόποι που χρησιμοποιεί ο άνθρωπος για να επικοινωνήσει, οι οποίοι του κάνουν την ζωή πιο εύκολη. Κανείς δεν θα μπορούσε να φανταστεί την σύγχρονη κοινωνία, χωρίς τους νέους τρόπους επικοινωνίας. Βέβαια μια τέτοια μορφή επικοινωνίας, δεν αντικαθιστά σε τίποτα την κατά πρόσωπο επικοινωνία. Με αυτό τον τρόπο το άτομο μπορεί να δει τα μάτια του άλλου, τις κινήσεις του, να καταλάβει τα συναισθήματά του, κάτι που δεν του προσφέρει οποιαδήποτε άλλη μορφή επικοινωνίας (Καζάζη Μ. , 2008).

Ένας από τους σύγχρονους τρόπους επικοινωνίας είναι μέσω του διαδικτύου, το οποίο προσφέρει αμέτρητες πληροφορίες στους χρήστες του. Το διαδίκτυο έχει ενσωματωθεί στην καθημερινότητα και ουσιαστικά επιφέρει μια επανάσταση στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι μπορούν να σχετίζονται. Δίνει την δυνατότητα να συνομιλούν με όποιο άτομο θέλουν, όποτε αυτοί θέλουν, όπου και

αν βρίσκεται, και είναι ένας τρόπος για εξοικονόμηση χρόνου (Καζάζη Μ. , 2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΤΟ ΔΙΑΔΥΚΤΙΟ

Το θέμα της πτυχιακής μας βασίζεται στο διαδίκτυο-internet και χωρίς αυτό δεν θα υπήρχαν σήμερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, επομένως ούτε σε εμάς θα είχε δοθεί η δυνατότητα να ερευνήσουμε το θέμα του Facebook. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο θεωρήσαμε απαραίτητη την αναφορά τόσο στην ιστορική αναδρομή του διαδικτύου όσο και στον τρόπο που αυτό λειτουργεί σήμερα.

2.1 Ιστορική Αναδρομή

Η ύπαρξη του Διαδικτύου όπως το ξέρουμε σήμερα, ξεκίνησε σε μια άλλη μορφή, τη δεκαετία του '60. Η ανάγκη ενός τέτοιου μέσου γεννήθηκε από τις Αρχές των ΗΠΑ, όταν αναζητούσαν ένα τρόπο ώστε να μη χαθεί η δυνατότητα επικοινωνίας μετά από μια πυρηνική επίθεση. Έτσι, το 1969 δημιουργείται από την Υπηρεσία Προηγμένων Ερευνητικών Προγραμμάτων (Advanced Research Projects Agency-ARPA) ένα πειραματικό δίκτυο, το ARPANET. Ένα από τα βασικότερα μειονεκτήματά του ήταν η έλλειψη διαθεσιμότητάς του στο ευρύ κοινό. Στα τέλη της δεκαετίας του '70, μια ομάδα φοιτητών κατόρθωσαν να δημιουργήσουν ένα δίκτυο, το USENET, το οποίο θα ήταν πλέον διαθέσιμο σε έναν πιο ευρύ πληθυσμό και για πρώτη φορά δόθηκε η δυνατότητα διαδικτυακής επικοινωνίας χιλιάδων ανθρώπων από διαφορετικά σημεία του πλανήτη. Το δίκτυο αυτό διαδόθηκε πολύ γρήγορα και η εξέλιξή του ήταν ανέλπιστα ανοδική, ώσπου το 1981 πραγματοποιήθηκε σύνδεση μεταξύ των δυο δικτύων, USENET και ARPANET (Λέανδρος, 2004).

Το 1983 πραγματοποιήθηκε διαχωρισμός του ARPANET σε δύο συστήματα, το ARPANET, το οποίο διατηρήθηκε για πολιτική χρήση, και το MILNET, το οποίο αξιοποιήθηκε για στρατιωτική χρήση. Τα δυο αυτά συστήματα για να μπορούν να ανταλλάσσουν πληροφορίες, ήταν συνδεδεμένα μεταξύ τους, μέσω ενός διαδικτύου, το INTERNET Παράλληλα δημιουργούνταν διάφορα άλλα δίκτυα, τα οποία όμως σταδιακά συνδέθηκαν κι αυτά με το INTERNET, έτσι ώστε η διάχυση πληροφοριών να είναι ευκολότερη (Λέανδρος, 2004).

Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του '80, παρόλο που το διαδίκτυο εξελισσόταν ταχύτατα, εξακολουθούσε να απευθύνεται στην επιστημονική κοινότητα. Έτσι, στις αρχές της δεκαετίας του '90, το Διαδίκτυο πήγε ένα βήμα παρακάτω και ήταν πλέον διαθέσιμο σε οποιονδήποτε χρήστη ανά τον κόσμο μέσω ενός απλού προσωπικού υπολογιστή. Μετά από αυτή την αλλαγή, η επισκεψιμότητα στο Διαδίκτυο αυξήθηκε ραγδαία. Ενδεικτικά, το 1979 οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές που ήταν συνδεδεμένοι και είχαν διεύθυνση στο δίκτυο ήταν μόλις 188, ενώ στα τέλη της δεκαετίας του '80 αυξήθηκαν σε 159.000. Το 1995, ο αριθμός αυτός έφτασε τους 5.846.000 (Λεάνδρος, 2004).

2.2 Πλεονεκτήματα-μειονεκτήματα χρήσης του διαδικτύου

Η επικοινωνία αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της τεχνολογικής εξέλιξης δημιουργώντας νέους δρόμους προόδου και καινοτομίας. Τη δεκαετία του ενενήντα, η ψηφιακή επανάσταση είχε ως επίκεντρο της το δίκτυο. Το δίκτυο, μετά την εμφάνισή του, έχει επιφέρει αλλαγές μεγάλης έκτασης και σημαντικούς μετασχηματισμούς στην οικονομία, την πολιτική, την εκπαίδευση, την κοινωνία ακόμη και στους τρόπους διασκέδασης των ανθρώπων έχουν επέλθει αλλαγές (Cebrian, 2000).

Είναι πια ευρύτερα αποδεκτό ότι το διαδίκτυο κατέχει καθοριστικό ρόλο στις ζωές των ανθρώπων στις σύγχρονες κοινωνίες. Ως αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας τους διαμορφώνει την προσωπικότητα και τη συμπεριφορά τους. Πλέον ο καθένας μπορεί να κάνει οτιδήποτε αυτός επιθυμεί, παραμένοντας στο σπίτι του ή στο γραφείο του. Σύμφωνα με τον Tim Berners – Lee, ο οποίος εφήυρε τον παγκόσμιο ιστό υποστηρίζει ότι: «Τον σχεδίασα με μια κοινωνική προοπτική – για να διευκολύνει την ανθρώπινη συνεργασία – και όχι σαν τεχνολογικό παιχνίδι. Απώτατος στόχος του είναι να υποστηρίξει και να βελτιώσει τον ιστό που όλοι υφαίνουμε με την ύπαρξη μας στον κόσμο» (Tim Berners-Lee στο Κούρτη, 2003:71).

Η ταχύτατη ανάπτυξη του διαδικτύου και το γεγονός ότι ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι το χρησιμοποιούν έχει επιφέρει πληθώρα αλλαγών και στον τομέα της γλώσσας. Αυτό συμβαίνει επειδή η επικοινωνία στο διαδίκτυο επιτυγχάνεται κυρίως με τον γραπτό λόγο.

Από προσωπική μας εμπειρία με τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και πιο συγκεκριμένα του Facebook, διαπιστώνουμε πως στην επικοινωνία μέσω του διαδικτύου γίνεται πιο απλή χρήση της γλώσσας, χωρίς να τηρούνται οι κανόνες σύνταξης και γραμματικής. Επιπρόσθετα, πολλά είναι τα άτομα εκείνα που δεν χρησιμοποιούν ελληνικούς χαρακτήρες όταν γράφουν, αλλά τα γνωστά greeklish, παραποιώντας με αυτό τον τρόπο τις λέξεις. Αρκετές φορές γίνεται χρήση συντομογραφιών των λέξεων, καθώς επίσης υπάρχει και ένας αρκετά μεγάλος κατάλογος που αποτελείται από σύμβολα, με τα οποία δημιουργούνται διάφορες εικόνες. Στον χώρο των μέσων κοινωνικής δικτύωσης αυτές οι εικόνες ονομάζονται emoticons και συμβολίζουν διάφορες συναισθηματικές καταστάσεις που βιώνει το άτομο που τις χρησιμοποιεί. Ανήκουν στην μη λεκτική επικοινωνία, η οποία στον κυβερνοχώρο επιτυγχάνεται με την χρήση αυτών των συμβόλων.

Ένα από τα πιο βασικά στοιχεία που προσφέρει η επικοινωνία μέσω διαδικτύου στο άτομο είναι πως στην περίπτωση που βιώσει κάτι αρνητικό, μέσα από μια συνομιλία ή έναν διαδικτυακό φίλο, μπορεί να το αντιμετωπίσει πολύ απλά, με το να μην ξανασυνδεθεί ή ακόμα καλύτερα με το να διαγράψει το συγκεκριμένο άτομο. Αυτό όμως σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να γίνει στην καθημερινότητα του αφού δεν μπορεί να ξεπεράσει με τόση ευκολία τις δυσκολίες και τις αλλαγές που συμβαίνουν στην πραγματική του ζωή (Κούρτη, 2003).

Πέραν των σημαντικών επιρροών του διαδικτύου στα διάφορα πεδία της κοινωνίας, αξιοσημείωτοι είναι και οι κίνδυνοι που εγκυμονούν, τόσο σε παγκόσμιο όσο και σε ατομικό επίπεδο. Υφίστανται μετασχηματισμοί σε παλιούς επιχειρηματικούς κανόνες, στους κοινωνικούς θεσμούς αλλά και στις σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων. Τα νέα μέσα αλλάζουν τον τρόπο της επιχειρηματικότητας, της εργασίας, της μάθησης, του παιχνιδιού ακόμη και της σκέψης. Το δίκτυο έχει τη δυνατότητα να εισχωρεί στις προσωπικές ζωές των ανθρώπων. Οι άνθρωποι έχουν αποδεχτεί το γεγονός ότι, οφείλουν να παρέχουν κάποιες λεπτομέρειες για την ζωή τους, προκειμένου να αποκτήσουν πρόσβαση σε υπηρεσίες, ιστοσελίδες κ.α. (Cebrian, 2000).

Το διαδίκτυο αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητας των ανθρώπων και επηρεάζει άμεσα τις ζωές των χρηστών του. Βέβαια, όσο

αυξάνεται η σημασία και η αξία των πληροφοριών τόσο αυξάνεται και η τάση για παράνομη απόκτηση ή καταστροφή των πληροφοριών αυτών. Οι παράνομες αυτές ενέργειες αποτελούν το Ηλεκτρονικό Έγκλημα. Ως Ηλεκτρονικό Έγκλημα ορίζεται ένα σύνολο παράνομων ενεργειών, οι οποίες απειλούν ένα πληροφοριακό σύστημα και καλύπτουν τους εξής τομείς:

- Την απάτη. Δηλαδή, την παράνομη κατοχή, χρήση, αλλοίωση, καταστροφή των δεδομένων του πληροφοριακού συστήματος.
- Την κλοπή. Χρήση μη εξουσιοδοτημένων αντιγράφων δεδομένων και Λογισμικού (πειρατεία) και κλοπή δεδομένων και λογισμικού.
- Την εισβολή. Μη εξουσιοδοτημένη πρόσβαση στο πληροφοριακό σύστημα.

Από τη στιγμή που κάποιος άνθρωπος αποφασίζει να δημιουργήσει λογαριασμούς σε διάφορους ιστότοπους, οφείλει να γνωρίζει τους παραπάνω κινδύνους που εγκυμονούν στο διαδίκτυο (Κοίλιας *etc.*, 2004).

Εντούτοις, σε μια ελεύθερη κοινωνία οι χρήστες του διαδικτύου έχουν το δικαίωμα να εξασφαλίζουν, ότι οι πληροφορίες τους δεν παραβιάζονται και δεν γίνεται κατάχρησή τους. Στην Ελλάδα το δικαίωμα αυτό εξασφαλίζεται απο σχετική νομοθεσία:

«Σημείο αναφοράς παρέχει το άρθρο 8 του συντάγματος για το απόρρητο της προσωπικής ζωής του ατόμου» (Κοίλιας *etc.*, 2004:164).

«Ο νόμος 2225/1994 περί “προστασίας της ελευθερίας ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις” ο οποίος αναφέρεται στην προστασία των πολιτών από τη διακίνηση των δεδομένων και όχι από την επεξεργασία τους. Με το νόμο αυτό θεσμοθετείται η Εθνική Επιτροπή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΕΕΠΑΕ), η οποία αποτελεί ανεξάρτητη δημόσια αρχή με αποστολή την προστασία του απορρήτου κάθε τηλεπικοινωνιακής ανταπόκρισης ή επικοινωνίας καθώς και τον έλεγχο της τήρησης των όρων της άρσης του απορρήτου, τους οποίους θέτει η δικαστική αρχή» (Κοίλιας *etc.*, 2004:164).

«Ο νόμος της 2472/97 περί “προστασίας του ατόμου από την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα”, με τον οποίο δημιουργήθηκε η ανεξάρτητη

Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα» (Κοίλιας etc., 2004:164).

2.3 Το άτομο μέσα από το διαδίκτυο

Το διαδίκτυο και η ραγδαία εξέλιξη του, τα τελευταία χρόνια έχει επηρεάσει άμεσα τον εαυτό και την προσωπική ταυτότητα του κάθε ανθρώπου. Το άτομο μέσα από το διαδίκτυο και πιο συγκεκριμένα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχει πολλές δυνατότητες να παρουσιάσει τον εαυτό του με οποιονδήποτε τρόπο αυτός επιθυμεί. Έχει δυο βασικά στοιχεία, την ανωνυμία και την απόσταση, που του επιτρέπουν να φανερώσει μόνο τα θετικά του στοιχεία ή σε πολλές περιπτώσεις και έναν διαφορετικό εαυτό (Κούρτη, 2003).

Άλλωστε αρκετοί είναι αυτοί που με την δημιουργία ενός προφίλ προσποιούνται ότι είναι άλλοι και δεν παρουσιάζουν την πραγματική τους ταυτότητα, για διαφορετικούς λόγους κατά περίπτωση. Αναμφισβήτητα, πολλοί είναι και αυτοί που έχουν κάποιο λογαριασμό στο Facebook ή στο twitter ή σε οποιοδήποτε τέτοιο μέσο κοινωνικής δικτύωσης και το χρησιμοποιούν με σκοπό να συνομιλήσουν και να γνωρίσουν νέους ανθρώπους (Κούρτη, 2003).

Εξάλλου, σε πολλούς δίνει την δυνατότητα να μπορούν πιο εύκολα να αναφέρουν και να συζητήσουν κάτι που τους προβληματίζει με κάποιον «διαδικτυακό φίλο». Αυτό συμβαίνει γιατί το βρίσκουν πιο εύκολο και δεν φοβούνται ότι το άγνωστο άτομο θα τους κρίνει. Το γεγονός αυτό τους παρέχει την ασφάλεια ότι δεν θα τον δουν ποτέ από κοντά, άρα μπορούν πολύ πιο εύκολα να πουν και να παραδεχτούν πράγματα που στην πραγματική τους ζωή ποτέ δεν θα τα ανέφεραν (Κούρτη, 2003).

Οι Jakobson και Porđan υποστηρίζουν ότι «η τεχνολογία που προσφέρεται σε αυτές τις μορφές επικοινωνίας χρησιμεύει ως μια μάσκα που προστατεύει το άτομο που κρύβεται από πίσω της και έτσι το βοηθά να ανοιχτεί περισσότερο. Το φαινόμενο αυτό αποκρυσταλλώνεται θαυμάσια στη ρήση “η μάσκα δεν κρύβει, αποκαλύπτει”». Όλη αυτή η διαδικασία με την αλλαγή του εαυτού και της προσωπικής ταυτότητας ελλοχεύει κινδύνους όταν δεν υπάρχουν αυστηρά όρια ανάμεσα στον «πραγματικό» εαυτό και στον «διαδικτυακό» με αποτέλεσμα αυτά

να μπερδεύονται και να προκαλούν σύγχυση στο άτομο (Jackson και Popdan στο Κούρτη, 2003:155)

2.4 Η ύπαρξη «εικονικών κοινοτήτων»

Με τον όρο «κοινότητα» χαρακτηρίζεται μια ομάδα ανθρώπων που κατά κύριο λόγο ζουν και αλληλεπιδρούν στον ίδιο χώρο και χρόνο. Βασικό χαρακτηριστικό των συγκεκριμένων κοινοτήτων είναι πως έχουν την δική τους δομή, οργάνωση, κουλτούρα και ταυτότητα. Γενικά, έχουν δική τους γλώσσα και κώδικα επικοινωνίας. Σε συνδυασμό με τα παραπάνω απαιτείται η κατά πρόσωπο επικοινωνία αποσκοπώντας στην καλύτερη λειτουργία της κοινότητας (Jan van Dijk, 1999).

Τα τελευταία χρόνια με τη ραγδαία ανάπτυξη του διαδικτύου και την εμφάνιση ολοένα και περισσότερων μέσων κοινωνικής δικτύωσης, οι «παραδοσιακές κοινότητες» έχουν αντικατασταθεί από τις «εικονικές κοινότητες». Δεν υπάρχει ένας ακριβής ορισμός, αλλά θα ήταν χρήσιμο να αναφερθεί πως για να συμμετέχει κάποιος σε τέτοιου είδους κοινότητες δεν είναι απαραίτητη προϋπόθεση ο χρόνος και ο χώρος, αντίθετα τα άτομα χρειάζεται να συναντιούνται στο διαδίκτυο, να έχουν τις ίδιες ή παρόμοιες αξίες και ενδιαφέροντα (Κούρτη, 2003).

Για την συμμετοχή σε μια «εικονική κοινότητα» δεν απαιτούνται συγκεκριμένοι όροι και κανόνες. Αρκεί το άτομο να έχει πρόσβαση στο διαδίκτυο, και να βρει ανθρώπους με τα ίδια ενδιαφέροντα με σκοπό να συζητήσουν, να ανταλλάξουν απόψεις και σε πολλές περιπτώσεις να διασκεδάσουν με κάποια παιχνίδια.

Σύμφωνα με την Κούρτη (2003:161) για να υπάρξει μια τέτοια κοινότητα χρειάζεται να υπάρχουν τέσσερις βασικές προϋποθέσεις:

- «ένας εικονικός κοινός δημόσιος χώρος όπου πραγματοποιούνται οι πιο σημαντικές δραστηριότητες των ομάδων
- ένα σύνολο ατόμων που επικοινωνούν μεταξύ τους, ο αριθμός των οποίων μπορεί να είναι από λίγα μέχρι χιλιάδες άτομα
- ένας ελάχιστος αριθμός σταθερών μελών
- ένα ελάχιστο επίπεδο αλληλεπίδρασης»

Η ύπαρξη των «εικονικών κοινοτήτων» δημιουργεί ουσιαστικά δυο στρατόπεδα. Από τη μια βρίσκονται αυτοί που πιστεύουν πως δρουν θετικά στην πραγματική ζωή του ανθρώπου, κάτι που προκύπτει από το γεγονός ότι πολλά άτομα με αυτόν τον τρόπο διατηρούν τις κοινωνικές τους σχέσεις ή δημιουργούν καινούριες. Στον αντίποδα είναι εκείνοι που θεωρούν πως οι εικονικές κοινότητες και γενικά οι υπηρεσίες που το διαδίκτυο προσφέρει έχουν αρνητικό αντίκτυπο στις ζωές των ανθρώπων αφού χάνεται το νόημα της επικοινωνίας και των ανθρώπινων σχέσεων. Όπως υποστηρίζει ο Rheingold (στο Κούρτη, 2003) οι «εικονικές κοινότητες» αντικαθιστούν τις πραγματικές μαζί με όλα τα προβλήματα που αυτές παρουσιάζουν. Εξάλλου στην σύγχρονη κοινωνία οι κοινότητες τείνουν να εξαφανιστούν, επομένως και οι άνθρωποι ψάχνουν κάτι ανάλογο.

2.4.1 Βασικά κίνητρα συμμετοχής σε «εικονικές κοινότητες»

Τα κίνητρα που ωθούν κάποιον να συμμετέχει σε μια ομάδα ή μια πραγματική κοινότητα είναι ανάλογα με αυτά που τον ωθούν να πάρει μέρος και σε μια «εικονική κοινότητα». Βασιζόμενοι στους McKenna & Green (στο Κούρτη, 2003) τα βασικά κίνητρα συμμετοχής είναι τα παρακάτω:

- Αρκετά είναι τα άτομα εκείνα που παίρνουν μέρος σε μια διαδικτυακή κοινότητα με σκοπό να μοιραστούν, να συζητήσουν και να ζητήσουν υποστήριξη για κάποιο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, οποιασδήποτε φύσεως και αν είναι αυτό. Αναζητούν κατά κύριο λόγο άτομα με παρόμοια βιώματα ή προβλήματα, γιατί προφανώς κάτι τέτοιο τους είναι πιο εύκολο.
- Τα άτομα που συνήθως συμμετέχουν σε τέτοιες μορφές κοινοτήτων νιώθουν διαφορετικά. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν μπορούν να βρουν κάποιον από το κοινωνικό τους περιβάλλον να μοιραστούν τους προβληματισμούς τους. Πρόκειται για άτομα που δεν έχουν ιδιαίτερες κοινωνικές σχέσεις στην καθημερινότητα τους είτε γιατί δεν έχουν ενδιαφέροντα, είτε γιατί φοβούνται την κριτική από το κοινωνικό τους περίγυρο αν συζητήσουν κάτι που τους απασχολεί,
- Στη σύγχρονη κοινωνία, το άτομο έχει ελάχιστο ελεύθερο χρόνο να έρθει σε επαφή με τους φίλους του και γενικά να ανταπεξέλθει στις κοινωνικές του υποχρεώσεις, κάτι που δεν ισχύει στις διαδικτυακές κοινότητες. Σε

αυτή την περίπτωση, δεν χρειάζεται το άτομο να διαθέσει χρόνο καθώς του «ανοίγονται» πόρτες επικοινωνίας με χιλιάδες ανθρώπους με πολύ πιο εύκολο τρόπο.

- Τέλος, υπάρχουν και εκείνα τα άτομα που τους είναι δύσκολη μια νέα γνωριμία είτε γιατί βιώνουν έντονα το αίσθημα της μοναξιάς είτε της κοινωνική απομόνωσης.

2.4.2 Βασικοί θετικοί παράγοντες χρήσης διαδικτύου

Πολλοί μιλάνε για την επανάσταση στις σχέσεις που φέρνει η εξάπλωση της χρήσης του internet. Όλο και περισσότεροι άνθρωποι χρησιμοποιούν το διαδίκτυο όχι μόνο ως πηγή αναζήτησης πληροφοριών αλλά και ως μέσο κοινωνικής δικτύωσης και παραγωγής νέας πληροφορίας. Τα προσωπικά blog κατακλύζουν τον κυβερνοχώρο και δίνουν έναυσμα στην ελευθερία έκφρασης και ανταλλαγής απόψεων και ιδεών για οποιοδήποτε θέμα. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (Facebook, twitter, linkedin, youtube κ.α.) χρησιμοποιούνται όλο και εκτενέστερα όχι μόνο από την νέα γενιά αλλά όλο και περισσότερο και από μεγαλύτερες ηλικίες. Οι δυνατότητες που δίνει το internet προκαλούν ορισμένες φορές σύγχυση αναφορικά με τα όρια μεταξύ ιδιωτικής και δημόσιας ζωής, μεταξύ χρόνου εργασίας και χρόνου αναψυχής, μεταξύ οικογένειας και καριέρας (Blau, 2013)

Όπως είναι φυσικό το ζήτημα της επίδρασης του διαδικτύου στις κοινωνικές σχέσεις έχει προβληματίσει πληθώρα ερευνητών, οι οποίοι ανάλογα με τα ευρήματα των ερευνών τους διαμορφώνουν και τις ανάλογες απόψεις. Συγκεκριμένα, εκείνοι, οι οποίοι διακρίνουν τις θετικές πλευρές αυτής της επανάστασης στις σχέσεις υποστηρίζουν ότι οι χρήστες των μέσων κοινωνικής δικτύωσης μιλάνε περισσότερο και ευκολότερα για θέματα που τους ενδιαφέρουν με δυνητικά απεριόριστο αριθμό άλλων ανθρώπων με κοινά ενδιαφέροντα. Επιδιώκουν να συναντιούνται στον κυβερνοχώρο και στην πορεία ενδεχομένως να εγκαθιδρύσουν και κοινωνικές σχέσεις πρόσωπο με πρόσωπο. Στον αντίποδα κάποιοι υποστηρίζουν ότι πίσω από την ανωνυμία του διαδικτύου οι άνθρωποι βγάζουν τον χειρότερο εαυτό τους ή χρησιμοποιούν «εικονικές» σχέσεις για να ανταπεξέλθουν στο αίσθημα της μοναξιάς που τους διακατέχει και στερούνται αυθεντικότητας και αμεσότητας. Κάποιοι άλλοι υποστηρίζουν ότι πολλοί

άνθρωποι «σκορπίζονται» μέσα σε μια συνεχή και άναρχη ροή πληροφοριών που τους παρέχει το διαδίκτυο (Blau, 2013).

Είναι γεγονός ότι στη σημερινή εποχή κυριαρχεί μια νέα μόδα, η οποία δε γνωρίζει από σύνορα, και όσοι ασχολούνται άμεσα ή έμμεσα με αυτή χαίρουν πολλών προνομίων και ελευθεριών. Η εν λόγω μόδα είναι το διαδίκτυο και οι ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης που ολοένα και αυξάνονται. Το διαδίκτυο ή αλλιώς το internet εδώ και μια δεκαετία έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας και την έχει διευκολύνει σημαντικά σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής μας υπόστασης.

Προσφέρει αρκετές δυνατότητες στους χρήστες του και έχει επιφέρει ενθουσιασμό αλλά και αντιδράσεις. Κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητο να αναζητήσουμε τους λόγους που ένα κοινωνικό μέσο “γοητεύει” όλο και μεγαλύτερο αριθμό χρηστών (Κούρτη, 2003)

Ένας από τους βασικότερους παράγοντες είναι το αίσθημα της ελευθερίας που τους προσφέρεται. Είναι το μοναδικό ίσως μέσο επικοινωνίας το οποίο δεν ελέγχεται. Θα μπορούσε να πει κανείς πως οι ίδιοι οι χρήστες είναι αυτοί που τους ελέγχουν. Ο καθένας μπορεί να γράφει, να δημοσιεύει και γενικότερα να κάνει οτιδήποτε αυτός επιθυμεί με τη δυνατότητα να το βλέπουν, να το διαβάζουν καθώς και να το σχολιάζουν όσοι βρίσκονται στο Διαδίκτυο. Και όλα τα παραπάνω χωρίς να υπάρχει κανένα είδος παρακολούθησης για το τι γράφεται ή τι λέγεται στον κυβερνοχώρο (Κούρτη, 2003).

Επιπρόσθετα, αρκετοί χρήστες είναι εκείνοι που το χρησιμοποιούν, επειδή με την βοήθεια της τεχνολογίας καταργούνται όλες οι προκαταλήψεις. Ο καθένας τις περισσότερες φορές παρουσιάζει τον εαυτό του όπως αυτός θέλει, τονίζοντας τα θετικά του, παραβλέποντας τα αρνητικά του. Αυτό βέβαια μερικές φορές ενέχει αρκετούς κινδύνους αφού πολλοί είναι αυτοί που παρουσιάζουν έναν άλλο εαυτό, μια διαφορετική εικόνα από αυτό που στην πραγματικότητα έχουν. Εξάλλου, αρκετά είναι τα παραδείγματα ατόμων με κάποια αναπηρία οι οποίοι δυσκολεύονται να κάνουν φιλίες στην καθημερινότητα τους. Το Διαδίκτυο όμως είναι το μέσο εκείνο που τους βοηθά να αναπτύξουν σχέσεις με άλλους ανθρώπους, αφού

ουσιαστικά διαφέρουν με τους υπόλοιπους μόνο στις απόψεις και στις ιδέες. (Κούρτη, 2003)

Ερευνητές νευροεπιστήμονες στο UCLA βρήκαν ότι η αναζήτηση στο διαδίκτυο είναι επωφελής για τους ηλικιωμένους γιατί ενεργοποιεί περιοχές του εγκεφάλου που σχετίζονται με την λήψη αποφάσεων και σύνθετες λογικές επεξεργασίες. Από την άλλη μεριά η ίδια ερευνητική ομάδα επισημαίνει ότι οι χρήστες του διαδικτύου τείνουν να κάνουν πολλές ενέργειες ταυτόχρονα: π.χ. ελέγχουν την αλληλογραφία τους, πληρώνουν λογαριασμούς, ψάχνουν κάτι στο διαδίκτυο, «πηδάνε» από το ένα site στο άλλο, κατεβάζουν οπτικοακουστικό υλικό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να διασπάται η προσοχή τους συνέχεια, να μην ολοκληρώνουν τις εργασίες που αρχικά είχαν σχεδιάσει, και γενικότερα να δυσκολεύονται να επικεντρωθούν σε δραστηριότητες που θέλουν συγκέντρωση και αφαιρετική σκέψη (π.χ. στο διάβασμα ενός βιβλίου) (Blau, 2013)

Από πολλούς έχει χαρακτηριστεί και ως χώρος συνάντησης. Άγνωστα άτομα συνδέονται για να γνωρίσουν, να συνομιλήσουν και να αναπτύξουν σχέσεις με άλλα άγνωστα άτομα, με μοναδική προϋπόθεση να έχουν κοινές απόψεις, ενδιαφέροντα, ιδέες και αξίες. Είναι σχεδόν σίγουρο ότι κάποιον θα βρουν με τα στοιχεία που αναζητούν. Άλλωστε, τελευταίος αλλά όχι λιγότερο σημαντικός παράγοντας, είναι πως οι άνθρωποι που συνδέονται στο διαδίκτυο γενικότερα, και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης ειδικότερα, χρειάζονται να νιώθουν ότι κάπου ανήκουν. Στην πραγματικότητα το Διαδίκτυο ως το πιο σύγχρονο μέσο επικοινωνίας, καλύπτει μια ανάγκη του ανθρώπινου είδους το να νιώθουν δηλαδή ότι είναι αποδεκτοί από τους άλλους, να νιώθουν μέλη μιας ομάδας, ότι κάπου ανήκουν (Κούρτη, 2003).

2.4.3 Κίνδυνοι που εγκυμονούν- Παρουσίαση περιστατικών

Όσα πλεονεκτήματα και να προσφέρουν οι σύγχρονες τεχνολογίες, δεν παύει να ενέχουν και αρκετούς κινδύνους. Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να αντικατασταθεί η προσωπική επικοινωνία αφού τα άτομα πάντα θα έχουν την ανάγκη να βλέπονται, να αγγίζονται και να αισθάνονται τον άλλον. Ωστόσο ένα φαινόμενο που είναι τόσο διαδεδομένο και χρησιμοποιείται για πολλαπλούς τρόπους και από διαφορετικούς μεταξύ τους ανθρώπους, είναι λογικό να

υποκρύπτει μια πληθώρα κινδύνων. Κίνδυνοι οι οποίοι δε φαντάζονται ότι υπάρχουν τόσο κοντά, όσο το πάτημα ενός κουμπιού (Καζάτζη Μ. , 2008).

Καθημερινά, ολοένα κι αυξάνονται τα κρούσματα ακραίων συμπεριφορών, αυτοκτονικών τάσεων, σεξουαλικής παρενόχλησης, άσεμνης συμπεριφοράς και υποκλοπών προσωπικών δεδομένων και φωτογραφιών στις σελίδες κοινωνικής δικτύωσης. Στην Ελλάδα οποιαδήποτε εγκλήματα διαπράττονται με τη χρήση του διαδικτύου, την ευθύνη παρακολούθησης και αποτροπής τους, την έχει η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. Στο πλαίσιο προληπτικής δράσης, του Τμήματος Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής, κατά καιρούς έχουν εντοπισθεί και καταγεγραφεί πληθώρα ανθρώπων, ηλικίας από 13 μέχρι 51 ετών, οι οποίοι είχαν εκδηλώσει πρόθεση αυτοκτονίας. Όλοι ήταν χρήστες του Ίντερνετ, σε ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης, εικονικών δωματίων (Facebook, twitter) και διαδικτυακών παιχνιδιών, όπου μέσω αυτών δήλωναν την πρόθεση τους, με διάφορους τρόπους, να αυτοκτονήσουν, γνωστοποιώντας την πρόθεση τους αυτή καθώς και μηνύματα απόγνωσης, σε δημόσια θέα. Συνολικά από το έτος 2006 μέχρι σήμερα, η Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος έχει αποτρέψει από πρόθεση αυτοκτονίας -160- άτομα. (http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=5117&Itemid=0&lang)

Σ' αυτό το σημείο θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθούν κάποια περιστατικά που έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Ελληνικής Αστυνομίας και σχετίζονται άμεσα με τις αρνητικές επιπτώσεις που προκύπτουν από την λανθασμένη χρήση των ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης.

- «Εκδήλωσε την πρόθεσή του να αυτοκτονήσει στη γνωστή σελίδα κοινωνικής δικτύωσης Facebook. Από την Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος εντοπίστηκε άμεσα 28χρονος ημεδαπός, που εκδήλωσε την πρόθεσή του να αυτοκτονήσει στο Facebook. Ειδικότερα, το Σάββατο (24.11.2012), ενημερώθηκε η Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, μέσω e-mail ηλεκτρονικής θυρίδας, ότι ο άγνωστος χρήστης της ιστοσελίδας κοινωνικής δικτύωσης Facebook, εκδήλωσε την πρόθεση του να αυτοκτονήσει»

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang='..'&perform=view&id=22637&Itemid=989&lang=

- «Συνελήφθει, από την Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, 21χρονος ημεδαπός για παραβίαση προσωπικών δεδομένων και πορνογραφία ανηλίκων στο διαδίκτυο. Από την Υπηρεσία Οικονομικής Αστυνομίας και Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, συνελήφθει στις 31.10.2012 το πρωί, σε περιοχή της Αττικής, 21χρονος ημεδαπός, σε βάρος του οποίου σχηματίστηκε δικογραφία για παραβίαση προσωπικών δεδομένων και πορνογραφία ανηλίκων στο διαδίκτυο. Ειδικότερα, η μητέρα 16χρονης ανήλικης κατήγγειλε στην Υποδιεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος ότι άγνωστο άτομο απαιτούσε εκβιαστικά από την κόρη της, με την οποία συνομιλούσε μέσω του Facebook, να του στείλει γυμνές φωτογραφίες της, προκειμένου να μην δημοσιοποιήσει σε συγγενικά της πρόσωπα άλλες προσωπικές φωτογραφίες της, που κατείχε. Ο δράστης παρουσιαζόταν ως φωτογράφος και όταν η ανήλικη αρνήθηκε, απέστειλε προσωπικές της φωτογραφίες, στο λογαριασμό που διατηρούσε η αδελφή της στο Facebook»
http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang='..'&perform=view&id=21843&Itemid=989&lang=

Όπως προκύπτει από τις παραπάνω αναφορές μεμονωμένων περιστατικών που συμπεριλαμβάνονται στις καθημερινές ανακοινώσεις της Ελληνικής Αστυνομίας μπορούμε να συμπεράνουμε ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και, ως επί των πλείστων, το Facebook έχουν συμβάλει σημαντικά στον καθημερινό τρόπο ζωής των ανθρώπων. Παρατηρούμε ότι έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ψυχολογία και στον τρόπο σκέψης του κάθε χρήστη, επηρεάζοντας άμεσα τις εκφάνσεις των συναισθημάτων τους. Πολλαπλές απόπειρες αυτοκτονιών από διαφορετικές ηλικίες και παραβιάσεις προσωπικών δεδομένων είναι δύο βασικά στοιχεία που συνθέτουν την αρνητική πλευρά της κοινωνικής δικτύωσης.

2.5 Εξάρτηση στο διαδίκτυο

Σύμφωνα με το Λεξικό Ψυχιατρικής του 2000, ο όρος εξάρτηση ορίζεται ως εξής: «η εξάρτηση είναι εξάρτηση από μια ουσία (αλκοόλ, ναρκωτικά) αλλά επίσης και

από μια συμπεριφορά ή από μια κατάσταση (βουλιμία, τζόγος, παθολογικά ψώνια, επαναλαμβανόμενες απόπειρες αυτοκτονίας, ανορεξία, σεξουαλικές συμπεριφορές, κλεπτομανία κ .α) ακόμα και από μια συναισθηματική σχέση, εφόσον βιώνονται συχνά μια οδύνη, μια ενοχή καθώς και επαναλαμβανόμενες απόπειρες ελέγχου ή διακοπής» (Μάτσα, 2009).

Αρκετές είναι οι έννοιες που υπάρχουν για να περιγράψουν την υπερβολική χρήση του διαδικτύου. Ενδεικτικά, αναφέρουμε τις παρακάτω: «εξάρτηση από το διαδίκτυο», «προβληματική χρήση του διαδικτύου», «εξάρτηση από τον κυβερνοχώρο», «παθολογική χρήση του διαδικτύου», «διαταραχή της εξάρτησης από το διαδίκτυο» (Σταυρόπουλος, 2008).

Αξίζει να σημειωθεί πως δεν υπάρχει ένας κοινός ορισμός που να χρησιμοποιείται από την επιστημονική κοινότητα για την εξάρτηση από το διαδίκτυο. Αρκετοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν πως ο όρος «εξάρτηση» ή «εθισμός» πρέπει να χρησιμοποιείται μόνο σε ότι έχει να κάνει με ουσίες. Αντίθετα, υπάρχουν και αυτοί που πιστεύουν πως οι παραπάνω όροι είναι απαραίτητο να χρησιμοποιούνται σε καταστάσεις που σχετίζονται με ουσίες, συμπεριφορές αλλά και δραστηριότητες (Κιλαμπέρια, 2013).

2.5.1 Χαρακτηριστικά εξαρτημένου ατόμου

Για να χαρακτηρίσουμε ένα άτομο ως εξαρτημένο από το διαδίκτυο γενικότερα, και από το Facebook ή κάποιο άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης ειδικότερα χρειάζεται να εμφανίζει τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

- Να χρησιμοποιεί το διαδίκτυο με καταναγκαστικό τρόπο
- Να εμφανίζει μια συμπεριφορά αδράνειας και εγκατάλειψης σε σημαντικούς τομείς της ζωής του
- Να παραμένει συνδεδεμένο στο διαδίκτυο ή σε κάποιο παιχνίδι παραπάνω από αυτό που υπάρχει ως όριο στην οικογένεια
- Να μην μπορεί να διαχειριστεί τον χρόνο χρήσης του διαδικτύου και κάθε προσπάθεια περιορισμού του να είναι αποτυχημένη
- Να συνεχίζει τη χρήση παραβλέποντας τις καταστροφικές συνέπειες που έχει για τον εαυτό του (Τσίτσικα, 2013).

Πιο συγκεκριμένα, το άτομο αντιμετωπίζει κάποιο πρόβλημα εξάρτησης από το διαδίκτυο:

- Όταν έχει συνεχώς το μυαλό του σε κάποιο παιχνίδι, το οποίο αναφέρει συνέχεια,
- Όταν σταματά κάθε ενασχόληση του με δραστηριότητες που έκανε πριν,
- Όταν είναι διαρκώς θλιμμένο,
- Όταν πέφτει η επίδοση του στα μαθήματα,
- Όταν δεν βγαίνει με φίλους,
- Όταν δεν συμμετέχει σε οικογενειακές υποχρεώσεις,
- Όταν παρουσιάζει συμπτώματα επιθετικής συμπεριφοράς
- Όταν έχει το αίσθημα ότι δεν μπορεί να ανταποκριθεί σε πράγματα της καθημερινότητας του, παρά μόνο σε ότι έχει να κάνει με το διαδίκτυο (Μάτσα, 2009).

Αναφερόμαστε σε εξάρτηση όταν οι ώρες χρήσης περιλαμβανομένου και τις ώρες που απαιτούνται για επαγγελματική χρήση δεν ξεπερνούν τις 40 ώρες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, το άτομο όταν βρίσκεται εκτός διαδικτύου μπορεί να εμφανίσει συμπτώματα στέρησης, παρόμοια με αυτά της τοξικομανίας (έντονο άγχος, ψυχοκινητική ανησυχία, συναισθηματική αστάθεια). Βέβαια, υπάρχουν αρκετοί που είναι αντίθετοι με την εμφάνιση συμπτωμάτων στέρησης στη συγκεκριμένη μορφή εξάρτησης (Μάτσα, 2009).

2.5.2 Διάγνωση εξάρτησης διαδικτύου- DSM-IV

Παρά το γεγονός ότι έχουν γίνει πολλές έρευνες και μελέτες ανά τον κόσμο σχετικά με τα κριτήρια καθορισμού της συγκεκριμένης μορφής εξάρτησης, δεν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο που να είναι κοινά αποδεκτό στην επιστημονική κοινότητα. Αυτό λοιπόν, έχει δημιουργήσει την ανάγκη των ερευνητών να εκφράσουν έντονα την άποψη της ένταξης της εξάρτησης από το διαδίκτυο στην πέμπτη έκδοση του DSM. Προς δική τους διευκόλυνση οι ερευνητές έχουν αναπτύξει διάφορα εργαλεία με σκοπό να μπορούν να ορίσουν τον βαθμό εξάρτησης ή εθισμού των ατόμων από το διαδίκτυο ή τις υπηρεσίες που αυτό προσφέρει. Το πιο διαδεδομένο εργαλείο είναι αυτό που έχει δημιουργήσει η Kimberley Young βασισμένη στα κριτήρια του DSM – IV που σχετίζονται με την παθολογική χαρτοπαιξία (Σταυρόπουλος, 2008).

Σ' αυτό το σημείο κρίνεται απαραίτητο να αναφέρουμε πως το παραπάνω επιβεβαιώνεται και από την Τσίτσικα Ιωάννα, επιστημονικά υπεύθυνη της Μονάδας Εφηβικής Ηλικίας, όπου σε μια πρόσφατη έρευνα προκύπτει ότι πιο ευάλωτοι είναι οι έφηβοι ηλικίας 10 – 14 ετών. Πιο συχνό όμως το φαινόμενο της εξάρτησης εμφανίζεται στους εφήβους ηλικίας 15 – 17 ετών και άνω, μια αρκετά κρίσιμη περίοδος στην ζωή του έφηβου αφού πειραματίζεται και ουσιαστικά αυτονομείται (Τσίτσικα, 2013).

2.6 Σωστή χρήση του διαδικτύου

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω γενικότερα το διαδίκτυο και ειδικότερα οι σελίδες κοινωνικής δικτύωσης έχουν μεγάλη απήχηση στο ευρύ κοινό. Το Facebook μπορεί να πάρει τη μορφή εξάρτησης εάν χρησιμοποιείται διαρκώς και λανθασμένα και ειδικότερα στις μικρές ηλικίες, όπου τα παιδιά δεν διακατέχονται από ιδιαίτερη κριτική σκέψη και τις περισσότερες φορές χρειάζονται καθοδήγηση. Η σωστή χρήση του διαδικτύου και η πρόληψη θεωρούνται δύο από τα βασικότερα κριτήρια για την αποφυγή παραπλάνησης και λανθασμένης χρήσης στον κυβερνοχώρο. Η εξέλιξη της τεχνολογίας, όπως είναι φυσικό, πέραν των θετικών αποτελεσμάτων που έχει επιφέρει παρουσιάζει και πληθώρα αρνητικών συνεπειών. Ως εκ τούτου, καθίσταται αναγκαία η δημιουργία και οργάνωση φορέων, ιστοσελίδων, τηλεφωνικών γραμμών βοήθειας, άρθρων και βιβλίων για την ενημέρωση της σωστής χρήσης του διαδικτύου κυρίως για τα παιδιά και τους γονείς, αλλά και για ενήλικες αυτόνομους χρήστες. Ενδεικτικά θα μπορούσαμε να αναφέρουμε τα εξής:

- Ιστότοπος του Τμήματος Επιστημών της Εκπαίδευσης και της Αγωγής στην Προσχολική Ηλικία του Πανεπιστημίου της Πάτρας. Παρουσιάζονται άρθρα και βίντεο, αναφορικά με την αρνητική χρήση του διαδικτύου καθώς και με τα ψυχο-σωματικά συμπτώματα και τις συνέπειες του εθισμού σε παιδιά και ενήλικες: <http://internetaddictionteaph.wikispaces.com/>
- Ιστότοπος της Επίσημης Δικτυακής Εκπαιδευτικής Πύλης του Υπουργείου Παιδείας Δ.Β.Μ.Θ., ο οποίος 'παρέχει σαφείς, αξιόπιστες και πρακτικές συμβουλές για την ασφάλεια στο Διαδίκτυο, δίνοντας τη δυνατότητα ακόμα και στους πιο ευάλωτους χρήστες να προστατεύονται όταν είναι

συνδεδεμένοι στο Διαδίκτυο' και παρέχεται «υλικό υποστήριξης ειδικά σχεδιασμένο για νέους ανθρώπους, για τους δασκάλους τους και για τους γονείς και τους κηδεμόνες τους»: <http://www.e-yliko.gr/htmls/safety/getsafe/index.htm>

- Ιστότοπος της Ελληνικής Αστυνομίας, στον οποίο μπορεί ένας γονιός ή ένας νέος να πάρει σημαντικές πληροφορίες για την ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο, και να πληροφορηθεί για τα τηλέφωνα επικοινωνίας σε περίπτωση που διαπιστώσει κάτι επιλήψιμο: http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&perform=view&id=135&Itemid=12 &lang=
- Ιστότοπος της SafeLine η οποία 'είναι η μοναδική ανοικτή γραμμή καταγγελιών παράνομου περιεχομένου στο Διαδίκτυο' και της οποίας βασική μέριμνα «είναι η εξάλειψη φωτογραφιών και βίντεο που απεικονίζουν κακοποίηση ανηλίκων, καθώς και η προάσπιση του δικαιώματος της ασφαλούς πλοήγησης του παιδιού στο Διαδίκτυο. Στα παραπάνω προστίθεται και η αντιμετώπιση της παρενόχλησής του μέσω του κυβερνοχώρου ή του κινητού τηλεφώνου αλλά και η αντιμετώπιση περιεχομένου που αφορά τη βία, το ρατσισμό, την ξενοφοβία και γενικά καθετί το οποίο αντιβαίνει στην Ελληνική Νομοθεσία»: <http://www.safeline.gr/>
- Ιστότοπος Cyberkids, μία πρωτοβουλία του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη και του Αρχηγείου της Ελληνικής Αστυνομίας, που υλοποιείται από τη Δίωξη Ηλεκτρονικού Εγκλήματος, στο πλαίσιο ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης παιδιών ηλικίας μέχρι 12 ετών, καθώς και των γονέων τους σχετικά με την ασφάλεια στο διαδίκτυο: <http://www.cyberkid.gr/>
- Άρθρο που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα 'Το Βήμα' με θέμα: «"Cyberbullying" και "sexting" απειλούν τα παιδιά στο Διαδίκτυο. Οι γονείς καλούνται να αντιμετωπίσουν με ανοιχτό μυαλό και συζήτηση τους νέους κινδύνους»: <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=438760>
- Άρθρο της Κλινικής-Δικαστικής Ψυχολόγου κ. Κατερίνας Γερολύμπου , με θέμα «Διαδικτυακό Έγκλημα: Μια νέα διάσταση στην παραβατική συμπεριφορά»: <http://e-psychology.gr/forensic-psychology/434-internet-crimes>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΚΤΥΩΣΗ

3.1 Μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Τεχνολογικός αιώνας, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ο αιώνας που διανύουμε, αφού υπάρχει αύξηση της χρήσης του ηλεκτρονικού υπολογιστή, του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Η αιτιολόγηση του παραπάνω βρίσκεται στην ιδιαίτερα υψηλή συμμετοχή των ατόμων σε αυτά και σε ελληνικό και σε παγκόσμιο επίπεδο. Κοινωνικά δίκτυα όπως το Facebook, my space, twitter, hi-5 είναι ιδιαίτερα δημοφιλή στην σύγχρονη κοινωνία αφού καλύπτουν την βασικότερη ανάγκη του ανθρώπου για επικοινωνία (Ellison, N.2007)

Σύμφωνα με τον Zhang «η κοινωνική δικτύωση μπορεί να οριστεί ως μια διαδικτυακή τεχνολογία η οποία δραστηριοποιείται στο διαμοιρασμό πληροφοριών και στην αλληλεπίδραση μεταξύ των χρηστών. Το διαδίκτυο με τα χρόνια εξελίσσεται και ωριμάζει. Αυτό που διαφοροποιεί τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης όμως από τα συμβατικά τεχνολογικά μέσα είναι το κοινωνικό στοιχείο, το γεγονός ότι γεφυρώνεται η επικοινωνία μεταξύ των χρηστών. Προσφέρει δυνατότητα στους συνδεδεμένους χρήστες να βρουν ανθρώπους που μοιράζονται κοινά ενδιαφέροντα και να δημιουργήσουν εικονικές κοινωνίες βασισμένες σ' αυτά ακριβώς τα ενδιαφέροντα.» (Zhang, 2010)

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν δημιουργήσει νέους τρόπους επικοινωνίας και διαμοίρασης πληροφοριών. Ως βασικό σκοπό έχουν την δημιουργία διαδικτυακών κοινοτήτων, στις οποίες θα συγκεντρώνονται άτομα με κοινά ενδιαφέροντα, ή άτομα που θα επιθυμούν να μάθουν τις συνήθειες και τα χόμπι ατόμων, άγνωστων τις περισσότερες φορές. (Ellison, N. B. 2007)

Τα περισσότερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν υπηρεσίες οι οποίες βασίζονται σε διάφορους τρόπους αλληλεπίδρασης των χρηστών μεταξύ τους, όπως για παράδειγμα είναι τους ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και ότι έχουν την δυνατότητα να αποστέλλουν μήνυμα σε πραγματικό χρόνο. (Ellison, N. B. 2007)

Παρότι η παρούσα μελέτη πραγματεύεται το Facebook, υπάρχουν αρκετά ακόμη μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μπορεί να μοιάζουν μεταξύ τους, δεν είναι όμως πανομοιότυπα και το καθένα από αυτά παρέχει συγκεκριμένες δυνατότητες και στους χρήστες του. Τα πιο γνωστά είναι :

- My Space: έχει δημιουργηθεί κατά κύριο λόγο για όσους παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την μουσική. Συγκεντρώνονται μουσικοί και συγκροτήματα από όλο τον κόσμο (Mayfield, 2008).
- Bebo: τα περισσότερα μέλη του είναι παιδιά σχολικής ηλικίας, πιθανόν γιατί οργανώνονται σε ομάδες ανάλογα με το σχολείο ή το κολέγιο που φοιτούν (Mayfield, 2008).
- LinkedIn: τα άτομα στο συγκεκριμένο μέσο κοινωνικής δικτύωσης έχουν την δυνατότητα να δημιουργούν προφίλ, τα οποία σχετίζονται με το επάγγελμα τους (Mayfield, 2008).
- Twitter: είναι ένας ιστοχώρος όπου οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να διαβάσουν τις ενημερώσεις των άλλων καθώς και να γράψουν οι ίδιοι ενημερώσεις, γνωστές ως tweets, οι οποίες όμως να μην ξεπερνούν το μέγεθος των 140 χαρακτήρων (Παππά, 2012).
- Microsoft Windows Live Messenger: Σ' αυτό το μέσο κοινωνικής δικτύωσης οι χρήστες έρχονται σε επαφή με άτομα που η ηλεκτρονική τους διεύθυνση τους είναι γνωστή και μπορούν να επικοινωνήσουν, να στείλουν φωτογραφίες, να μοιράζονται παιχνίδια και εφαρμογές (Παππά, 2012).

3.2 Κατηγορίες μέσων κοινωνικής δικτύωσης

Η Bard (2010) χωρίζει τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης σε 15 διαφορετικές κατηγορίες, ανάλογα με τις δυνατότητες που παρέχει το καθένα από αυτά. Έτσι, σύμφωνα με το σχεδιάγραμμα της ίδιας, το οποίο παρατίθεται παρακάτω, υπάρχουν:

- οι ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (Social Networking), όπως είναι το Facebook,
- οι εφαρμογές συνομιλίας (Conversation apps), όπως είναι το Skype,
- τα ιστολόγια (Micro-blogging), όπως είναι το Twitter,
- οι ιστοσελίδες διαμοιρασμού φωτογραφιών (Photo sharing), όπως είναι το Flickr,
- οι ιστοσελίδες μουσικής (Audio), όπως το iTunes,
- οι ιστοσελίδες βίντεο (Video), όπως είναι το YouTube, και αρκετά ακόμη.

Ο Zhang (2010) επιλέγει ένα πιο συνοπτικό τρόπο κατηγοριοποίησης των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Συγκεκριμένα παρουσιάζει έξι τύπους:

1. Ιστολόγια, όπως το twitter
2. Κοινωνικά δίκτυα, όπως το Facebook
3. Κοινωνική σελιδοσήμανση, όπως το Delicious
4. Συνεργατική συγγραφή, όπως το Wikipedia
5. Διαμοιρασμός πολυμέσων όπως το όπως το Youtube
6. Διαδικτυακές τηλεδιασκέψεις, όπως το GoToMeeting

3.3 Δημοφιλέστερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης

Οι ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης ποικίλλουν στις μέρες μας. Διακρίνονται σε κατηγορίες με βάση το στόχο δικτύωσης, τον τρόπο εγγραφής και συμμετοχής των μελών, τον τρόπο αλληλεπίδρασης των χρηστών αναφορικά με την επικοινωνία και το είδος των πληροφοριών που ανταλλάσσουν οι χρήστες μεταξύ τους. Κάποια ιστότοποι εστιάζουν σε συγκεκριμένα ενδιαφέροντα των χρηστών τους ένα κάποια άλλοι δεν έχουν στοχευόμενη δράση. Αυτοί, τις περισσότερες φορές έχουν ανοιχτή ένταξη μελών σε όλους τους χρήστες του διαδικτύου. Στους συγκεκριμένους ιστότοπους τα μέλη έχουν τη δυνατότητα να δημιουργήσουν το

δικό τους δίκτυο φίλων και να απομακρύνουν τα μέλη, με τα οποία δεν έχουν κοινά ενδιαφέροντα (Robins, Garry L., Philippa E. Pattison, Y. Kalish, and D. Lusher, 2007).

Σε ορισμένους ιστότοπους η εγγραφή μελών είναι ελεύθερη, ενώ σε κάποιους άλλους καθίσταται απαραίτητη η σύσταση του νέου μέλους για εγγραφή, από ένα υπάρχον μέλος. Υπάρχουν δύο τρόποι επικοινωνίας μεταξύ των μελών. Ο πρώτος μπορεί να είναι ατομικός, δηλαδή ανάμεσα σε δύο άτομα, ή μαζικός όπου το κάθε μέλος ξεχωριστά δημοσιεύει πληροφορίες ορατές σε όλα τα μέλη. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει δημοσιεύσεις μηνυμάτων, σχόλια, φωτογραφικό υλικό, βίντεο ή ακόμη και ζωντανές συνομιλίες. Τα ιστολόγια (blogs) κατατάσσονται σε αυτά τα κοινωνικά δίκτυα, τα μέλη των οποίων δραστηροποιούνται επαγγελματικά ή από προσωπικό ενδιαφέρον σε συγκεκριμένους τομείς και θέματα επιθυμώντας τη δημοσίευση προσωπικών απόψεων με εκτενή τρόπο. Στόχος τους είναι η προσέγγιση απλών διαδικτυακών χρηστών, οι οποίοι μπορούν εύκολα να γίνουν αποδέκτες των προσωπικών τους απόψεων ή να εμπλακούν σε διάλογο μαζί τους (Robins, Garry L., Philippa E. Pattison, Y. Kalish, and D. Lusher, 2007).

Οι πιο δημοφιλείς ιστότοποι κοινωνικής δικτύωσης σήμερα είναι οι εξής:

- Facebook
- Twitter
- Myspace
- Youtube
- Blogger
- LinkedIn
- Flickr

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθεί ότι η παράθεση των συγκεκριμένων ιστότοπων αφορά παγκόσμια αποτελέσματα και δεν περιορίζεται σε εθνικά πλαίσια (Robins, Garry L., Philippa E. Pattison, Y. Kalish, and D. Lusher, 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΤΟ FACEBOOK

4.1 Facebook: Ιστορική αναδρομή

Το Facebook είναι ένα μέσο κοινωνικής δικτύωσης το οποίο ξεκίνησε το 2004 από το Mark Zuckerberg, φοιτητή τότε στο Harvard (Nguyen, 2008).

Το 2003 δημιουργήθηκε από τον Zuckerberg το Facemash, το οποίο ήταν η αρχική ιδέα πριν από το Facebook. Το Facemash, περιείχε φωτογραφίες φοιτητριών και ζητούσε από τους χρήστες να ψηφίσουν ποια είναι πιο ελκυστική. Διαδόθηκε πολύ γρήγορα, αλλά λίγες μέρες αργότερα, η διοίκηση του Harvard έκλεισε την ιστοσελίδα και ο φοιτητής κινδύνευσε με αποβολή από το Πανεπιστήμιο καθώς είχε παραβιάσει την ιδιωτική ζωή των φοιτητών (Nguyen, 2008).

Η είδηση όμως, είχε γίνει ήδη γνωστή και το επίτευγμα του φοιτητή ώθησε δυο συμφοιτητές του να τον πλησιάσουν και να ζητήσουν τη βοήθειά του. Οι εν λόγω φοιτητές προσπαθούσαν τότε να δημιουργήσουν μια ιστοσελίδα που στόχο είχε τη διαδικτυακή επικοινωνία των φοιτητών του Πανεπιστημίου, το HarvardConnection.com (Nguyen, 2008).

Ο Mark Zuckerberg, βασισμένος στην ιδέα των φοιτητών αυτών, δημιουργεί μια ιστοσελίδα με παρόμοια χαρακτηριστικά η οποία ξεκίνησε στις 4 Φεβρουαρίου 2004, με την αρχική ονομασία The Facebook, που ένα χρόνο μετά ονομάζεται απλά Facebook. Αρχικά δυνατότητα δημιουργίας λογαριασμού είχαν μόνο οι φοιτητές του Πανεπιστημίου Harvard. Αργότερα, επεκτάθηκε σε κάποια ακόμη Πανεπιστήμια και σε μαθητές Λυκείων και πολύ γρήγορα έφτασε να είναι διαθέσιμη σε ολόκληρη την υφήλιο (Nguyen, 2008).

4.2 Στατιστικά χρήσης του Facebook

Πέρα από την ιστορία του μέσου κοινωνικής δικτύωσης, ενδιαφέρον παρουσιάζει και η εξέλιξή του σε νούμερα.

Συγκεκριμένα, οι χρήστες του Facebook παγκοσμίως ανέρχονται σήμερα στους 971.677.321. Αυτό σημαίνει ότι ένα στα επτά άτομα έχει λογαριασμό στο Facebook. Πιο ειδικά, η χώρα στην οποία ζούμε, η Ελλάδα, έχει 3.966.380 χρήστες, δηλαδή το 36,06% του πληθυσμού της και είναι χαρακτηριστικό ότι

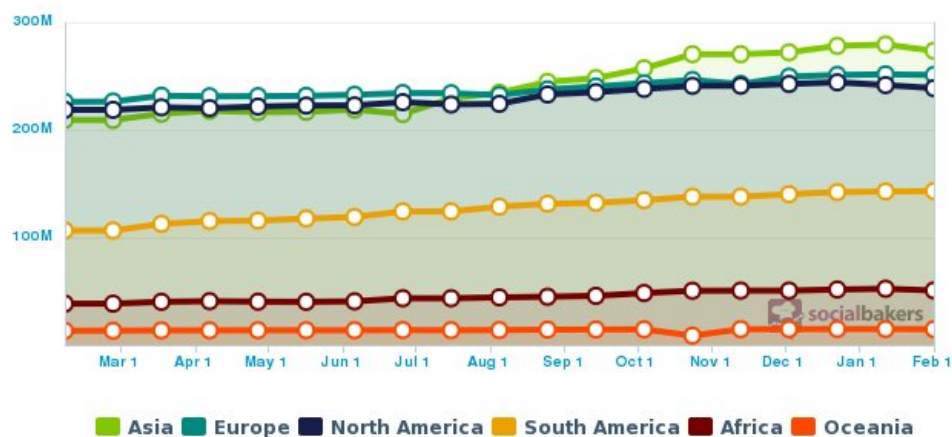
βρίσκεται στην 42^η θέση στη λίστα των χωρών. Στην ίδια λίστα την πρώτη θέση έχουν οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής με 164.958.520 χρήστες, καταλαμβάνοντας το 50.17% του πληθυσμού της χώρας, ενώ στην τελευταία θέση, δηλαδή 212^η χώρα είναι το Βατικανό με 20 μόλις χρήστες και το 2.17% του πληθυσμού (www.socialbakers.com).

Στον παρακάτω πίνακα φαίνεται η άνοδος των χρηστών του Facebook τον τελευταίο χρόνο (www.socialbakers.com):

(Πίνακας 1, Αύξηση των χρηστών του Facebook ανά τον κόσμο το τελευταίο έτος)

Στον πίνακα των ηπείρων την πρώτη θέση έχει η Ασία με 273.501.760 χρήστες, που συγκριτικά με τον πληθυσμό της, είναι μόλις το 6.75%. Έπειτα στην Ευρώπη, οι χρήστες είναι 250.886.540, δηλαδή το 30.31% του πληθυσμού. Τρίτη έρχεται Βόρεια Αμερική με 238.390.760 χρήστες, καταλαμβάνοντας το 44.15% του πληθυσμού, ενώ στη Νότια Αμερική οι χρήστες είναι 143.236.460 και το 36.12% του πληθυσμού. Τελευταίες στη λίστα των ηπείρων βλέπουμε την Αφρική και την Αυστραλία, με την πρώτη να έχει 50.685.020 χρήστες, δηλαδή το 4.99% του πληθυσμού και τη δεύτερη 14.976.781, δηλαδή το 40.41% του πληθυσμού. Η Ασία μπορεί να έχει τους περισσότερους χρήστες σε νούμερα, αν συγκρίνουμε όμως τα άτομα που είναι χρήστες Facebook με τον πληθυσμό της κάθε ηπείρου αντιλαμβανόμαστε ότι η Βόρεια Αμερική έρχεται πρώτη σε χρήση, ενώ τη δεύτερη θέση έχει η Αυστραλία (www.socialbakers.com).

(Πίνακας 2, Αύξηση των χρηστών του Facebook ανά ήπειρο το τελευταίο έτος)

4.3 Λειτουργίες του Facebook

Τα περισσότερα μέσα κοινωνικής δικτύωσης παρέχουν στους χρήστες συγκεκριμένες δυνατότητες. Για παράδειγμα στο YouTube, ο χρήστης μπορεί μόνο να παρακολουθήσει κάποιο βίντεο και αν επιθυμεί να γράψει το σχόλιό του γι' αυτό.

Στο αντίποδα, στο Facebook υπάρχει μια πληθώρα κινήτρων και δυνατοτήτων. Συγκεκριμένα, οι χρήστες μπορούν να έρχονται σε επαφή και να επικοινωνούν με τους φίλους τους, να το χρησιμοποιήσουν για να εκφράσουν τα συναισθήματα και της σκέψεις τους, να πληροφορηθούν σχετικά με την κατάσταση της σχέσης των ατόμων που τους ενδιαφέρει, να ψυχαγωγηθούν (McAndrew, 2012).

Ο ενδιαφερόμενος μπορεί να επισκεφτεί την ιστοσελίδα www.Facebook.com, να εγγραφεί, δίνοντας κάποια προσωπικά του στοιχεία ονοματεπώνυμο, χώρα προέλευσης, φύλο, ηλικία (παρόμοια στοιχεία που θα έδινε κανείς για να φτιάξει έναν λογαριασμό σε κάποιο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο) και να αποκτήσει το δικό του προφίλ (Σιδέρη, 2010).

Στην αρχική σελίδα ο ενδιαφερόμενος αφενός έχει τη δυνατότητα να συνδεθεί με την υπηρεσία αφετέρου μπορεί να περιηγηθεί στις πληροφορίες που είναι διαθέσιμες για το ευρύ κοινό. Η σύνδεση με την υπηρεσία είναι απλή, καθώς δεν απαιτεί προσωπικά δεδομένα ή τεχνικές γνώσεις. Ο χρήστης έχει το δικαίωμα να μην συμπληρώσει όλα τα πεδία δεδομένων κατά τη δημιουργία του λογαριασμού

του. Τα στοιχεία, τα οποία δεν μπορούν να μείνουν κενά είναι το όνομα, ο κωδικός του χρήστη και η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Κατά τη δημιουργία του λογαριασμού, οι χρήστες εισάγουν το όνομα χρήστη και τον κωδικό πρόσβασης και πατάνε το κουμπί Σύνδεση. Η ενέργεια αυτή αποστέλλει στο ηλεκτρονικό ταχυδρομείο ένα αίτημα αποδοχής των όρων με σκοπό να αποδειχτεί η εγκυρότητα του mail που έχει δώσει ο χρήστης. Στη συνέχεια η υπηρεσία ζητά από τον χρήστη κάποιες πληροφορίες, όπως τη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου. Ορισμένες από αυτές τις πληροφορίες όπως η διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου του χρήστη και ο κωδικός του, είναι γραμμένες σε ένα αρχείο, ώστε ο χρήστης να μην χρειάζεται να τα ξανά γράψει την επόμενη φορά που θα επιχειρήσει να συνδεθεί (O'Neill, 2010).

Μόλις ο χρήστης συνδεθεί με την υπηρεσία είναι ελεύθερος να αλληλεπιδράσει με το Facebook. Έχει τη δυνατότητα να δει τα προφίλ άλλων χρηστών, να επεξεργαστεί το προσωπικό του προφίλ, να προσθέσει ή να αλλάξει τους φίλους του, να αναζητήσει παλιούς ή νέους φίλους και να εξερευνήσει τις παροχές που του προσφέρει η υπηρεσία. Παρά το γεγονός ότι η απαιτούμενη ποσότητα των πληροφοριών για τη δημιουργία λογαριασμού στο Facebook είναι ελάχιστη, το συνολικό ποσό των πληροφοριών που ένας χρήστης μπορεί να θέσει είναι αρκετά μεγάλο. Οι χρήστες έχουν την δυνατότητα διαμόρφωσης της προσωπικής τους ιστοσελίδας σε 8 κατηγορίες:

- profile
- friends
- photos
- groups
- events
- messages
- account settings
- privacy settings (O'Neill, 2010).

Οι πληροφορίες που διαθέτει το κάθε προφίλ είναι: Basic, Contact, Information, Personal, Professional, Courses και Picture. Σε αυτές τις κατηγορίες ο χρήστης μπορεί να προσθέσει πληροφορίες σχετικά με την πόλη καταγωγής του, την τρέχουσα κατοικία του, διάφορα χόμπι καθώς και φωτογραφίες. Στο προφίλ

(profile) του κάθε χρήστη υπάρχει η εφαρμογή φίλοι (friends). Το Facebook παρουσιάζει το FacebookFriendspage, ένας νέος τρόπος εύρεσης φίλων και διαχείριση της υπάρχουσας λίστα. Το Facebook ζητάει το password για να συνδεθεί στο mailbox και να αναγνωρίσει αυτόματα όσοι και όσες από τις επαφές του e-mail έχουν προφίλ. Στην συνέχεια, αναγνωρίζοντας κοινά ενδιαφέροντα και φίλους, το Facebook προτείνει αρχικά 9 νέα προφίλ ή 18 στο σύνολο. Πρόκειται για το Facebooksuggestions. Οι προτάσεις για νέες γνωριμίες εκτός από πραγματικούς ανθρώπους περιλαμβάνουν celebrity, pages, προϊόντα, υπηρεσίες κλπ. Το Facebook είναι μια από τις δημοφιλέστερες ιστοσελίδες για ανέβασμα φωτογραφιών με πάνω από 14 εκατομμύρια φωτογραφίες καθημερινά, οπότε δίνεται η δυνατότητα στο χρήστη να «ανεβάσει» φωτογραφίες είτε από τον προσωπικό του υπολογιστή είτε από το κινητό του και να δημιουργήσει το δικό του άλμπουμ, να το δημοσιεύσει στους “φίλους” του και επίσης μπορεί να κάνει “επισήμανση” (tag) τους φίλους του σε δικιές τους φωτογραφίες έτσι ώστε να τις μοιράζονται μαζί (Pineda, 2010).

Το Facebook έχει επίσης, ένα εργαλείο ονόματι Lexicon, το οποίο μοιάζει λίγο με το Google Trends, από την άποψη ότι επιτρέπει στους χρήστες να παρακολουθούν ποια θέματα συζητιούνται περισσότερο στο Facebook (Σιδέρη, 2010).

Πολλές είναι οι υπηρεσίες με τις οποίες μπορεί κανείς να προσφέρει δώρα “ηλεκτρονικά”, να αφιερώσει τραγούδια, να κεράσει ποτά γλυκά κ.α. στους φίλους του για τα γενέθλιά τους εφόσον “υπάρχει ειδική ειδοποίηση”, τη γιορτή τους.

Διατίθεται ένα πλήθος εφαρμογών με τεστ προσωπικότητας, τα οποία σου αποκαλύπτουν πόσο καλός εραστής είσαι ή σε ποιο είδος καταστροφής αντιστοιχείς. Για να δει, όμως, τα αποτελέσματα, θα πρέπει να καλέσει και άλλους είκοσι φίλους να ακολουθήσουν την ίδια διαδικασία, δηλαδή να χρησιμοποιήσουν την ίδια εφαρμογή (Σιδέρη, 2010).

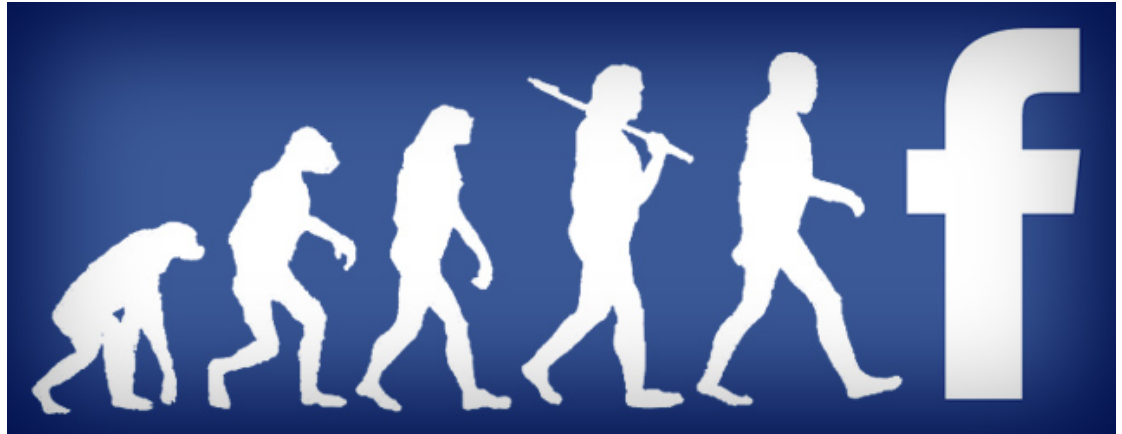
Διαθέτει και «προσομοίωσης ζωής». Με αυτές κάποιος μπορεί να αποκτήσει το δικό του ηλεκτρονικό κατοικίδιο το οποίο ταΐζει κάθε μέρα, παίζει μαζί του, το χαϊδεύει, ακριβώς σαν να ήταν αληθινό. Επίσης, κάποιος μπορεί να αποκτήσει παιδί, ηλεκτρονικό, το οποίο το μεγαλώνει κανονικά, ενώ αυτό πηγαίνει στις

διάφορες βαθμίδες του σχολείου, εκφράζει συναισθήματα ανάλογα με το ενδιαφέρον του «γονιού» (Σιδέρη, 2010).

Μια άλλη εφαρμογή που διαθέτει το Facebook είναι τα Groups. Τα Groups είναι ομάδες οι οποίες, έχουν δημιουργηθεί και συνταχθεί από τα ίδια τα μέλη. Διακατέχονται από ένα ευρύ φάσμα θεμάτων από άποψη διασκέδασης μέχρι και θεμάτων δουλειάς. Ο κάθε χρήστης έχει τη δυνατότητα να δημιουργήσει έως και 200 Groups. Το κάθε Group έχει το δικό του όνομα και τα δικά του μέλη. Μέλος του Group μπορεί να γίνει οποιοσδήποτε το επιθυμεί καθώς επίσης μπορεί να «εγκαταλείψει» το Group όποτε θέλει. Η δημιουργία κάποιου event (γεγονός) είναι ακόμη μια δυνατότητα που δίνει το Facebook δηλαδή, να οργανώσει κανείς τις δικιές του εκδηλώσεις και πάρτι και να το κοινοποιήσει στους διαδικτυακούς του φίλους ώστε να το γνωρίζουν και αυτοί και να παρευρεθούν στο event που διοργάνωσε (Pineda, 2010).

Τα Messages (μηνύματα) βρίσκονται στο προφίλ του χρήστη. Ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να στέλνει και να λαμβάνει μηνύματα προς και από τους φίλους του. Επίσης, μπορεί να ανταλλάζει μηνύματα και από άλλους χρήστες χωρίς απαραίτητα να είναι φίλοι του. Με τα μηνύματα οι χρήστες μπορεί να ενημερώνονται για οτιδήποτε συμβαίνει στο «κόσμοι» του όπως π.χ. από ενημερώσεις των Group του έως και μηνύματα για αίτηση φιλίας. Όσον αφορά την εφαρμογή Accountsettings, είναι ρυθμίσεις που κάνει ο χρήστης σχετικά με τον λογαριασμό του. Αυτές οι ρυθμίσεις περιλαμβάνουν αλλαγή ή όχι του ονόματος, του username, του e-mail, του password και ρυθμίσεις σχετικά με την πλήρη διαγραφή του από το Facebook.com (deactivateorno-deactivateaccount). Μέσα από αυτές τις ρυθμίσεις ο χρήστης μπορεί να ενημερωθεί για τα networks, notifications, Mobile, Language και Payments (Pineda, 2010).

Τα τελευταία χρόνια έχει γνωρίσει ιδιαίτερη απήχηση η εφαρμογή του Facebook στα κινητά. Με αυτόν τον τρόπο ο χρήστης έχει τη δυνατότητα να «τσεκάρει» την σελίδα του κάθε στιγμή, όπου και αν βρίσκεται. Μπορεί επίσης, να κάνει επισημάνσεις σχετικά με το μέρος που βρίσκεται και με την παρέα που είναι μαζί του και να το δημοσιοποιεί στην σελίδα του, ούτως ώστε να ξέρουν όλοι οι διαδικτυακοί του φίλοι που βρίσκεται και με ποιόν (Σιδέρη, 2010).

Τέλος τα Privacysettings, είναι ρυθμίσεις που κάνει ο χρήστης σχετικά με την «Ιδιωτικότητα». Είναι ρυθμίσεις που αφορούν το profile, ποιος έχει το δικαίωμα να βλέπει το προφίλ του είτε οι φίλοι του, είτε ο καθένας, είτε συγκεκριμένα άτομα που ορίζει ο ίδιος. Είναι ρυθμίσεις που αφορούν το search (αναζήτηση), να ελέγχει ο χρήστης από ποιους είναι ορατός, ποιος μπορεί να τον αναζητήσει και πώς μπορεί να επικοινωνήσουν οι άλλοι με τον ίδιο. Ρυθμίσεις σχετικά με το Newsfeed και το Wall, για να παρακολουθεί ο χρήστης τις αλλαγές που γίνονται στα προφίλ των φίλων του, αλλά και στο δικό του. Τέλος, δίνεται η δυνατότητα στο χρήστη να κάνει το Blockpeople. Αν κάνει ο χρήστης block σε κάποιον άλλον χρήστη, τότε δεν θα μπορεί ούτε το προφίλ του να δει, αλλά ούτε και να τον βρει μέσα από το search (Pineda, 2010).

4.4 Τρόποι που χρησιμοποιείται το Facebook

Μετά από έρευνα που πραγματοποίησε ο McAndrew (2012) προέκυψαν οι παρακάτω κατηγορίες σχετικά με τον τρόπο που χρησιμοποιείται το Facebook:

- Κοινωνική σύγκριση: ο χρήστης πληροφορείται την κατάσταση της σχέσης των φίλων του, την εκπαίδευσή τους, το επάγγελμά τους, καθώς και τα ενδιαφέροντά τους

- Δραστηριότητες που αφορούν τη φωτογραφία: ο χρήστης κοινοποιεί φωτογραφίες, επισυνάπτει τον εαυτό του ή/και τους φίλους του, σχολιάζει σχετικά με τις φωτογραφίες και διαβάζει τα σχόλια των υπολοίπων
- Αναζήτηση πληροφοριών σχετικά με τους υπόλοιπους χρήστες: ο χρήστης μπορεί να «παρακολουθεί» τα προφίλ, τις φωτογραφίες, και τις αναρτήσεις των φίλων του
- Ομαδικές δραστηριότητες: ο χρήστης συμμετέχει σε ομάδες, παίρνει μέρος σε γεγονότα, δημιουργεί ομάδες και προσκαλεί τους φίλους του σε γεγονότα που ο ίδιος διοργανώνει
- Φωτογραφίες με σκοπό τον εντυπωσιασμό: ο χρήστης ενδιαφέρεται να κοινοποιήσει εντυπωσιακές φωτογραφίες με τον ίδιο
- Κοινωνική επίδραση: ο χρήστης διαβάζει μηνύματα που δημοσιεύονται στο προφίλ του και προσωπικά μηνύματα που στέλνει και δέχεται από άλλους
- Δημοσίευση link: ο χρήστης δημοσιεύει links από άλλες ιστοσελίδες που τον ενδιαφέρουν και παρακολουθεί τις δημοσιεύσεις των φίλων του
- Οικογενειακές δραστηριότητες: ο χρήστης δημοσιεύει φωτογραφίες με την οικογένειά του και παρακολουθεί τα προφίλ των συγγενών του

4.5 Ασφαλής περιήγηση στο Facebook

Η Πολιτική που ακολουθεί το Facebook για την προστασία της Ιδιωτικής ζωής των χρηστών του, έχει σχεδιαστεί για να τους βοηθήσει να καταλάβουν τον τρόπο που λειτουργεί το Facebook, το πώς συλλέγει και χρησιμοποιεί τις πληροφορίες, που οι χρήστες αποφασίζουν να μοιραστούν με τους φίλους τους και τον τρόπο που βοηθάει τους χρήστες να παίρνουν ενημερωμένες και συνειδητές αποφάσεις για την οποιαδήποτε κίνηση κάνουν (Shu-ChuanChu, 2011).

Πιο συγκεκριμένα θα μπορούσαν να αναφερθούν οι εξής τρόποι προστασίας των προσωπικών δεδομένων:

1. Λίστες φίλων. Μπορεί να γίνει μια αρκετά χρονοβόρα διαδικασία αν κάποιος έχει πολλούς φίλους, αλλά σίγουρα είναι χρήσιμο, γιατί κατηγοριοποιώντας τα άτομα σε στενούς φίλους και σε γνωστούς-φίλους υπάρχει ευκολότερα η δυνατότητα ελέγχου των προσωπικών δεδομένων.

2. Ρύθμιση σχετικά με το τι ακριβώς επιθυμεί κανείς να είναι ορατό στο ευρύ διαδικτυακό κοινό. Μέσα στον λογαριασμό υπάρχουν ρυθμίσεις ασφαλείας. Εκεί μπορεί κάποιος να επιλέξει τι θα βλέπει ο καθένας που τον βρίσκει, φίλος ή άγνωστος. Δεν είναι απαραίτητο να βλέπουν οι άγνωστοί προσωπικές πληροφορίες ή φωτογραφίες.
3. Ρύθμιση αναφορικά με το ποιος θα βλέπει το τηλέφωνο και τη διεύθυνσή του χρήστη.. Αν για κάποιο λόγο θεωρείτε απαραίτητη η προσθήκη διεύθυνσης και τηλεφώνου στο προφίλ καλό θα ήταν να επιλέγει μέσω των ρυθμίσεων ασφαλείας να τα βλέπουν μόνο οι φίλοι που θέλει, και φυσικά όχι οι άγνωστοι.
4. Επιλογή για το αν μπορεί κάποιος να εντοπίσει το όνομα και την προσωπική σελίδα από το εργαλείο αναζήτησης του Facebook. Αν κάποιος δεν επιθυμεί να βρίσκει συνέχεια αιτήσεις φιλίας από άτομα που δεν ξέρει, μπορεί από τις ρυθμίσεις ασφαλείας να επιλέξει ώστε να τον βρίσκουν μόνοι οι φίλοι, ή το δίκτυο των φίλων του.
5. Καλό θα ήταν να μην μοιράζεται κανείς προσωπικές πληροφορίες σε εφαρμογές. Πολλοί είναι εκείνοι που κάνουν κουίζ ή παίζουν κάποιο παιχνίδι στο Facebook, γεμίζοντας με εφαρμογές. Πρέπει να προσέχουν γιατί όπως αναφέρεται όταν εγκαθίσταται μια εφαρμογή, "μπορεί να μοιραστούν τα στοιχεία σας". Ακόμα κι αν δεν αναφέρθηκε κάποια προσωπική πληροφορία στην εφαρμογή, πάρα ταύτα μπορούν να δούνε το προφίλ και τα ενδιαφέροντα του χρήστη, να γεμίσουν διαφημιστικά την σελίδα του, επιτρέποντας ταυτόχρονα και στους υπόλοιπους να βλέπουν τις προσωπικές πληροφορίες. Αυτές οι 5 προτάσεις είναι μόνο λίγοι από τους τρόπους που μπορείτε να νιώσετε περισσότερο ασφαλείς στο Facebook (Σιδέρη, 2010).

4.6 Προβολή εαυτού και διαπροσωπικές σχέσεις στο Facebook

Είναι γεγονός πως η επιθυμία των ανθρώπων να συνάψουν σχέσεις, είτε αυτές βασίζονται σε αισθηματικό ή σε φιλικό ή επαγγελματικό υπόβαθρο, καθώς και η γενικότερη ανάγκη για κοινωνικοποίηση, προωθεί την έκθεση τους, σε ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης, δεδομένης της επανάστασης της ψηφιακής εποχής που υφίσταται. Αναμφισβήτητα, ο κυρίαρχος εκπρόσωπος των σελίδων

κοινωνικής δικτύωσης, είναι το επονομαζόμενο Facebook, που πλέον αποτελεί το κατεξοχήν μέσω online επικοινωνίας και ιδιαίτερα σε νεαρές ηλικίες (Morris, Millen, 2007).

Αρχικά, η δημοτικότητα αυτή του Facebook οφείλεται κατά κύριο λόγο ,στο γεγονός ότι κάθε άνθρωπος ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, θρησκείας, χώρας, οικονομικής δυνατότητας, κοινωνικής τάξης έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει στην νέα αυτή πλατφόρμα κοινωνικής αλληλεπίδρασης, δημιουργώντας το προσωπικό του προφίλ, στην προσπάθεια του να συνάψει τις διαπροσωπικές σχέσεις που επιζητά. Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί πως, οι νεαρότερες ηλικίες είναι εκείνες που φαίνεται να επικοινωνούν πιο τακτικά αλλά και πιο συχνά μέσω του Facebook. Η τάση αυτή, θα μπορούσε να ερμηνευθεί από το γεγονός ότι η εφηβεία, είναι μια περίοδος μεγάλης σημασίας από την άποψη κοινωνικοποίησης (Zarghooni, 2007).

Επεξηγηματικά, το κίνητρο που ωθεί τα άτομα στο να δημιουργήσουν μια προσωπική σελίδα στο Facebook είναι η επιθυμία τους να συνάψουν , να συντηρήσουν ή και να βελτιώσουν σχέσεις με άλλους . Σύμφωνα, λοιπόν, με αυτή τη λογική ,είναι προφανές ότι το προφίλ του κάθε χρήστη, δημιουργείται προκειμένου να ανταποκριθεί στις προσδοκίες των μελών που ο ίδιος ενδιαφέρεται να προσεγγίσει και να ενθουσιάσει .Συνεπώς, στην προσπάθεια του κάποιος, να γνωρίσει κάποιο άλλο εικονικό-διαδικτυακό άτομο, καλείται να περάσει μέσα από μια διαδικασία ενδοσκόπησης, να αναθεωρήσει απόψεις και πιστεύω (Zarghooni, 2007).

Ο χρήστης δραστηριοποιείται- στα πλαίσια της αυτοπροβολής του εαυτού του- με το να δημοσιεύει στην προσωπική του σελίδα διάφορες ομάδες (group) που τον εκφράζουν. Με τον τρόπο αυτό, συγκαλύπτοντας δηλαδή, τον εαυτό του σε μια ευρύτερη ομάδα, απαρτισμένη από μέλη με ίδιες προτιμήσεις ,το άτομο αποκτά την αίσθηση ότι ανήκει και συμμετέχει σε μια ομάδα ενώ παράλληλα ξεχωρίζει από τους υπόλοιπους. Ακόμα, όσοι είναι εγγεγραμμένοι στο Facebook έχουν τη δυνατότητα, ανανεώνοντας την σελίδα τους να ενημερώνουν τους διαδικτυακούς τους φίλους σχετικά με το πού βρίσκονται, τι κάνουν και πως νιώθουν. Η προβολή του εαυτού αποσκοπεί στον εντοπισμό άλλων προφίλ που ταιριάζουν με αυτό του ιδιοκτήτη. Ωστόσο, είναι απαραίτητη προϋπόθεση το άτομο να μπορέσει

να βρει μια ισορροπία όσο αναφορά τον τρόπο αυτοπροβολής του εαυτού σε όλους εκείνους με τους οποίους έρχεται σε επαφή (Morris, Millen, 2007).

Επίσης, η διαμόρφωση της προσωπικής, διαδικτυακής σελίδας είναι καθοριστική, αφού μια καλή εικονική παρουσίαση ακολουθείται από μια σειρά θετικών εντυπώσεων, ενώ παροτρύνει τους χρήστες να επιδιώξουν να έρθουν σε επαφή με τον ιδιοκτήτη της. Συνεπώς, οι χρήστες, στο όνομα της κοινωνικοποίησης, θέλουν να προβάλουν μια ‘‘αψεγάδιαστη’’ εικόνα. Για να το πετύχουν, αφενός παραποιούν ή και αποκρύπτουν πτυχές της προσωπικότητάς τους, με το να επιλέγουν να υποστηρίζουν ομάδες ή να συμπληρώνουν στοιχεία που αναφέρονται στον εαυτό τους με βάση το αν είναι αποδεκτά από τους άλλους (Morris, Millen, 2007).

Παρόλα αυτά, το γεγονός ότι η πραγματική ταυτότητα του χρήστη είναι συχνά γνωστή από κάποιους πραγματικούς φίλους και γνωστούς του χρήστη η συγγενείς του, περιορίζει κατά κάποιο τρόπο το βαθμό της εξαπάτησης. Ωστόσο, κάτι τέτοιο διαφαίνεται κυρίως στις φωτογραφίες των χρηστών. Συγκεκριμένα, υιοθετούν την ατσαλάκωτη εικόνα των μοντέλων, επεμβαίνοντας πολλές φορές με επεξεργασία των φωτογραφιών (ρετουσάρισμα) στοχεύοντας στην βελτίωση ή ακόμα και την πλήρη αλλαγή τους (Morris, Millen, 2007).

Από την άλλη πλευρά, η διαδικτυακή αυτή συμπεριφορά, δείχνει μια όχι τόσο ειλικρινή σχέση του χρήστη με τον εαυτό του, δεδομένου ότι ενδόμυχα, ο ίδιος γνωρίζει καλά, πώς η οποιαδήποτε αναγνώριση, κοινωνικότητα ή δόξα που διεκδικεί με την τακτική επιμέλεια του προφίλ του δε θα ανταποκρίνεται στην πραγματική του εικόνα. Αντίθετα, η ρεαλιστική αυτή εικόνα, ‘‘κρύβεται’’ πίσω από την οθόνη του υπολογιστή, που ουσιαστικά αποτελεί την ασπίδα του χρήστη (Morris, Millen, 2007).

Επιπροσθέτως, τα κολακευτικά σχόλια και τα like (μου αρέσει) που επισημαίνονται στις φωτογραφίες και στο τοίχο, σε συνδυασμό με το αντίστοιχο κουμπί dislike (δεν μου αρέσει), προωθεί μια ναρκισσιστική νοοτροπία, καθώς η αυτοπεποίθηση και η αυτοεκτίμηση των χρηστών ανεβαίνει. Ωστόσο, η προτίμηση αυτή είναι πολύ ουτοπική, αφού το Facebook δε διαθέτει, ακόμα τουλάχιστον, κάποιο εργαλείο που να εξασφαλίζει την ειλικρινή εκτίμηση όσων

παρουσιάζονται στο Facebook. Όμως, ακόμα και ένα dislike button (δε μου αρέσει κουμπί) ίσως να μην ήταν αποτελεσματικό και δείκτης αντικειμενικότητας διότι, δεν είναι εύκολο να εκφράσει κάποιος την αρνητική του άποψη για κάποιον φίλο, αλλά ούτε και να αποδεχτεί κάποιος μια αρνητική κριτική από κάποιον φίλο αντίστοιχα. Σε αυτό, συμβάλει και η το ότι δεν έχει κάποιος τη δυνατότητα να πραγματοποιήσει μια εκτεταμένη συνομιλία ώστε να συζητάει ή να δικαιολογεί την άποψη του (Zarghooni, 2007).

Σε αυτό το σημείο, γίνεται ορατή και μια ακόμα ‘παθολογία’ του Facebook. Επεξηγηματικά, στα πλαίσια αυτής της απόλυτης, δυαδικής μορφής επικοινωνίας που διατυπώνεται ως συμφωνία –διαφωνία, διακόπτεται η διαδικασία προσωπικής άποψης. Τα μέλη λοιπόν, δεν ανταλλάσσουν απόψεις, δεν επιχειρηματολογούν, δεν επεξηγούν, δεν αιτιολογούν τις προτιμήσεις τους και επομένως η επικοινωνία δεν είναι εποικοδομητική (Zarghooni, 2007).

Η διαδικτυακή επικοινωνία όμως δε διαφέρει από τις διαπροσωπικές αλληλεπιδράσεις, στην πραγματική ζωή, μόνο στο βαθμό αυτό. Τις περισσότερες φορές, όσο λιγότερους πραγματικούς καλούς φίλους έχει κάποιος, τόσο περισσότερους εικονικούς φίλους επιδιώκει να αποκτήσει για να καλύψει την μοναξιάς του. Επίσης, οι νέοι, γοητεύονται από τη φήμη ότι έχουν εκατοντάδες φίλους στο Facebook, ώστε να δείχνουν πιο πετυχημένοι και δημοφιλείς στον κοινωνικό τους περίγυρο. Οι φιλίες αυτές μπορούν να επεκταθούν και σε αισθηματικές (Zarghooni, 2007).

Αναμφισβήτητα, μια διαδικτυακή γνωριμία, ανάλογη με εκείνη στο Facebook, απελευθερώνει τις αναστολές κάνοντας τις εξομολογήσεις ευκολότερες. Ωστόσο, η αγάπη στο Facebook “διακόπτει” τη φαντασία, καθώς το άτομο λαμβάνει τις πληροφορίες για εκείνον που ενδιαφέρεται, μέσα από το προφίλ του. Έτσι, αναστέλλεται ο ρομαντισμός. Επίσης, ο κυνισμός που παρατηρείται στη συγκεκριμένη ιστοσελίδα, τονίζει τη σταδιακή απομάκρυνση από την παραδοσιακή έννοια του ρομαντισμού και είναι αποτέλεσμα της ρουτίνας, που προέρχεται από το μεγάλο όγκο των χρηστών αλλά. Αν και το Facebook, παρέχει πρωτοφανής δυνατότητες για κοινωνικοποίηση και σύναψη ερωτικών σχέσεων, αυτές υστερούν από συναισθηματικούς πόρους, που αποτελεί και προϋπόθεση για να αναπτυχθούν περαιτέρω (Morris, Millen, 2007).

Σύμφωνα με δημοσίευση του Συνδέσμου Επιχειρήσεων Πληροφορικής & Επικοινωνιών Ελλάδας (ΣΕΠΕ), ένας στους τρεις Έλληνες (36%) χρησιμοποιεί σήμερα τα κοινωνικά δίκτυα με σκοπό να έρθει σε επικοινωνία με τους φίλους του, να εκφραστεί, να ψυχαγωγηθεί, να αποδράσει, να φλερτάρει και να εκτονωθεί. Η ενασχόληση εμφανίζει πολύ σημαντικά ποσοστά στους νέους: το 79% μεταξύ των ηλικιών από 13 έως 17 ετών και το 72% μεταξύ των ηλικιών από 18 έως 24 ετών ασχολούνται με τα κοινωνικά δίκτυα. Η άνοδος χρήσης των κοινωνικών δικτύων έφτασε στο 36% από το Σεπτέμβριο ως το Δεκέμβριο του 2010. Μεταξύ των δημοφιλέστερων προορισμών κοινωνικών δικτύων περιλαμβάνονται τα: Facebook, Youtube, Twitter, myspace, hi5 και flickr. Ειδικότερα το Facebook αποτελεί τον δημοφιλέστερο κόμβο, αφού συγκεντρώνει επισκεψιμότητα της τάξεως του 21% των Ελλήνων σε επίπεδο ημέρας, του 31% σε επίπεδο εβδομάδας και του 33% σε επίπεδο μήνα, ενώ ραγδαία αποτυπώνεται η εξέλιξη του, καθώς έχει πενταπλασιαστεί ο αριθμός των ημερήσιων επισκεπτών του μέσα στα τελευταία 2 χρόνια (ΣΕΠΕ, 2009)

4.7 Αλήθειες για το Facebook

- Ο μέσος χρήστης ξοδεύει 20 λεπτά τη μέρα στο Facebook. Τις τρεις πρώτες εβδομάδες, όμως, διαθέτει ώρες ολόκληρες αναζητώντας φίλους και ανταλλάσσοντας μηνύματα (Dwyer etc., 2007).
- Το Facebook έχει χαρακτηριστεί κατά καιρούς ως «παγκόσμιο φακέλωμα» προς χάρη των μεγάλων πολυεθνικών και των διαφημιστών, που αποθεώνουν τα εξειδικευμένα δημογραφικά στοιχεία. Υπάρχουν υπηρεσίες μέσα στο Facebook οι οποίες μέσω διαφημίσεων προτρέπουν τον χρήστη να αγοράσω ένα βιβλίο προκειμένου, εύκολα και γρήγορα, να διπλασιάσει τον αριθμό των ηλεκτρονικών του φίλων (Dwyer etc., 2007).
- Το Facebook είναι η μεγαλύτερη φωτογραφική βάση δεδομένων που δημιουργήθηκε ποτέ. Στους υπολογιστές του είναι αποθηκευμένες 2 δισεκατομμύρια φωτογραφίες. Κάθε μέρα περίπου 14 εκατομμύρια φωτογραφίες εμπλουτίζουν το φωτογραφικό άλμπουμ της υπηρεσίας (Dwyer etc., 2007).
- Η χρήση του Facebook έχει κατά καιρούς απαγορευτεί σε πανεπιστημιακές σχολές, όπως αυτή του New Mexico τον Οκτώβριο του

2005 αλλά και σε κυβερνητικούς εργαζομένους ανά τον κόσμο, όπως σε αυτούς του Ontario το Μάιο του 2004 (Dwyer etc., 2007).

- Στη Συρία και το Ιράν το Facebook απαγορεύτηκε επειδή οι κυβερνήσεις τους θεώρησαν ότι αποτελούσε πηγή αντιστασιακών πολιτικών ιδεών και κινημάτων που απειλούσαν τη σταθερότητα και ευημερία της κυβέρνησης (Dwyer etc., 2007).
- Σύμφωνα με τους όρους εγγραφής που αποδέχεται ο εν δυνάμει χρήστης για να δημιουργήσουμε λογαριασμό στην ιστοσελίδα αυτή, η ομάδα του Facebook « μπορεί να μοιραστεί τα στοιχεία αυτού με τρίτους, όπως εταιρίες με τις οποίες έχει κάποια σχέση» (Dwyer etc., 2007).
- Το Facebook έχει χαρακτηριστεί ως «παγκόσμια οικογένεια», γιατί ο καθένας πλέον είναι σε θέση να μπει στο προφίλ των άλλων και να μάθει ότι θέλει γι' αυτούς (Dwyer etc., 2007).
- Οι περισσότεροι χρήστες του Facebook δεν κατάλαβαν την εξάρτηση από αυτό μέχρι που κατέληξαν να αναλώνουν πολλές ώρες ασχολημένοι με τις εφαρμογές του και σκεφτόταν γι' αυτό ακό
υπολογιστή (Dwyer etc., 2007).
- Οι γυναίκες χρήστες προβάλλουν τις περισσότερες φορές ένα μυστηριώδη εαυτό, που περιμένει να ανακαλυφθεί από κάποιο χρήστη με έξοχα προσόντα, γρήγορο στη γραφή και με καλές ατάκες. Οι φωτογραφίες που τοποθετούν στο προφίλ τους είναι προκλητικές μερικές φορές ή παρμένες από τον κόσμο των κινουμένων σχεδίων. Οι άντρες χρήστες συνήθως παίζουν για τα σωματικά τους προσόντα που μπορούν να επιδείξουν (Dwyer etc., 2007).
- Τα κορίτσια καταλαμβάνουν ακραίες θέσεις, δηλαδή είτε χρησιμοποιούν το Facebook πολλές ώρες ή είναι περιστασιακοί χρήστες. Τα αγόρια εμφανίζονται πιο ευνοϊκά διακείμενα απέναντι στην κοινωνική δικτύωση από ότι τα κορίτσια και είναι περισσότερο εξαρτημένα από τη χρήση του Facebook (Dwyer etc., 2007).
- Τέλος, το Facebook είναι μόδα και έχει χαρακτηριστεί ως το μεγαλύτερο διαδικτυακό μέσο μαζικοποίησης με επιρροές και στην καθημερινή

πραγματική ζωή των χρηστών του (Dwyer etc., 2007).

Β' ΜΕΡΟΣ-ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Επιλογή Ερευνητικής Μεθόδου

Η παρούσα έρευνα μελετά το διαδικτυακό-τεχνολογικό μέσο κοινωνικής δικτύωσης, Facebook, και το αν και κατά πόσο έχει επιφέρει αλλαγές στις κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων.

Θεωρήσαμε χρήσιμο να ακολουθήσουμε την ποιοτική ερευνητική μέθοδο, γιατί μας ενδιέφερε ο χαρακτήρας του υπό εξέταση φαινομένου, που είναι αντικείμενο των ποιοτικών ερευνητικών μεθόδων– και όχι η ποσότητα εμφάνισής του (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2012).

Στην κοινωνική έρευνα εμφανίζονται δύο ερευνητικές μέθοδοι, οι ποιοτικές και οι ποσοτικές (Robson, 2007). Η βασική διαφορά τους έγκειται, όπως προαναφέραμε, στο στόχο (Κυριαζή, 2009) καθώς και στον τρόπο σχεδιασμού της έρευνας (Robson, 2007). Στην ποσοτική έρευνα ο ερευνητής επικεντρώνεται στον έλεγχο των θεωριών που ήδη υπάρχουν και ο σχεδιασμός της γίνεται πριν αρχίσει η διεξαγωγή της. Αντίθετα, οι ποιοτικές μέθοδοι στοχεύουν στη μελέτη των κοινωνικών φαινομένων και στην ανάπτυξη νέων θεωριών και τα σχέδια των ερευνητών διαμορφώνονται κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας (Κυριαζή, 2009).

Οι ποιοτικές μέθοδοι μελετούν μη μετρήσιμα και μη-ποσοτικοποιημένα χαρακτηριστικά της συμπεριφοράς του ανθρώπου, των κοινωνικών φαινομένων καθώς και των τάσεων και απόψεων της εκάστοτε εποχής. Στόχος του ερευνητή είναι να κατανοήσει το κοινωνικό φαινόμενο που μελετά, να το ερμηνεύσει και στη συνέχεια να αναπτύξει μια θεωρία ή κάποιες φορές να επιβεβαιώσει τις ήδη υπάρχουσες (Ιωσηφίδης, 2003).

Καθώς, οι ποιοτικές έρευνες *ceteris paribus* χαρακτηρίζονται από μικρό-περιορισμένο αριθμό του δείγματος, ο ερευνητής επιδιώκει να διαμορφώσει ολοκληρωμένη εικόνα για την κάθε περίπτωση που μελετά και επιπλέον, συγκρίνοντάς τις, να επισημάνει τα κοινά τους σημεία. Αυτό που έχει δηλαδή

σημασία, δεν είναι η ποσότητα του δείγματος, αλλά η ευκαιρία του ερευνητή να μελετήσει σε βάθος την κάθε περίπτωση. (Κυριαζή, 2009).

Μέσω αυτής της διαδικασίας, ο ερευνητής επιδιώκει να γνωρίσει τους ερωτώμενους¹ όσο το δυνατόν περισσότερο έτσι ώστε να κατασκευάσει μια αναπαράσταση της κοινωνικής πραγματικότητας που βιώνουν και να αποκτήσει μια βαθύτερη κοινωνιολογική γνώση για το κοινωνικό φαινόμενο. Με άλλα λόγια, η προσπάθεια του ερευνητή έγκειται στην ανάγκη του να κατανοήσει τις καταστάσεις, όπως τις κατανοεί και ο ερωτώμενος. Στην ουσία, η ποιοτική έρευνα επικεντρώνεται στην ερμηνεία που δίνουν τα άτομα στο εκάστοτε κοινωνικό γεγονός. Επιπλέον, δίνεται προσοχή και στην διαδικασία που επέφερε τη συγκεκριμένη κοινωνική κατάσταση, μελετάται δηλαδή η εξέλιξη του κοινωνικού φαινομένου (Κυριαζή, 2009).

Λαμβάνοντας υπ' όψιν του τις υπάρχουσες θεωρητικές προσεγγίσεις, αλλά παράλληλα επηρεασμένος από την προσωπική του ιδεολογία, ο ερευνητής σχεδιάζει την έρευνα και επιλέγει τα ερευνητικά του εργαλεία. Παρά την προσπάθειά του να αντλήσει αντικειμενικά αποτελέσματα, σε ένα βαθμό θα είναι πάντα επηρεασμένος από την υποκειμενική του οπτική (Ιωσηφίδης, 2003). Οι πηγές από τις οποίες μπορεί να αντλήσει γνώση είναι η συνέντευξη, η παρατήρηση, τα τεκμήρια, τα αρχεία καθώς και τα τεχνουργήματα (Robson, 2010). «Ο υποκειμενικός παράγοντας δεν πρέπει να αποτρέπει την αντικειμενική κρίση του ερευνητή, αλλά και όσοι ασχολούνται με ποιοτική μεθοδολογία δεν πρέπει να ξεχνούν ότι υφίσταται και επηρεάζει και τα άτομα και τον ερευνητή» (Rubin and Rubin, στο Παρασκευοπούλου-Κόλλια 2012).

5.2 Μέθοδος Θεμελιωμένης Θεωρίας

Η μέθοδος θεμελιωμένης θεωρίας επικεντρώνεται στη δημιουργία (εξαγωγή) μιας νέας θεωρίας και όχι τόσο στην επαλήθευση των παλιών (Κυριαζή, 2009). Η μέθοδος αυτή εφαρμόζεται κυρίως σε σύγχρονα κοινωνικά φαινόμενα, όπου το θεωρητικό υπόβαθρο είναι ακόμη ελλιπές. Η θεωρία που προκύπτει από την έρευνα βασίζεται στα δεδομένα που έχουν συλλεχθεί από αυτή, κυρίως μέσω των

---

¹ Εφ' εξής θα αναφερόμαστε στους ερωτώμενους με τους όρους ερωτώμενος, άτομο ή συνεντευξιαζόμενος

συνεντεύξεων, που αποτελούν την πλέον συνηθισμένη μέθοδο συλλογής δεδομένων (Robson, 2010).

Το διαδικτυακό-τεχνολογικό μέσο κοινωνικής δικτύωσης, Facebook είναι ένα αρκετά σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο και οποιοδήποτε θεωρητικό υπόβαθρο το αφορά βρίσκεται σε εμβρυακό επίπεδο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι βιβλιογραφικές αναφορές που σχετίζονται με αυτό να εμφανίζονται ελλιπείς. Γι' αυτό το λόγο, βασιστήκαμε στη θεμελιωμένη θεωρία και την εκλάβαμε ως κύριο θεωρητικό υπόβαθρο, προκειμένου να αναλύσουμε τα πραγματολογικά δεδομένα που θα προέκυπταν στην έρευνά μας, - επειδή σχετίζεται αρκετά με την παρούσα έρευνα.

Η ανάλυση των δεδομένων στην οποία προβήκαμε, περιέχει τόσο τμηματοποιήσεις των δεδομένων όσο και σύγκριση μεταξύ τους. Δεν περιέχει όμως απλές αφηγήσεις. Τα άτομα εκφράστηκαν βάσει προδιαγεγραμμένης θεματολογίας ερωτήσεων, χωρίς ωστόσο να ακολουθήσουμε συγκεκριμένη σειρά με την οποία γίνονταν οι ερωτήσεις. Οι ερωτήσεις που θέσαμε στα άτομα ανήκαν στο μοντέλο της άμεσης και εις βάθος συνέντευξης, όπως θα αναφέρουμε σε παρακάτω σημείο (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2006).

Δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι ακολουθήσαμε κατά γράμμα τη μέθοδο της θεμελιωμένης θεωρίας, όμως υπάρχουν πολλά κοινά σημεία (καθώς και αρκετά αποκλίνοντα από τη μεθοδολογία της θεμελιωμένης θεωρίας,) στην έρευνά μας, γι' αυτό οφείλαμε να την παραθέσουμε (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2006).

Αναλυτικότερα, σε πρώτο στάδιο, η στρατηγική της θεμελιωμένης θεωρίας περιλαμβάνει την κατηγοριοποίηση των δεδομένων που έχει συλλέξει ο ερευνητής. Η διαδικασία αυτή γίνεται παράλληλα με τη συλλογή δεδομένων και καθ' όλη τη διάρκεια οι κατηγορίες επανεξετάζονται, έως ότου βρεθεί ένα σημείο κορεσμού, όπου δεν προστίθεται κάτι νέο στα υπό εξέταση φαινόμενα. Το επόμενο στάδιο είναι η διατύπωση μιας γενικότερης θεωρίας που αφορά την κάθε επιμέρους κατηγορία, προκειμένου να διευκολυνθεί η προσθήκη νέων περιπτώσεων που έχουν στοιχεία όμοια με την εκάστοτε κατηγορία (Κυριαζή, 2009).

Προχωρώντας τα στάδια της έρευνας προκύπτει, λοιπόν, μια ευρύτερη-γενικότερη κατηγορία. Αυτή είναι αποτέλεσμα σύγκρισης των διάφορων κατηγοριών που αντιπροσωπεύουν περιστατικά με κοινά στοιχεία. Η μέθοδος της σύγκρισης είναι γνωστή ως συνεχής συγκριτική μέθοδος (Κυριαζή, 2009). Βασικός στόχος της συνεχούς σύγκρισης είναι η παραγωγή θεωρίας και θεωρητικών υποθέσεων (Ιωσηφίδης, 2006).

Μέσω αυτής της διαδικασίας, ο ερευνητής βασιζόμενος στα δεδομένα που συλλέγει, διαμορφώνει ένα θεωρητικό πλαίσιο και παράλληλα επιδιώκει να κατανοήσει και να ερμηνεύσει τα δεδομένα αυτά (Ιωσηφίδης, 2006). Η θεωρία που προκύπτει κατά τη διάρκεια της διεξαγωγής της έρευνας είναι ευμετάβλητη και προσωρινή. Παράλληλα, καθώς ο κάθε άνθρωπος αντιλαμβάνεται διαφορετικά τις καταστάσεις, υπάρχουν πολλές εννοιολογικές κατηγορίες (Κυριαζή, 2009).

5.3 Ερευνητικά ερωτήματα

Οι περισσότερες έρευνες έχουν ως αφετηρία τη διατύπωση μιας ή περισσοτέρων υποθέσεων. Σύμφωνα με τους Verma και Beard ερευνητική υπόθεση είναι «μια δοκιμαστική πρόταση, με την οποία επιβεβαιώνεται το θέμα της έρευνας που ακολουθεί ή μπορεί να θεωρηθεί ως οδηγός του ερευνητή, που απεικονίζει και περιγράφει τη μέθοδο που θα ακολουθηθεί στη μελέτη του προβλήματος» (Verma και Beard στο Bell, 2001: 45).

Κεντρικά ερωτήματα της έρευνάς μας είναι πρώτον το κατά πόσο έχει επηρεάσει το Facebook, ως διαδικτυακό-τεχνολογικό μέσο κοινωνικής δικτύωσης, τις κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων και οι λόγοι, για τους οποίους οι άνθρωποι αποφασίζουν να δημιουργήσουν λογαριασμό-προφίλ (όπως είθισται να ονομάζεται) στο Facebook.

5.4 Δείγμα

Ένα από τα σημαντικότερα στοιχεία μιας έρευνας είναι η επιλογή των υποκειμένων που θα αποτελέσουν το δείγμα. Το τμήμα του πληθυσμού, το οποίο επιθυμεί να εξετάσει ο ερευνητής χαρακτηρίζεται ως δείγμα. Στην έρευνά μας το δείγμα αποτελείται από χρήστες του διαδικτυακού-τεχνολογικού μέσου κοινωνικής δικτύωσης, Facebook και πιο συγκεκριμένα από είκοσι ερωτώμενους

που επιλέξαμε, οι οποία εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά στα οποία αναφερόμαστε στη συνέχεια (Κομίλη, 1989).

Το μέγεθος του δείγματος καθορίζεται από τους σκοπούς και το εύρος της ερευνητικής μελέτης, το είδος της έρευνας καθώς και από τη φύση του πληθυσμού που εξετάζουμε. Αυτό υποστηρίζει και η Morse προσθέτοντας ότι πρέπει να λαμβάνεται υπ' όψιν και η ποιότητα των δεδομένων και το εκάστοτε σχέδιο μελέτης της έρευνας (Morse, στο Robson, 2010). Σε έρευνες που μελετώνται με ποιοτικά μεθοδολογικά εργαλεία, οι ερευνητές συνήθως επιλέγουν μικρό μέγεθος δείγματος (Cohen, Manion και Morrison, 2008).

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ο ερευνητής πρέπει πάντοτε να λαμβάνει υπ' όψιν του πως τα άτομα που θα ερωτηθούν πρέπει να έχουν αρκετές γνώσεις για το θέμα, να είναι πρόθυμοι να μιλήσουν και να παρουσιάζουν εύρος απαντήσεων (Rubin και Rubin, στο Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2006).

Είναι δύσκολο να οριστεί ο αριθμός των συνεντεύξεων που χρειάζεται να πραγματοποιηθούν σε μια ποιοτική έρευνα. Ο ερευνητής προβληματίζεται αναφορικά με τον αριθμό των συνεντεύξεων, οι οποίες θα παραχωρηθούν. Δεν υπάρχει ένας απόλυτος, καθορισμένος και συγκεκριμένος έγκυρος και έγκριτος αριθμός συνεντεύξεων στην ποιοτική έρευνα. Ανάλογα με το υπό εξέταση φαινόμενο, κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας ίσως προκύψουν προβληματισμοί και ζητήματα. Στην περίπτωση αυτή ο ερευνητής θα κρίνει αν πρέπει να λάβει παραπάνω συνεντεύξεις, που θα τις χρησιμοποιήσει έπειτα στην ανάλυση των δεδομένων (Robson, 2010).

Στην έρευνα μας, οι ερωτώμενοι είναι 10 γυναίκες και 10 άνδρες, οι οποίοι χρησιμοποιούν το διαδικτυακό-τεχνολογικό μέσο κοινωνικής δικτύωσης, Facebook. Οι ηλικίες των υποκειμένων κυμαίνονται από 20 έως 26 ετών και φοιτούν στο Ανώτατο Τεχνολογικό Ίδρυμα Πάτρας². Επιλέξαμε φοιτητές από διαφορετικές σχολές του Α.Τ.Ε.Ι. επειδή φοιτούμε στο συγκεκριμένο ίδρυμα και άρα θα ήταν ευκολότερη η προσέγγιση των υποκειμένων και η διεξαγωγή των συνεντεύξεων.

---

² Εφ' εξής θα αναφερόμαστε στο Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Πάτρας με τα αρχικά Α.Τ.Ε.Ι.

Όπως αναφέρουν οι Cohen, Manion και Morrison, «οι ερευνητές δεν πρέπει να διασφαλίσουν μόνο ότι θα τους επιτραπεί να έχουν πρόσβαση στο δείγμα αλλά επίσης να εξασφαλίσουν και το γεγονός ότι η συγκεκριμένη πρόσβαση θα είναι εφικτή» κάτι που ισχύει στην δική μας ερευνητική μελέτη» (Cohen, Manion και Morrison, 2008: 162).

Η προσέγγιση των ερωτωμένων έγινε κυρίως μέσω Facebook και κοινών γνωστών. Κάποιοι είναι συμφοιτητές μας και κάποιοι άτομα του άμεσου περιβάλλοντός μας. Με τα άτομα που ήδη γνωρίζαμε, μας ήταν πιο εύκολο να πραγματοποιήσουμε τις συνεντεύξεις και να κάνουμε ουσιαστικές συζητήσεις σχετικά με το υπό εξέταση θέμα. Τα άτομα ήταν αρκετά πρόθυμα να συνεργαστούν μαζί μας, να εκφράσουν ανοιχτά τις απόψεις τους και, μάλιστα, ορισμένα από αυτά ανυπομονούσαν για την πραγματοποίηση της συνέντευξης. Θα πρέπει, όμως, να αναφέρουμε ότι υπήρξαν και ορισμένοι ερωτώμενοι, οι οποίοι δίσταζαν να απαντήσουν σε ερωτήσεις που θεωρούσαν (οι ίδιοι) ότι άπτονται προσωπικών, ηθικών ζητημάτων, με αποτέλεσμα να γενικεύουν τις απαντήσεις τους. Αυτό συμβαίνει συνήθως όταν τα άτομα πιστεύουν ότι πρέπει να δώσουν συγκεκριμένες απαντήσεις, που θεωρούνται κοινωνικά αποδεκτές (Borg, 1981).

Διαπιστώσαμε ότι τα άτομα θεωρούν σημαντικό το να μιλούν για τον εαυτό τους. Οι άνθρωποι αρέσκονται, επίσης, στο να κάνουν μικρές χάρες, που δεν κοστίζουν ιδιαίτερα (Rubin and Rubin, 1995: 105) και θεωρούν όμορφο να προσφέρουν απλώς μέσω μιας συνέντευξης χρήσιμες πληροφορίες (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2006)

Σ' αυτό το σημείο κρίνεται αναγκαίο να τονίσουμε πως δεν μπορούμε να προβούμε σε γενικευμένα συμπεράσματα και να ισχυριστούμε ότι αυτό που μας είπαν τα άτομα ισχύει για όλους τους χρήστες του Facebook. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η έρευνα μας να μην μπορεί να λάβει αξιολογικά γενικευμένες διαστάσεις, παρά μόνο να φανερώσει ορισμένες απόψεις σχετικά με το αν το Facebook είναι υποκατάστατο των κοινωνικών σχέσεων και πώς εν τέλει επηρεάζει τις ανθρώπινες σχέσεις (Παρασκευοπούλου – Κόλλια, 2006).

5.5 Τόπος και χρόνος

Δεν υπήρχε προκαθορισμένο πλάνο στο μυαλό μας αναφορικά με το χώρο που θα χρησιμοποιούσαμε για τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων. Σκοπός μας ήταν να διευκολυνθούν τα άτομα που θα μας παραχωρούσαν συνέντευξη.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν κυρίως στον προσωπικό μας χώρο, στους χώρους των ερωτώμενων και σε ορισμένους εξωτερικούς χώρους. Όλες οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν έπειτα από συνεννόηση με τα άτομα. Προσπαθήσαμε να προσαρμόσουμε τις συνεντεύξεις με βάση τις προτεραιότητες των υποκειμένων λαμβάνοντας υπ' όψιν τις προσωπικές τους υποχρεώσεις και το χρόνο που εκείνοι θα μπορούσαν να διαθέσουν. Οι συνεντεύξεις διήρκεσαν κατά μέσο όρο 40 λεπτά και υλοποιήθηκαν σε διάστημα 2 μηνών από την έναρξη της έρευνάς μας (Μάρτιος 2012).

5.6 Μέθοδοι Συλλογής Δεδομένων

Εφόσον έχει επιλεγεί το είδος της έρευνας, έχουν αποφασιστεί οι ερευνητικές υποθέσεις και έχει καθοριστεί μια συγκεκριμένη ερευνητική στρατηγική για την πραγματοποίηση της έρευνας, στη συνέχεια γίνεται απαραίτητη η επιλογή των κατάλληλων μεθοδολογικών εργαλείων για την υλοποίηση των στόχων του ερευνητή (Robson, 2010).

Με τον όρο δεδομένα εννοούμε τις πληροφορίες εκείνες που θα χρειαστεί να συλλέξει ο ερευνητής, ώστε να οδηγηθεί σε κάποια συμπεράσματα, τα οποία θα τον βοηθήσουν στην ολοκλήρωση της έρευνας που έχει επιλέξει να πραγματοποιήσει. Η επιλογή της μεθόδου βασίζεται στο είδος των πληροφοριών που αναζητά ο ερευνητής, το δείγμα με το οποίο θέλει να ασχοληθεί, το χρόνο που θα έχει στη διάθεσή του και τους διαθέσιμους (υλικούς και πολλές φορές και ψυχικούς) πόρους (Robson, 2010).

Η επιλογή της μεθόδου συλλογής δεδομένων γίνεται στο αρχικό στάδιο της έρευνας. Οι μέθοδοι συλλογής δεδομένων που είναι διαθέσιμες στους ερευνητές για την διεξαγωγή των ερευνών είναι οι εξής: τα ερωτηματολόγια και οι δειγματοληπτικές έρευνες, οι συνεντεύξεις, οι έλεγχοι και οι κλίμακες, οι μέθοδοι παρατήρησης και οι πρόσθετες μέθοδοι συλλογής δεδομένων (Robson, 2010). Σύμφωνα με άλλους ερευνητές οι μέθοδοι αυτοί ονομάζονται διαφορετικά. Για

παράδειγμα στο έργο των Cohen, Manion και Morrison (2008) αναφέρονται ως ερωτηματολόγια, συνεντεύξεις, αναφορές, παρατήρηση, τεστ, προσωπικά δομήματα, πολυδιάστατη μέτρηση, παίξιμο ρόλων. Ο ερευνητής είναι ικανός να κρίνει ποιες μεθόδους από αυτές θα υιοθετήσει και ποια στοιχεία από το έργο του κάθε συγγραφέα θα χρησιμοποιήσει, προκειμένου να συνθέσει και να δομήσει το σκελετό της έρευνάς του.

Θα χρησιμοποιήσουμε το έργο του Robson για να παραθέσουμε ενδεικτικούς ορισμούς του κάθε μεθοδολογικού εργαλείου. Τα ερωτηματολόγια τα χρησιμοποιεί ο ερευνητής για να διαπιστώσει τι σκέφτονται, τι αισθάνονται και τι πιστεύουν οι άνθρωποι. Την παρατήρηση τη χρησιμοποιεί ο ερευνητής όταν επιθυμεί να παρατηρήσει τη συμπεριφορά των ανθρώπων σε κάποιο δημόσιο χώρο ή στο φυσικό τους περιβάλλον. Τη συνέντευξη τη χρησιμοποιεί ο ερευνητής όταν θέλει να έρθει σε άμεση επαφή με τα άτομα και να πραγματοποιήσει μια διαζώσις συζήτηση (Robson, 2007).

5.7 Οι συνεντεύξεις

Όπως προαναφέρθηκε, η μέθοδος που επιλέξαμε για την διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας είναι η ποιοτική. Ένα από τα βασικότερα εργαλεία συλλογής δεδομένων της ποιοτικής έρευνας είναι η συνέντευξη.

Η συνέντευξη ενέχει τις έννοιες της επικοινωνίας, της ανταλλαγής απόψεων, αντιλήψεων και πληροφοριών ή πιο απλά της συνομιλίας ανάμεσα σε δύο (ή και παραπάνω) ανθρώπους. Όλα αυτά είναι πράγματι χαρακτηριστικά μιας συνέντευξης και πραγματοποιούνται σε επαγγελματικό πλαίσιο, -με σκοπό επιδιωκόμενα αποτελέσματα για αυτό που ερευνούμε. Μια συνέντευξη έχει πάντα καθορισμένο και συγκεκριμένο στόχο και ακολουθεί κάποιες πρακτικές και ιδεολογικές κατευθύνσεις (Λαγωνίκα, 2006).

Πιο συγκεκριμένα, οι Moser και Kalton (1971) περιγράφουν την συνέντευξη ως «μια συζήτηση ανάμεσα στο συνεντευκτή και τον συνεντευξιαζόμενο με σκοπό την απόσπαση συγκεκριμένων πληροφοριών από τον συνεντευξιαζόμενο». Μια τέτοια άποψη φαινομενικά φαντάζει απλή και εφαρμόσιμη, αλλά η πραγματοποίηση μιας επιτυχούς συνέντευξης είναι κάτι περισσότερο περίπλοκο (Moser και Kalton, στο J. Bell, 2001: 144).

Μέσω της διαδικασίας της συνέντευξης, τόσο οι συνεντευκτές όσο και οι συνεντευξιαζόμενοι, επωφελούνται εξίσου διότι τους δίνεται η δυνατότητα να συζητήσουν για το πώς ερμηνεύουν ορισμένα κοινωνικά φαινόμενα που τους επηρεάζουν άμεσα ή έμμεσα, να προβληματιστούν με τη διαφορετικότητα των απόψεων του άλλου και να εκφράσουν τον τρόπο με τον οποίο οι ίδιοι αντιμετωπίζουν ορισμένες καταστάσεις, μέσω των προσωπικών τους εμπειριών (Cohen, Manion και Morrison, 2008).

Ένα από τα μεγαλύτερα πλεονεκτήματα των συνεντεύξεων είναι η προσαρμοστικότητα. Μέσω της συνέντευξης ο ερευνητής μπορεί να ανιχνεύσει ιδέες, συναισθήματα, πιθανές αντιδράσεις και κίνητρα. Ο τόνος της φωνής για παράδειγμα ή οι εκφράσεις του προσώπου και οι δισταγμοί παρέχουν στον ερευνητή πληροφορίες, τις οποίες μια γραπτή απάντηση θα απέκρυπτε (Bell, 2001).

Επομένως, η συνέντευξη δεν είναι μια διαδικασία που πραγματώνεται προκειμένου να γίνει μια απλή συζήτηση, ούτε όμως και αποκλειστικά μια διαδικασία συλλογής δεδομένων. Σύμφωνα με τον Cohen «η συνέντευξη είναι μέρος της ίδιας της ζωής και ο εμποτισμός της από το ανθρώπινο στοιχείο είναι αναπόδραστος» (Cohen, Manion και Morrison, 2008: 449).

Η συνέντευξη αποτελείται από θεματικές ενότητες οι οποίες συσχετίζονται και έχουν μια συνέχεια. Τίποτα δεν είναι τυχαίο από την πλευρά του ερευνητή και τα πάντα έχουν ένα στόχο, ακόμη και οι εισαγωγικός- χαλαρός διάλογος που πραγματοποιείται στην αρχή της συνέντευξης για να αισθανθεί ο ερωτώμενος πιο άνετα. Το γεγονός αυτό την διαφοροποιεί αυτόματα από την απλή συνομιλία (Λαγωνίκα, 2006).

Επίσης, ο ρόλος του συνεντευκτή διαμορφώνεται με βάση το χαρακτήρα του ατόμου-συνεντευξιαζόμενου και διαφοροποιείται από συνέντευξη σε συνέντευξη. Ο κάθε άνθρωπος είναι διαφορετικός και εκφράζει αυτά που σκέφτεται με διαφορετικό τρόπο, για αυτόν ακριβώς το λόγο ο συνεντευκτής θα πρέπει να είναι σε θέση να προσαρμόζεται ανάλογα την περίπτωση (Λαγωνίκα, 2006).

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της συνέντευξης είναι ότι οριοθετείται και διακατέχεται από μια συγκεκριμένη ροή. Ο συνεντευκτής έχει την υποχρέωση να

διατηρήσει τα χρονικά όρια και την επικοινωνία μέχρι το τέλος, ακόμη και αν κατά την διάρκεια υπάρξουν συναισθήματα φόβου, αμηχανίας, ανίας ή παρατεταμένη σιωπή και απο τις δύο πλευρές. Η σιωπή και τα κενά δεν αποτελούν απαραίτητα το τέλος της συνέντευξης και την πλήρη αποτυχία του συνεντευκτή, αλλά αντίθετα μπορεί να αποτελούν μέρος αυτής. Επιπροσθέτως, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω στην συνέντευξη υπάρχουν ρόλοι, υπάρχει δηλαδή ο ρόλος του συνεντευκτή-κοινωνικού λειτουργού και ο ρόλος του συνεντευξιαζόμενου-βοηθούμενου (Λαγωνίκα, 2006).

Ασυναίσθητα κατά την διάρκεια μιας συνέντευξης ο ρόλος του συνεντευκτή διακατέχεται και απο ένα συναίσθημα εξουσίας που αυτομάτως υποδηλώνει μια άνιση και αμοιβαία σχέση μεταξύ κοινωνικού λειτουργού και ατόμου. Αυτό συμβαίνει γιατί ο κοινωνικός λειτουργός- συνεντευκτής γνώσει πάνω στο αντικείμενο της συνέντευξης και γνωρίζει ακριβώς τι χρειάζεται απο το συνεντευξιαζόμενο, ενώ αντίθετα ο ερωτώμενος είναι απροετοίμαστος. Ένα τελευταίο χαρακτηριστικό της συνέντευξης είναι τα δεοντολογικά στοιχεία που την διέπουν, όπως για παράδειγμα η εχεμύθεια και η τηρήσει απορρήτου. Στοιχεία τα οποία επ' ουδενί δεν είναι απαραίτητα σε μια συνομιλία (Λαγωνίκα, 2006).

Γενικά αλλά και ειδικά στην συγκεκριμένη έρευνα, η συνέντευξη είναι το επίκεντρο της ποιοτικής έρευνας και βασίζεται στην άμεση επικοινωνία ερευνητή και ατόμου. Αποτελεί έναν ευέλικτο και αποτελεσματικό τρόπο στη συλλογή δεδομένων. Η παρατήρηση είναι ένα εξίσου σημαντικό εργαλείο συλλογής δεδομένων και μια χρήσιμη διερευνητική τεχνική, αλλά οι συνεντεύξεις είναι αμεσότερες διότι με αυτόν τον τρόπο μπορεί κανείς να ρωτήσει απευθείας τους ανθρώπους τι πιστεύουν. Η συνέντευξη δεν αποτελεί την πλέον ευκολότερη επιλογή για την συλλογή δεδομένων, διότι είναι χρονοβόρα, ωστόσο παρέχει τη δυνατότητα να παραχθεί πλούσιο και αποτελεσματικό υλικό για την διεξαγωγή της έρευνας (Robson, 2010).

5.7.1 Είδη των Συνεντεύξεων

Εφόσον αποφασιστούν οι πληροφορίες, που χρειάζεται να αναζητηθούν, πρέπει να επιλεγεί το είδος της συνέντευξης που θα μας βοηθήσει να συλλέξουμε τις απαραίτητες και ζητούμενες πληροφορίες (Bell, 2001).

Δεν υπάρχει κάποιος συγκεκριμένος αριθμός όσον αφορά τα είδη των συνεντεύξεων. Ο κάθε ερευνητής διακρίνει διαφορετικά τα είδη των συνεντεύξεων. Για παράδειγμα ο Robson διακρίνει τα είδη των συνεντεύξεων βάσει το βαθμό δόμησης ή τυποποίησης της συνέντευξης σε δομημένες, ημι-δομημένες και μη δομημένες (Robson, 2010). Η πλήρως δομημένη συνέντευξη αποτελείται από προκαθορισμένες ερωτήσεις, με συγκεκριμένη διατύπωση και διάταξη αυτών. Η βασική διαφορά της από ένα ερωτηματολόγιο, είναι η συνεχής χρήση ανοιχτών ερωτήσεων (Robson, 2010). Η ημι-δομημένη συνέντευξη αποτελείται και αυτή από προκαθορισμένες ερωτήσεις, αλλά η διάταξή των ερωτήσεων αυτών διαμορφώνεται ανάλογα με την αντίληψη που έχει ο συνεντευκτής για την καλύτερη διεξαγωγή της συνέντευξης. Όσον αφορά τη διατύπωση των ερωτήσεων ούτε αυτή είναι προκαθορισμένη αλλά μπορεί να αλλάξει κατά την διάρκεια και να δοθούν διευκρινίσεις (Robson, 2010). Η μη δομημένη συνέντευξη έχει ελεύθερο χαρακτήρα. Ο συνεντευκτής έχει μια γενική εικόνα για τη συνέντευξη και τις προσδοκίες του από αυτή. Μπορεί να είναι και πλήρως άτυπη κάποιες φορές (Robson, 2010).

Σύμφωνα με τον Φίλια (1993), οι συνεντεύξεις χωρίζονται σε δομημένες, μη δομημένες, άμεσες ή έμμεσες, επαναλαμβανόμενες, κλινικές και σε βάθος. Στις δομημένες συνεντεύξεις ζητάται από τον ερωτώμενο να απαντήσει σε προκαθορισμένες ερωτήσεις, οι οποίες έχουν συγκεκριμένο αριθμό και περιεχόμενο. Στις μη δομημένες λαμβάνει χώρα μια συζήτηση που είναι κατά μια έννοια ελεύθερη, αλλά που η ελευθερία της σχετίζεται με τη φύση της συζήτησης, το θέμα που ερευνάται και το βαθμό της δόμησης των ερωτήσεων. Στις άμεσες και τις έμμεσες παίζει ρόλο ο διαχωρισμός που γίνεται καταρχάς από την πλευρά του ερευνητή και κατά συνέπεια και από την πλευρά του ερωτώμενου και αφορά στο σκοπό για τον οποίο πραγματοποιείται η συνέντευξη. Οι επαναλαμβανόμενες γίνονται συνήθως σε γκρουπ ανθρώπων και ονομάζονται και Panel. Ονομάζονται έτσι γιατί χρειάζεται να επαναληφθούν αρκετές φορές μέχρι να καταλήξει η έρευνα στη συλλογή των δεδομένων και στα συμπεράσματά της. Τα άτομα που επιλέγονται έχουν ορισμένα κοινά κοινωνικο-οικονομικά χαρακτηριστικά (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2006).

Πιο συγκεκριμένα, η άμεση συνέντευξη στο έργο άλλων κοινωνικών επιστημόνων ονομάζεται συνέντευξη σε βάθος (Κυριαζή, 2009). Σύμφωνα με την ίδια υπάρχουν άλλα τρία είδη συνεντεύξεων. Η τυποποιημένη, η ελεύθερη ή μη τυποποιημένη και η τηλεφωνική (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2006).

Στην έρευνά μας χρησιμοποιήσαμε το είδος συνέντευξης, που ονομάζεται εις βάθος, εφ' όσον επιθυμούσαμε μια πλήρη εικόνα των στάσεων και των συναισθημάτων των συνεντευξιζόμενων. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο τρόπος με τον οποίο πήραμε τις συνεντεύξεις, σε αρκετά σημεία, εμφάνισαν χαρακτηριστικά των ημι-δομημένων συνεντεύξεων. Καταληκτικά, αναφέρουμε ότι στις συνεντεύξεις εις βάθος οι ερωτώμενοι απαντούν με μεγαλύτερη ειλικρίνεια και τους επιτρέπεται να εκφράζονται με μεγάλη ελευθερία (Κομίλη, 1989).

5.8 Διαδικασία της Συνέντευξης

Η διαδικασία που ακολουθήσαμε στην εν λόγω έρευνα χωρίστηκε σε ορισμένα στάδια. Αρχικά, ενημερώσαμε τους ερωτώμενους για την ιδιότητά μας και τους λόγους για τους οποίους ζητήσαμε τη βοήθειά τους. Εν συνεχεία, εμβαθύναμε περισσότερο στην ενημέρωση τους σχετικά με το σκοπό της έρευνάς μας. Σε αυτό, το αρχικό στάδιο, σχεδόν όλα τα άτομα έδειχναν ανυπομονησία και ενθουσιασμό για την συνέντευξη αλλά συγχρόνως έμοιαζαν και λίγο διστακτικοί και ανασφαλείς, φοβούμενοι μήπως δεν καταφέρουν να απαντήσουν επαρκώς στις ερωτήσεις και μας απογοητεύσουν. Για αυτό το λόγο, προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε ένα «οικείο» περιβάλλον, κάνοντας αρχικά ερωτήσεις γενικού ενδιαφέροντος.

Στη συνέχεια, ζητήσαμε από τους ερωτώμενους να συναινέσουν για την διεξαγωγή της συνέντευξης και τους ενημερώσαμε για τη χρήση μαγνητοφώνου, επεξηγώντας τους, τους λόγους που θα το χρησιμοποιήσουμε, τονίζοντας πόσο σημαντική είναι η ύπαρξη του κατά την διάρκεια της συνέντευξης και πόσο βοηθητικό είναι στη διαδικασία διεξαγωγής αποτελεσμάτων της έρευνας. Έπειτα, θεωρήσαμε απαραίτητο να ενημερώσουμε τους συνεντευξιζόμενους για την εχεμύθεια και το απόρρητο που οφείλει να χαρακτηρίζει τη συνέντευξη.

Προτού ξεκινήσουμε την διαδικασία του ερευνητικού μέρους της συνέντευξης απευθυνόμασταν στους ερωτώμενους, με σκοπό να διαπιστώσουμε αν έχουν κατανοηθεί όσα έχουν λεχθεί μέχρι εκείνη τη στιγμή και να διευθετήσουμε τυχόν ασάφειες ή προβληματισμούς τους. Στο τέλος της συνέντευξης, έχοντας κλείσει το μαγνητόφωνο, ευχαριστούσαμε τα άτομα για την βοήθειά τους και επισημαίναμε εκ νέου το εμπιστευτικό της συνομιλίας, που είχαμε μαζί τους.

5.9 Γνωρίσματα ενός Καλού Ερευνητή

Κατά τη διεξαγωγή της έρευνας, πέρα από την οργάνωση της δομής της, σημαντικό ρόλο κατέχουν και τα προσόντα που πρέπει να έχει ο ερευνητής (Robson, 2007).

Πιο συγκεκριμένα, στις ποιοτικές μεθόδους απαιτούνται κάποια προσόντα από τη μεριά του ερευνητή, τα οποία θα ενισχύσουν την ποιότητα των αποτελεσμάτων. Πέρα από την εκπαίδευση και την εμπειρία του, ο ερευνητής θα πρέπει να είναι καλός ακροατής, να έχει ανοιχτό και διερευνητικό πνεύμα, ευαισθησία και δυνατότητα απόκρισης σε αντιφατικές αποδείξεις (Robson, 2007). Προκειμένου να επιτευχθεί επιτυχής ακρόαση ο συνεντευκτής οφείλει να ενθαρρύνει το άτομο να εκφράζεται ακόμη και από τα πρώτα λεπτά της συνέντευξης, τα οποία είναι πολύ σημαντικά. Η πρώτη επαφή που τα δύο μέρη (ερευνητής και συνεντευξιαζόμενος) θα αναπτύξουν, βαρύνει ιδιαίτερος στη διάρκεια της συνέντευξης (Παρασκευοπούλου- Κόλλια, 2006).

Το ύφος των συνεντεύξεων δεν πρέπει να είναι αυστηρό, ούτε πρέπει να υποκινεί τον ερωτώμενο σε συγκεκριμένες απαντήσεις. Το άτομο πρέπει με τη βοήθεια του ερευνητή να νιώθει ελεύθερο να προβεί στη δήλωση οποιασδήποτε άποψης. Σε αυτό το σημείο θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί ότι οι συνεντεύξεις στην εν λόγω έρευνα πραγματοποιήθηκαν σε φιλικό κλίμα, καθώς οι συνεντευξιαζόμενοι ήταν άτομα νεαρά σε ηλικία και τους γνωρίζαμε, άλλους λιγότερο και άλλους περισσότερο.

Παράλληλα, η σχέση που θα δημιουργήσει ο ερευνητής με τον ερωτώμενο παίζει σημαίνοντα ρόλο για την ποιότητα των δεδομένων που συλλέγει (Ιωσηφίδης, 2003).

Πριν την έναρξη της συνέντευξης, ο ερευνητής οφείλει να παρέχει στον συνεντευξιαζόμενο όλες τις σχετιζόμενες με την έρευνα πληροφορίες και να εξασφαλίζει τη συναίνεσή του για τη διεξαγωγή της συνέντευξης. Επιπλέον, πρέπει να του εγγυηθεί την ανωνυμία και την εμπιστευτικότητα της συνέντευξης (Ιωσηφίδης, 2003).

Κάποια επιπλέον χρήσιμα γνωρίσματα του ερευνητή είναι η δυνατότητά του να είναι ευγενικός, ξεκάθαρος, ευαίσθητος και παράλληλα κριτικά σκεπτόμενος. Οφείλει να γνωρίζει ενδελεχώς το αντικείμενο της έρευνάς του και επιπλέον να είναι σε θέση να χειριστεί την πορεία της συνέντευξης. Κατά τη διάρκεια αυτής θα πρέπει να είναι σε θέση να ακούει, να ερμηνεύει και να επαληθεύει τα λεκτικά και μη-λεκτικά μηνύματα του ερωτώμενου (Ιωσηφίδης, 2003).

Σε αυτό το σημείο κρίνουμε απαραίτητο να αναφέρουμε ότι είναι δύσκολο για τον ερευνητή να εδραιώσει κανόνες για τη σύνταξη μιας συνέντευξης, ιδιαίτερα εάν δεν έχει την κατάλληλη εμπειρία. Η κοινή λογική, οι καλοί τρόποι συμπεριφοράς και οι κανόνες δεοντολογίας αποτελούν τα τρία βασικότερα στοιχεία μιας σωστής συνέντευξης.

5.10 Δεοντολογία

Στη συγκεκριμένη έρευνα προσπαθήσαμε να ακολουθήσουμε τους κανόνες δεοντολογίας, όπως αυτοί διατυπώνονται για κάθε επάγγελμα που ασχολείται με ανθρώπους (Robson, 2010).

Ηθικά ζητήματα ή ζητήματα δεοντολογίας προκύπτουν σχεδόν σε όλα τα είδη της έρευνας, είτε αυτή είναι ποσοτική είτε ποιοτική (Ιωσηφίδης, 2003).

Πριν ξεκινήσουμε να αναφέρουμε τα δεοντολογικά προβλήματα και τα ηθικά ζητήματα μιας ερευνητικής διαδικασίας κρίνεται απαραίτητο να τονίσουμε την διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στην έννοια της δεοντολογίας και της ηθικής. Και οι δυο έννοιες σχετίζονται με το τι είναι σωστό ή λάθος, καλό ή κακό, όμως υπάρχει μια μικρή διαφοροποίηση μεταξύ τους. Πιο αναλυτικά η δεοντολογία «αναφέρεται σε γενικές αρχές περί του τι πρέπει κάποιος να κάνει», αντίθετα η ηθική «αναφέρεται στο εάν μια συγκεκριμένη πράξη είναι συνεπής με την αποδεκτή έννοια του σωστού ή του λάθους ή όχι» (Robson, 2010: 78).

Οι ερευνητές, αρκετές φορές έρχονται αντιμέτωποι με το παρακάτω δίλημμα: χρειάζεται να επιλέξουν ανάμεσα στις απαιτήσεις της έρευνάς τους, η οποία έχει ένα συγκεκριμένο σκοπό και στόχο, και στα δικαιώματα των ατόμων που συμμετέχουν σε αυτή, τα οποία είναι πιθανό να κινδυνεύουν (Cohen, Manion και Morrison, 2008)

Πιο συγκεκριμένα, στην ποιοτική έρευνα δημιουργούνται δεοντολογικά προβλήματα επειδή ανάμεσα στον ερευνητή και το άτομο δημιουργείται μια πιο ουσιαστική σχέση. Ο ερευνητής μαθαίνει αρκετά στοιχεία για την προσωπική ζωή του ατόμου και πάντοτε ελλοχεύει ο κίνδυνος αυτά τα στοιχεία να τον κάνουν περισσότερο ευάλωτο απέναντι στην εξαγωγή συμπερασμάτων που αφορούν την έρευνα (Ιωσηφίδης, 2003).

Ένα από τα πιο συνηθισμένα ηθικά ζητήματα που προκύπτουν κατά τη διεξαγωγή μιας έρευνας είναι η πληροφορημένη συναίνεση. Ο ερευνητής οφείλει να ενημερώσει τον συμμετέχοντα για το είδος της έρευνας, τους σκοπούς της, τις μεθόδους που θα χρησιμοποιήσει καθώς και ποια θα είναι η χρήση των πληροφοριών. Αφού λοιπόν ανακοινώσει όλα αυτά, αναμένει για την συναίνεση του υποκειμένου (Ιωσηφίδης, 2003). Ένα ακόμα σημαντικό στοιχείο είναι πως ο ερωτώμενος μπορεί να αρνηθεί τη συμμετοχή ή ακόμα και να αποσυρθεί με την έναρξη της έρευνας (Cohen, Manion και Morrison, 2008).

Ένα εξίσου σημαντικό ζήτημα είναι η εμπιστευτικότητα και η ανωνυμία των υποκειμένων. Είναι δυο χαρακτηριστικά που από την αρχή ο ερευνητής οφείλει να έχει διασφαλίσει με τον ερωτώμενο, γιατί ο τελευταίος φανερώνει στον ερευνητή πράγματα που σε καμία περίπτωση δεν θα δημοσιοποιούσε (Ιωσηφίδης, 2003). Παράλληλα όμως κάποιος που συμφωνεί να παραχωρήσει μια συνέντευξη δεν μπορεί να έχει ανωνυμία, τουλάχιστον ως προς τον ερευνητή. Σε μια τέτοια περίπτωση ο ερευνητής επιβάλλεται να διαβεβαιώσει το άτομο για την άκρα εμπιστευτικότητα που θα διέπει την όλη διαδικασία (Cohen, Manion και Morrison, 2008).

Σε περιπτώσεις που η συνέντευξη μαγνητοφωνείται, ο ερευνητής οφείλει να κλείσει το μαγνητόφωνο όταν του ζητηθεί από το άτομο να το κάνει, για να του πει κάτι που δεν θέλει να καταγραφεί (Παρασκευοπούλου – Κόλλια, 2006).

Είναι αρκετά δύσκολο, όπως προαναφέρθηκε, να καταγραφούν εξαρχής όλα τα ζητήματα που θα προκύψουν κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας και να αποφασιστεί μια συγκεκριμένη και απόλυτα προκαθορισμένη πορεία που θα ακολουθηθεί για την αποφυγή τους. Το ποιο στοιχείο θα θεωρηθεί δεοντολογικά σωστό και ποιό όχι υπόκειται σε υποκειμενικά κριτήρια. «Τέλος ζούμε σε ένα σχετικό σύμπαν και έχει ειπωθεί ότι η σχετικότητα επιζητεί προσαρμογή, η προσαρμογή είναι τέχνη, και η τέχνη της ζωής έγκειται στη συνεχή επαναπροσαρμογή στο περιβάλλον μας. Υπάρχει καλύτερη δεοντολογική αρχή για την τέχνη του ηθικού ερευνητή;» (Cohen, Manion και Morrison, 2008: 115).

5.11 Εγκυρότητα και αξιοπιστία στις συνεντεύξεις

Αυτό που κατά βάση απειλεί την εγκυρότητα των συνεντεύξεων είναι η μεροληψία των ερευνητών, την οποία οι Ginsberg και Braaten ορίζουν ως «τη συστηματική ή επίμονη τάση να κάνουν λάθη προς την ίδια κατεύθυνση, δηλαδή να διατυπώνουν με υπερβολή ή να υποβαθμίζουν την «πραγματική αξία» μιας ιδιότητας» (Ginsberg και Braaten, στο Cohen, Manion και Morrison, 2008: 205).

Κατ' επέκταση, για να πετύχει κανείς εγκυρότητα σε μια συνέντευξη θα πρέπει να ελαττώσει τη μεροληψία του συνεντευκτή. Πιο συγκεκριμένα η μεροληψία έχει να κάνει με τις πεποιθήσεις του ατόμου, με τις προσδοκίες που έχει για τα αποτελέσματα της έρευνας, με την ανάγκη του να αποδείξει ότι αυτό που πιστεύει είναι σωστό, καθώς επίσης και με τα βιώματα, τις εμπειρίες και την κοινωνική κατάσταση του συνεντευκτή. Οι ερευνητές οφείλουν να έχουν αντικειμενική στάση και να παραμερίσουν, όσο είναι δυνατόν, τη δική τους άποψη για το θέμα το οποίο ερευνούν, έτσι ώστε να καταφέρουν να παρουσιάσουν πιο έγκυρα αποτελέσματα. (Cohen, Manion και Morrison, 2008).

Στις κοινωνικές επιστήμες, επειδή η συλλογή δεδομένων είναι συνήθως έμμεση, η απόλυτη εγκυρότητα είναι δύσκολο να εξασφαλιστεί. Έτσι η εγκυρότητα αποδεικνύεται όταν τα αποτελέσματα συμπίπτουν με άλλα στοιχεία σχετικών ερευνών. Αυτή η διαδικασία ονομάζεται τριγωνοποίηση (Πηγιάκη, 1988). Πρόκειται για τη διαδικασία ελέγχου των δεδομένων, με στόχο την περαιτέρω υποστήριξη των παρατηρήσεων.

5.12 Προβλήματα Κατά τη Διάρκεια των Συνεντεύξεων

Κατά τη διάρκεια διεξαγωγής της έρευνας και των συνεντεύξεων προέκυψαν ορισμένα προβλήματα, που δυσκόλεψαν την ομαλή ροή των συνομιλιών και μας προβλημάτισαν. Αρχικά, αντιμετωπίσαμε δυσκολία όσον αφορά το συντονισμό των ωραρίων μεταξύ συνεντευκτή και συνεντευξιαζόμενων, εφ' όσον τα άτομα είναι φοιτητές από διαφορετικές σχολές και με τελείως διαφορετικά προγράμματα και υποχρεώσεις. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τις συνεχείς διακυμάνσεις μεταξύ των χρονικών αποστάσεων των συνεντεύξεων. Για παράδειγμα, πραγματοποιήθηκαν δύο συνεντεύξεις σε μια μέρα και η επόμενη συνέντευξη πραγματοποιήθηκε ύστερα από διάστημα πέντε ημερών.

Επίσης, οι ερωτώμενοι υπήρξαν στην αρχή διστακτικοί όσον αφορά την παρουσία και χρήση μαγνητοφώνου, επισημαίνοντας ότι είναι «τυπικό» και τους προκαλεί άγχος. Ακόμη, προτού ξεκινήσει η συνέντευξη ζήτησαν να μάθουν, κάποιες φορές με παρακλητικό ύφος τις ερωτήσεις που θα τους ζητηθεί να απαντήσουν. Επειδή κάποιες από τις συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν σε δημόσιο χώρο υπήρχε έντονο πρόβλημα φασαρίας και δυσκολία συγκέντρωσης τόσο από την πλευρά του ερευνητή, όσο και από την πλευρά των υποκειμένων. Σε αυτές τις περιπτώσεις, όπου υπήρχε αρκετός θόρυβος, πέρα από τη δυσκολία που παρουσιάστηκε κατά τη διαδικασία λήψης των συνεντεύξεων, και η διαδικασία της απομαγνητοφώνησης παρουσίασε το ίδιο πρόβλημα.

Επιπροσθέτως, παρατηρήσαμε ότι οι ερωτώμενοι δυσκολεύονταν να απαντήσουν σε ορισμένες πιο προσωπικές ερωτήσεις. Το στοιχείο αυτό παρατηρήθηκε εντονότερα στις γυναίκες-άτομα, οι οποίες ήταν πιο διστακτικές, λιγομίλητες και προσπαθούσαν να δώσουν «ορθές» απαντήσεις που θεωρούνται κοινωνικά αποδεκτές. Στις συνεντεύξεις πάντα ελλοχεύει ο κίνδυνος της προκατάληψης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η Gavron «Είναι δύσκολο να αποφευχθεί εντελώς η προκατάληψη, αλλά η επίγνωση του προβλήματος και ο συνεχής σταθερός αυτοέλεγχος μπορούν να βοηθήσουν» (Gavron, στο Bell, 2001: 149).

Τέλος, οι δύο τελευταίες συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με άτομα από το άμεσο φιλικό περιβάλλον μας, επειδή δυσκολευτήκαμε να βρούμε άλλα άτομα από το χώρο του Α.Τ.Ε.Ι., πρόθυμα να βοηθήσουν.

5.13 Χρήση μαγνητοφώνου

Οι πληροφορίες από τους ερωτώμενους συλλέγησαν με την χρήση μαγνητοφώνου. Η χρήση μαγνητοφώνου παρουσιάζει αρκετά πλεονεκτήματα, αλλά και μειονεκτήματα. Όπως προείπαμε, κατά την διάρκεια της συνέντευξης δημιουργείται μια προσωπική σχέση ανάμεσα σε ερευνητή και συνεντευξιαζόμενο. Η μαγνητοφώνηση, λοιπόν, βοηθά τον ερευνητή να εξακριβώσει την εγκυρότητα όσων λέγονται από το άτομο (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2006). Ο ερευνητής, αφού απομαγνητοφωνήσει το υλικό των συνεντεύξεων, μπορεί ανά πάσα στιγμή να ανατρέξει ξανά στο κείμενο που θα έχει παραχθεί και να συγκεκριμενοποιήσει κάποιο στοιχείο που τυχόν δεν το εξέλαβε σωστά.

Πέρα από τον έλεγχο της εγκυρότητας των σημειώσεων οι μαγνητοφωνήσεις μπορούν να είναι χρήσιμες και στον έλεγχο της επιλογής των λέξεων σε οποιαδήποτε απάντηση επιθυμεί να καταγράψει ο ερευνητής (Bell, 2001).

Επιπρόσθετα, ο ερευνητής έχει την δυνατότητα να ακούσει όσες φορές θέλει την συνέντευξη έτσι ώστε να σχηματίσει κατηγορίες που θα τον διευκολύνουν στην διεξαγωγή της έρευνας.

Σε αντίθεση με τα παραπάνω, η χρήση μαγνητοφώνου ενέχει ορισμένους κινδύνους. Ο πιο σημαντικός από αυτούς είναι, ότι οι ερωτώμενοι ενδέχεται να εμφανίσουν κάποιο είδος φοβίας προς το μηχάνημα, με αποτέλεσμα να αποκρύψουν στοιχεία ή να ισχυριστούν κάτι διαφορετικό από αυτό που στην πραγματικότητα πιστεύουν. Τέλος, ο ερευνητής λαμβάνει πληθώρα πληροφοριών από τις οποίες πρέπει να ξεκαθαρίσει ποιές είναι χρήσιμες για την ερευνά του και ποιές όχι, κάτι το οποίο είναι χρονοβόρο (Παρασκευοπούλου – Κόλλια, 2006).

Σχετικά με την διαδικασία της απομαγνητοφώνησης, ο ερευνητής χρειάζεται να διαθέσει ένα διάστημα περίπου δέκα ωρών απομαγνητοφώνησης για κάθε μια ώρα συνέντευξης με το άτομο (Bell, 2001).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

6.1 Περιγραφή των συνεντεύξεων

6.1.1 Συνεντεύξεις ανδρών

1^η Συνέντευξη

Ο Τ. είναι 22 χρονών. Έχει λογαριασμό στο Facebook τα τελευταία 4 χρόνια, από όταν ήταν πρωτοετής φοιτητής. Ο λόγος που το άνοιξε ήταν για να επικοινωνεί πιο γρήγορα με τα άτομα που θέλει. Το χρησιμοποιεί και σαν μέσο προώθησης το επαγγελματικών φωτογραφιών που βγάζει, κάτι που το έχει σαν χόμπι.

2^η Συνέντευξη

Ο Δ. είναι 23 ετών και το Facebook το άνοιξε πριν 4 χρόνια. Στην αρχή είχε ενδιασμούς και τελικά δημιούργησε λογαριασμό όταν είδε πως λειτουργεί. Αν και παλιότερα καθόταν αρκετά στο Facebook, περισσότερο επειδή ήταν κάτι καινούριο, πλέον το έχει συνηθίσει και δεν ασχολείται τόσο πολύ.

3^η Συνέντευξη

Ο Λ. είναι 24 χρονών και έχει Facebook τα τελευταία 3 χρόνια. Το χρησιμοποιεί κυρίως για τα παιχνίδια και πιστεύει ότι είναι καλό μόνο όταν δεν έχεις τίποτα καλύτερο να κάνεις. Είναι συνέχεια συνδεδεμένος μέσω του κινητού του και τώρα είναι περισσότερες ώρες από ότι ήταν στην αρχή, γιατί σήμερα η πρόσβαση είναι πιο εύκολη όπου κι αν βρίσκεται.

4^η Συνέντευξη

Ο Κ. είναι 24 ετών και έχει Facebook τον τελευταίο 1 ½ χρόνο. Παραδέχεται ότι κάποια στιγμή είχε εξαρτηθεί από το Facebook αλλά πλέον δεν το έχει τόσο ανάγκη και μπορεί να περάσουν αρκετές μέρες για να μπει. Ωστόσο, τον έχει βοηθήσει να αυξήσει την επικοινωνία του με κάποια άτομα που παλιότερα δεν επικοινωνούσε τόσο συχνά.

5^η Συνέντευξη

Ο Β. είναι 23 ετών και δημιούργησε λογαριασμό στο Facebook πριν από 4 χρόνια, περισσότερο για να ασχολείται και να περνάει την ώρα του. Θεωρεί ότι

είναι ένας τρόπος επικοινωνίας. Επιλέγει να μην κοινοποιεί τα συναισθήματα και καταστάσεις από την προσωπική του ζωή.

6^η Συνέντευξη

Ο Γ. είναι 24 ετών και έχει Facebook τα τελευταία 4 χρόνια. Περισσότερο του αρέσει να ασχολείται με τα παιχνίδια και παίζει πολλές ώρες αλλά όχι σε βαθμό που δε θα βγει για να παίξει. Το χρησιμοποιεί σαν μέσο επικοινωνίας, αλλά επειδή μπορεί να βρει σίγουρα τον φίλο που ψάχνει εκεί και δεν το προτιμάει από την άμεση επαφή.

7^η Συνέντευξη

Ο Θ. είναι 22 χρονών και δημιούργησε λογαριασμό το 2008 από περιέργεια και επειδή είχαν όλοι. Είναι συνέχεια συνδεδεμένος όταν είναι στο σπίτι, αλλά δεν κάθεται απαραίτητα στον Η/Υ. Κάποια γεγονότα τα πληροφορείται μέσω Facebook και επικοινωνεί με γνωστούς αλλά και μη.

8^η Συνέντευξη

Ο Μ. είναι 24 χρονών και έφτιαξε λογαριασμό Facebook στα 19 κυρίως από περιέργεια. Αν και το είχε κλείσει, τελικά το ξανάνοιξε, λόγω του διαδικτυακού ραδιοφωνικού σταθμού που έχει δημιουργήσει. Το Facebook είναι ένας τρόπος διαφήμισης γι' αυτόν.

9^η Συνέντευξη

Ο Β., 24 χρονών, άνοιξε Facebook πριν 3 χρόνια, και για να προωθεί κάποιες δουλειές και σαν μέσο επικοινωνίας. Παρ' όλο που είναι αντίθετος με τη «μόδα» του Facebook συνεχίζει να το χρησιμοποιεί για τη δουλειά του αλλά και σαν μέσο ενημέρωσης για διάφορες εκδηλώσεις που τον ενδιαφέρουν.

10^η Συνέντευξη

Ο Ν. 24 ετών, έχει Facebook τα τελευταία 4 χρόνια και ο λόγος που το έκανε ήταν για να τον βοηθήσει στη δουλειά του, ως DJ. Τώρα μπαίνει για τον ίδιο λόγο αλλά όχι τόσο συχνά.

6.1.2 Συνεντεύξεις γυναικών

11^η Συνέντευξη

Η Φ., 20 χρονών, δημιούργησε το Facebook το 2009 και όταν είδε ότι έχει αρχίσει να εξαρτάται αποφάσισε να το διαγράψει. Το άνοιξε λίγο αργότερα και τώρα το χρησιμοποιεί σε μικρότερο βαθμό. Το χρησιμοποιεί και για τα παιχνίδια αλλά και σαν μέσο επικοινωνίας.

12^η Συνέντευξη

Η Σ. έχει Facebook τα τελευταία 6 χρόνια και το δημιούργησε επειδή την πίεζαν οι φίλες της που βρίσκονταν σε άλλη πόλη. Πλέον προτιμά τα παιχνίδια αλλά και την επικοινωνία με φίλους της στο εξωτερικό, αφού είναι πολύ φθηνός τρόπος επικοινωνίας.

13^η Συνέντευξη

Η Ζ. είναι 22 χρονών και άνοιξε λογαριασμό στο Facebook πριν 4 χρόνια και στην αρχή δεν ασχολούνταν ιδιαίτερα. Αργότερα, και λόγω του επαγγέλματος που θέλει να ακολουθήσει, τη δημοσιογραφία, άρχισε να ασχολείται αρκετά, να ενημερώνεται για τις εξελίξεις και να προωθεί τη δική της δουλειά.

14^η Συνέντευξη

Η Μ. 21 χρονών, και έχει Facebook 5 χρόνια και τόσο παλιότερα όσο και σήμερα χρησιμοποιεί το Facebook περισσότερο για να παίζει παιχνίδια. Παρ' όλο που έχει σκεφτεί να διαγράψει το λογαριασμό, παραδέχεται ότι είναι ένα είδος εξάρτησης και δεν το έχει καταφέρει.

15^η Συνέντευξη

Η Κ. είναι 22 χρονών και έχει Facebook τα τελευταία 2 χρόνια. Ο βασικός λόγος που το χρησιμοποιεί είναι για να προωθήσει τη δουλειά της. Προτιμά να έχει προσωπική επαφή με τους φίλους της και όχι μέσω Facebook.

16^η Συνέντευξη

Η Ο., είναι 22 χρονών και άνοιξε λογαριασμό στο Facebook στην τρίτη λυκείου γιατί είχαν οι περισσότεροι φίλοι της και ήταν ένας τρόπος επικοινωνίας μαζί

τους, και το χρησιμοποιούσε αρκετά. Τώρα παρ' όλο που συνεχίζει να το χρησιμοποιεί, προσπαθεί να είναι πιο επιλεκτική στους φίλους και στις δημοσιοποιήσεις της.

17^η Συνέντευξη

Η Μ. είναι 22 χρονών και έχει Facebook τα τελευταία 2 χρόνια. Το άνοιξε κάποια στιγμή που ήταν αναγκασμένη να μείνει στο σπίτι για αρκετό διάστημα λόγω ασθένειας και καθώς όλοι της οι φίλοι είχαν Facebook, έκανε κι αυτή, περισσότερο από περιέργεια. Τώρα το χρησιμοποιεί αρκετά, περισσότερο από συνήθεια και όχι από ανάγκη.

18^η Συνέντευξη

Η Ρ. είναι 23 χρονών και έχει λογαριασμό στο Facebook τα τελευταία 2,5 χρόνια. Το προφίλ που χρησιμοποιεί τώρα είναι το δεύτερο και παρότι παλιότερα προσπαθούσε να ελέγξει τις κινήσεις του φίλου της στο Facebook, σήμερα ασχολείται μόνο με τα παιχνίδια που έχει το Facebook. Μπαίνει καθημερινά αλλά όχι για πολύ ώρα.

19^η Συνέντευξη

Η Γ. είναι 20 χρονών και έχει λογαριασμό στο Facebook τα 4 τελευταία χρόνια. Πριν από το Facebook είχε λογαριασμό σε άλλη σελίδα κοινωνικής δικτύωσης, κι έτσι όταν το Facebook άρχισε να γίνεται πολύ γνωστό, δημιούργησε κι εκεί λογαριασμό. Αρχικά το χρησιμοποιούσε αρκετά ως μέσο επικοινωνίας, πλέον όμως της είναι αδιάφορο και δεν μπαίνει πολύ συχνά.

20^η Συνέντευξη

Η Α. είναι 22 χρονών και το Facebook της το δημιούργησε μια φίλη της πριν 3 χρόνια για να έχουν επικοινωνία. Στην αρχή προσπαθούσε να κοινωνικοποιηθεί στη σχολή της και το χρησιμοποιούσε αρκετά, αλλά τον τελευταίο καιρό σκέφτεται να το διαγράψει.

6.2 Ανάλυση των αποτελεσμάτων

6.2.1 Έναρξη ενασχόλησης και λόγοι δημιουργίας του Facebook

Οι περισσότεροι χρήστες δημιούργησαν λογαριασμό στο Facebook πριν από 4 χρόνια. Συνολικά 9 απ' τους 20 ερωτηθέντες (4 κορίτσια και 5 αγόρια) έχουν προφίλ στο Facebook εδώ και 4 χρόνια, ενώ 7 από αυτούς (4 κορίτσια και 3 αγόρια) το έχουν 3 χρόνια. Συνεχίζοντας, 2 από τους ερωτηθέντες (1 αγόρι και 1 κορίτσι) έχουν προφίλ 5 χρόνια και τέλος, 1 κορίτσι έχει λογαριασμό 6 χρόνια και το τελευταίο αγόρι έχει Facebook τον τελευταίο 1,5 χρόνο.

Οι περισσότεροι δημιούργησαν λογαριασμό επειδή είχαν οι περισσότεροι φίλοι τους και επειδή ήταν «μόδα». Συγκεκριμένα, 12 από τους συνεντευξιζόμενους έφτιαξαν Facebook για τον παραπάνω λόγο (6 αγόρια και 6 κορίτσια). Για παράδειγμα ο Β. αναφέρει: «Ήμουν πιο πιτσιρικάς τότε, ήταν και της μόδας λίγο, όλοι είχαν Facebook και έκανα και εγώ μόλις έβαλα internet για να ασχολούμαι λίγο και να περνάω την ώρα μου», ενώ η Ζ. λέει ότι: «Μου το άνοιξαν τυχαία. Είχα μια φίλη από την σχολή και μου λέει «εσύ δεν έχεις;» και μου άνοιξε. Το πρώτο εξάμηνο δεν ασχολήθηκα καθόλου, δεν ήξερα καν να μπαίνω. Μετά σιγά-σιγά το έμαθα και εντάξει...»

Δυο κορίτσια είχαν λογαριασμό σε άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης και όταν διαδόθηκε το Facebook δημιούργησαν εκεί λογαριασμό. Η Φ. λέει: «Ήταν μια περίοδος που υπήρχε ακόμα το Hi-five και είχα προφίλ στο Hi-five. Εκείνη την περίοδο άρχισε να γίνεται δημοφιλές το Facebook και άνοιξα κι εγώ όχι για κάποιο ιδιαίτερο λόγο»

Το Facebook για 4 απ' αυτούς (1 κορίτσι και 3 αγόρια) ήταν ένας τρόπος να προωθηθεί η δουλειά τους. Ο Ν. λέει: «επειδή το τελευταίο διάστημα δουλεύω ως DJ ήθελα να γνωρίσω κόσμο, να προσελκύσω κόσμο, να έρθει κόσμος στο μαγαζί που δουλεύω, να ανοίξουν καινούριες πόρτες στον χώρο εργασίας, στην μουσική δηλαδή...»

Οι δυο τελευταίοι (1 αγόρι και 1 κορίτσι) ανέφεραν ότι το άνοιξαν σαν ένα τρόπο διασκέδασης, για να παίζουν παιχνίδια. Όπως λέει και ο Λ.: «άνοιξα λογαριασμό καθαρά για διασκέδαση. Ξεκίνησα για πλάκα με κάποια παιχνίδια που είχε».

6.2.2 Λόγοι ενασχόλησης σήμερα

Παρ' όλο που ο βασικός λόγος για τον οποίο ο καθένας απ' τους ερωτηθέντες δημιούργησε λογαριασμό στο Facebook είναι λίγο πολύ συγκεκριμένος, ο τρόπος και ο λόγος που το χρησιμοποιούν σήμερα έχει αλλάξει για τους περισσότερους και επιπλέον μπορεί να μην είναι μόνο ένας.

Οι περισσότεροι απ' τους ερωτηθέντες χρησιμοποιούν το Facebook σαν μέσο επικοινωνίας, είτε επειδή είναι πιο γρήγορος τρόπος είτε πιο οικονομικός. Συγκεκριμένα, 14 από τους 20 συνεντευξιζόμενους χρησιμοποιούν το Facebook για να επικοινωνήσουν με τους φίλους και γνωστούς τους. Για παράδειγμα ο Λ. αναφέρει: «Μπορείς να μιλήσεις με έναν φίλο σου που είναι στην Αμερική ή στο σπίτι του όποια ώρα θέλεις και να μη χρεωθείς. Είναι και θέμα κόστους από δω και πέρα γιατί σε όλα τα σπίτια υπάρχει ασύρματο internet οπότε είναι οικονομικό το θέμα», και η Γ. λέει: «Θα κάτσω να μιλήσω μέσω Facebook με έναν φίλο μου που σπουδάζει σε άλλη πόλη αντί να μιλήσουμε στο τηλέφωνο»

Παράλληλα, οι 7 απ' τους 20 χρησιμοποιούν το Facebook για τα παιχνίδια που παρέχει, άλλοι μόνο γι' αυτό και άλλοι συμπληρωματικά με άλλους λόγους. Η Σ. αναφέρει χαρακτηριστικά: «Ένας πολύ σημαντικός λόγος που θα μπω στο Facebook είναι για να παίζω παιχνίδια.», ενώ ο Γ. αναφέρει: «Έχω κολλήσει με τα παιχνίδια είναι ένας τρόπος για να περνάει περισσότερο η ώρα».

Οι χρήστες έχουν τη δυνατότητα να εκφραστούν μέσω της δημοσίευσης κάποιον τραγουδιών και από τους 20 ερωτηθέντες, οι 8 παραδέχονται ότι το κάνουν, όπως ο Θ. που λέει: «Άμα κοιτάξεις στον τοίχο μου, έχω ανεβάσει κομμάτια που με εκφράζουν».

Επιπλέον, 6 απ' αυτούς ανέφεραν ότι βλέπουν τις φωτογραφίες των φίλων τους, παρακολουθούν τις δημοσιεύσεις τους και σχολιάζουν πάνω σε αυτές και μπορεί να δημοσιεύσουν και οι ίδιοι σχόλια ή φωτογραφίες. Ο Κ. αναφέρει: «Στην ουσία τα τραγούδια είναι που με έκαναν να κολλήσω με το Facebook, με τη μουσική ή και να «ανεβάζω» φωτογραφίες που μου άρεσε πάρα πολύ» αλλά και η Μ. λέει: «Χαζεύω τι δημοσιεύουν οι υπόλοιποι, μπορεί να χαζέψω και καμία φωτογραφία»

Τέλος, 5 από τους 20 χρηστές εκμεταλλεύονται και τη δυνατότητα που τους δίνει να προωθήσουν τα ενδιαφέροντα ή ακόμα και την δουλειά τους, όπως ο Μ. ο

οποίος λέει: «Εγώ έχω ένα internet radio, τέλος πάντων, και προσεγγίζεις κόσμο μέσω του internet και το Facebook είναι ένας πολύ καλός τρόπος διαφήμισης πιστεύω»

6.2.3 Συχνότητα χρήσης του Facebook

Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων έχει ανοιχτό το Facebook καθ' όλη τη διάρκεια που βρίσκεται στο σπίτι. Συγκεκριμένα οι 8 από τους 20 χρήστες είτε χρησιμοποιούν το Facebook όσο είναι σπίτι, είτε το αφήνουν ανοιχτό κάνοντας και κάτι άλλο ταυτόχρονα. Η Κ. για παράδειγμα αναφέρει: «Το έχω ανοιχτό μήπως θέλει κάποιος να επικοινωνήσει μαζί μου για επαγγελματικούς λόγους» ενώ ο Θ. λέει: «Ανοίγω το Facebook κάθομαι στο κρεβάτι μου, βλέπω τηλεόραση και απλά το έχω έτσι ανοιχτό». Παράλληλα αρκετά συχνά, αλλά όχι αμέσως μόλις μπουν στο σπίτι το χρησιμοποιούν 6 από τα 20 άτομα. Η Α. αναφέρει: «Μπαίνω κάθε μέρα και αν μπω σπίτι στο ενδιάμεσο για λίγο θα τον ανοίξω τον υπολογιστή και θα μπω για 5 λεπτά».

Απ' την άλλη 4 από τους ερωτηθέντες δεν μπαίνουν τόσο συχνά. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να περάσουν κάποιες μέρες και να μην έχουν επισκεφτεί το λογαριασμό τους. Συγκεκριμένα ο Κ. αναφέρει: «Κυρίως τώρα με τη δουλειά είχα να μπω 5-6 μέρες και μπήκα σήμερα το πρωί και κάθισα μόνο 10 λεπτά».

Οι 2 τελευταίοι έχουν το Facebook πάντα ανοιχτό χρησιμοποιώντας το Smartphone τους. Όπως λέει και ο Λ.: «Τώρα με τις νέες συσκευές όλοι το έχουν ανά πάσα στιγμή μαζί τους. Εγώ το έχω όλη μέρα μαζί μου και αν μου στείλει κάποιος μήνυμα, το έχω ενεργοποιημένο και το βλέπω».

Καθότι οι περισσότεροι ερωτηθέντες έχουν εντάξει το Facebook στην καθημερινότητά τους, θεωρήσαμε χρήσιμο να μελετήσουμε κατά πόσο η ύπαρξη του μέσου αυτού αποτελεί πλέον ανάγκη για τους ίδιους. Από τους 20 χρήστες στους οποίους διεξήγαμε την έρευνα οι 7 το είχαν απενεργοποιήσει αλλά το ξανανοιξαν. Η Φ. για παράδειγμα λέει: «Το 2010 το διέγραψα και τώρα το έχω ξανανοιξει. Έδινα για proficiency και μου έκλεβε πολύ χρόνο και έπρεπε να αφοσιωθώ στο διάβασμα μου»

Παράλληλα, 7 άτομα δηλώνουν ότι δεν θα τους επηρέαζε αν δεν υπήρχε πια το Facebook, όπως η Γ. που λέει: «Μπορεί να περάσει και μια εβδομάδα ολόκληρη

και να μην ασχοληθώ με το Facebook». Ο ίδιος αριθμός ατόμων θεωρεί ότι είναι μια συνήθεια το Facebook και ότι αν δεν υπήρχε πια θα τον επηρέαζε. Ο Θ. για παράδειγμα λέει: «Ναι θα με επηρέαζε γιατί θα καθόμουν σπίτι αν δεν είχα λεφτά και δεν θα είχα τι να κάνω».

6.2.4 Επικοινωνία και Facebook

Για να πραγματοποιηθεί επικοινωνία μεταξύ δύο ανθρώπων μέσω του Facebook, βασική προϋπόθεση είναι να υπάρχουν φίλοι. Όσο περισσότερους φίλους έχει κάποιος στο Facebook, τόσο πιο «δημοφιλής» θα είναι και θα έχει περισσότερες επιλογές να επικοινωνήσει είτε με φίλους του, είτε με καινούργια και διαφορετικά άτομα. Από τους ερωτηθέντες της έρευνας οι 11 έχουν παραπάνω από 300 φίλους. Επιπλέον ο ίδιος αριθμός ατόμων δεν γνωρίζει όλους τους φίλους του προσωπικά, ενώ 4 άτομα παραδέχονται ότι θέλουν να διαγράψουν αρκετούς φίλους. Από την μια πλευρά η Μ. λέει: «έχω 300-400 φίλους. Μπορεί με τους περισσότερους να μη μιλάμε πάρα πολύ αλλά τους ξέρω από κοντά. Καμιά εικοσαριά δεν ξέρω και τώρα τους διαγράφω και κρατάω τους πιο στενούς μου φίλους», ο Μ. από την άλλη υποστηρίζει: «έχω 700 άτομα λόγω του σταθμού. Από αυτούς έχω μπει και σβήνω 10 άτομα τη μέρα, αλλά θα μου κάνουν άλλα 10 άτομα πάλι αίτημα λόγω του σταθμού».

Για τους 14 από τους ερωτηθέντες, το Facebook αποτελεί έναν γρήγορο και οικονομικό τρόπο για να επικοινωνούν με τους φίλους τους. Παράλληλα με αυτό όμως, 9 από τους ερωτηθέντες επισημαίνουν ότι δε χρησιμοποιούν το Facebook για να έχουν ουσιαστική επικοινωνία με τους φίλους τους. Ο Θ. για παράδειγμα αναφέρει: «Ο πιο γρήγορος τρόπος είναι να το γράψω στο Facebook γιατί μπορεί να μην έχω και κάρτα», ενώ η Μ. λέει: «Προτιμώ να πάω έξω να μιλήσω με την φίλη μου, παρά να βρω έναν άγνωστο και να αρχίσω να λέω τα προβλήματά μου, γιατί πολύ απλά δεν έχει και νόημα».

Από τους ερωτηθέντες, οι 6 το χρησιμοποιούν για να έρχονται σε επαφή με άτομα που έχουν χαθεί. Ο Τ. για παράδειγμα αναφέρει: «Επικοινωνώ με άτομα που δεν επικοινωνούσα συχνά, δηλαδή κανονίζω τα reunion για το δημοτικό, ας πούμε, με άτομα τα οποία μεν τα αγαπώ και τα εκτιμώ αλλά επειδή είμαστε πολύ μακριά ο ένας από τον άλλον βρισκόμαστε 2-3 φορές το χρόνο».

Όσον αφορά στον τομέα των δυο φύλων, οι 5 από τους 20 τόνισαν πως δεν χρησιμοποιούν το Facebook για να έρθουν σε επαφή με το άλλο φύλο, όπως ο Β.: «Πολύ σπάνια θα προσεγγίσω κάποια μέσω Facebook. Δεν μου πολυαρέσει, είναι καλύτερα να βρεθείς από κοντά». Στον αντίποδα, 7 από τους ερωτηθέντες έχουν γνωρίσει άτομα του άλλου φύλου στο Facebook και έχουν κανονίσει συνάντηση μέσω αυτού του μέσου. Ο Ν. αναφέρει χαρακτηριστικά: «Έχει γίνει αυτό, με την κοπέλα που έχω τώρα σχέση. Είχαμε έναν κοινό φίλο και ο φίλος μου μου είπε να μπω στο Facebook να την δω και βρεθήκαμε, μου άρεσε και πάει πολύ καλά».

6.3 Συζήτηση των αποτελεσμάτων

6.3.1 Έναρξη ενασχόλησης και λόγοι δημιουργίας του Facebook

Από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν φαίνεται ότι οι ερωτηθέντες έχουν λογαριασμό στο Facebook αρκετά χρόνια. Δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος λόγος για τον οποίο το άτομο επιλέγει να δημιουργήσει λογαριασμό στο Facebook, αλλά οι λόγοι ποικίλουν ανάλογα με τις ανάγκες που επιθυμεί να καλύψει ο κάθε χρήστης. Αρκετοί είναι εκείνοι, που χωρίς να γνωρίζουν τι ακριβώς είναι το Facebook και πως αυτό λειτουργεί φτιάχνουν ένα λογαριασμό επειδή είναι «της μόδας». Το Facebook έχει εισβάλλει στην καθημερινότητα του ελληνικού πληθυσμού και θεωρείται παράδοξο να απέχει κάποιος από αυτό τη σημερινή εποχή. Το γεγονός αυτό μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ενασχόληση με το Facebook δεν ξεκινάει τόσο από προσωπική επιλογή, όσο από μια ανάγκη των ατόμων να ακολουθήσουν αυτό που επιλέγει η μάζα ώστε να συμμετέχουν σε αυτό που επιλέγει το σύνολο και να μην διαφέρουν από αυτό. Έτσι και το άτομο, προκειμένου να ακολουθήσει τη μόδα, αλλά και να μπορεί να έρχεται σε επαφή με τους φίλους του μέσα από το νέο αυτό μέσον, δημιουργεί λογαριασμό.

Παρόλο που το Facebook έχει τη μεγαλύτερη απήχηση από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, δεν είναι το πρώτο που δημιουργήθηκε. Κάποια από τα άτομα που έγιναν μέλη του Facebook, ήταν παλιότερα χρήστες άλλων ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης. Για τα άτομα αυτά ήταν πιο εύκολο να μάθουν για το Facebook και να δημιουργήσουν λογαριασμό, απ' ότι για εκείνους που δεν είχαν ποτέ πριν επαφή με κάτι παρόμοιο.

Κάποιοι από τους ερωτηθέντες υποστηρίζουν ότι άνοιξαν λογαριασμό για προσωπικούς λόγους, είτε επαγγελματικούς είτε λόγω έλλειψης κάποιου ενδιαφέροντος. Ακόμη κι αν δεχτούμε σαν δεδομένο ότι αυτός ήταν ο λόγος, οι χρήστες θα χρησιμοποιούσαν το Facebook μόνο γι' αυτό το σκοπό. Μέσα από τις συνεντεύξεις τους όμως, διαπιστώνουμε ότι χρησιμοποιούν και όλες τις άλλες εφαρμογές που τους παρέχει το μέσο αυτό.

6.3.2 Λόγοι ενασχόλησης σήμερα

Σήμερα, οι χρήστες συνηθίζουν να εκμεταλλεύονται το Facebook, κυρίως για τη δυνατότητα που τους δίνεται να επικοινωνούν οικονομικά και γρήγορα. Αυτό δεν είναι καθόλου παράδοξο, αν αναλογιστούμε την οικονομική κατάσταση στην οποία βρίσκεται η χώρα. Τα περισσότερα σπίτια στην Ελλάδα διαθέτουν πλέον σύνδεση στο Internet. Ακόμα όμως κι αν αυτό δεν είναι δυνατό λόγω οικονομικής δυσχέρειας υπάρχει δωρεάν διαθέσιμο ασύρματο Internet σε καφετέριες καθώς και σε πολλούς δημόσιους χώρους. Επιπροσθέτως, η επικοινωνία μέσω Facebook αποδεσμεύει το χρήστη και του παρέχει τη δυνατότητα να επιλέξει εκείνος τη συχνότητα με την οποία εξελίσσεται μια συζήτηση.

Σύμφωνα με όσα αναλύθηκαν στο θεωρητικό κομμάτι, μια από τις βασικές ανάγκες του ανθρώπου είναι να επικοινωνεί και να βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με τους άλλους οποιαδήποτε στιγμή ο ίδιος επιθυμεί. Η ανάγκη του αυτή για επικοινωνία μπορεί να καλυφθεί από το Facebook και ιδιαίτερα από την εφαρμογή του Facebook που βρίσκεται εγκατεστημένη σε όλα τα σύγχρονα κινητά. Καθότι η επικοινωνία με άτομα που βρίσκονται σε άλλη χώρα ή ακόμη και σε άλλη ήπειρο κοστίζει αρκετά, ιδιαίτερα μέσω τηλεφώνου, οι χρήστες αξιοποιούν το Facebook ώστε αυτό να γίνεται δωρεάν.

Παράλληλα με την επικοινωνία, κάποιοι επιλέγουν να ψυχαγωγηθούν παίζοντας παιχνίδια και μάλιστα, αρκετοί είναι αυτοί που παραδέχονται πως έχουν, ή είχαν στο παρελθόν, εξαρτηθεί από τη χρήση παιχνιδιών του Facebook. Καθότι τα περισσότερα παιχνίδια βασίζονται στη συμμετοχή των συνδεδεμένων χρηστών, το άτομο δεν παίζει μόνο του, αλλά και μαζί με άλλα άτομα. Παράλληλα υπάρχει η δυνατότητα αλλά και κάποιες φορές είναι απαραίτητη η επικοινωνία μεταξύ των παικτών.

Αρκετοί είναι εκείνοι που αντί να εκφράσουν τα συναισθήματά τους με λέξεις προτιμούν να κοινοποιούν τραγούδια που εκφράζουν τη συναισθηματική τους κατάσταση τη δεδομένη χρονική στιγμή. Η μουσική είναι ένας εύκολος τρόπος να εκφράσει κανείς τα συναισθήματά του χωρίς να μπαίνει στη δύσκολη θέση να δείχνει ό,τι σκέφτεται με λόγια ή και με τρόπους. Οι περισσότεροι αναφέρουν για άλλους χρήστες του Facebook ότι αποζητούν επιβεβαίωση των επιλογών τους μέσω των «like», δεν παραδέχονται όμως ανοιχτά ότι οι ίδιοι θα ενοχληθούν εάν οι υπόλοιποι αδιαφορήσουν για τη δική τους κοινοποίηση. Το γεγονός ότι κοινοποιούν τραγούδια πάντα στοχεύει σε κάτι, είτε αυτό αφορά τη στοχευμένη έκφραση συναισθημάτων απέναντι σε κάποιον, είτε απλά για να προβάλουν τις μουσικές τους προτιμήσεις.

Ενδιαφέρον προκαλεί το γεγονός ότι οι περισσότεροι ερωτηθέντες δηλώνουν ότι δε θέλουν να προβάλουν την προσωπική τους ζωή. Αρκετοί από αυτούς όμως, έχουν την ανάγκη να παρακολουθήσουν την προσωπική ζωή των άλλων χρηστών στο Facebook και παράλληλα να τη σχολιάσουν. Επιπλέον, πολλοί είναι εκείνοι που ανεβάζουν προσωπικές τους φωτογραφίες στο προφίλ τους. Άλλωστε όπως αναφέρεται και στο θεωρητικό κομμάτι, το Facebook είναι η μεγαλύτερη φωτογραφική βάση δεδομένων. Εάν λοιπόν οι χρήστες χρησιμοποιούσαν το Facebook μόνο για να επικοινωνούν, δε θα έμπαιναν στη διαδικασία να προβάλουν την προσωπική τους ζωή μέσω φωτογραφιών ή να επιτρέπουν σε φίλους τους να τους επισυνάπτουν σε φωτογραφίες. Ενώ κανένας δε θέλει να προβάλλει τη ζωή του, μέσα από τις συνεντεύξεις συμπεραίνουμε ότι εν τέλει το κάνει μέσω των φωτογραφιών και βίντεο, δικών του και των φίλων του.

6.3.3 Συχνότητα χρήσης του Facebook

Οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα, ως επί το πλείστον κάνουν συχνή χρήση του Facebook. Θα μπορούσε να θεωρηθεί ως βασική ανάγκη πια, από τη στιγμή που παρατηρείται ότι οι μισοί και παραπάνω από τους ερωτηθέντες όταν βρίσκονται στο σπίτι τους είναι παράλληλα συνδεδεμένοι και στο Facebook. Άλλωστε, αρκετοί είναι και εκείνοι που παραδέχονται ότι θα τους επηρέαζε αν σταματούσε η λειτουργία του στο μέλλον. Παράλληλα παρατηρήθηκε ότι, ενώ κάποιοι χρήστες είχαν δημιουργήσει Facebook όταν είχε εμφανιστεί στην Ελλάδα, στο ενδιαμέσο το διέγραψαν, αλλά ύστερα από λίγο καιρό

ενεργοποίησαν ξανά το λογαριασμό τους γιατί τους παρείχε κάποιες δυνατότητες που τελικά ίσως και να μην ήθελαν να βγάλουν τελείως από τη ζωή τους.

6.3.4 Επικοινωνία και Facebook

Οι περισσότεροι από τους ερωτηθέντες έχουν πάρα πολλούς φίλους στο Facebook, σε βαθμό τέτοιο ώστε να θεωρείται σχεδόν αδύνατο να τους γνωρίζουν όλους σε προσωπικό επίπεδο. Κάποιοι μπήκαν στη διαδικασία να ψάξουν παλιούς γνωστούς και φίλους. Αυτό είναι μια ευχάριστη διαδικασία, γιατί ερχόμενοι σε επαφή με τους παλιούς τους φίλους και συμμαθητές, επαναφέρουν αναμνήσεις από τα σχολικά και εφηβικά τους χρόνια.

Σημαντικός παράγοντας για την επιλογή των φίλων φαίνεται να είναι οι κοινοί γνωστοί. Οι ερωτηθέντες προτιμούν αυτούς που θα έχουν πολλούς φίλους και, αν μη τι άλλο, περισσότερους κοινούς φίλους. Το γεγονός ότι το άτομο έχει κοινούς φίλους με έναν άλλο χρήστη, αποτελεί απόδειξη για τον ίδιο ότι είναι υπαρκτό πρόσωπο. Οι χρήστες αποζητούν λόγους που θα τους παρέχουν επιβεβαίωση σχετικά με την επιλογή τους για τα άτομα στα οποία επιτρέπουν να εισβάλλουν στον προσωπικό διαδικτυακό τους χώρο. Για παράδειγμα, και μόνο το γεγονός ότι κατάγονται από την ίδια πόλη δημιουργεί μια ψευδαίσθηση ότι το άτομο αυτό δεν μπορεί να τον επηρεάσει αρνητικά, παρόλο που στην πραγματικότητα αυτός ο κοινός παράγοντας δεν αποδεικνύει τίποτα ουσιαστικό.

Όπως προαναφέρθηκε, ο βασικός λόγος χρήσης του Facebook είναι η επικοινωνία. Ένας μεγάλος αριθμός ατόμων, όμως επισημαίνει πως η ουσιαστική επικοινωνία με τους φίλους τους δεν γίνεται μέσω του Facebook, αυτή προτιμούν να συμβαίνει σε διαπροσωπικό επίπεδο και όχι διαδικτυακά. Η επικοινωνία μέσω Facebook λοιπόν, είναι επιφανειακή και βασίζεται κυρίως στην καθημερινότητα των χρηστών. Οι ίδιοι δεν ανοίγονται αρκετά μέσω Facebook. Όπως προαναφέρθηκε, προτιμούν να εκφράζουν τις ανησυχίες τους μέσω μουσικής, παρά να διατυπώνουν ξεκάθαρα τη σκέψη τους. Με αυτή τους τη στάση αποδεικνύουν ότι δε θέλουν να προβάλλουν τόσο εύκολα ουσιαστικά γεγονότα από την προσωπική τους ζωή. Το κομμάτι αυτό επιλέγουν να το συζητούν με τους αληθινούς τους φίλους, στην πραγματική τους ζωή. Παράλληλα, σημαντικό για τους ερωτηθέντες είναι το γεγονός ότι μπορούν να επικοινωνήσουν με κάποιους φίλους τους με τους οποίους, λόγω συνθηκών, έχουν απομακρυνθεί.

Η έλξη για το αντίθετο φύλο είναι εμφανής και στον τρόπο που χρησιμοποιούν οι άνθρωποι το Facebook. Στόχος αρκετών χρηστών είναι το φλερτ με το αντίθετο φύλο και αρκετοί αναφέρουν ότι έχουν συναντήσει πρόσωπα που γνώρισαν μέσω του Facebook. Ακόμη και αυτοί που μπήκαν στη διαδικασία να γνωρίσουν από κοντά ανθρώπους με τους οποίους ήρθαν σε επαφή για πρώτη φορά στο Facebook, ένιωθαν ασφάλεια, διότι υπήρχαν κοινοί γνωστοί που γνώριζαν το συγκεκριμένο άτομο. Για μια ακόμη φορά αποδεικνύεται πόσο σημαντικό είναι για τους χρήστες να έχουν κοινούς φίλους με τα άτομα που γνωρίζουν.

6.3.4.1 Στάση των ερωτώμενων

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί ότι παρόλο που στην διαδικασία των συνεντεύξεων προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε ένα χαλαρό κλίμα, παρατηρήθηκε ότι οι ερωτηθέντες ήταν αρκετά τυπικοί σε σχέση με τις απαντήσεις τους. Αυτό προέκυψε από το γεγονός ότι γνώριζαν ότι αυτά που θα ειπωθούν, θα χρησιμοποιηθούν για την διεξαγωγή αποτελεσμάτων. Αρκετές ήταν οι φορές εκείνες που νιώσαμε ότι φοβούνται να απαντήσουν ρεαλιστικά σε κάποια απάντηση μήπως σχολιαστούν αρνητικά και κατακριθούν, είτε από εμάς, είτε από εκείνους που πιθανόν να μελετήσουν την παρούσα έρευνα.

6.4 Συμπεράσματα

Αυτή η έρευνα πραγματοποιήθηκε με σκοπό να διερευνηθεί κατά πόσο η ύπαρξη του Facebook επηρεάζει και αλλοιώνει τις κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων. Για το λόγο αυτό πραγματοποιήθηκαν και αναλύθηκαν οι παραπάνω είκοσι συνεντεύξεις.

Η επικοινωνία των ανθρώπων έχει επηρεαστεί σημαντικά μετά την εμφάνιση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, και πιο συγκεκριμένα του Facebook. Το άτομο σε πολλές περιπτώσεις θα επιλέξει να έρθει σε επαφή με τον τρόπο αυτό και αρκετές φορές θα επιδιώξει να γνωρίσει νέα άτομα. Δεν είναι λίγες οι φορές που επιλέγει να εκφραστεί μέσα από το Facebook και να ενημερώσει τους φίλους του για κάποια προσωπική του στιγμή. Παράλληλα, είναι μια συνήθεια που αποσπά σημαντικό χρόνο από την καθημερινότητα του ατόμου και οι περισσότεροι συνειδητοποιούν την ανάγκη τους να είναι χρήστες. Το γεγονός αυτό όμως, δεν είναι αρκετό για να τους πείσει τελικά να ελαττώσουν τη χρήση ή και να τη διακόψουν τελείως.

Το Facebook, όπως προαναφέραμε είναι ένας σύγχρονος τρόπος επικοινωνίας, που παρέχει αρκετά πλεονεκτήματα στους χρήστες του, όπως το χαμηλό κόστος και ότι καταργεί σύνορα και αποστάσεις. Κατά την διάρκεια της ερευνητικής διαδικασίας προκύπτει ότι, όπως είναι λογικό έχει αλλάξει την επικοινωνία των ατόμων, και ενδεχομένως δεν έχει υποκαταστήσει τις κοινωνικές σχέσεις. Το Facebook έχει εισχωρήσει και σε αρκετές περιπτώσεις έχει διευκολύνει τον τρόπο που επικοινωνούν οι άνθρωποι, δεν έχει καταφέρει όμως ακόμα να αλλάξει τις κοινωνικές σχέσεις των ανθρώπων. Μέσα από την παρούσα έρευνα φαίνεται ότι για το άτομο είναι προτιμότερη η αληθινή επικοινωνία με τους φίλους του από την διαδικτυακή. Διαπιστώνουμε ότι οι σχέσεις των ανθρώπων παραμένουν ουσιαστικές και δεν έχουν μετατραπεί τουλάχιστον όχι ακόμα σε εικονικές.

Συμπληρωματικά, αυτό που προκύπτει από το μεγαλύτερο αριθμό των συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν αφορά την στάση των χρηστών απέναντι στο Facebook. Γενικά, παρά το γεγονός ότι οι περισσότεροι το κατακρίνουν, ή δηλώνουν ότι νιώθουν εξαρτημένοι και δεν τους αρέσει αυτό, δεν αποφασίζουν να σταματήσουν τη χρήση του. Φαίνεται ότι γνωρίζουν τους κινδύνους και την αρνητική πλευρά του, αλλά δυσκολεύονται να το αποβάλλουν από την καθημερινότητά τους.

6.5 Προτάσεις για μελλοντικές έρευνες

Μέσα από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήσαμε, αρκετές φορές συζητήθηκε ο τρόπος με τον οποίο οι έφηβοι χρησιμοποιούν το Facebook. Η βασική αντίληψη είναι πως οι έφηβοι, και ειδικότερα οι έφηβες, κάποιες φορές παρουσιάζουν προκλητική συμπεριφορά με σεξουαλικό υπόβαθρο. Μια ενδιαφέρουσα έρευνα, λοιπόν, θα μπορούσε να πραγματοποιείται την ψυχοσύνθεση των έφηβων κοριτσιών και πώς αυτή επηρεάζεται μέσα από τη χρήση των σύγχρονων μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, ήταν αρκετές οι φορές που αισθανθήκαμε πως οι συμμετέχοντες δεν ήταν αρκετά ρεαλιστές με τον εαυτόν τους, αλλά και απέναντι σε εμάς, σχετικά με τον τρόπο που οι ίδιοι χρησιμοποιούν τα Facebook. Συχνά αντιλαμβανόμασταν ότι προσπαθούν να καλυφθούν, αναφέροντας γενικές στάσεις των χρηστών του Facebook, αποφεύγοντας να μιλήσουν ευθέως για το κατά πόσο και οι ίδιοι συγκαταλέγονται

στο σύνολο των χρηστών αυτών. Τα αποτελέσματα μιας μελέτης που διερευνά αυτό το φαινόμενο, θα μπορούσαν να παρουσιάζουν γιατί οι άνθρωποι αναλώνονται σε συμπεριφορές και στάσεις ζωής τις οποίες ενδόμυχα κατακρίνουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bell, J., 2001, *Μεθοδολογικός σχεδιασμός παιδαγωγικής και κοινωνικής έρευνας*, Αθήνα, Gutenberg.

Borg, W. R., 1981, *Applying Educational research: a practical guide for teachers*, New York, Longman.

Cebrian J.L., 2000, *Το Δίκτυο: Το ίντερνετ και τα μέσα επικοινωνίας*, Αθήνα, Στάχυ.

Cohen L., Manion L., Morrison K., 2008, *Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας*, Αθήνα, Μεταίχμιο.

DeVito J., 2004, *Ανθρώπινη επικοινωνία*, Αθήνα, Ελλην.

Jan van Dijk, 1999, *The network Society*, London, SAGE.

Pineda N., 2010, *Facebook Tips: What's the Difference between a Facebook Page and Group*

Robson C., 2007, *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, εκδ. Αθήνα, Gutenberg.

Rubin, J. H. και Rubin, S. I., 1995, *Qualitative interviewing, the art of hearing data*, London, SAGE publications.

Satir V., 1989, *Ανθρώπινη Επικοινωνία: Καλύτερες σχέσεις με τον εαυτό μας και τους άλλους*, Αθήνα, Δίοδος.

Verderber R., 1998, *Η τέχνη της επικοινωνίας*, Αθήνα, Ελλην.

Wolton D., 2005, *Σκέψεις για την επικοινωνία*, Αθήνα, Σαββάλας.

Γιαννουλέας Μ., 1998, *Συμπεριφορά και διαπροσωπική επικοινωνία στον εργασιακό χώρο*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Ιωσηφίδης Θ., 2003, *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*, Αθήνα, Κριτική.

Ιωσηφίδης Θ., 2006, *Ποιοτική κοινωνική έρευνα-Μεθοδολογικές προσεγγίσεις και ανάλυση δεδομένων*, Αθήνα, Κριτική.

Καζάζη Μ., 2008, *Ανθρώπινες σχέσεις και επικοινωνία*, Αθήνα, Έλλην

Κοΐλιας Χ., Καλαφατούδης Σ., Μπανδήλα Ε., 2004, *Εισαγωγή στην Πληροφορική και Χρήση Υπολογιστή*, Αθήνα, Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.

Κομίλη, Α., 1989, *Βασικές αρχές και μέθοδοι επιστημονικής έρευνας στην ψυχολογία*, Αθήνα, Οδυσσέας ΕΠΕ.

Κούρτη Ε., 2003, *Η επικοινωνία στο διαδίκτυο*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Κυριαζή Ν., 2009, *Η κοινωνιολογική έρευνα-Κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα

Λαγωνίκα, Μ., 2006, *Μεθοδολογία κοινωνικής εργασίας. Μοντέλα παρέμβασης*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Λεονάρδος Ν., 2004, *Το διαδίκτυο: Ανάπτυξη και αλλαγή*, Αθήνα, Καστανιώτη.

Μαρούδα-Χατζούλη Α., 2009, *Η ανάγκη του ανήκειν: ομαδικότητα και συγκρούσεις στις ομάδες: μια ψυχοδυναμική προσέγγιση*, Αθήνα, Πολύτροπον.

Μαυρίδης Κ. και Χρηστάκης Ν., 2005, *Κοινωνίες σε κρίση και αναζήτηση νοήματος*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Παππά Λ., 2012, *Αξιοποίηση τεχνολογιών Κοινωνικής Δικτύωσης από ευάλωτες κοινωνικές ομάδες: Το φαινόμενο και οι Διαστάσεις Βίας*, Μεταπτυχιακή Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Η/Υ & Πληροφορικής, Πολυτεχνική Σχολή Πανεπιστημίου Πατρών.

Παρασκευοπούλου-Κόλλια Ε.-Α., 2006, *Η κοινωνική εκτίμηση των εκπαιδευτικών προσχολικής ηλικίας*, Διδακτορική Διατριβή, Ρέθυμνο, Σχολή Φιλοσοφική.

Παρασκευοπούλου-Κόλλια Ε.-Α., 2012, *Διδάσκοντας φιλοσοφία σε μη-φιλοσόφους: Μια εμπειρική έρευνα*, Θεσσαλονίκη, Αδελφών Κυριακίδη.

Πεπονής Α., 1984, *Η Μεγάλη Επικοινωνία: Από το πανάρχαιο φαινόμενο στο σημερινό πρόβλημα*, Αθήνα, Ίκαρος.

Πηγιάκη Κ., 1988, *Εθνογραφία*, Αθήνα, Γρηγόρης.

Σιδέρη Μ., 2010, *Το βιβλίο του Facebook: Ένας οδηγός για αθώους χρήστες*, Αθήνα, Κλειδάριθμος.

Φίλιας, Β., 1993, *Εισαγωγή στη μεθοδολογία και τεχνικές των κοινωνικών ερευνών*, Αθήνα, Gutenberg, Συνεργάτες: Σπουδαστήριο Κοινωνιολογίας ΠΑΣΠΕ και Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών .

ΑΡΘΡΑ

Blau M., *The Relationship Revolution-The internet as a new way of life.*, www.psycotherapynetworker.org, ημ. πρόσβασης: 30/1/2013, ώρα: 19:00

Dwyer C., Hiltz S., Passerini K., 2007, *Trust and privacy concern within social networking sites: A comparison of Facebook and MySpace*,

<http://csis.pace.edu/~dwyer/research/DwyerAMCIS2007.pdf>, ημ. πρόσβασης: 4/2/2013, ώρα: 21:00.

McAndrew F., 2012, *Who does what on Facebook? Age, sex and relationship status as predictors of Facebook use*, Computer in Human Behavior, Volume 28 Issue 6, November 2012, pages: 2359-2365.

Nguyen L., 2008, *Online Network Created by Harvard Students flourishes*, The Tufts Daily, www.tuftsdaily.com

Zarghooni S., 2007, *A study of Self-Presentation in light of Facebook*, Institute of Psychology, University of Oslo, http://folk.uio.no/sasanz/Mistorie/Annet/Selfpresentation_on_Facebook.pdf, ημ. πρόσβασης: 7/9/2012, ώρα: 11:00.

Zhang J., 2010, *Social Media and distance education*, <http://deoracle.org/online-pedagogy/emerging-technologies/social-media-and-distance-education.html?PHPSESSID=adb9b0c9f094d0d923de6f3b3f65ef7a>, ημ.πρόσβασης:25/1/2013, ώρα: 12:00

Κιλαμπέρια Β, 2013, *Ο εθισμός στο διαδίκτυο: Μια νέα μορφή εξάρτησης*, <http://www.genenutrition.gr/Eksartiseis/internetaddiction.html#ixzz2JvSUGIKx>, ημ. πρόσβασης: 2/2/2013, ώρα:18:25

Βακούνδιος Ν., 2013, *Επιδράσεις της οικονομικής κρίσης στις σχέσεις των δυο φύλων*, www.nvakoundios.gr, ημ. πρόσβασης: 10/2/2013, ώρα:17:45

ΣΕΠΕ, 2009, *Το 75% των Ελλήνων ηλικίας 25-35 ετών κάνουν χρήση του Facebook*, <http://www.sepe.gr/default.aspx?pid=34&la=1&artID=2240>, ημ. πρόσβασης: 5/2/2013, ώρα: 16:00

Σταυρόπουλος Β., 2008, *Προβληματική χρήση του διαδικτύου: Μια νέα μορφή εξάρτησης; Παράμετροι υψηλού κινδύνου*, No 104, 2008, Τετράδια Ψυχιατρικής, Βιβλιοτεχνία, σελ:116-127

Μάτσα Κ., 2009, *Εξάρτηση από το διαδίκτυο: Η πιο σύγχρονη μορφή τοξικομανίας*, No 108, 2009, Τετράδια Ψυχιατρικής, Βιβλιοτεχνία, σελ:78-103

Τσίτσικα Α., 2013, *Χρήση-Κατάχρηση Διαδικτύου*, <http://www.youth-health.gr/gr/index.php?I=6&J=2&K=42>, ημ. πρόσβασης: 31/1/2013, ώρα: 14:00

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

2009, *Modern lifestyle*, www.phuongtrauthi.wordpress.com/2009/09/13/modern-lifestyle, ημ. πρόσβασης: 7/2/2013, ώρα: 13:00

Bard M., 2010, *15 Categories of Social media*, <http://www.mirnabard.com/2010/02/15-categories-of-social-media/>, ημ. πρόσβασης: 2/12/2012, ώρα: 20:15.

Mayfield A., 2008, *What is social media*, [http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What is Social Media icrossing_ebook.pdf](http://www.icrossing.co.uk/fileadmin/uploads/eBooks/What_is_Social_Media_icrossing_ebook.pdf), ημ. πρόσβασης: 10/12/2012, ώρα: 13:00.

www.socialbakers.com, ημ. πρόσβασης: 4/2/2013, ώρα 13:00.

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang='..'&perform=view&id=21843&Itemid=989&lang.

http://www.astynomia.gr/index.php?option=ozo_content&lang='..'&perform=view&id=22637&Itemid=989&lang.

Γ' ΜΕΡΟΣ: ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παράρτημα Ι

Πλάνο συνέντευξης

Για την πραγματοποίηση της ερευνητικής διαδικασίας της διπλωματικής εργασίας μας, χρησιμοποιήσαμε συνεντεύξεις με σκοπό την διεξαγωγή αποτελεσμάτων σχετικά με τα κοινωνικά δίκτυα και πιο συγκεκριμένα το Facebook, πως αυτό επηρεάζει τις ζωές και τις κοινωνικές σχέσεις των ατόμων, για ποιους λόγους δημιουργούν λογαριασμό και πολλά ακόμα ερωτήματα. Χρησιμοποιήσαμε κατά βάση εις βάθος συνεντεύξεις, γιατί με αυτό το είδος συνεντεύξεων, οι ερωτώμενοι απαντούν με μεγαλύτερη ειλικρίνεια και ελευθερία να εκφράσουν στάσεις, απόψεις και πεποιθήσεις τους. Γι' αυτό εξάλλου και οι περισσότερες συνεντεύξεις είχαν ελεύθερη δομή, έμοιαζαν με ανοιχτή συζήτηση.

Πιο συγκεκριμένα τα ερωτήματα που τέθηκαν κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων ήταν τα παρακάτω:

- Για ποιους λόγους έχεις ανοίξει λογαριασμό στο Facebook;
- Κατά μέσο όρο πόση ώρα τη μέρα είσαι online;
- Πόσο έβγαίνες πριν δημιουργήσεις τον λογαριασμό και πόσο τώρα;
- Αν κάποια στιγμή ο δημιουργός του Facebook, το καταργούσε, θα σε επηρέαζε; Σε τι βαθμό;
- Θεωρείς ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τη συχνότητα χρήσης του Facebook;
- Σου είναι πιο εύκολο τώρα να εκφράσεις πιο εύκολα τα συναισθήματα σου;
- Με ποιους μοιράζεσαι τους προβληματισμούς σου; Τους πραγματικούς σου φίλους ή τους διαδικτυακούς;
- Έχεις κάποια φίλια μέσω Facebook που να κατέληξε σε αληθινή φιλία;
- Μέσω Facebook ενημερώνεσαι; Ψυχαγωγείσαι; Γελάς;
- Με το που μπαίνεις σπίτι ανοίγεις Facebook;
- Έχεις λογαριασμό σε κάποιο άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης;(twitter, my space)
- Είναι ένα είδος εξάρτησης;

- Για ποιο λόγο νομίζεις ότι ο κόσμος δημιουργεί λογαριασμό στο Facebook;
- Έχεις ανοιχτεί ποτέ σε κάποιον στο Facebook που δεν γνώριζες τόσο καλά;
- Τι κινδύνους πιστεύεις ότι εγκυμονεί; Τι θα φοβόσουν;
- Έχεις διαγράψει άτομα; Αν ναι, γιατί;
- Πως φαντάζεσαι το Facebook σε 10 χρόνια από τώρα;

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την διάρκεια των συνεντεύξεων, οι ερωτήσεις δεν γίνονταν με την σειρά, όπως προέκυπταν από την συζήτηση. Σε ορισμένες περιπτώσεις κάποιες δεν αναφέρονταν ενώ αρκετές φορές προστέθηκαν και κάποιες, οι οποίες δεν βρίσκονταν στο αρχικό πλάνο

Παράρτημα II

Απομαγνητοφωνημένες συνεντεύξεις

Παρακάτω παρατίθενται οι είκοσι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν για την παρούσα έρευνα:

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΑΝΔΡΩΝ

1^Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

T. 22 ετών, Άντρας

Ερ: Γεια σου T.

Απ: Γεια

Ερ: Το facebook, εσύ έχεις facebook;

Απ: Ναι , έχω

Ερ: Και πόσα χρόνια περίπου το έχεις;

Απ: 4 χρόνια

Ερ: Θυμάσαι πως το άνοιξες;

Απ: Εεεε... το έμαθα από κάτι παιδιά στο πανεπιστήμιο και έτσι έκανα την εγγραφή

Ερ: Γιατί;

Απ: Εεεε, γιατί είναι ένας τρόπος να επικοινωνείς με πολλά άτομα ταυτόχρονα ,εεεε...πιο γρήγορος, εεεμ ...

Ερ: Και το τηλέφωνο αυτό είναι ...

Απ: Είναι και ένας τρόπος για να παίρνουμε σημειώσεις και παλιά θέματα, οπότε με διευκολύνει πολύ και στη σχολή. Πάντως σίγουρα δεν ήταν ένας τρόπος για να γνωρίζω νέα άτομα

Ερ: Δεν το χρησιμοποίησες ποτέ έτσι;

Απ: Ε, όχι...

Ερ: Δηλαδή πόσους φίλους έχεις;

Απ: Φίλους, φίλους, φίλους του facebook...;

Ερ: Φίλους του facebook...

Απ: Έχω περίπου 300 κάτι..Τους γνωρίζω όλους

Ερ: Κι αυτοί πως έγιναν;

Απ: Αυτοί είναι γνωστοί μου...είναι ένας κύκλος γνωριμιών ας πούμε μέσα από δουλειά, μέσα από τη σχολή, παλιοί συμμαθητές, γνωριμίες που έκανα πιο μετά και κάπως έτσι δημιουργήθηκε αυτή η λίστα, ας πούμε...

Ερ: Υπάρχει λόγος να είναι όλοι αυτοί φίλοι; Έχεις επαφή με όλους; Ήταν απαραίτητο;

Απ: Επαφή με όλους δεν έχω, εεε...απαραίτητο ήταν με αρκετά από αυτά τα άτομα ,επαφή έχω με αρκετούς και κυρίως το facebook βοηθάει αν χρειαστείς κάποιον να τον βρεις πολύ εύκολα

Ερ: Αν είναι και αυτός on line, τότε μπορείς να τον βρεις εύκολα

Απ: εεε όχι απαραίτητα...

Ερ: Ναι, αν δεν είναι όμως συνδεδεμένος, παύει να είναι άμεσο...

Απ: Αν δεν το έχει, δεν έχει και facebook

Ερ: Δηλαδή, τι θες να πεις, πως όποιος έχει facebook, το έχει μονίμως ανοιχτό;

Απ: Όχι, αν σου στείλει κάποιος μήνυμα σου έρχεται ειδοποίηση στο mail σου

Ερ: Ωραία ....

Απ: Οπότε, ναι...υποτίθεται ότι αν τσεκάρεις τα mail σου θα δεις ότι κάποιος σου έχει στείλει μήνυμα

Ερ: Εσύ πόσο συχνά το έχεις το facebook ανοιχτό;

Απ: Καθημερινά

Ερ: Πόσες ώρες;

Απ: Δεν ξέρω, είναι ανά διαστήματα, εεε... αναλόγως

Ερ: Όσο είσαι σπίτι το έχεις;

Απ: Εεεε... βασικά είναι ανοιχτό όσο έχω τον υπολογιστή. Δηλαδή μπορεί να είναι το βράδυ, να είναι το πρωί, αναλόγως τι δουλειές έχω να κάνω κάθε μέρα

Ερ: Όταν βρίσκεσαι σπίτι, το facebook και ο υπολογιστής είναι απαραίτητα ανοιχτά;

Απ: Εεε όχι...

Ερ: Δηλαδή μπορείς να...

Απ: Να ζήσω χωρίς facebook εννοείς;

Ερ: Ναι...

Απ: Να ζήσω χωρίς facebook ναι, φυσικά

Ερ: Δηλαδή, δεν έχεις εξαρτηθεί...;

Απ: Ε...μια μίνι εξάρτηση την έχεις γενικότερα. Εγώ δηλαδή έχω γενικότερα μια εξάρτηση από τον υπολογιστή. Δηλαδή θέλω να το έχω ανοιχτό, είτε θα κατεβάσω κάποια ταινία, είτε θα βλέπω κάποια σειρά ή κάτι τέτοιο, είτε θα είμαι στο facebook και ίσως να μιλάω με κάποιον...

Ερ: Όσο είναι ανοιχτός ο υπολογιστής είναι συνέχεια ανοιχτό το facebook..

Απ: Ε..., ναι, μαζί με όλη την άλλη διαδικασία...

Ερ: Παλιότερα είχες άλλες σελίδες κοινωνικής δικτύωσης; Είχες λογαριασμούς;

Απ: Εεεε ναι. Ήταν το Hi- five πιο παλιά ....

Ερ: Δηλαδή ήταν μία συνέχεια το facebook ή...

Απ: Όχι, ήταν άλλη εταιρία το Hi- five....

Ερ: Όχι, για σένα λέω...

Απ: Α, ναι...

Ερ: Το είχες δηλαδή , δεν ξεκίνησες με το facebook

Απ: Όχι. Αυτό βέβαια, ήταν για ένα χρόνο...ήταν ένα μεταβατικό στάδιο στην Ελλάδα που οι περισσότεροι είχαν Hi- five και μετά πήγανε στο facebook

Ερ: Το Hi- five και οποιοδήποτε άλλο το χρησιμοποιούσες με τον ίδιο τρόπο και με την ίδια συχνότητα;

Απ: Όχι, όχι...τότε ήμουν μαθητής, έδινα πανελλαδικές, οπότε ήταν πολύ δύσκολο να το έχω ανοιχτό με την ίδια συχνότητα

Ερ: Γενικά για ποιο λόγο πιστεύεις ότι ο κόσμος το έχει τόσο ψηλά και ανοίγει λογαριασμό; Οι περισσότεροι έχουν facebook

Απ: Είναι μόδα και έγινε γρήγορα μόδα μέσα από τους νέους κυρίως. Τώρα, χρησιμοποιείται και ως τρόπος marketing για τις εταιρίες και τους ελεύθερους επαγγελματίες . Η χρήση του έγινε αναγκαία γιατί ήταν δύσκολο να βρεθούν αρκετά άτομα , να κρατήσεις επαφή με αρκετά άτομα

Ερ: Για σένα είναι αναγκαία η χρήση του;

Απ: Εεεε...ναι, Να σου εξηγήσω και τους λόγους. Καταρχήν επικοινωνώ με άτομα που δεν επικοινωνούσα συχνά, δηλαδή κανονίζω τα reunion για το δημοτικό, ας πούμε, με άτομα τα οποία μεν τα αγαπώ και τα εκτιμώ αλλά επειδή είμαστε πολύ μακριά ο ένας από τον άλλον βρισκόμαστε 2-3 φορές το χρόνο.

Ερ: Ναι...και χωρίς το face book δεν θα μπορούσε να γίνει αυτό; Οι γονείς μας ...

Απ: Ναι, απλά όλα αυτά εξελίχτηκαν... Δηλαδή, οι γονείς μας δεν είχαν καν κινητό, είχαν μόνο σταθερό, στην παιδική τους ηλικία είχαν ελάχιστα τηλέφωνα στην περιοχή, τώρα η επικοινωνία έρχεται πιο κοντά και μέσα από τα προϊόντα και μέσα από τα smart phone που αγοράζεις σου έρχεται κατευθείαν στο χέρι

Ερ: Εσύ το κάνεις αυτό;

Απ: Από το smart phone; Ναι...

Ερ: Δηλαδή είσαι δεν είσαι σπίτι υπάρχουν φορές που ανάγκη να μπει στο facebook.

Απ: Εντάξει το facebook όχι τόσο πολύ αλλά το internet ναι. Μπαίνω και το χρησιμοποιώ για διάφορους λόγους. Το facebook, σαν facebook θα μπω να το τσεκάρω, να δω αν έχω κάνα μήνυμα και αν δεν έχω το αφήνω ή άμα θέλω εγώ να μιλήσω με κάποιον του στέλνω ένα μήνυμα

Ερ: Τη ζωή σου την κοινοποιείς; Στον τοίχο σου;

Απ: Παλαιότερα το έκανα , χωρίς λόγο, χωρίς νόημα. Τώρα δεν το κάνω τόσο συχνά.

Ερ: Πώς σταμάτησες; Πως έφτασες σε αυτό το σημείο;

Απ: Ε, κατάλαβα ότι ήταν λίγο караγκιοζιλίκι, ας πούμε, να λες ότι είμαι στο καφέ τάδε...και πίνω καφέ, δηλαδή κάποια στιγμή γίνεται και αστείο...δηλαδή λες κάποια στιγμή...είμαι τουαλέτα...όλο αυτό κάπως μου φάνηκε ψεύτικο και δεν αφορούσε κιόλας πολλά άτομα...

Ερ: Ναι, εντάξει, δεν αφορά και κανέναν τελικά

Απ: Δηλαδή, επειδή είμαι εγώ για καφέ, ο άλλος χ....., ένα κομμάτι μόνο δημοσιεύω που είναι οι φωτογραφίες, που το έχω σαν χόμπι και είναι ένας τρόπος για να δείξω τη δουλειά μου.

Ερ: Το δημοσιεύεις δηλαδή από καλλιτεχνικής άποψης και όχι από προσωπικές στιγμές, ας πούμε; Σε ενδιαφέρει πιο πολύ αυτό, για αυτό το κάνεις;

Απ: Πιο πολύ ναι. Πιο πολύ αυτό

Ερ: Με τους φίλους σου στο facebook , πως είσαι; Τι επικοινωνία έχεις; Μου είπες πριν ότι έχεις πολλούς φίλους....

Απ: Ναι...

Ερ: Είχες ποτέ φίλια στο facebook; Να γνωρίσεις κάποιον στο facebook που να εξελίχτηκε; Που να μην τον ήξερες , ας πούμε, τόσο καλά

Απ: Όχι. Όλους τους ήξερα από πριν, τους είχα γνωρίσει . Επειδή το δημιούργησα όταν μπήκα στο πανεπιστήμιο , τότε στο πρώτο έτος είχα γνωρίσει πάρα πολλά άτομα, μετά ήθελα να κρατήσω επικοινωνία με κάποια συγκεκριμένα άτομα....

Ερ: Βοήθησε;

Απ: Βοήθησε, ναι

Ερ: Το χρησιμοποίησες δηλαδή έτσι;

Απ: όχι ακριβώς...πρώτα τους είχα γνωρίσει προσωπικά και μετά απλά κρατήσαμε μία επαφή έτσι...άσχετα αν δεν προχώρησε σε φιλία, παρέα και τα λοιπά

Ερ: Θεωρείς ότι αν δεν υπήρχε το facebook, δεν θα εξελισσόταν έτσι;

Απ: Δεν θα γνώριζα τόσα άτομα. Δηλαδή δεν θα κρατούσα μια επαφή, γιατί είναι ένας πολύ γρήγορος τρόπος επικοινωνίας με τον άλλον, κακά τα ψέματα. Δηλαδή για μία πληροφορία ...ας πούμε ότι εγώ θα χρειαστώ κάτι για το πανεπιστήμιο ...κοινοποιώ κάτι και κατευθείαν μου έρχεται μία απάντηση από τα άτομα αυτά.

Ερ: Τα συναισθήματά σου τα εκφράζεις; Και στους φίλους σου και στο άλλο φύλο...

Απ: Γενικότερα ή στο facebook;

Ερ: Στο facebook

Απ: Στο facebook, όχι

Ερ: Δηλαδή δεν το χρησιμοποιείς σαν μέσο για να εκφράσεις τα συναισθήματά σου και γενικά για να συζητάς για τα προβλήματά σου, για κάτι που σε απασχολεί, για σένα...

Απ: Κάτι προσωπικό δεν θα σχολιάσω στο facebook. Δηλαδή γενικότερα να σχολιάσω κάτι πολιτικό ή να δείξω κάποια δυσαρέσκεια για κάποιο οικονομικό γεγονός θα το κάνω , ή να επιβραβεύσω κάποια κίνηση , ας πούμε...

Ερ: Δεν εννοώ απαραίτητα στον τοίχο

Απ: Εννοείς προσωπικά...με φίλους. Ναι, αραιά και που, μέσα από προσωπικά μηνύματα, τα οποία δηλαδή είναι περιορισμένης πρόσβασης, ας πούμε

Ερ: Σε βοήθησε να είσαι πιο ανοιχτός ή το ίδιο θα έκανες και αν δεν υπήρχε το facebook;

Απ: Δεν ξέρω αν θα έκανα το ίδιο, γενικότερα είμαι άτομο που δεν εκφράζεται εύκολα . Το internet σαν internet δημιουργεί έναν τοίχο μπροστά σου που....

Ερ: Είναι απρόσωπο....

Απ: Ναι, είναι απρόσωπο, ακριβώς. Δηλαδή λειτουργεί...πως είναι στην καθολική εξομολόγηση, που βλέπουμε στις ταινίες, που έχει ένα σαν δίκτυ που δεν φαίνεται το πρόσωπο του άλλου και ο άλλος μιλάει χωρίς ντροπή...

Ερ: Ακόμα και αυτό είναι πιο προσωπικό όμως...

Απ: Διώχνει τη ντροπή...κρύβει τη ντροπή. Πάντως γενικότερα για τα προβλήματά μου και τα συναισθήματά μου δε μιλάω έτσι, δηλαδή είναι κάποια πράγματα που πρέπει να τα πεις από κοντά. Τώρα να εκφράσεις μία δυσαρέσκεια ..εντάξει...θα την πω, ας πούμε...

Ερ: Προτιμάς δηλαδή το από κοντά, το πρόσωπο με πρόσωπο;

Απ: Ναι, για αυτό το κομμάτι

Ερ: Διαγράφεις άτομα γενικά, αν κάτι δεν σου αρέσει;

Απ: Ναι, διαγράφω άτομα που εκφράζουν ακραίες απόψεις, όπως ρατσιστικές ή οτιδήποτε φανατικό. Δηλαδή θεωρώ ότι αυτό το άτομο.... δεν θέλω να βλέπω ούτε καν αυτό που δημοσιεύει

Ερ: Όχι απαραίτητα σε σένα , δηλαδή απλά σαν προσωπικότητα. Όπως δηλαδή απομακρύνουμε φίλους που μπορεί να μαλώσουμε...

Απ: Δηλαδή να μαλώσω εγώ με φίλο και να τον διαγράψω;

Ερ: Να έχει γίνει κάτι...να σε έχει ενοχλήσει κάτι που έχει κάνει...να έχεις μαλώσει πρόσωπο με πρόσωπο ....

Απ: Δεν έχω μαλώσει με κανέναν πρόσωπο με πρόσωπο τόσο ώστε να τον διαγράψω και να τον ενοχλήσει, ας πούμε...δηλαδή είναι λίγο, κουφό αυτό.

Ερ: Και παιδιάστικο...γίνεται όμως

Απ: Γίνεται, γίνεται...τόρα για κάτι τέτοιο, όπως σου είπα πριν για ένα ρατσιστικό σχόλιο, αυτό με ενοχλεί πάρα πολύ που λέω ότι δε θέλω να έχω οποιαδήποτε επαφή μαζί του ή να διαφωνώ σε ένα τέτοιο επίπεδο.

Ερ: θεωρείς ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τη συχνότητα, με την οποία χρησιμοποιείται γενικότερα το facebook; Να τους χρησιμοποιείς δηλαδή σαν μία λύση;

Απ: Το face book είναι μία φτηνή λύση επικοινωνίας , πιο φτηνή από το τηλέφωνο στην Ελλάδα, ωραίος τρόπος για να επικοινωνήσεις φτηνά με άτομα, τα οποία δεν έχουν μονάδες και δεν θα σε πάρουν τηλέφωνο...

Ερ: Και το τηλέφωνο είναι πολύ φτηνό πλέον...

Απ: Ναι, απλά δεν το επιλέγουν. Δηλαδή, όταν θα βρουν το δωρεάν internet ή θα κλέψουν το internet δεν πρόκειται να βάλουν κάρτα.

Ερ: Και σαν μία απασχόληση όταν είσαι σπίτι...έτσι το εννοώ, με την οικονομική κρίση...

Απ: Το internet σου προσφέρει πολλά, δηλαδή το facebook δεν είναι το μόνο που σου προσφέρει τόσο πολύ την διασκέδαση και την ψυχαγωγία. Δεν είναι τόσο πολύ ένα μέσο ψυχαγωγίας όσο επικοινωνίας. Δεν μπορείς να κάνεις ψιλή κουβεντούλα μέσω facebook για παράδειγμα. Εγώ τουλάχιστον, γιατί είναι λίγο κουραστικό να γράφω συνέχεια στο πληκτρολόγιο. Περισσότερο, ας πούμε, ότι κάποιος ακούει μουσική

μέσω του face book.

Ερ: Εσύ ακούς μουσική;

Απ: Ναι, έχω μάθει κάποια κομμάτια από κάποιους facebook φίλους μου

Ερ: Πέρα από την επικοινωνία ...το χρησιμοποιείς σαν μέσο ψυχαγωγίας; Και από τα παιχνίδια και από τη μουσική που μπορείς να ακούσεις από άλλους, να ανεβάσεις τραγούδια ή να ενημερωθείς....το χρησιμοποιείς με αυτόν τον τρόπο;

Απ: Ναι, συχνά-πυκνά. Δηλαδή, αν κάποιος ανεβάσει ένα βιντεάκι και με ενδιαφέρει το θέμα , είναι κάτι σχετικό με τα ενδιαφέροντά μου, θα κάτσω να το

δω, θα αφιερώσω χρόνο. Ή κάποιο κομμάτι που είχα να το ακούσω καιρό ή καινούριο κομμάτι από τη δουλειά κάποιου θα μπω στον κόπο να το ακούσω. Πλέον το χρησιμοποιούν και σαν διαφήμιση, δηλαδή αρκετές εταιρίες βγάζουν προωθητικά βίντεο για τα νέα τους προϊόντα και αν κάτι σε ενδιαφέρει κάθεται και το βλέπεις. Προωθείται αυτός ο τρόπος απλά δεν είναι και τόσο τρόπος ψυχαγωγίας. Δηλαδή αν θέλεις να ακούσεις μουσική μπορείς να μπεις στο youtube και όχι στο facebook. Το facebook όμως σου δίνει ερεθίσματα.

Ερ: Δεν το κάνεις αυτό;

Απ: Ναι, το κάνω

Ερ: Το κάνεις τυχαία ή το κάνεις εσκεμμένα; Ότι θα μπω να ψάξω τι καινούριο υπάρχει....

Απ: Όχι, τυχαία...εκείνη τη στιγμή που είμαι μέσα ....

Ερ: Για την ενημέρωση; Ότι κι αν συμβεί στη χώρα, στον κόσμο...ανεβαίνουν και στο face book αυτά

Απ: Ελάχιστες φορές μαθαίνω πράγματα από το facebook γιατί διαβάζω εφημερίδα

Ερ: Δεν την έχεις αντικαταστήσει δηλαδή

Απ: Όχι, διαβάζω πολλές ιντερνετικές και μία έντυπη. Δεν μαθαίνω πολλά από το facebook, αυτή είναι η αλήθεια. Δηλαδή ότι είναι να μάθω, το μαθαίνω από πριν.

Ερ: Πιστεύεις ότι έχει κάποιους κινδύνους;

Απ: Το facebook σαν facebook ναι. Κινδύνους έχει και έχουν αποδειχτεί, απλά είναι για άτομα που πέφτουν σε παγίδες, είναι συνήθως άτομα που δεν γνωρίζουν τους κινδύνους του internet. Η εταιρία σα εταιρία προσπαθεί να ενημερώσει τον άλλον για θέματα ασφαλείας, ας πούμε για να μην «χακάρουν» τον λογαριασμό σου και να μην κλέψουν δεδομένα, ωστόσο κάποιοι τα αγνοούν και είναι απρόσεκτοι. Κάνουν φίλους άτομα που δεν ξέρουν...η εταιρία τώρα αν κάνει κάτι, δεν το ξέρω. Δηλαδή αυτά που ακούγονται ότι δημιουργούν μία βάση δεδομένων σαν να σου κάνουν φάκελο...Πολλές εταιρίες βέβαια στο εξωτερικό

ελέγχουν το facebook για να δουν τι χαρακτήρας είσαι αλλά αν το χρησιμοποιήσεις με προσοχή πιστεύω ότι είναι ασφαλές.

Ερ: Εσύ τα προσέχεις όλα αυτά;

Απ: Αρκετά πράγματα

Ερ: Το σκέφτεσαι δηλαδή ; να μην κάνω κάτι για να προσέξω ή το κάνεις....

Απ: Αρκετές φορές το κάνω, δηλαδή για να ανεβάσω μία άποψη μου ή ένα γεγονός αν είναι να μου δημιουργήσει προβλήματα στο μέλλον , σε κάτι εργασιακό, ας πούμε, δεν το ανεβάζω καν. Το έχω στο μυαλό μου, θα το συζητήσω στην παρέα μου αλλά όχι στο facebook που μπορούν να το δουν αρκετά άτομα και να μεταφερθεί με κάποιον τρόπο σε τρίτους.

Ερ: Όσον αφορά το άλλο φύλο και τη σεξουαλικότητα....σε έχει βοηθήσει; Σε έχει επηρεάσει; Είναι ένα μέσο... επειδή είναι ένας τοίχος, όπως έλεγες πριν, εκφράζεσαι διαφορετικά

Απ: Δε νομίζω ότι με βοήθησε. Δηλαδή, όπως ήμουν χωρίς το facebook είμαι και με το facebook. Δεν έχω χρησιμοποιήσει το μέσο για να «πέσω» σε κάποια κοπέλα ,δηλαδή το θεωρώ και λίγο δειλό άμα το κάνεις. Δεν έχει να σου προσφέρει κάτι σε μία σχέση που θα δημιουργήσεις. Ακόμα κι αν το χρησιμοποιήσεις έτσι, γιατί θα σου περάσει από το μυαλό ότι....να επικοινωνήσω μαζί της, είναι ένας εύκολος τρόπος μεν αλλά δεν θα «πάρεις πόντους». Δηλαδή ακόμα κι αν το χρησιμοποιήσεις, δεν θα σε βοηθήσει.

Ερ: Δεν ψάχνεις δηλαδή....

Απ: Γκόμενα μέσω facebook; Όχι.

Ερ: Το έχεις αποκλείσει τελείως αυτό;

Απ: Μα είναι γελοίο

Ερ: Ναι, είναι, αλλά γίνεται

Απ: Εγώ δεν το κάνω . Κάνω άλλα πράγματα γελοία αλλά όχι ...δεν θα ψάξω σε μία βάση δεδομένων εκατομμυρίων ατόμων να βρω γυναίκα. Αν βρεις γυναίκα

μέσω internet είναι αυτό που λέγαμε ψεύτικη σχέση. Δεν ξέρεις το άλλο άτομο απέναντί σου, ούτε κι αυτή σε ξέρει φυσικά ...

Ερ: Ναι, αλλά είναι μια δυνατότητα να γνωρίσεις κάποια

Απ: Δηλαδή να κανονίσω ραντεβού στα τυφλά....;

Ερ: Ναι...

Απ: Όχι.....Γιατί να μπω στον κόπο;

Ερ: Πώς το φαντάζεσαι μετά από 5-10 χρόνια;

Απ: Ε, σαν μόδα κι αυτό θα έχει την παρακμή του, θα πέσει, θα έρθει κάτι άλλο

Ερ: Θα συνεχιστεί με κάτι άλλο δηλαδή...

Απ: Ναι, θα εξελιχθεί ή θα αλλάξει μορφή

Ερ: Ωραία....θέλεις να συμπληρώσεις κάτι;

Απ: Όχι

Ερ: Τέλεια...σε ευχαριστώ πολύ

Απ: Και εγώ ευχαριστώ.

2^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Δ., 23 έτων Άνδρας

Ερ: Έχεις facebook;

Απ: Ναι, έχω

Ερ: Για ποιο λόγο δημιούργησες λογαριασμό;

Απ: Γιατί άκουγα διάφορα για το facebook και το σκέφτηκα πολύ καλά πριν το αποφασίσω

Ερ: Γιατί;

Απ: Γιατί και πάλι άκουγα διάφορα και ήμουν και λίγο μικρός και καθόλου σίγουρος για τον εαυτό μου και αν ήθελα πραγματικά και τελικά, πήρα το ρίσκο και έφτιαξα το δικό μου face book

Ερ: Δηλαδή άκουγες αρνητικά για το facebook;

Απ: Όχι, ιδιαίτερα απλά δεν το πήρα εύκολα απόφαση, δεν το σκεφτόμουν και πολύ...

Ερ: Είχαν οι φίλοι σου δηλαδή και ζήλεψες κι εσύ;

Απ: Όχι, δεν ζήλεψα αλλά ήθελα πρώτα να δω πως ακριβώς λειτουργεί

Ερ: Πως το έμαθες ότι υπάρχει το facebook;

Απ: Από έναν φίλο μου και αποφάσισα κι εγώ να δω πως λειτουργεί

Ερ: Ωραία...πόσα χρόνια περίπου το έχεις;

Απ: 4 χρόνια

Ερ: Κατά μέσο όρο πόσο κάθεσαι στο facebook;

Απ: Τώρα πια όχι πολύ, πιο παλιά καθόμουν 2 με 3 ώρες , όχι συνεχόμενα όμως

Ερ: Γιατί σήμερα όχι τόσο πολύ;

Απ: Δεν ξέρω...μάλλον βαρέθηκα. Πριν ήταν κάτι καινούριο που έκανε εντύπωση και τώρα το συνήθισα και δεν τρελαινόμουν και τόσο όσο περνούσε ο καιρός

Ερ: θα προτιμήσεις να μείνεις σπίτι για να μπεις στο face book από το να βγεις έξω;

Απ: Όχι, με τίποτα.

Ερ: Παίζεις παιχνίδια και τέτοια στο facebook;

Απ: Έπαιζα, αλλά δεν με ενθουσίαζαν σιγά-σιγά

Ερ: Οι φίλοι σου στο facebook είναι πραγματικοί σου φίλοι ή έχεις και άσχετους;

Απ: Είναι περίπου 4 -5 άτομα που δεν ξέρω και αυτά τα άτομα επειδή είναι γνωστοί γνωστών. Υπάρχει μία κοπέλα που έχω πει μόνο ένα γεια αλλά τώρα δεν

το κάνω πια, το έκανα τυχαία τότε. Τώρα δεν είναι σωστό και δεν είναι και ωραίο πιστεύω

Ερ: Γιατί;

Απ: Στην ηλικία μου τώρα δεν θα κάτσω να μιλάω με τον καθέναν στο face book που δεν γνωρίζω κιόλας

Ερ: Παλιά αν σου άρεσε κάποια κοπέλα ζητούσες τον αριθμό του τηλεφώνου της για να βγείτε έξω ενώ τώρα ζητάνε όλοι το όνομα στο face book...

Απ: Όχι, απλά αν πρόκειται για μία κοπέλα που την ξέρω κάπως μπορεί να μπω για να δω τις φωτογραφίες της και τίποτα άλλο

Ερ: Ούτε έχει τύχει να μιλήσεις στο face book με μία κοπέλα που δεν ξέρεις;

Απ: Έχει τύχει, αλλά απλά να πούμε ένα γεια και τίποτα παραπάνω

Ερ: Έχει τύχει να κάνεις κάποιον φίλο και να τον διαγράψεις μετά;

Απ: Όχι απλά δεν έκανα κάποιον γιατί γενικότερα δεν μου φέρθηκε πολύ καλά

Ερ: Τα συναισθήματά σου και τα νεύρα σου ενδεχομένως θα τα κοινοποιήσεις στο face book ή θα «ανέβαζες» κάποιο τραγούδι για την κατάστασή σου;

Απ: Όχι, δεν το κάνω αυτό...ίσως μεταξύ μας για να πειράξει ο ένας κολλητός τον άλλον ...μπορεί να «ανεβάσω» ένα τραγούδι μόνο και μόνο για να τους κάνω πλάκα

Ερ: Είναι ευκολότερο να εκφράσεις τα συναισθήματά σου μέσω face book και σε αγόρι και σε κορίτσι από το να τα πεις πρόσωπο με πρόσωπο;

Απ: Ευκολότερο με την έννοια του απλού, ναι είναι. Αλλά σίγουρα θα νιώσεις πολύ καλύτερα αν έχεις απέναντί σου τον άλλον

Ερ: Δηλαδή εάν έχεις κάποιο πρόβλημα θα πάρεις τηλέφωνο να το πεις σε κάποιον δικό σου ή θα το ανακοινώσεις και θα πεις ότι έγινε αυτή η βλακεία;

Απ: Όχι, θα πάρω τηλέφωνο...αρκεί να έχω κάρτα...ή θα του γράψω στη συνομιλία ότι θέλω να του μιλήσω

Ερ: Έτυχε ποτέ να έχεις απλά έναν γνωστό στο face book και να εξελίχτηκε σε φίλια ώστε να βγαίνετε και μαζί;

Απ: Όχι, βγαίναμε από πριν

Ερ: Τώρα, με την οικονομική κρίση παρατηρείς να είναι περισσότεροι φίλοι σου on line τα Σάββατα από τις άλλες μέρες;

Απ: Ναι έχω παρατηρήσει περισσότερα άτομα αλλά δεν ξέρω αν φταίει η οικονομική κρίση

Ερ: Τι άλλο μπορεί να φταίει;

Απ: Δεν ξέρω...ναι μάλλον έχεις δίκιο

Ερ: Νομίζεις ότι μερικοί έχουν ζωή μέσα από το face book;

Απ: Ναι, ισχύει αυτό αλλά δεν είναι και ζωή αυτό...

Ερ: Και για ποιο λόγο μπορεί να το κάνει;

Απ: Προβλήματα ίσως;

Ερ: Να θέλει να προβάλλει κάτι που δεν μπορεί αλλιώς;

Απ: Να θέλει επίσης να τραβήξει την προσοχή...εξίσου κακό...ή να θέλει να δείξει μία διαφορετική προσωπικότητα από την αληθινή και αυτό είναι χειρότερο για τον εαυτό του

Ερ: Δηλαδή κάποιιοι υπολογίζουν τι θα πουν στο face book για να τραβήξουν την προσοχή των άλλων;

Απ: Ναι, βέβαια ....ίσως και η πλειοψηφία

Ερ: Είναι ένας τρόπος ψυχαγωγίας;

Απ: Η αλήθεια είναι πως είναι τρόπος ψυχαγωγίας. Μπορεί να δεις πολλά πράγματα που να σου τραβήξουν το ενδιαφέρον ή να πληροφορηθείς για ένα γενικό κοινωνικό πρόβλημα που δεν το έχεις δει στην τηλεόραση και να το μάθεις από εκεί

Ερ: Άρα είναι και ένα μέσο ενημέρωσης

Απ: Ναι, είναι

Ερ: Όταν μπαίνεις σπίτι είναι η πρώτη κίνηση που θα κάνεις να ανοίξεις τον υπολογιστή και να μπεις στο face book;

Απ: Αν τύχει και ανοίξω τον υπολογιστή τότε θα μπω και στο face book αλλά όχι σαν πρώτη κίνηση

Ερ: Αν ο δημιουργός του face book αποφάσιζε να το διακόψει και να το καταργήσει, θα σε επηρέαζε;

Απ: Νομίζω πως όχι, γενικά το να μην μπορώ να μπω στο διαδίκτυο ναι αλλά όχι για το face book

Ερ: Σου έχει δημιουργήσει ποτέ πρόβλημα στις προσωπικές σου σχέσεις;

Απ: Ναι αλλά όχι σε μεγάλο βαθμό

Ερ: Διέγραψες την κοπέλα που σου δημιούργησε πρόβλημα με τη σχέση σου;

Απ: Όχι αλλά υπήρξε θεματάκι

Ερ: Τι κινδύνους νομίζεις ότι έχει το face book για κάποιον που φτιάχνει τώρα λογαριασμό είτε στην ηλικία μας είτε σε μικρότερη ηλικία;

Απ: Το πρώτο και σημαντικότερο είναι να μην απορροφηθεί κάποιος εντελώς από αυτό και κολλήσει με το face book

Ερ: Εμείς το face book το ανοίξαμε γύρω στα 19...τόρα κάτι κοριτσάκια που βλέπεις να βάζουν κάτι φωτογραφίες με μαγιό και πόζες προκλητικές...γιατί νομίζεις ότι το κάνουν;

Απ: Νομίζω ότι υπάρχουν τρεις βασικοί λόγοι. Ο πρώτος είναι ότι είναι τελείως ανόητες, ο δεύτερος για να τραβήξουν την προσοχή θεωρώντας πως είναι κάτι το ξεχωριστό και τέλος, απλά το κάνουν για πλάκα

Ερ: Εσένα αυτές οι ενέργειες σε απωθούν ή τις κοροϊδεύεις;

Απ: Εντάξει, αφού δεν είναι η κοπέλα μου δεν με αφορά ιδιαίτερα

Ερ: Οι μικρές ηλικίες που κάνουν face book για ποιο λόγο το κάνουν;

Απ: Καταρχήν σκέφτονται ότι αφού το κάνουν όλοι θα το κάνω κι εγώ και κατά δεύτερον ότι ωριμάζουν μέσα από την απόκτηση face book

Ερ: Βγαίνει και κάτι καλό από αυτό, όπως για παράδειγμα το κίνημα των αγανακτισμένων που ξεκίνησε από το face book; Να παρακινεί κάποιους ανθρώπους να κάνουν κάτι;

Απ: Όχι, ιδιαίτερα αλλά το παράδειγμα αυτό ισχύει. Το θέμα είναι να έχεις αυτοσυγκράτηση και να παρακολουθείς τα πράγματα σωστά και ένα μικρό παιδί δεν μπορεί να το κάνει

Ερ: Αν κάποιος έρθει σε αντιπαράθεση μαζί σου μέσα από το face book και πει μία τελείως διαφορετική άποψη από τη δική σου...σοβαρά όμως

Απ: Να μιλήσει για σοβαρά θέματα ή να μου πάει κόντρα στα σοβαρά; Απλά θα το αγνοήσω κάποια στιγμή και θα του δείξω ότι δεν ασχολούμαι άλλο με ανθρώπους τόσο ξεροκέφαλους

Ερ: Πιστεύεις ότι υπάρχουν άτομα που κυνηγάνε τα like; Δηλαδή επιδιώκουν τα σχόλια ;

Απ: Ναι

Ερ: Για ποιο λόγο να μπουν στη διαδικασία αυτή;

Απ: Ο πρώτος λόγος είναι για να «μπεις» στο μάτι ενός συγκεκριμένου ατόμου, πολλοί μάλιστα εκφράζουν θετικά σχόλια δίχως να έχουν δει σε τι έχουν κάνει like και αυτό το κάνω κι εγώ βέβαια στον κολλητό μου. Κάποιοι το κάνουν μόνο για αυτό και είναι τελείως ανόητο...κυρίως οι γυναίκες

Ερ: Γιατί μόνο οι γυναίκες;

Απ: Το κάνουν και άνδρες αλλά κυρίως τα κορίτσια. Και διάφορες έρευνες έχουν δείξει ότι τα κορίτσια αντιδρούν πιο υπερβολικά σε κάποια θέματα

Ερ: Νομίζεις ότι τα κορίτσια το παραδέχονται; Ότι αν μιλήσουν με κάποιον άσχετο, θα το πουν;

Απ: Στα κοντινά τους άτομα σίγουρα θα το πουν, τώρα για γενικά, δεν ξέρω...ίσως το κρατάνε λίγο κρυφό

Ερ: Αυτό γιατί;

Απ: Αν της αρέσει αυτός και το κάνει για να τον πλησιάσει, προφανώς η κοπέλα δεν στέκει καλά ...δεν υπάρχει σοβαρή κοπέλα που να θέλει να πλησιάσει κάποιον και να το κάνει με τον τρόπο αυτό. Μπορεί να το κρύψει γιατί δεν ξέρει πως θα προχωρήσει το θέμα και μετά αρχίζουν και ανοίγονται

Ερ: Αυτές που μιλάνε με όλα τα αγόρια που είναι στο chat;

Απ: Το κάνουν αποκλειστικά και μόνο για να προκαλούν και να τραβούν τα βλέμματα γενικά

Ερ: Ναι, αυτές μπορεί να μην το παραδεχτούν ότι μιλάνε με αγνώστους γιατί ακόμα είναι ένα θέμα ταμπού

Απ: Κάποιες δεν θα το παραδεχτούν και κάποιες θα το πουν στις στενές τους φίλες και πάλι θα το κάνουν για να προκαλέσουν και να κεντρίσουν το ενδιαφέρον

Ερ: Εσένα δεν θα σου κέντριζε το ενδιαφέρον που θα προσπαθούσε να σου μιλήσει από το face book...

Απ: Όχι, ποτέ...εντάξει, θα μου πεις ότι το ωραίο το κοιτάς, άσχετα αν το πλησιάζεις και το ακουμπάς και άσχετα αν είναι σε σχέση ή όχι. Αλλά να κάνεις κάτι σοβαρό μαζί της δεν θα το κάνεις

Ερ: Ναι, αλλά από μία φωτογραφία τι θα καταλάβεις;

Απ: Τίποτα το ιδιαίτερο, απλά θα σου κεντρίσει το ενδιαφέρον να κοιτάξεις, όπως και οι περισσότεροι πιστεύω

Ερ: Έχει τύχει να συναντήσεις κάποια κοπέλα και να μην έχει καμία σχέση με τη φωτογραφία της; Να μην την αντιπροσωπεύει η φωτογραφία;

Απ: Ναι, αυτό ναι

Ερ: Την διέγραψες;

Απ: Ναι γιατί ,όταν μία κοπέλα το κάνει αυτό, προφανώς δεν είναι σοβαρή

Ερ: Άλλες σελίδες κοινωνικής δικτύωσης έχεις ;

Απ: Όχι

Ερ: Πως φαντάζεσαι το face book σε 10 χρόνια;

Απ: Αν κρίνω από τον τρόπο, που λειτουργεί και εξελίσσεται παγκοσμίως, προφανώς θα ανανεωμένο , πιο σύνθετο και πιο ελκυστικό, δηλαδή για ένα κοριτσάκι που θα θελήσει να κάνει λογαριασμό σε μία νέα εκδοχή

Ερ: Εσύ θα έχεις;

Απ: Ίσως, αν το σκεφτώ αλλιώς να το αφήσω, όχι να το διαγράψω αλλά να μην ασχολούμαι τόσο στην ηλικία που θα είμαι

Ερ: Και παντρεμένοι έχουν face book και άτομα πάνω από 35 χρονών

Απ: Ναι, συνήθως όμως βάζουν πράγματα που αφορούν το κοινωνικό σύνολο ή τη δουλειά τους...αλλά δεν θα φτάσω στο σημείο να μεγαλώσω και να βάζω τραγουδάκια και φωτογραφίες και να κυνηγάω τα κοριτσάκια, οπότε ίσως το αφήσω ή μπορεί να το κρατήσω για 10 άτομα που θέλω απλά για επικοινωνία

Ερ: Έχει τύχει να γνωρίσεις άτομα που είναι εξαρτημένα από το face book; Να πουν ότι δεν θα βγουν για να αράξουν στο face book;

Απ: Έχει τύχει αλλά όχι πολλές φορές, απλά να μου πουν ένα βράδυ ότι θα κάτσουν μέσα και θα χαζέψουν στον υπολογιστή. Αν βαριούνται να κάνουν κάτι άλλο, θα κάτσουν στο face book

Ερ: Τι θα άλλαζες;

Απ: Δεν κάνω κάτι φοβερό για να αλλάξω...θα καταργούσα τα παιχνίδια γιατί δεν έχουν νόημα έτσι όπως είναι και παίζω μόνο παιχνίδια στρατηγικής γιατί ακονίζουν και το μυαλό, τα θεωρώ χάσιμο χρόνου

Ερ: Τι τους οδηγεί στο να ζουν μία εικονική ζωή; Για παράδειγμα με το farm vile, να σηκώνονται τα χαράματα για να ποτίσουν τον φανταστικό τους κήπο;

Απ: Απλά σκοτώνουν τον χρόνο τους και μαζί και το μυαλό τους με εύκολο και γρήγορο τρόπο...απλά περνά η ώρα δίχως να χρησιμοποιείς το μυαλό σου και δεν βοηθάς σε κάτι τον εαυτό σου

Ερ: Θα πρόβαλλες ποτέ κάτι από την προσωπική σου ζωή;

Απ: Αυτό είναι υποκειμενικό γιατί μπορεί να βάλεις μία φωτογραφία ή ένα βιντεάκι με την ομάδα σου ή μέσα από τα τραγούδια ένα μέρος από την προσωπική μας ζωή θέλοντας και μη προβάλλεται

Ερ: Άρα, έχεις και συγκεκριμένη εικόνα στο face book

Απ: Ναι, τι τραγούδια και μουσική ακούς ή τι ομάδα είσαι...σίγουρα θα προβάλλεις κάτι αλλά αν είναι λίγα τα στοιχεία που θα προβάλλεις τότε είσαι σοβαρός ενώ αν βάζεις ό,τι να ναι ....εδώ είναι και θέμα ηλικιακό ...και καλά όλοι κάνουμε βλακειές ενίοτε ,όπως κι εγώ αλλά ξέρω τον εαυτό μου και ασχολούμαι όσο πρέπει . Δεν θα προβάλλω τον εαυτό μου σε κάτι που δεν είμαι απλά για να δημιουργήσω εντυπώσεις. Δεν πρόκειται να φτάσω σε αυτό το σημείο γιατί απλά σέβομαι πάνω από όλα τον εαυτό μου

Ερ: Δεν έχω να σε ρωτήσω κάτι άλλο, έχεις να δηλώσεις εσύ κάτι;

Απ: Όχι

Ερ: Σε ευχαριστώ πολύ

Απ: Και εγώ

3^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Λ., 24 ετών, Άνδρας

Ερ: Λοιπόν έχεις facebook;

Απ: Έχω

Ερ: Για ποιους λόγους έχεις ανοίξει λογαριασμό στο facebook;

Απ: Καθαρά για διασκέδαση. Ξεκίνησα για πλάκα με κάποια παιχνίδια που έχει, στη συνέχεια βρήκα κάποιους φίλους που είχα χάσει από το στρατό και το εξωτερικό με αποτέλεσμα να έχουμε μία επικοινωνία από εκεί όποτε και αν μπορούμε.

Ερ: Παιχνίδια παίζεις πολλά;

Απ: Όχι, παίζω δύο- τρία συγκεκριμένα, το πόκερ που είναι χωρίς λεφτά και δύο άλλα που είναι καθαρά για ψυχαγωγία.

Ερ: Για ψυχαγωγία; Δηλαδή, θεωρείς ότι το face book είναι ένας τρόπος ψυχαγωγίας;

Απ: Ναι, κατά βάση αυτό είναι, δεν είναι κάτι πιο σοβαρό.

Ερ: Πέρα από τα παιχνίδια δηλαδή με τι άλλο ψυχαγωγείσαι στο face book;

Απ: Μπορείς να μιλήσεις με έναν φίλο σου που είναι στην Αμερική ή στο σπίτι του όποια ώρα θέλεις και να μη χρεωθείς. Είναι και θέμα κόστους από δω και πέρα γιατί σε όλα τα σπίτια υπάρχει ασύρματο internet οπότε είναι οικονομικό το θέμα και από κει και πέρα ακούς τραγούδια, ανεβάζεις τραγούδια για τους φίλους σου, δηλαδή καθαρά γέλια και διασκέδαση. Τίποτα άλλο.

Ερ: Χαλαρά δηλαδή...γενικότερα περίπου πόση ώρα το χρησιμοποιείς; Δηλαδή, την ημέρα πόση ώρα μπορείς να πεις ότι είσαι on line;

Απ: Δεν μπορώ να το υπολογίσω γιατί τώρα με τις νέες συσκευές όλοι το έχουν ανά πάσα στιγμή μαζί τους. Εγώ το έχω όλη μέρα μαζί μου και αν μου στείλει κάποιος μήνυμα, το έχω ενεργοποιημένο και το βλέπω. Δεν ασχολούμαι όμως, αλλά αν μπλέξω με κάποιο παιχνίδι που έχει θέμα στρατηγικής, όπως το πόκερ, τότε μπορεί να παίζω και μία με δύο ώρες συνέχεια. Αλλιώς μπορείς να μπεις και να δεις αν κάποιος σου έχει στείλει μήνυμα και να το κλείσεις.

Ερ: Πόσους φίλους περίπου έχεις;

Απ: 1.100 φίλους

Ερ: Τους ξέρεις όλους αυτούς;

Απ: Είχα παραπάνω γιατί είχα στείλει αιτήματα φιλίας και είχα δεχτεί και από άσχετους όπως ο φίλος του φίλου που δεν έχουμε καμία επαφή. Έχω ξεκινήσει και έχω σβήσει αρκετούς με αποτέλεσμα αυτοί που θα έχω σε λίγες μέρες να είναι μόνο αυτοί με τους οποίους θα έχω άμεση επαφή ή κάποιοι που μένουν μακριά από μένα και δεν μπορώ να έχω μαζί τους άλλη επαφή.

Ερ: Δηλαδή δεν έχει τύχει να βγεις ραντεβού με κάποιο άτομο μέσω face book ή να έχεις λάβει ένα αίτημα φιλίας από μία κοπέλα που δεν την ξέρεις και να έχετε αρχίσει να μιλάτε και να έχετε βγει ή οτιδήποτε τέτοιο;

Απ: Όχι, δεν το έχω κάνει ποτέ αυτό και δεν το θεωρώ μέσο επικοινωνίας

Ερ: Δεν έχεις εκφραστεί δηλαδή;

Απ: Όχι , να εκφραστώ μέσω face book αλλά το προσωποποίησες στις γυναίκες. Οι άνδρες δεν στέλνουν μήνυμα σε άνδρες;

Ερ: Α, έχουμε και τέτοια; Εγώ αυτή τη στιγμή έχω τρεις άνδρες που μου στέλνουν μήνυμα. Ο ένας έχει ψεύτικο προφίλ και έχει βάλει φωτογραφία, ο άλλος έχει βάλει μία κοπέλα και ο άλλος έχει ψευδώνυμο , οι οποίοι είναι από αυτούς που είχα δεχτεί ως φίλους δίχως να τους ξέρω και λένε ότι είναι οι φίλοι των φίλων μου και θέλουν να βρεθούμε...

Ερ: Έχεις δίκιο, ανοησία μου που το έκανα μόνο για γυναίκες...άρα ούτε μέσα από το face book έχεις αρχίσει φιλική σχέση με κάποιον και να έχεις βγει για καφέ ή να έχετε γίνει φίλοι;

Απ: Όχι, έχω φίλους που είναι ήδη φίλοι μου και μέσα από ένα παιχνίδι ή μία συνομιλία ή ένα σχόλιο να αποφασίσουμε να πάμε για καφέ αλλά θα είναι πάντα στο πολύ φιλικό και δεν έχει τύχει με κοπέλα να της πω « μιας και σε είδα στο face book πάμε για καφέ».

Ερ: Τώρα, έτσι όπως είναι τα πράγματα με το face book είναι πιο εύκολο να εκφράσεις τα συναισθήματά σου;

Απ: Είναι πιο εύκολο να εκφράσεις οτιδήποτε, είτε πικρία είτε συναίσθημα

Ερ: Πικρία;

Απ: Είτε γκρίνια είτε απειλή γιατί είναι πολύ πιο εύκολο στο γραπτό λόγο, είναι απρόσωπο. Από μία φωτογραφία που δεν είναι καν δικιά σου μπορείς να γράψεις και να πεις στον άλλον οτιδήποτε θέλεις , να τον προσβάλλεις, να τον αποθεώσεις και να κάνεις οτιδήποτε χωρίς να σε ενοχλήσει ποτέ κανένας μετά γιατί μπορεί και να μην ξέρει ποιος είσαι.

Ερ: Ούτε να σε ελέγξει ούτε τίποτα....αυτό το κάνει και επικίνδυνο όμως; Έχει κάποιους κινδύνους;

Απ: Εννοείται, όταν σε όλα τα μέσα που έχουν επικοινωνία από δύο άτομα και πάνω είναι απρόσωπα αφού κανείς δεν έχει δώσει την ταυτότητά του για να γραφτεί θα έχει σαν αποτέλεσμα να μπορώ εγώ αύριο το πρωί να ανοίξω ένα ψεύτικο προφίλ και να στέλνω μηνύματα σε σένα με σκοπό να σε χωρίσω ή να απειλήσω κάποιον ή να δημιουργήσω προβλήματα...

Ερ: Και μέσα σε μισή ώρα να έχεις διαγράψει τον λογαριασμό σου...

Απ: Ναι, μπράβο...και δεν σε βρίσκει ποτέ κανένας, είναι τελείως απρόσωπο. Οπότε μπορείς να πεις και να κάνεις οτιδήποτε θέλεις και είναι και πιο εύκολο να το κάνεις. Και σε μία κοπέλα αν θέλεις να της πεις ότι σου αρέσει είναι πιο εύκολο να της το γράψεις και να βάλεις και τα εικονίδια που έχει παρά να της το πεις διαπροσωπικά.

Ερ: Παρατηρείται επίσης ότι τις Παρασκευές και τα Σάββατα είναι περισσότεροι άνθρωποι on line και ότι αυξάνεται η συμμετοχή από τότε που το είχαν αρχικά φτιάξει

Απ: Εντάξει, αυτό είναι σχετικό. Με τα smart phone τα καινούρια όλα τα μαγαζιά έχουν ασύρματο δίκτυο και ο κάτοχος ενός smart phone μπορεί να μπει στο διαδίκτυο και να είναι μόνιμα στο face book. Όπου και να πάνε το έχουν ανοιχτό και δεν ξέρει και κανείς από πού είναι, μόνο η εταιρία ξέρει μέσω IP.

Ερ: Δεν θα προτιμούσες να κάτσεις στο σπίτι και να χαζεύεις στο face book από το να βγεις;

Απ: Όχι, εννοείται πως όχι. Προτιμώ να βγω και γενικά οι σχέσεις που έχω είναι με ανθρώπους που βλέπω καθημερινά, πρόσωπο με πρόσωπο . Σου είπα, το face book είναι καλό για να περνάει η ώρα όταν δεν έχεις τίποτα καλύτερο να κάνεις.

Ερ: Ναι αλλά δεν είναι και ένα είδος εξάρτησης;

Απ: Ναι, όλα τα πράγματα έχουν εξάρτηση και από το τσιγάρο να αρχίσει κανείς έχει εξάρτηση...μπορεί να μιλάς 4-5 ώρες με μία κοπέλα ή την κοπέλα σου, μπορεί να ψάχνεις κάτι συγκεκριμένο ή μία φωτογραφία που έχει ανεβάσει η

κοπέλα σου από ένα συγκεκριμένο site ή να ψάχνεις ένα συγκεκριμένο πρόσωπο ...και τα παιχνίδια του είναι εξάρτηση αφού όλα τα ηλεκτρονικά παιχνίδια είναι εξαρτησιογόνα, όλα...

Ερ: Μάλιστα ...οπότε δεν σε επηρεάζει στο αν θα βγαίνεις, πόσο θα βγαίνεις και τα λοιπά...αν κάποια στιγμή έχεις κάποιο πρόβλημα ή είσαι πολύ χαρούμενος ή έχεις πολλά νεύρα το δείχνεις μέσω face book; Ή όταν πας κάπου για καφέ προβάλλεις το που είσαι; Σου αρέσει να προβάλλεις την προσωπική σου ζωή;

Απ: Κοίταξε να δεις κάτι...αν είσαι πολύ εξαρτημένος και θέλει να ανακοινώσεις κάτι , μπορείς να το κάνεις, γράφοντας ένα status είτε πονηρό είτε οτιδήποτε και αν θέλεις βάζεις και το όνομα του ατόμου στο οποίο απευθύνεσαι αλλά αν η συναναστροφή από τα χίλια άτομα που έχεις στο face book είναι με 10 σε καθημερινή βάση με αποτέλεσμα αν θέλω να γράψω κάτι να ξέρω και που πάει. Υπάρχουν και φορές που έχω γράψει ή έχω βάλει ένα τραγούδι με νόημα ή κάτι που αντιπροσωπεύει την ψυχολογική μου κατάσταση εκείνη την ώρα ή τους στίχους που με εκπροσωπούν τη δεδομένη στιγμή....

Ερ: Άρα εκφράζεσαι μέσω face book, είτε μέσα από τα τραγούδια είτε μέσα από το status

Απ: Μπράβο, ναι

Ερ: Αυτό που κάνουν μερικοί δηλαδή να «ανεβάζουν» κάποιοι τραγούδια ή οτιδήποτε για να τους κάνουν πολλά σχόλια και like και κυνηγούν την ανταπόκριση δεν το κάνεις;

Απ: Όχι. Καταρχήν άμα δεις το δικό μου face book έχω 15 φωτογραφίες και κάποιες «ανέβασα» κατά λάθος από το τηλέφωνο χωρίς να το ξέρω όταν πήρα το πρώτο μου τηλέφωνο που «ανέβαζε» φωτογραφίες στο face book. Λοιπόν, δεν μου κάνει αίσθηση να βάλω φωτογραφία. Φωτογραφία έχω βάλει μία που φαίνεται καθαρά το πρόσωπό μου μήπως ψάξει κάποιο παιδί που ήμασταν μαζί φαντάροι γιατί δεν τα έχω βρει όλα και να δει ποιος είμαι. Δεν θα βάλω με το σώμα μου και την πλάτη μου ή με κοστούμι για να κάνω επίδειξη.

Ερ: Γενικότερα όμως υπάρχουν και κάποια κοριτσάκια περίπου 15 χρονών που βγάζουν συνέχεια φωτογραφίες με μαγιό ή τι φοράνε συνέχεια και βγαίνουν

περιοιημένες και τα βλέπουν όλο και περισσότεροι άνθρωποι τι κινδύνους κρύβει;

Απ: Ότι μετά φταίει ο βιαστής...εντάξει προκαλούν, όποιος θέλει προκαλεί στο face book. Εφόσον είναι νόμιμο και απρόσωπο μπορείς να προκαλείς όπως θέλεις. Μπορεί μία κοπέλα να βάλει μία φωτογραφία που είναι γυμνή και να πάρει όσα like δεν βάζει το μυαλό της. Και που ξέρω εγώ ότι η κοπελίτσα δεν είναι 13 ετών και δεν έχει βάλει μία φωτογραφία από κάποιο περιοδικό.

Ερ: Αυτό σου λέω, για ποιο λόγο πιστεύεις ότι τα κάνουν αυτά;

Απ: Για να προκαλούν, για να κερδίσουν like, για να κάνουν επίδειξη στους φίλους. Πιστεύω ότι μία κοπελίτσα που είναι 13 χρονών δεν έχει συναναστροφή με κάποιον που είναι 25 και 30 χρονών. Είναι μεγάλη διαφορά ηλικίας. Εάν λέγαμε ότι είναι 25 και ο άλλος 28 δεν θα είχα θέμα αλλά σε αυτές τις ηλικίες απλά θα κοιτάζει να προκαλέσει τη φίλη της, να ζηλέψει η φίλη της, να της κάνει like ο πιτσιρίκος του σχολείου και κάπως έτσι γίνεται δίχως κανένα αποτέλεσμα. Δεν περιμένουν κάτι διαφορετικό.

Ερ: Μου είπες ότι έχεις διαγράψει αυτούς που δεν ήξερες...

Απ: Και συνεχίζω...γιατί δεν θέλω να έχω κάποιον φίλο στο face book που αν τον συναντήσω στο δρόμο δεν θα λέμε ούτε καλημέρα και απλά να τον έχω φίλο γιατί έτυχε ή έστειλε σωρηδόν αιτήματα φιλίας ή επειδή κάπου είχαμε βρεθεί. Εντωμεταξύ εμένα με γνωρίζει πολύς κόσμος από τον χώρο δουλειάς οπότε και δεν ξέρω ποιος είναι αυτός πολλές φορές και σπάνια θα κάνω φίλο μου κάποιον που δεν έχει φωτογραφία δικιά του και έχει φωτογραφία είτε από καρτούν είτε από τοπίο ...εάν δεν τον δω ποιος είναι, δεν τον κάνω

Ερ: Πόσα χρόνια έχεις face book;

Απ: 3 χρόνια περίπου

Ερ: Το χρησιμοποιείς με την ίδια ένταση όπως και στην αρχή;

Απ: Σχετικό είναι αυτό. Μπορώ να σου πω ότι πριν το χρησιμοποιούσα λιγότερο γιατί έμπαινα μόνο από τον υπολογιστή ή από το laptop, ενώ τώρα με τα smart phone όπου και να κάτσεις, αν είσαι και λίγο μόνος σου, ένα παιχνίδι ή να δεις

κάτι στο face book και να περάσει η ώρα σου κατά βάση το ανοίγεις και το βλέπεις εύκολα. Οπότε οι ώρες τώρα είναι περισσότερες από πριν γιατί πριν έπρεπε να ήσουν σπίτι για να το κάνεις. Τώρα, έχεις άμεση πρόσβαση παντού.

Ερ: Αν κάποια στιγμή ο δημιουργός του αποφασίζει να διαγράψει την εφαρμογή και να το κλείσει σε τι επίπεδο θα σε επηρεάσει;

Απ: Κοίτα, εδώ και τρία χρόνια έχω κρατήσει τα τηλέφωνα που ήθελα αλλά θα με επηρεάσει όταν κάθομαι στο σπίτι μου και μου έρχεται ένα ωραίο μήνυμα από φίλο μου που είναι μακριά και ήμασταν μαζί φαντάροι και δεν θα μπορεί ενδεχομένως να με πάρει τηλέφωνο γιατί δεν θα έχει τα χρήματα, είναι στο εξωτερικό. Δεν θα μου κάνει κάποιο άλλο κακό. Μου έχει κάνει καλό σε συναλλαγή με φίλους που βρήκα και όχι κακό.

Ερ: Έχεις κανένα άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης;

Απ: Όχι, είχα twitter αλλά το διέγραψα. Το είχα κάνει μόνο για να δω πως είναι, δεν έχω γράψει τίποτα. Μία φορά διάβασα την πρώτη σελίδα και δεν μου άρεσε το όλο σκηνικό ...ίσως δεν μπορούσα να το χρησιμοποιήσω εγώ

Ερ: Ναι γιατί έχεις συνηθίσει το face book...

Απ: Μπράβο, δεν μπορώ να σου πω όλη την αλήθεια για το τι έφταιξε...

Ερ: Τέλος, πως φαντάζεσαι ότι θα είναι το face book σε 10 χρόνια; Πώς θα είναι οι σχέσεις των ανθρώπων, αν θα έχεις ακόμα λογαριασμό...

Απ: Εφόσον δεν έχω ενοχλήσεις από άλλους και δεν δημιουργείται πρόβλημα μέσω face book δεν έχω λόγο να το σβήσω γιατί εγώ δεν θα κάτσω να μιλήσω με δύο κοπέλες όταν έχω σχέση. Τώρα, αν βρω μία φίλη θα της μιλήσω αλλά όχι επί τούτου. Σε 10 χρόνια είναι σίγουρο ότι θα έχει κάνει κάτι περισσότερο το face book για να έχει περισσότερο εθισμό. Θα βάλει περισσότερες διαφημίσεις, θα εθίζει τα μικρά παιδιά περισσότερο να ασχολούνται με αυτό και όχι με κάτι άλλο. Δηλαδή για να τα κλείσουν σε ένα σπίτι.

Ερ: Εκτός αν δεν έχουμε καθόλου λεφτά σε λίγο...

Απ: Όπου και να πας, σε όλες τις καφετέριες είναι δωρεάν, αρκεί να έχεις ένα laptop

Ερ: Αυτό ήθελα να πω...παλιά όταν πήγαινες για ποτό αυτός ήταν ο στόχος, τώρα πας για ποτό και έχεις το κινητό ανοιχτό στο face book, κάνεις check in που είσαι και με ποιόν ....

Απ: Έμενα όταν ήθελε να με βρει κάποιος έπαιρνε τηλέφωνο σπίτι μου ή έρχονταν σπίτι μου και χτύπαγε το κουδούνι ή βρισκόμασταν σε μία συγκεκριμένη καφετέρια, η οποία ήταν το στέκι μας και ξέραμε ότι κάποια στιγμή θα περάσει ο φίλος μας και λέγαμε στον ιδιοκτήτη να πει στον φίλο μας ότι τον ζητήσαμε. Αυτή τη στιγμή κάνεις ένα check in και ξέρει ο άλλος που να σε βρει και έτσι έχει χαθεί όλο το φιλικό και το προσωπικό κομμάτι και η αληθινή σχέση με ένα μόνο μήνυμα. Δεν σε ψάχνει κανείς να σε βρει γιατί το λες από μόνος σου. Ξεκινάς το check in...δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα και το κάνουν όλοι. Όχι ότι αν δεν κάνεις δεν ξέρουν που είσαι.

Ερ: Όχι, εντάξει απλά...

Απ: Απλά αυτοί ξέρουν που ακριβώς είσαι. Οπότε το check in το κάνεις πιο πολύ για να σε δουν οι φίλοι σου, ότι έχεις βγει, ότι διασκεδάζεις και βάζεις και σχόλια από κάτω και σπάμε το μαγαζί και άλλα τέτοια.

Ερ: Αυτά...σε ευχαριστώ πολύ

Απ: Χάρηκα πολύ...

4^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Κ., 24 ετών, Άνδρας

Ερ: Λοιπόν έχεις facebook;

Απ: Έχω , περίπου 1,5 χρόνο τώρα

Ερ: Αλήθεια; Καινούριος είσαι...

Απ: Εγώ θεωρώ ότι είμαι από τους παλιούς....μου έκανε αίτημα φιλίας μία κοπέλα που μου άρεσε από τη Ρόδο και εγώ δεν ήξερα τι είναι το facebook και πάταγα αποδοχή και έτσι ξεκίνησα κι εγώ όλη τη φάση αυτή και γράφτηκα στο facebook

Ερ: Ήσουν σε άλλο μέσο κοινωνικής δικτύωσης;

Απ: Ήξερα μόνο το msn το οποίο και χρησιμοποιούσα και εκεί που μιλούσα με ένα φίλο μου κάνει αίτημα η κοπέλα και με βάζει στο facebook αφού πάτησα αποδοχή

Ερ: Πόσους φίλους έχεις;

Απ: Τώρα έχω 110 με 119, κάπου εκεί

Ερ: Τους ξέρεις όλους;

Απ: Σχεδόν όλους και λέω σχεδόν γιατί έπεσα κι εγώ στην παγίδα να κάνω αποδοχή σε αιτήματα ατόμων από άλλες χώρες δίχως να τους ξέρω

Ερ: Και δεν έχεις μιλήσει ποτέ με αυτούς;

Απ: Όχι, καθόλου

Ερ: Για ποιο λόγο το έφτιαξες; Εκτός από την ιστορία που μου είπες, μετά γιατί συνέχισες να το χρησιμοποιείς;

Απ: Γιατί μου άρεσε βασικά και έβλεπα ότι όλοι είχαν εγγραφή στο facebook και επιπλέον μπορούσα να επικοινωνώ με κάποια άτομα και να περνάω καλύτερα και να γνωρίζω νέα άτομα

Ερ: Τι εννοείς να επικοινωνείς καλύτερα;

Απ: Να επικοινωνώ πιο φτηνά, να στέλνω τραγούδια...στην ουσία τα τραγούδια είναι που με έκαναν να κολλήσω με το facebook, με τη μουσική ή και να «ανεβάζω» φωτογραφίες που μου άρεσε πάρα πολύ

Ερ: Δηλαδή δεν το χρησιμοποιείς για να γνωρίζεις καινούρια άτομα αλλά για να επικοινωνείς

Απ: Σχεδόν να επικοινωνώ αλλά κυρίως για να ανεβάζω τραγούδια και φωτογραφίες

Ερ: Το χρησιμοποιείς κάθε μέρα και πόση ώρα;

Απ: Το τελευταίο διάστημα όχι κάθε μέρα αλλά υπήρχε ένα διάστημα που το χρησιμοποιούσα καθημερινά

Ερ: Και τώρα τι άλλαξε;

Απ: Απλά έχω βρει άλλα ενδιαφέροντα...βασικά, όταν γνώρισα την κοπέλα μου εγώ ήμουν πολύ στο facebook αλλά μετά την γνωριμία μου μαζί της χαλάρωσα πάρα πολύ και κυρίως τώρα με τη δουλειά είχα να μπω 5-6 μέρες και μπήκα σήμερα το πρωί και κάθισα μόνο 10 λεπτά

Ερ: Βαριέσαι εύκολα;

Απ: Ναι πλέον δεν θέλω να κάνω κάτι, απλά να δω τι γίνεται και να βγω

Ερ: Και γιατί δεν το διαγράφεις;

Απ: Αυτή τη στιγμή δεν μου λέει κάτι είτε το έχω είτε όχι αλλά αργότερα μπορεί να μου χρησιμεύσει

Ερ: Δηλαδή εκτός από μέσο επικοινωνίας είναι και μέσο να γνωρίζεις νέα άτομα;

Απ: Και να γνωρίζω και να παρακολουθώ κάποια άτομα, να βλέπω που πήγαν και τι έκαναν, τι φωτογραφίες ανέβασαν και διάφορα τέτοια

Ερ: Αν ο δημιουργός του αποφάσιζε να το καταργήσει, θα σε επηρέαζε;

Απ: Δεν νομίζω ιδιαίτερα

Ερ: Τότε όλοι θα έπρεπε να γνωρίζουν άτομα διαπροσωπικά...

Απ: Κοίταξε, το να βρω κοπέλα από το facebook δεν το κάνω αλλά είναι ένας τρόπος να φλερτάρεις, όχι για κάτι άλλο πιο σοβαρό ή ίσως να επικοινωνήσεις λίγο καλύτερα γιατί αισθάνεσαι πιο άνετα όταν δεν είσαι πρόσωπο με πρόσωπο με τον άλλον

Ερ: Πως προτιμάς να μιλάς με τον άλλον, άμεσα;

Απ: Εξαρτάται από το άτομο, δηλαδή με κάποια άτομα μπορεί να αισθάνομαι μεγαλύτερη ανασφάλεια και να μη θέλω να είμαι πρόσωπο με πρόσωπο και να είμαι όχι αληθινός αλλά να μην είμαι μαζί τους εκείνη τη στιγμή, όχι ότι θα είμαι

ψεύτικος. Δεν παρουσιάζω άλλον εαυτό μέχρι στιγμής, αλλά θα μπορούσα να το κάνω. Έτσι κι αλλιώς με αυτούς που μιλάω με ξέρουν, δεν μιλάω με άσχετους

Ερ: Τα τελευταία 2 χρόνια έχω παρατηρήσει ότι έχει γίνει ακόμα περισσότερο μόδα το facebook. Γιατί πιστεύεις έχει γίνει αυτό;

Απ: Έτσι κι αλλιώς ο υπολογιστής κερδίζει πολύ από τον χρόνο των ανθρώπων σήμερα και το facebook ήταν το κερασάκι στην τούρτα να το πω έτσι επειδή δεν υπάρχει αυτή η καταπρόσωπο επικοινωνία λες πιο εύκολα πράγματα που δεν θα έλεγε πρόσωπο με πρόσωπο

Ερ: Για αυτό και λέγεται facebook

Απ: Βασικά, όπως και να λέγονταν την ίδια λειτουργία θα επιτελούσε

Ερ: Η οικονομική κρίση δεν παίζει ρόλο;

Απ: Παίζει αλλά τόσο όσο να κάθεται μέσα και να βλέπεις ταινίες ή οτιδήποτε άλλο από το να βγαίνεις έξω. Δεν ξέρω αν παίζει τόσο μεγάλο ρόλο η οικονομική κρίση γιατί και πριν 2 περίπου χρόνια που δεν υπήρχε η έντονη κρίση πάλι ο κόσμος κολλούσε σιγά –σιγά. Ίσως η κρίση να βοηθάει λίγο αλλά όποιος θέλει να βγει, θα βγει ασχέτως από χρήματα, μιλώντας πάντα για τη μάζα συνολικά

Ερ: Νομίζεις ότι το facebook δημιουργεί εξάρτηση, δεδομένου ότι οι άνθρωποι πάντα εξαρτώνται από κάτι;

Απ: Εξαρτάται από την προσωπικότητα...ακόμα κι εγώ για ένα διάστημα ήμουν συνέχεια εκεί και η διάθεσή μου έφτιαχνε μόνο αν η κοπέλα μου έστελνε μήνυμα...αλλά νομίζω ότι αν κάποιος θέλει να είναι κολλημένος, θα είναι κολλημένος και αυτό εξαρτάται από τη δυναμική του γενικότερα

Ερ: Ποιοι άνθρωποι πιστεύεις ότι εξαρτιούνται περισσότερο από κάτι τέτοιο;

Απ: Εξαρτάται, υπάρχουν άνθρωποι που δεν έχουν κάτι σημαντικό να κάνουν μέσα στην καθημερινότητά τους και θέλουν να γεμίσουν το χρόνο τους ή υπάρχουν και άλλοι που έχουν γεμάτο 24ωρο και όμως είναι κολλημένοι με το facebook

Ερ: Μήπως επηρεάζει η οικογένεια, οι φίλοι και η κοινωνία η ίδια σε αυτό;

ΑΠ: Νομίζω όχι, μόνο η παρέα θα μπορούσε να επηρεάσει και κυρίως τους μαθητές και τους φοιτητές που όλοι είναι δικτυωμένοι, μόνος σου λίγο δύσκολο να κολλήσεις. Αν η παρέα σου είναι κολλημένη με το face book συνήθως κολλάς κι εσύ

Ερ: Οι γονείς παίζουν ρόλο στο πως θα εκδηλωθείς πιστεύω, δηλαδή 15 χρονών κορίτσια είναι πιο προκλητικά από ότι στα 25 στο facebook.

Απ: Ναι, σωστό. Το έχω παρατηρήσει κι αυτό

Ερ: Δηλαδή αν ένα παιδί έχει ανασφάλειες από το σπίτι του ή δέχεται μεγάλη πίεση δεν είναι και το face book ένας τρόπος να ξεσπάει και να φαίνεται; Μπορεί στο facebook να βρίσκει την προσοχή που χρειάζεται

Απ: Ναι, αναλόγως τη θαλπωρή που έχει κάθε παιδί. Εγώ δεν ήμουν στη φάση αυτή. Ισχύει αυτό που λες αλλά σε τι οφείλεται δεν ξέρω. Νομίζω πως απλά θέλουν να προβάλλουν κάτι που δεν μπορούν στην πραγματική τους ζωή. Και το facebook ως έναν βαθμό πραγματικότητα είναι ...αλλά είναι και ένα μέσο να προβάλλεις διαφορετικά τον εαυτό σου

Ερ: Πιστεύεις ότι το facebook δημιουργεί έντονες καταστάσεις σεξουαλικότητας ή τις ενδυναμώνει; Γιατί πέρα από την επικοινωνία είναι και ένα μέσο για να γνωρίζεις κόσμο και στις μικρότερες ηλικίες τα παιδιά έχουν την ανάγκη να φαίνονται σεξουαλικά. Η κατάσταση αυτή υπήρχε ή την δημιούργησε το facebook;

Απ: Νομίζω υπήρχε γιατί το σεξ πάντα υπάρχει στο μυαλό μας ακόμα και στις ηλικίες αυτές αλλά πάλι με το face book είναι πιο εύκολο. Πιο εύκολο να το διαδώσει και να το δείξει το κομμάτι της σεξουαλικότητας

Ερ: Δηλαδή η σεξουαλικότητα έχει υπερβολικά προβληθεί μέσα από το facebook; Αυτό που συμβαίνει με κάτι κοριτσάκια μικρούλια που βάζουν πόζες περιέργες και με μαγικό και με κάτι μπλούζες που τα προβάλλον όλα...

Απ: Ναι, το έχω δει αλλά νομίζω ότι τα άτομα αυτά και στην παραλία το καλοκαίρι κάπως έτσι θα είναι αλλά το facebook ίσως ενδυναμώνει αυτό το πράγμα

Ερ: Δεν σε ενοχλεί;

Απ: Όχι, απλά σκέφτομαι...δεν έχουν γονείς αυτά;

Ερ: Άρα η οικογένεια παίζει ρόλο

Απ: Εξαρτάται, δεν νομίζω ότι οι γονείς μπορούν πάντα να ελέγξουν το πώς τα παιδιά τους προβάλλονται στο facebook

Ερ: Παιχνίδια παίζεις καθόλου;

Απ: Όχι

Ερ: Ενημερώνεσαι μέσω facebook;

Απ: Ναι, κυρίως από φίλους που ανεβάζουν διάφορα γεγονότα που συμβαίνουν και συχνά βλέπω νέα που δεν έχω ακούσει από άλλες πηγές

Ερ: Εκφράζεσαι μέσω του face book;

Απ: Ναι και μέσα από κάποια κομμάτια που ανεβάζω και από τις φωτογραφίες και από σχόλια που κάνω στη συνομιλία με κάποιους φίλους

Ερ: Μιλάς εύκολα δηλαδή;

Απ: Δεν μπορώ να πω ότι βοήθησε εμένα να μιλάω πιο εύκολα αλλά η πλειοψηφία του κόσμου μιλά πιο εύκολα στο facebook από ότι στην πραγματικότητα και πόσο μάλλον με άτομα που δεν ξέρει στην πραγματική του ζωή

Ερ: Έχεις ανοιχτεί ποτέ σε κάποιον που δεν ήξερες καλά;

Απ: Όχι, ούτε κάποιος να μου έχει ανοιχτεί και να μου ανοιχτεί κάποιος δεν ξέρω αν όλα αυτά που θα ακούσω θα είναι πραγματικά αλήθεια εφόσον δεν τον ξέρω

Ερ: Τι κινδύνους πιστεύεις ότι κρύβει το facebook;

Απ: Αν είσαι προσεκτικός στο ποιους ανθρώπους αποδέχεσαι δεν έχεις κινδύνους, αν δεν είσαι προσεκτικός δεν ξέρω τι κινδύνους μπορεί να αντιμετωπίσεις , κυρίως για τους ανήλικους

Ερ: Πιστεύεις ότι θα έπρεπε να υπάρχει ένα όριο ηλικίας σε αυτούς που φτιάχνουν facebook;

Απ: Δεν θα ήταν κακή ιδέα, νομίζω θα ήταν σωστό αυτό και το όριο θα το έβαζα περίπου στα 15 με 16

Ερ: Έχεις βγει ποτέ με κοπέλα που γνώρισες μέσω του facebook;

Απ: Όχι

Ερ: Θα έβγαινες στο μέλλον ή φοβάσαι κάτι;

Απ: Μου αρέσει σαν ιδέα αλλά δεν ξέρω αν θα το τολμούσα. Δύσκολα θα προσέγγιζα ένα άτομο μόνο μέσω facebook για να το γνωρίσω και να βγω μαζί του. Θα προτιμούσα να το γνώριζα διαφορετικά . Δεν θα έλεγα ποτέ πάντως όχι, μπορεί να συμβεί, να τύχει να μου κάνει αίτημα μία κοπέλα που να μου αρέσει και να βγω μαζί της

Ερ: Δεν θα φοβόσουνα μήπως άλλο δείχνει και άλλο είναι στην πραγματικότητα;

Απ: Θα φοβόμουνα μήπως πίσω από μία κοπέλα βγει ένας άνδρας ...αλλά δε νομίζω

Εάν κάποιος είναι προσεκτικός και ξέρει που βαδίζει και με ποιον μιλάει δε νομίζω να υπάρχουν κίνδυνοι. Σίγουρα ,όμως , πολλοί ψάχνονται μέσω facebook και θέλουν να κοροϊδέψουν κόσμο γενικότερα με διάφορους τρόπους είτε ερωτικός είτε φιλικώς, δεν ξέρω...πολλά ακούγονται

Ερ: Σου έτυχε ποτέ να μην ξέρεις κάποιον καλά σε προσωπικό επίπεδο και να τον έμαθες μέσω facebook; Έτυχε ποτέ να έχεις απλά έναν γνωστό στο facebook, αγόρι ή κορίτσι και να εξελίχτηκε σε φιλία ώστε να βγαίνετε και μαζί;

Απ: Όχι. Τους ήξερα όλους από πριν και μετά τους έκανα στο facebook. Απλά μιλάω με κάποιους πιο πολύ από όσομίλαγα πριν. Ειδικά με κάποια άτομα που έχουν φύγει μακριά η επικοινωνία πια γίνεται μόνο από το facebook και σπάνια από το τηλέφωνο ή να επισκεφτεί ο ένας τον άλλον

Ερ: Άλλα μέσα χρησιμοποιείς; Κινητό, msn, skype, twitter...

Απ: Όχι. Μόνο κινητό και το facebook. Πριν από 3 χρόνια είχα βάλει κάμερα και είχα φτιάξει skype γιατί είχα έναν φίλο στην Κορέα και τον έβλεπα αλλά πλέον δεν έχω κανένα άλλο

Ερ: Έχεις διαγράψει άτομα;

Απ: Ναι, μία πρώην σχέση μου και είναι η μοναδική που έχω διαγράψει

Ερ: Γιατί θα διέγραφες κάποιον στο μέλλον;

Απ: Προφανώς γιατί θα με νευρίαζε και δεν θα μπορούσα να τον βλέπω καν, αν φυσικά είχε φύγει και από τη ζωή μου αλλά σε ένα βαθμό είναι και κομμάτι της πραγματικής μας ζωής. Θα μπορούσα να διαγράψω κάποια άτομα αν υπήρχε λόγος σοβαρός ή και μη ...ξέρεις αν διαγράψεις τον εαυτό σου από το facebook λέγεται αυτοκτονία. Φαίνεται τρελό και όμως το έχουν ονοματίσει έτσι όταν φεύγεις από τον κόσμο του facebook σαν να φεύγεις από τη ζωή. Δηλαδή μετατρέπουν την όλη φάση σε πραγματική ζωή

Ερ: Απλά που έχουν φτάσει τα πράγματα...με το έμπαινες στο σπίτι σου, όταν το χρησιμοποιούσε πολύ , έμπαινες κατευθείαν στο facebook;

Απ: Κατευθείαν και αυτό γινόταν κάνα δίμηνο αλλά ήταν η πρώτη μου δουλειά γιατί παιζόταν και κάτι με μία κοπέλα οπότε ήταν υπερβολικό

Ερ: Το facebook κάνει καλό ή κακό στους ανθρώπους;

Απ: Εξαρτάται τη χρήση του και πως το χρησιμοποιεί ο καθένας. Τότε που είχα χωρίσει για παράδειγμα μου έκανε κακό γιατί δεν υπήρχε λόγος να είμαι τόσες ώρες μέσα και να περιμένω ένα μήνυμα και να κολλάω και αν μπορούσα να διαγράψω ό,τι έγραφα καλό θα ήταν και για μένα και για όλο τον κόσμο

Ερ: Τι αλλαγές βλέπεις να έχουν γίνει από το facebook;

Απ: Κατά μία έννοια αποξενώνει τους ανθρώπους και τους κάνει να μη βρίσκονται πραγματικά αλλά μέσω facebook. Λιγότευουν οι αληθινές στιγμές και οδηγείσαι στην αποξένωση από τη στιγμή που επιλέγεις να μείνεις σπίτι σου και να μιλάς όλη την ώρα στο facebook και δεν βλέπεις τον άλλον. Είσαι ουσιαστικά μόνος σου.

Ερ: Πως φαντάζεσαι το facebook σε 10 χρόνια; Πιστεύεις ότι θα το έχουμε ξεχάσει ή θα είναι μεγαλύτερη εξάρτηση ;

Απ: Καλή ερώτηση...το facebook είναι το καλύτερο και το πιο πλήρες από όλα τα παρόμοια αλλά αν βγει κάτι καλύτερο μπορεί να ξεχαστεί. Όμως δεν ξέρω τι θα μπορούσε να είναι καλύτερο από το facebook. Θα υπάρχει σίγουρα επικοινωνία μέσω υπολογιστή όπως κι αν λέγεται αυτό και πάλι έτσι θα είμαστε και ίσως και πιο ηλεκτρονικά δικτυωμένοι. Το facebook είναι τελείως διαφορετικό από τα άλλα μέσα επικοινωνίας

Ερ: Προσφέρει και καλές στιγμές;

Απ: Σίγουρα, για αυτό και έχουν όλοι κολλήσει ασχέτως αν έχει και κακές στιγμές

Ερ: Δηλαδή ο κόσμος δεν θέλει να επικοινωνεί με άλλον τρόπο και βρίσκει το facebook;

Απ: Καλά αυτό είναι σημείο των καιρών. Από την εμφάνιση του κινητού ακόμα ο κόσμος είχε πρόβλημα επικοινωνίας με το άγχος, την αποξένωση , τα οικονομικά πλέον και ήρθε και έδεσε με το facebook. Ήρθε την κατάλληλη στιγμή για να κλείσει τον κόσμο σε μία ιντερνετική κοινότητα

Ερ: Μήπως είναι ένα είδος πολιτικής και αυτό;

Απ: Τώρα το βαθαίνεις πολύ το ζήτημα....στο μέλλον σίγουρα πάντως θα χρησιμοποιηθεί

Ερ: Ίσως να θέλουν να ελέγχουν και κόσμο μέσα από αυτό. Σήμερα φτιάχνουν όλοι facebook. Δεν γίνεται αυτό...πιστεύω ότι είναι και ένας τρόπος να αποβλακώνεται ο κόσμος γιατί αν ασχολείσαι όλη μέρα με αυτό μετά βρίσκεις βαρετό να ασχολείσαι με την πολιτική

Απ: Σίγουρα ισχύει αυτό και οτιδήποτε κολλάει τον κόσμο βοηθάει τους πολιτικούς , αυτό είναι το μόνο σίγουρο....

Ερ: Σε ευχαριστώ πολύ

Απ: Κι εγώ

5^Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

B., 23 ετών, Άνδρας

Ερ: Λοιπόν, έχεις facebook;

Απ: Ναι, έχω

Ερ: Για ποιο λόγο δημιούργησες λογαριασμό;

Απ: Έχω λογαριασμό αρκετά χρόνια, περίπου 4. Ήμουν και πιο πιτσιρικάς τότε, ήταν και της μόδας λίγο, όλοι είχαν face book και έκανα και εγώ μόλις έβαλα internet για να ασχολούμαι λίγο και να περνάω την ώρα μου

Ερ: Κατά μέσο όρο πόσο κάθεσαι στο facebook;

Απ: Ανάλογα τη μέρα. Αν είμαι σπίτι μπορεί να είμαι στο face book και συνέχεια ενώ κάποιες άλλες μέρες να βλέπω κάποιες ειδοποιήσεις και να το κλείνω

Ερ: Όποτε είσαι στο face book είσαι συνέχεια, δηλαδή είσαι συνέχεια on line;

Απ: Συνήθως κάθομαι on line ένα 20λεπτο και μετά μιλάω με τους φίλους μου off line

Ερ: Γιατί;

Απ: Γιατί υπάρχουν μερικοί που σε ενοχλούν και τέτοια...

Ερ: Και γιατί δεν τους σβήνεις;

Απ: Να τους διαγράψω; Δεν θέλω να έχω κακές σχέσεις με κανέναν

Ερ: Ναι, είναι πολύ σοβαρό να τους διαγράψεις από το face book

Απ: Για μένα δεν είναι αλλά για κάποιους άλλους είναι

Ερ: Πως δέχεσαι κάποιον στο face book;

Απ: Μόνο αν τον ξέρω ή αν έχουμε πολλούς κοινούς φίλους ή αν τον ξέρω φατσικά ή προσωπικά

Ερ: Δηλαδή έχεις άτομα με τα οποία δεν μιλάς...

Απ: Ναι, έχω αλλά όχι πολλά, με τα οποία δεν έχω μιλήσει ποτέ

Ερ: θα προτιμήσεις να μείνεις σπίτι για να μπεις στο face book από το να βγεις έξω;

Απ: Όχι, γενικότερα ο υπολογιστής ή τα παιχνίδια δεν με επηρεάζουν να μη βγω έξω. Αν έχω αποφασίσει να βγω έξω προτιμώ να βγω έξω από το να κάτσω στο σπίτι και να μπω στο face book

Ερ: Τώρα, με την γενικότερη κατάσταση, παρατηρείς περισσότερους ανθρώπους να είναι on line και κυρίως Παρασκευές και Σάββατα;

Απ: Ισχύει αλλά παίζει ρόλο το ότι οι περισσότεροι δεν έχουν λεφτά να βγουν και ψάχνουν έναν τρόπο να μιλήσουν από το face book

Ερ: Δηλαδή θεωρείς ότι το face book είναι και ένας τρόπος ψυχαγωγίας

Απ: Περισσότερο είναι τρόπος επικοινωνίας, να μιλήσεις με τον άλλον και να δεις τι κάνει αλλά και ένας τρόπος να περάσεις απλά την ώρα σου, όχι ψυχαγωγίας

Ερ: Παιχνίδια παίζεις;

Απ: Όχι, μόνο πόκερ

Ερ: Τα συναισθήματά σου και τα νεύρα σου ενδεχομένως θα τα κοινοποιήσεις στο face book ή θα «ανεβάζεις» κάποιο τραγούδι για την κατάστασή σου;

Απ: Όχι, τραγούδια «ανεβάζω» αλλά όχι για κάποιο συγκεκριμένο λόγο, απλά επειδή το άκουσα και μου άρεσε. Δεν ανεβάζω προσωπικές μου στιγμές στο face book

Ερ: Και σε περίπτωση που σου αρέσει μία κοπέλα δεν θα της το πεις από το face book;

Απ: Όχι, θα κανονίσω να βρεθούμε από κοντά

Ερ: Ναι, αλλά είναι και ένας τρόπος να προσεγγίσεις κάποιον...

Απ: Πολύ σπάνια το κάνω...δεν μου πολυαρέσει, είναι καλύτερα να βρεθείς από κοντά

Ερ: Ναι γιατί παλιότερα μιλούσατε στο κινητό ενώ τώρα ψάχνεις κάποιον στο face book

Απ: Δεν το κάνω πολύ συχνά, πολύ σπάνια

Ερ: Έτυχε ποτέ να έχεις απλά έναν γνωστό στο face book, αγόρι ή κορίτσι και να εξελίχτηκε σε φίλια ώστε να βγαίνετε και μαζί;

Απ: Όχι , όχι δεν μου έχει τύχει. Δεν πολυμιλάω μέσω face book. Μπορεί απλά κάποιος να σου κάνει αίτημα φιλίας και να περιμένει να του μιλήσεις αλλά όχι κάτι τέτοιο

Ερ: Αν ο δημιουργός του face book αποφάσιζε να το διακόψει και να το καταργήσει, θα σε επηρέαζε;

Απ: Όχι, δεν θα λυπηθώ καθόλου. Αντίθετα, ίσως χαρώ που έφυγε κι αυτό. Δεν εξαρτάται η ζωή μου από αυτό

Ερ: Δηλαδή αν πας κάπου διακοπές και δεν έχεις internet;

Απ: Αυτό ήθελα να σου πω, όταν πάω ας πούμε στους γονείς μου το καλοκαίρι και το Πάσχα δεν έχω καν υπολογιστή και δεν με απασχολεί καθόλου

Ερ: Σχετικά πάλι με τις προσωπικές στιγμές, με τα check in και αυτά;

Απ: Μόνο δύο ή τρεις φορές το έχω κάνει αλλά κυρίως το έχουν κάνει άλλοι από την παρέα

Ερ: Αυτοί πάλι πως σου φαίνονται;

Απ: Θεωρώ ότι εντάξει ...δεν έχει κανένα νόημα. Να σε δει δηλαδή κάποιος που είσαι και να έρθει; Και δεν μπορείς να τον πάρεις ένα τηλέφωνο; Συνήθως με την παρέα σου βγαίνεις, δεν περιμένεις να έρθει κάποιος επειδή το είδε στο face book

Ερ: Είναι δηλαδή πιο πολύ προβολή...

Απ: Εντάξει, αυτοί που το κάνουν θέλουν πιο πολύ να δειχτούν , ότι βγήκαν...Όχι, ότι είναι κακό αλλά δεν σου προσφέρει και κάτι

Ερ: Ας υποθέσουμε ότι έχεις ένα πρόβλημα, θα το πεις σε μένα που δεν με ξέρεις καλά ή θα το πεις στους φίλους σου; Και θα τους το πεις στο chat ή θα τους πάρεις τηλέφωνο;

Απ: Σίγουρα θα το πω στους πολύ κολλητούς μου γιατί είμαι κλειστό άτομο έτσι και αλλιώς και δεν έχω πρόβλημα να το πω από το chat ή από το τηλέφωνο, όπως προκύψει εκείνη την ώρα

Ερ: Γιατί νομίζεις ότι κάποιος φτιάχνει λογαριασμό στο face book; Τα άτομα της ηλικίας μας ;

Απ: Και επειδή μπορείς να επικοινωνήσεις με κάποια άτομα αλλά κυρίως επειδή είναι της μόδας και επειδή έχουν όλοι πια

Ερ: Αυτό που συμβαίνει με κάτι κοριτσάκια μικρούλια που βάζουν πόζες περίεργες και με μαγικό....Αυτό επηρεάζει το πώς θα δει κάποιος μία κοπέλα;

Απ: Ναι, κατάλαβα...Μπορεί και να επηρεάσει. Δηλαδή το να θέλει να προβάλλει συνέχεια τον εαυτό της και να παίρνει περίεργες πόζες...Επηρεάζει συνήθως αρνητικά με την έννοια ότι «ψάχνεται» για να προκαλέσει και διάφορα τέτοια

Ερ: Δηλαδή είναι και ένας τρόπος απελευθέρωσης, ότι δείχνεις αυτά που δεν μπορείς να δείξεις με άλλον τρόπο

Απ: Ναι, ισχύει. Προσπαθούν να προσελκύσουν κόσμο ή θαυμαστές, δεν ξέρω. Μάλλον για αυτό το κάνουν συνήθως, για να πάρουν like

Ερ: Ναι, αυτό ήθελα να σου πω...αυτό το κυνήγι των like και των σχολίων;

Απ: Δεν το κυνηγάω, δεν θα κάνω κάτι για να πάρω σχόλια ή θα κάνω like από δω και από κει . Και φωτογραφίες που έχω «ανεβάσει» δεν το έχω κάνει με αυτό το σκοπό

Ερ: Ξέρεις άτομα που το κάνουν;

Απ: Πιστεύω ότι υπάρχουν άτομα που το κάνουν, δεν ξέρω...ίσως για ψυχολογικούς λόγους και για να δουν αν είναι σημαντικοί ή όχι και παίρνουν αυτοπεποίθηση από αυτό, αν έχουν πολλά like

Ερ: Δηλαδή έχουν προσωπική ζωή μέσα από το face book

Απ: Ναι , το πιστεύω αυτό για κάποια άτομα και για κοπέλες και αγόρια

Ερ: Όταν μπαίνεις σπίτι ανοίγεις αμέσως τον υπολογιστή και μπαίνεις face book;

Απ: Συνήθως ναι

Ερ: Και αυτό είναι θέμα συνήθειας;

Απ: Μπαίνω για να δω τις ειδοποιήσεις μου, ποιοι φίλοι μου είναι μέσα και περισσότερο μπαίνω στο internet για το face book, για τη μουσική και να διαβάσω κάποια νέα

Ερ: Άρα ενημερώνεσαι από το face book;

Απ: Δεν ανοίγω άρθρα αλλά μπορεί να ενημερωθώ από κάποιες σελίδες

Ερ: Γενικά, το face book τι κινδύνους μπορεί να εγκυμονεί για κάποιο άτομο;

Απ: Κοίτα, εγώ προσωπικά κινδύνους δεν έχω αντιμετωπίσει αλλά πιστεύω ότι και μπορείς να εκτεθείς και να έχουν οι άλλοι μία άποψη για σένα είτε θετική είτε αρνητική

Ερ: Δηλαδή να πεις μία άποψη και να χαρακτηριστείς από αυτήν...

Απ: Ναι, μπορεί κάποιος να κοιτάξει τις φωτογραφίες σου ή τα σχόλιά σου και να σχηματίσει μία άποψη που ενδεχομένως είναι και λανθασμένη. Επίσης, ξέρει ο καθένας ανά πάσα στιγμή που είσαι , αν ενημερώνεις συχνά το προφίλ σου, και μπορεί να μην το θέλεις αυτό. Βασικά, αν το κάνεις, το θέλεις, αλλά τέλος πάντων...

Ερ: Εσένα σε έχει «ρουφιανέψει» ποτέ με αυτόν τον τρόπο;

Απ: Όχι γιατί δεν έχω κακές σχέσεις με πολλά άτομα, δεν δημιουργώ ίντριγκες...

Ερ: Σε σχέση σου με κοπέλα σου έχει δημιουργήσει ποτέ πρόβλημα; Για παράδειγμα να ζηλέψει μία κοπέλα που σου έχει κάνει like

Απ: Όχι, όχι

Ερ: Αν κάποιος σου έλεγε κάτι που δεν σου άρεσε ή δεν ταίριαζε με τις απόψεις σου θα τον διέγραφες;

Απ: Το να έχει κάποιος διαφορετικές απόψεις από σένα δεν σε οδηγεί στο να τον διαγράψεις ή να μην συζητάς μαζί του. Αν έχεις αντιρρήσεις σε λογικά πλαίσια, αν έχεις λογοφέρει έντονα τι φίλοι μπορείτε να είστε; Βασικά, όμως, δεν δέχομαι τον όρο «φίλοι» στο face book

Ερ: Αυτό ακριβώς το «φίλοι» πως το έχεις στο μυαλό σου;

Απ: Περισσότερο είμαστε γνωστοί γιατί φίλος είναι αυτός που περνάς ώρες κοντά του, μοιράζεσαι τα μυστικά σου και τον χρόνο σου και περνάς καλά μαζί του. Αυτός είναι ο φίλος σου και όλοι οι άλλοι στο face book είναι απλά γνωστοί και κάποιοι που ίσως θέλεις να γνωρίσεις

Ερ: Είναι κίνδυνος για τα παιδάκια; Όλα τα παιδάκια έχουν ενώ εμείς κάναμε στα 20 περίπου...

Απ: Είναι κίνδυνος γιατί υπάρχουν πολλοί που κυνηγάνε πολλά μέσα από το face book και υπάρχουν πολλοί ανώμαλοι στην εποχή μας

Ερ: Άλλες σελίδες κοινωνικής δικτύωσης έχεις ;

Απ: Όχι δεν ασχολούμαι

Ερ: Πως φαντάζεσαι το face book σε 10 χρόνια; Θα είναι στον ίδιο βαθμό ή θα έχει παρακμάσει και θα έχει χαθεί;

Απ: Κοίτα, όλα κάνουν έναν κύκλο αλλά βλέπω ότι συνέχεια προσθέτουν και κάτι διαφορετικό και ο κόσμος συνεχίζει να παραμένει εκεί . Πιστεύω ότι ίσως συνεχίσει για πολλά χρόνια και η κοινωνική δικτύωση θα αργήσει πάρα πολύ να φύγει. Θα έρθει η καινούρια γενιά θα το εξελίξει όλο αυτό και θα το διαμορφώσει πάλι από την αρχή, έναν κύκλο θα τον κάνει

Ερ: Εσύ σε 10 χρόνια θα θέλεις να έχεις face book ή δεν θα θέλεις;

Απ: Νομίζω θα έχω αλλά μπορεί να το χρησιμοποιώ για να βρίσκω ανθρώπους που θα έχω χάσει από τη ζωή μου και να συγκεντρωνόμαστε, να ξέρουμε αν είναι καλά και τέτοια . Υπάρχουν πολλοί που το έχουν κάνει για αυτό το λόγο που μπήκαν γιατί έφυγαν από ένα μέρος και ήθελαν να βρουν φίλους παλιούς που είχαν χάσει και τέτοια

Ερ: Αυτά ήθελα να σε ρωτήσω, σε ευχαριστώ πάρα πολύ

Απ: Κι εγώ

6^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Γ., 24 ετών, Άνδρας

Ερ: Λοιπόν, γεια σου Γ.!

Απ: Γειά σου.

Ερ: Έχεις facebook ;

Απ: Αν δεν είχα εγώ ποιός θα είχε.

Ερ: Για ποιο λόγο το έφτιαξες ; Τι σε οδήγησε να δημιουργήσεις λογαριασμό στο facebook ;

Απ: Πρώτα απ' όλα έφτιαξα facebook για να μιλάω με τους φίλους μου, γιατί ήξερα ότι είχαν όλοι. Ε μετά, σιγά σιγά αφού το έψαχνα το είχα μόνο για τα παιχνίδια και για τίποτα άλλο.

Ερ: Δηλαδή, αφού είχαν όλοι ας φτιάξω και εγώ ;

Απ: Ναι ρε παιδί μου κάπως έτσι. Για το καλαμπούρι, για την κουβέντα, για το chat, για όλα αυτά δηλαδή.

Ερ: Πόσους φίλους έχεις ;

Απ: Διακόσιους κάτι... διακόσους πενήντα..

Ερ: Δεν τους ξέρεις όλους ;

Απ: Όχι, δηλαδή τους μισούς και να ξέρω.

Ερ: Αυτούς που δεν ξέρεις πως τους δέχτηκες ; Εννοώ ότι σε έκαναν και απλά δεχόσουν ;

Απ: Κοίτα είναι και πολλοί που με έκαναν και πολλές πολλές που τις έκανα. Απλά έτσι για να δω φωτογραφίες, πολλές τις έσβηνα , άλλες τις κράταγα, άλλες βαριόμουν να μπω στην διαδικασία να τις σβήσω, καταλαβαίνεις..;

Ερ: Ναι κάτι καταλαβαίνω.

Απ: Δηλαδή αν κάτσω και τους σβήσω θα μείνουν απο τους 250 που έχω θα μείνουν οι 200 περίπου.

Ερ: Όσους δεχόσουν χωρίς να ξέρεις, είχες ρε παιδί μου κάποια στιγμή επικοινωνία ; Να μιλήσεις στο chat...

Απ: Δεν θυμάμαι καλά, αλλά αν δεν κάνω λάθος (εεεεεε) με ελάχιστους, απο τους 50 να έχω μιλήσει με το ζόρι με τους 10.

Ερ: Δηλαδή , δεν έχει τύχει να έχεις κάνει κάποιον άγνωστο, μια κοπέλα ή ένα αγόρι και να μιλήσατε και να κανονίσατε να βγείτε ;

Απ: Όχι , και να σου πω την αλήθεια δεν το έχω δοκιμάσει ποτέ.

Ερ: Ούτε με κοπέλα ;

Απ: Όχι ούτε με κοπέλα, αλήθεια σου λέω.

Ερ: Ωραία, όταν εσύ έχεις κάποιο πρόβλημα, κάτι, οτιδήποτε, το facebook σε βοηθάει να εκφράσεις το πρόβλημα σου ή να βρεις κάποια λύση ;

Απ: Βασικά το μόνο που μπορεί να με βοηθήσει είναι πως αν βρω κάποιον καλό μου φίλο μέσα να του πω ξέρεις το και το, αν δεν έχω το τηλέφωνο του, που συνήθως θα έχω το τηλέφωνο του, απλά να μιλήσω εκείνη την ώρα δυο τρεις κουβέντες και τίποτα παραπάνω.

Ερ: Σου είναι πιο εύκολο να κάτσεις να γράψεις στον φίλο σου κάτι στο chat από το να τον πάρεις τηλέφωνο και να του το πεις ; Ότι ξέρεις έγινε αυτό..

Απ: Όχι όχι. Προτιμώ από το τηλέφωνο. Βασικά δεν έχω πρόβλημα, είτε από κοντά είτε μέσω facebook. Απλά να το συζητήσω μέσω facebook είναι επειδή θα τον δω εκείνη την ώρα μέσα, αν τον είχα κοντά πάλι θα του το έλεγα. Δεν έχω πρόβλημα σε αυτό.

Ερ: Λοιπόν, είπες πριν ότι το κράτησες μόνο για τα παιχνίδια και όλα τα σχετικά. Δηλαδή συνεχίζεις να παίζεις τώρα ;

Απ: Ναι, έχω κολλήσει με τα παιχνίδια, είναι ένας τρόπος για να περνά περισσότερο η ώρα. Γιατί βαριέμαι να κατεβάζω άλλα παιχνίδια από το internet, να τα βρίσκω και όλα αυτά. Έχει τόσα παιχνίδια μέσα το facebook , μπαίνω, κολλάω με ένα, μόλις το βαρεθώ πηγαίνω σε άλλο, μόλις το βαρεθώ και εκείνο πάλι σε άλλο.

Ερ: Δηλαδή προτιμάς να κάτσεις να παίζεις παιχνίδια στο facebook , να ασχοληθείς με αυτά, ή να βγεις βόλτα ;

Απ: Ανάλογα την όρεξη. Αν θέλω να βγω βόλτα θα βγω, σιγά μην κάτσω να ασχοληθώ με το facebook και τα παιχνίδια του.

Ερ: Δεν σε επηρεάζει ρε παιδί μου, ότι ξέρω εγώ θα κάτσω να παίζω

Απ: Όχι όχι, άμα είμαι σπίτι θα κάτσω να παίζω γιατί δεν θα έχω τι άλλο να κάνω, βαριέμαι να βλέπω συνέχεια τηλεόραση. Αν είναι να πάω βόλτα θα πάω βόλτα σιγά μην κάτσω να σκεφτώ το facebook ξέρω εγώ.

Ερ: Όταν γυρνάς από το περίπτερο, από την δουλειά, στο σπίτι...Ανοίγεις υπολογιστή, το πρώτο που κάνεις είναι να μπεις στο facebook ;

Απ: Πρώτα από όλα internet, ανοίγω την σελίδα κατευθείαν στο facebook, απλά να είμαι μέσα και μετά κοιτάω και ότι άλλο θέλω, σελίδες του ολυμπιακού και τα λοιπά. Ή θα διαβάσω αθλητικά ή facebook.

Ερ: Και το facebook πάντα υπάρχει ανοιχτό ;

Απ: Ναι το έχω ανοιχτό, ότι ξέρεις να μην το ανοίγω, να πατάω πάλι κωδικούς, τα βαριέμαι αυτά. Το έχω στάνταρ ανοιχτό ή πατάω καμιά αποσύνδεση άμα θέλω να μην είμαι μέσα και κοιτάω ότι θέλω μετά.

Ερ: Κατάλαβα. Πιστεύεις ότι γενικά το facebook είναι ένα μέσο για να μπορεί κάποιος να εκφράσει τα συναισθήματα του πιο εύκολα. Δηλαδή να γράψω εγώ, για παράδειγμα, ότι νευρίασα ή τσακώθηκα ή είμαι ερωτευμένη κάτι τέτοιο.

Απ: Είναι πολλοί άνθρωποι που θέλουν να πουν κάποια πράγματα σε κάποιους μέσω ή μηνύματος ή μέσω facebook γιατί ντρέπονται , κολλάνε να τα πούνε από κοντά... είναι πολλοί αυτοί. Εγώ δεν είμαι έτσι, άμα είναι να πω κάτι θα το πω από κοντά. Δηλαδή εντάξει, είναι πολλοί αυτοί που θέλουν να μιλάνε μέσω facebook τους βγαίνει πιο εύκολα να εκφράζουν αυτά που θέλουν μέσω μηνυμάτων, το προτιμάνε έτσι οι περισσότεροι.

Ερ: Το facebook δηλαδή το ενισχύει αυτό;;;

Απ: Ναι, ναι είναι πλέον το πιο γνωστό μέσο επικοινωνίας για να εκφράσεις σε κάποιον αυτό που θες ακόμα και από τα μηνύματα στο κινητό.

Ερ: Μπορείς και εύκολα να βρεις κάποιον ;

Απ: Ε ναι.

Ερ: Αυτό σκεφτόμουν ότι κάποτε ρε παιδί μου που δεν υπήρχε το facebook, εγώ νομίζω αν πήγαινα κάπου έξω και έβλεπα κάποιον που μπορεί να μου άρεσε θα έψαχνα να βρω κάποιον τρόπο, ξέρεις να πάω να του μιλήσω, να σκεφτώ κάτι. Τώρα, έχει περάσει σε άλλο επίπεδο, θα ψάξω να τον βρω στο facebook. Έχει αλλάξει λίγο αυτή η ισορροπία, ότι μου αρέσεις εσύ, θα ψάξω να σε βρω στο facebook πρώτα, εγώ έτσι νομίζω ότι γίνεται.

Απ: Είναι και αυτό αλλά ξέρεις τι γίνεται όμως ; Όταν δεν υπήρχε το facebook, έτσι, και ήθελες να μιλήσεις σε κάποιον δεν έψαχνες μέσω φίλο φίλου να βρεις το τηλέφωνο του ; Δηλαδή στην ουσία πάλι από εκεί θα του έστελνες μήνυμα ;Ενώ στην ουσία με το facebook, πάλι τον βρίσκεις εκεί και του στέλνεις ένα μήνυμα.

Ερ: Έχει αντικαταστήσει όλη την διαδικασία του ψαξίματος μέσω φίλων γνωστών και όλα τα σχετικά.

Απ: Ναι ναι, απλά εκεί που κάποιος μπορεί να πουν θα βρω το τηλέφωνο του, να τον πάρω ένα τηλέφωνο να βγούμε... στην ουσία είναι μια ή άλλη. Άπλα έχει χαθεί λίγο το κινητό και έχει βρεθεί λίγο το facebook πιο ψηλά.

Ερ: Μμμμ.. Ναι. Αν ρε παιδί μου, κάποια στιγμή αυτός που το έχει δημιουργήσει, αποφάσισε να καταργήσει, να το σβήσει, να καταργήσει την σελίδα πως θα σε επηρέαζε; Εννοώ σε τί επίπεδο θα σε επηρέαζε ;

Απ: Κοίτα, το μόνο που θα με άγχωνε είναι ότι πλέον δεν θα μπορώ να παίζω παιχνίδια. Δηλαδή γνωστούς μπορώ να τους βρω και έξω τους φίλους μου, απλά δεν θα έχω την επικοινωνία που έχω τώρα. Ναι μεν επικοινωνία αλλά και παιχνίδια μαζί, δηλαδή ψυχαγωγία.

Ερ: Ναι ρε παιδί μου, δεν θα ήταν σαν να σου λείπει κάτι; Ότι ξέρω ‘γω γυρνάω από την δουλεία, ανοίγω κατευθείαν το facebook ;

Απ: Ναι ναι ναι, πλέον έχει γίνει τρόπος ζωής.

Ερ: Συνήθεια ;

Απ: Ναι ναι συνήθεια περισσότερο.

Ερ: Έχει τύχει ποτέ να είσαι κάπου που να μην έχεις internet και να μην μπορείς να μπεις στο facebook και να σε πιάνει κάτι;

Απ: Όχι

Ερ: Δηλαδή αν δεν έχω internet δεν με απασχολεί και ιδιαίτερα

Απ: Ναι ναι δεν ασχολούμαι

Ερ: Λοιπόν, άκουσε με.. Μέσω του facebook, εσύ είπαμε ότι ψυχαγωγείσαι με τα παιχνίδια, με αυτά που μπορεί να γράφει κάποιος φίλος σου, βρίσκεις κάτι αστείο. Δηλαδή, να γελάς να σε διασκεδάζει όλο το θέμα..;

Απ: Ανάλογα τι δημοσιεύει ο καθένας, τα τραγούδια πλέον που δημοσιεύουν πολλοί δεν μου κάνει τόσο κέφι γιατί μέσα σε τρία τέσσερα χρόνια που το έχω εγώ το facebook Συνέχεια δημοσίευση τα ίδια και τα ίδια τραγούδια, πάνω κάτω τα ξέρεις τα τραγούδια.. Από κει και πέρα οι υπόλοιπες δημοσιεύσεις που γίνονται, ανέκδοτα, φωτογραφίες, άλλος βάζει διάφορα, δηλαδή ότι ανεβάζει ο καθένας είναι ενδιαφέρον. Αν κάτι έχει γέλιο να σχολιάσεις, να πεις μια κουβέντα...

Ερ: Υπάρχει ένας νέος τρόπος ψυχαγωγίας μέσω facebook;

Απ: Ναι ναι

Ερ: Αυτό ήθελα να σε ρωτήσω πόσο καιρό το έχεις

Απ: Περίπου τέσσερα χρόνια

Ερ: Η χρήση που έκανες στην αρχή, τα πρώτα χρόνια, με τώρα είναι η ίδια ;

Απ: Καμία σχέση, πιο πολύ στην αρχή, γιατί ήταν κάτι καινούριο, να το ψάξω, να δω τι γίνεται, να μιλήσω περισσότερο με κάποιους που τους είχα χάσει πιο παλιά, που δεν τους έβλεπα, είχα πιο πολύ.. Τώρα, εντάξει, δεν ξέρω ώρες ώρες και να μην το ανοίξω... Δηλαδή ας πούμε πήγαινα σπίτι, καθόμουν 2 – 3 ώρες σπίτι μου ; 2 -3 ώρες θα ήμουν μέσα... Τώρα πλέον και 2 – 3 ώρες να κάθομαι σπίτι μου, την μιαμιση ώρα θα κάτσω μέσα.

Ερ: Ναι κατάλαβα

Απ: Δηλαδή, πλέον, εντάξει, το έχω βαρεθεί και εγώ λίγο... Τα ίδια και τα ίδια, δεν έχει νόημα κάτι, να με τραβήξει κάτι περισσότερο

Ερ: Στη σχέση σου έχει τύχει ποτέ να δημιουργήσει πρόβλημα ; Δηλαδή σου έκανα like εγώ, δεν με ξέρει η κοπέλα σου...

Απ: Όχι

Ερ: Γιατί παίζει αυτό, τα κοριτσάκια που κάνουν like

Απ: Μόνο ξέρεις τί; Καμιά φορά που αυτό, δηλαδή ας πούμε παλιά βέβαια, που είχα ανεβάσει φωτογραφίες πιο πολλές και τα λοιπά, μπορεί να τύχαινε καμιά γνωστή και να μου έγραφε ένα σχόλιο πιο περίεργο, για παράδειγμα, τι ομορφός, τι ωραίος που είσαι εδώ. Μια μου είχε γράψει «ο όμορφος της γειτονιάς», για το περίπτερο και κάτι τέτοια, και μου είχε πει ποια είναι αυτή και γιατί σου γράφει τέτοια, αλλά μέχρι εκεί, μέχρι ένα σημείο,

Ερ: Δηλαδή, δεν έχεις σβήσει κάποιον γι' αυτό το λόγο ;

Απ: Όχι όχι, το μόνο που έχω σβήσει εγώ από μόνος μου είναι οι φωτογραφίες

Ερ: Αυτό γιατί ;

Απ: Όχι τίποτα, απλά από μόνος μου. Για πιο λόγο να έχω τόσες φωτογραφίες μέσα. Βλέπω κάποιους ή κάποιες που έχουν 100 φωτογραφίες μέσα, για πιο λόγο να έχω τόσες φωτογραφίες ; Έχω βάλει 4 – 5 δικές μου. Δηλαδή τι να τις κάνεις, για πιο λόγο να τις βλέπουν όλοι ; Δεν νομίζω πως έχει κάποιο νοήμα. Έχω 4 – 5 να ξέρουν ποιός είμαι εγώ, και οι υπόλοιπες 15 είναι του ολυμπιακού, ή κάποιες άλλες από tattoo και τέτοια που με ενδιαφέρουν και άλλες είναι που δημοσιεύουν άλλοι μαζί με μένα, άλλα δεν τις σβήνω..εντάξει

Ερ: Δηλαδή κατά κάποιον τρόπο δεν θες να προβάλλεται η προσωπική σου ζωή, όχι απαραίτητα η σχέση σου

Απ: Να σου πω κάτι στην αρχή είχα βάλει και εγώ 40, 50 φωτογραφίες, αλλά και τι να λει; Δεν έχει νόημα, δηλαδή τις έσβησα, τις αντέγραψα στο σκληρό δίσκο στον υπολογιστή να τις έχω εγώ για μένα... και από εκεί και πέρα, στο facebook εγώ είμαι αυτός, έχω αυτές τις φωτογραφίες που μου αρέσουν εμένα

Ερ: Αυτό με τις μικρές ηλικίες, τα 15χρονα με τις φωτογραφίες, με όλα αυτά.. Εγώ θεωρώ πως το facebook εκτός από τα συναισθήματα, ότι είναι το μέσο επικοινωνίας να βρεις ανθρώπους, συμμαθητές, μακρινούς φίλους και όλα τα σχετικά. Νομίζω όμως ότι κατά κάποιο τρόπο ενισχύει και την σεξουαλικότητα, ότι και καλά έχουν γίνει όλοι πιο απελευθερωμένοι δηλαδή εγώ μπορώ να κάθομαι και να σου μιλάω από το chat ή από εισερχόμενο για πράγματα που ουσιαστικά από κοντά να μην σου έλεγα

Απ: Κοίτα μου έχει τύχει κάτι παρόμοιο. Μια κοπέλα που είχα γνωρίσει παλιά, με είχε κάνει την είχα κάνει δεν θυμάμαι. Και πιάνουμε την κουβέντα στο chat, και την επόμενη μέρα μου έλεγε για γάμους και σε θέματα σεξουαλικού περιεχομένου και κάτι τέτοια. Δηλαδή από το πουθενά, δεν την είχα δει, δεν με είχε δει, τώρα δεν ξέρω αν με ήξερε γιατί μένει κοντά στην γειτονιά, και μου το γύριζε μετά σε αυτό, ότι έτσι και τα σχετικά

Ερ: Είχες μπει ποτέ στην διαδικασία να πεις ότι εντάξει να την δω ; Ότι ρε παιδί μου αφού μου μιλάει.

Απ: Κοίταξε, αν μου άρεσε περισσότερο, ναι μπορεί

Ερ: Αυτό, δηλαδή αν κάποια κοπέλα σου άρεσε και σου μιλούσε και τα σχετικά, θα έμπαινες στην διαδικασία να την γνωρίσεις παραπάνω ;

Απ: Ναι ναι, αν μου άρεσε η κοπέλα, της άρεσα και ήθελε και αυτή ναι..

Ερ: Αυτό δεν έχει συμβεί ; Δηλαδή, δεν έχεις βγει ποτέ με κάποια μόνο και μόνο που την έχεις δει από το facebook ;

Απ: Όχι. Μου έχει τύχει όμως και άλλο απρόοπτο. Είχα γνωρίσει μια κοπέλα η οποία τα είχε με ένα φίλο μου, τα μισό είχε, δεν ξέρω τι γινόταν με αυτούς τους 2, αυτή από Αθήνα ο φίλος μου από Πάτρα. Λοιπόν, με κάνει φίλο στο facebook αυτή, μπουρου μπουρου, τι έγινε και τα λοιπά, και καθόταν και την έπεφτε σε μένα μέσω facebook

Ερ: Οπότε γίνονται και τέτοιου τύπου «παρεξηγήσεις»

Απ: Και μου έλεγε έλα στην Αθήνα, και αυτό, και το ένα και το άλλο

Ερ: Ναι κατάλαβα

Απ: Από κοντά δεν πιστεύω να μου τα έλεγε, αν πηγαίναμε για καφέ, αν ερχόταν εδώ Πάτρα δεν θα μου τα έλεγε ποτέ

Ερ: Έχει ενισχύσει δηλαδή το γεγονός ότι εγώ νιώθω κάτι για σένα είτε συναισθηματικό, είτε ερωτικό, και κάθομαι και στο λέω επειδή είμαι καλυμμένη ότι δεν με βλέπεις

Απ: Ναι ναι, ότι δεν είμαι μπροστά και εντάξει, δεν ντρέπομαι τόσο πολύ. Μπορεί να μην με ξαναδείς ποτέ και εντάξει

Ερ: Τότε γιατί στα λέω;

Απ: Μήπως γίνει κάτι όμως, πετάς μια άδεια, για να ψαρώσεις και τον άλλον. Αν θέλει και ενδιαφέρεται θα επιδιώξει να με δει και ο άλλος από κοντά

Ερ: Ναι κατάλαβα, γιατί υπάρχουν και τύποι, τύπισσες, που έχουν άγνωστους φίλους και να κάθονται και να λένε τα ίδια σε όλους και με όποιον κάτσει συνομιλία

Απ: Ξέρεις τι γίνεται, επειδή δεν τον βλέπεις τον άλλον face to face, σου λέει πως αν μου ρίξει χυλόπιτα και είμαι face to face θα κατεβάσω τα μούτρα στο πάτωμα ενώ από το chat δεν χάνεις κάτι, άμα κάτσει κάτι έκασε, αλλιώς δεν τρέχει και κάτι πάμε σε κανέναν άλλον, σε καμία άλλη.. Δεν τρέχει και τίποτα.

Ερ: Έχεις παρατηρήσει αρκετοί άνθρωποι να έχουν ζωή μέσα από το facebook ;

Απ: Πάρα πολλοί πιστεύω πως είναι αυτοί. Αυτό γίνεται στις μικρότερες ηλικίες, που δεν βγαίνουν τόσο πολύ, που είναι συνέχεια σπίτι, δηλαδή όλη η δουλειά τους είναι αυτή, σπίτι, facebook, φίλους, φίλες να μιλήσω στο chat , να βρω κοπέλα, κοπέλι ξέρω και εγώ.... καταλαβαίνεις...Από την στιγμή που δεν βγαίνουν τόσο πολύ από το σπίτι έχει γίνει τρόπος ζωής τους!

Ερ: Ναι, ναι

Απ: Ναι γιατί δεν ασχολούνται με κάτι άλλο, επειδή είναι σπίτι όλη μέρα... κατάλαβες ;

Ερ:- Έχει τύχει πότε ακόμα και αγόρι όχι μόνο κοπέλα, που απλά να τον έχεις φίλο στο facebook και να έχει ξεκινήσει να σου λέει τα προβλήματα του και γενικά προσωπικά θέματα που τον απασχολούν ;

Απ: Όχι δεν μου έχει τύχει, το μόνο που μου έχει τύχει είναι μια μέρα ένα παλικάρι με είχε κάνει φίλο και μου την έπεσε

Ερ: Χαχαχαχαχαχαχαχαχαχα

Απ: 2 – 3 φορές, μην γελάς αλήθεια σου λέω, είχα πάθει μπλακ ουτ

Ερ: Και τον έσβησες ;

Απ: Ναι, γιατί να τον κρατήσω ; Δεν έχουμε όρεξη για τέτοια..! Και ένας με είχε κάνει μια φορά επειδή πουλούσε το μηχανάκι του, και μου είχε μιλήσει στο chat και μου είχε πει πουλώ αυτό το μηχανάκι και όλα τα σχετικά

Ερ: Λοιπόν έχω παρατηρήσει, για παράδειγμα Σάββατα βράδια ότι οι online φίλοι μου είναι πιο πολλοί από παλιότερα, από όταν τον πρώτο καιρό που το είχα φτιάξει. Τι νομίζεις, ότι τους έχει επηρεάσει να κάθονται Σάββατο βράδυ μέσα ;

Απ: Ή δεν έχουν κάπου να πάνε, ή βαριούνται να βγουν, ή πλέον λόγω κρίσης δεν βγαίνουν προτιμούν να κάτσουν σπίτι. Κοίτα, εγώ δεν το έχω παρατηρήσει αυτό. Ακόμα και η Δευτέρα και η Τρίτη έχουν γίνει σαν Σάββατα, δηλαδή εκεί που κάποιος έβγαιναν μόνο Σάββατο πλέον βγαίνουν οποιαδήποτε μέρα της εβδομάδας. Όλες οι μέρες πια είναι οι ίδιες για να βγαίνουν οι άνθρωποι. Μπορεί να βγαίνουν και καθημερινές και να μην βγαίνουν σαββατοκύριακα.

Ερ: Και σε όλο αυτό επηρεάζει και η οικονομική κρίση

Απ: Ναι ναι. Α, να και αυτό το πόκερ έχει καταστρέψει πολύ κόσμο

Ερ: Από ποια άποψη;

Απ: Ότι οι περισσότεροι είναι μέσα στο facebook και καίγονται στο πόκερ, έχω φάει και κάτι νίλες μπαίνουν συνέχεια στο προφίλ μου και μου κλέβουν τον κωδικό και μου παίρνουν τα λεφτά, δεν ξέρω ποιός και δεν μπορώ να τον βρω. Μου σπάνε τον κωδικό για να μου παίρνουν τα λεφτά από το πόκερ

Ερ: Αυτό δεν ήξερα ότι γίνεται

Απ: Γίνεται, γίνεται, μου το έχουν κάνει 4 – 5 φορές αυτό το πράγμα. Μόνο και μόνο για τα λεφτά, και να πω ότι ήταν και αληθινά, να πω χαλάλι σου

Ερ: Εκτός από facebook έχεις λογαριασμό σε κάποιο άλλο; My space, twitter, hi-5, κάτι από όλα αυτά

Απ: Πριν το facebook όχι δεν είχα τίποτα, επειδή έχω σπουδάσει και υπολογιστές, ασχολούμαι με τον υπολογιστή καθαρά. Μόλις εμφανίστηκε το facebook, τα παράτησα λιγάκι όλα και ασχολήθηκα περισσότερο με τα παιχνίδια που έχει, με διάφορες σελίδες

Ερ: Άλλο μέσο επικοινωνίας εκτός από το fb ;

Απ: Ναι μωρέ εκείνο το msn, αλλά τώρα δεν το πολύ χρησιμοποιώ.. το ίδιο είναι με το fb. Απλά στο facebook βρίσκεις περισσότερους φίλους και άγνωστους, ενώ στο msn έχεις μόνο τους φίλους σου, αυτή είναι η διαφορά.

Ερ: Πριν κάνεις σχέση ρε παιδί μου, δεν είχες από όταν έφτιαξες το facebook, μιλούσες πιο εύκολα με μια κοπέλα που πιθανόν σου άρεσε;

Απ: Ε, ναι ίσως πιο εύκολα! Τότε ήμουν και μόνος μου, όποτε ναι πιο εύκολα μιλούσα σε κάποια. Τώρα ας πούμε που είμαι με κοπέλα δεν μου κάνει και κέφι να μιλήσω με κάποια άλλη. Να μιλήσω απλά θα μιλήσω, σε σένα για παράδειγμα ή σε κάποια άλλη φίλη μου, γνωστή μου, αλλά για να το πάω κάπου όχι.

Ερ: Πριν την σχέση σου δηλαδή σου ήταν ευκολότερο να εκφράσεις τα συναισθήματα σου μέσα από το facebook

Απ: Όχι, όχι, δεν είχα πρόβλημα, και από κοντά αν έβλεπα κάποια κοπέλα θα έκανα παιχνίδι. Και επειδή δουλεύω και στο περίπτερο, δεν έχω πρόβλημα να επικοινωνήσω με κάποιον άνθρωπο από κοντά, δεν με κομπλάρει. Κατάλαβες;

Ερ: Ναι αμέ. Κάτι που να έχει γράψει κάποιος κάποια στιγμή στο facebook και να σε έχει επηρεάσει, να σε έχει νευριάσει;

Απ: Μπα όχι, μόνο όταν με κοροϊδεύουν για τον ολυμπιακό

Ερ: Χαχαχαχα, άκυρο

Απ: Ναι ναι μην γελάς σαν κάτι βλάκες φίλους μου

Ερ: Μόνο στο επίπεδο της ομάδας σε επηρεάζει;

Απ: Ναι, με τα άλλα δεν πολύ ασχολούμαι. Μπορεί να δω κάτι, αλλά...χαλαρά. Μόνο αν αφορά εμένα προσωπικά και δεν είναι καθόλου ωραίο, θα κάτσω θα σχολιάσω, θα του πω μια δυο κουβέντες, αλλά όχι παραπάνω... αν συνεχίζει θα βρεθούμε από κοντά

Ερ: Αν κάποιος γράψει κάτι στην κοπέλα σου;

Απ: Πονηρό; Κοίταξε, θα της το πω

Ερ: Με αυτόν θα ασχοληθείς;

Απ: Όχι πρώτα θα ασχοληθώ με την κοπέλα, να την ρωτήσω ποιος είναι αυτός, τι είναι, που τον ξέρει και όλα τα σχετικά, και μετά θα ασχοληθώ με αυτόν. Μετά θα έχουμε πρόβλημα με αυτόν, ή μπορεί πρώτα να έχουμε πρόβλημα με την κοπέλα.

Ερ: Ναι, δεν ξέρεις. Ωραία, εγώ αυτά ήθελα να συζητήσουμε. Θες να πεις κάτι άλλο γενικά για το facebook;

Απ: Όχι, τίποτα να το εμπλουτίσουν με περισσότερα παιχνίδια

Ερ: Χαχαχαχαχαχα θα κάνουμε ότι μπορούμε! Ευχαριστώ πολύ!!!!

Απ: Bye bye!!!!

7^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Θ., 22 ετών, Άνδρας

Ερ: λοιπόν...Γεια!

Απ: Γεια

Ερ: Λοιπόν, εντάξει το fb ρε παιδί μου, σύγχρονο μέσο επικοινωνίας. Για ποιο λόγο έφτιαξες fb;

Απ: Για να χω κάτι να ασχολούμαι τις μέρες που βαριέμαι

Ερ: Μόνο για αυτές τις μέρες...ή γενικά για να χεις κάτι να ασχολήσε;

Απ: Μπορείς να το πεις και γενικά

Ερ: Σου είπε κάποιος άλλος για το fb ή μόνος σου το ανακάλυψες;

Απ: Ναι άλλος και είπα γιατί να μην έχω και εγώ; Έτσι από περιέργεια στην αρχή το 'φτιαξα

Ερ: Και κατευθείαν μπήκες «στο τρυπάκι» να μιλάς με άλλους, αιτήματα φιλίας και τέτοια;

Απ: Ναι συνέχεια έστελνα αιτήματα φιλίας, περισσότερο σε γκόμενες, χαχαχα για να τις πειράζω, αλλά νταξ' είχα κάνει add και αρκετούς φίλους σχεδόν απ' όλο τον κόσμο, είχα κάνει έναν φίλο απο το Μεξικό

Ερ: Γιατί; Έχεις φίλο στο Μεξικό;

Απ: Δεν είναι φίλος τώρα νταξ' δεν μπορείς να το πεις φίλο από το fb...

Ερ: Fb φίλος τότε

Απ: Αλλά οκ αποδείχθηκε ότι είναι γκέι, μου την έπεφτε και τον διέγραψα μετά

Ερ: Κάτσε δεν κατάλαβα, τον ήξερες αυτόν;

Απ: Όχι με είχε κάνει αυτός add και είπα θα τον δεχτώ, να δω κάτι διαφορετικό, να μου πει για το Μεξικό, να μου πει για την χώρα του αλλά αυτός μου 'λεγε άλλα πράγματα

Ερ: Δηλαδή τόσο εύκολα δέχεσαι φίλους χωρίς να του ξέρεις;

Απ: Αυτό γινόταν τον πρώτο καιρό, μετά όταν κατάλαβα ότι υπάρχουν fake profile, κάνω φίλους ας πούμε μόνο όταν βλέπω ότι έχουμε κοινούς φίλους με τον άλλον.

Ερ: Και αυτό που λένε ότι, κάνω fb για να βρω παλιούς συμμαθητές μου, ισχύει στην περίπτωσή σου;

Απ: Αυτό είναι μεγάλη μαλακία! Μπορεί να ισχύει λίγο αλλά γενικά πιστεύω ότι ο κόσμος δεν φτιάχνει fb γι' αυτό το λόγο

Ερ: Και για πιο λόγο πιστεύεις ότι ο κόσμος φτιάχνει fb;

Απ: Μισό λεπτό να το σκεφτώ...Φτιάχνει fb, γιατί το έχουν μεγαλοποιήσει πολύ το γεγονός, δηλαδή το 'χουνε και καλά «Άμα δεν έχεις fb που πας; Είσαι πρωτόγονος;». Ειδικά η γενία που είναι τώρα 15-16 χρονών. Αυτό πιστεύω δηλαδή!

Ερ: Είναι της μόδας; Αυτό μου λες;

Απ: Ναι, ναι αυτό πιστεύω.

Ερ: Πόσες ώρες κάθεσαι καθημερινά στο fb;

Απ: Α δεν κάθομαι πολύ τον τελευταίο καιρό, πρώτον, γιατί έχω πολλές ώρες στο ΤΕΙ και δεύτερον, γιατί το 'χω βαρεθεί

Ερ: Πόσο καιρό το 'χεις και το βαρέθηκες;

Απ: Από το 2008. Στην αρχή καθόμουν ώρες...μίλαγα συνέχεια, έπαιζα παιχνίδια αλλά τώρα δεν κάθομαι πολύ, ας πούμε ανοίγω το fb κάθομαι στο κρεβάτι μου, βλέπω τηλεόραση και απλά το έχω έτσι ανοιχτό.

Ερ: Α! Έτσι άμα σου μιλήσει κανείς ρε παιδί μου να το δεις και να απαντήσεις .

Απ: Ναι δεν κάθομαι μπροστά απο τον Η/Υ.

Ερ: Μάλιστα και προτού φτιάξεις το fb έβγαίνες περισσότερο έξω?

Απ: Θα σου πω, καλά τώρα υπάρχει οικονομική κρίση. Αν δεν έχω λεφτά εννοείται πως θα κάτσω μέσα και κάτσω στο fb. Γιατί το σύστημα, άντε μην τα πάρω μας έχει βγάλει σε αθτό το αδιέξοδο. Δεν έχεις λεφτα? Θα κάτσεις μέσα να καείς, ακτινοβολία και τα λοιπά. Νταξ,τι να κάνεις άμα δεν έχεις λεφτά?...

Ερ: Ε, και το internet είναι σχετικά φθηνό πλέον.

Απ: Ε ναι σίγουρα.

Ερ: Ναι σου πω τώρα, αν κάποια στιγμή αυτός ο Zoukerberg, το καταργούσε, το διέγραφε θα σε επηρέαζε?

Απ: Δεν θα τρελαινόμουν ακόμα όπως σου είπα και στην αρχή. Ναι θα με επηρέαζε γιατί θα καθόμουν σπίτι αν δεν είχα λεφτά και δεν θα είχα τι να κάνω, βέβαια θα μου πεις δες μια ταινία...

Ερ: Ναι αλλά πριν μου είπες ότι δεν κάθεσαι πολύ,το χεις ανοιχτό και δεν ασχολήσε ιδιαίτερα.

Απ: Νταξ, ναι αυτό σημαίνει οτι δεν θα με επηρέαζε πολύ. Βέβαια είχαμε πει και το άλλο όχι σχετικά με την διαγραφή, αλλά fb επί πληρωμής, έτσι? Έχουν πει ότι όποιος έχει fb θα το πληρώνουν.

Ερ: Μα ούτε σε άλλος αυτοί πέρνουν λεφτά από τις διαφημίσεις .

Απ: Α ναι? Τελοσπάντων είχα ακούσει μια φορά ότι για να έχεις fb θα πρέπει να το πληρώνεις , μια συνδρομή ξέρω γω. Βέβαια, δεν ξέρω αν θα το κανα ειδικά αυτες τις μέρες.

Ερ: Ναι βρε παιδί μου, εγώ σου λέω σκέψου το σαν μια προοπτική «το fb διαγράφεται, τετέλεσται» εσύ όσο και αν σε επηρέαζε, τι θα έκανες?

Απ: Άκυρο αλλά είναι κάτι σαν χόμπυ.

Ερ: Ναι,ναι θα έχανες και τα γκομενάκια σου.

Απ: Ναι η αλήθεια είναι ότι θα έχανα γκομενάκια, έχω γνωρίσει αρκετές ,έχω βγει με αρκετές , νταξ έχουν γίνει πράγματα αλλά τώρα που το λες έτσι θα με επηρέαζε πιο πολύ χαχα καλό.

Ερ: Ναι γιατί πιστεύω ότι δημιουργούνται σχέσεις μέσω του fb.

Απ: Πολύ μεγάλη μαλακία αυτή. Γιατί με τσατίζουν που υπάρχουν κάτι 15-16χρονα ας πούμε τώρα το έχουμε ανοιχτό το fb και βλέπουμε κάτι 15-16χρονα να μιλάνε για την αγάπη. «ότι πονάει είναι δύσκολο» αυτά εμένα με τσατίζουν 'πάρα πολύ να τα βλέπω.

Ερ: Γιατί?

Απ: Γιατί είσαι 15 χρονών, εδώ δεν ξέρουμε εγω και εσύ τι είναι αγάπη ξέρει το 15χρονό? Δηλαδή, ζητιανεύουν like. Πωπω τι είπα! Αλλά θα μου πεις 15χρονών είναι γιατι να μην το κάνουν?

Ερ: Δηλαδή έχει να κάνει με την αυτοπεποίθηση? Δηλαδή όσο περισσότερους φίλους έχεις τόσα περισσότερα like θα σου κάνουν σε τραγούδια και σε status σου και ανεβαίνει η αυτοπεποίθηση σου.

Απ: Έτσι, έτσι!

Ερ: Ξέρεις τι έχω παρατηρήσει?, ότι το παρασκευοσαββατοκύριακο υπάρχουν πολλοί online. Που οφείλεται αυτό πιστεύεις?

Απ: Σίγουρα παίζει ρόλο η οικονομική κρίση αλλά νταξ η αληθεία είναι ότι έχουν κολλήσει τα παιδιά.

Ερ: Δηλαδή είναι εξάρτηση?

Απ: Ναι είναι εξάρτηση, ναρκωτικό είναι και αυτό 'ετσι πιστεύω ειδικά για τους μικρούς.

Ερ: Μόνο για τους μικρούς? Εξαρτημένοι είναι απο τα 12 μέχρι και τα 50.

Απ: Ναι ναι έχεις δίκαιο.

Ερ: Εκφράζεσαι μέσω του fb?

Απ: Ναι άμα κοιτάξεις τον τοίχο μου έχω ανεβάσει τραγούδια που με εκφράζουν.

Ερ: Δηλαδή δείχνεις στον κόσμο τις προτιμήσεις σου.

Απ: Ναι

Ερ: Εκφράζεις δηλαδή και συναισθήματα με αυτόν τον τρόπο?

Απ: Ναι αν δεις ας πούμε το τραγούδι των Guns & Roses το patience εξέφρασα συναίσθημα

Ερ: Την υπομονή , ναι ξέρουμε και αγγλικά.

Απ: Έχω και άλλα κομμάτια..ναι ρε φίλε μου αρέσει αυτή η μουσική και το δείχνω.

Ερ: Πέρα από τα τραγούδια τους προβληματισμούς σου τους εκφράζεις?

Απ: Αν τους γράφω στο fb? Δεν το κάνω πολύ συχνά. Ας πούμε χθες ήταν η παγκόσμια μέρα της μπριζόλας και του στοματικού έρωτα, θα μπορούσα να γράψω κάτι έτσι απλά για γέλιο. Αλλά εμένα δεν με ενδιαφέρουν τα like . θέλω να σου πω ότι άμα γράψω κάτι και δεν κάνεις κανέναν like δεν θα γυρίσω μετά να το σβήσω. Θα το αφήσω... αλλά επειδή έχω ένα κόλλημα με τον τοίχο μου τον ανανεώνω κάθε δύο μέρες. Σβήνω πράγματα που έχω γράψει.

Ερ: Δηλαδή δεν σου αρέσει να βλέπουν οι άλλοι αυτά που εσύ αισθάνεσαι και σκέφτεσαι?

Απ: Δεν με ενοχλεί.

Ερ: Επομένως εκφράζεις συναισθηματικά μέσα από το fb και περιμένεις ανταπόκριση.

Απ: Περίπου ναι.

Ερ: Δηλαδή πριν δημιουργήσεις λογαριασμό στο fb κάποια πράγματα που σκεφτόσουν μπορεί να μην τα έλεγες σε κανέναν.

Απ: Α! Σωστό αυτό νιώθεις καλύτερα όταν το γράφεις.

Ερ: Και άμα εσύ το γράφεις αυτό και δεν σχολιάσει κανένας από τους φίλους τίποτα πως θα νιώσεις;

Απ: Δεν θα νιώσω κάπως. Προσωπικά εμένα άλλα με αρρωσταίνουν ας πούμε. Είναι όπως σου είπα ότι μερικοί κάνουν πράγματα μόνο για τα like. Ανεβαίνει η αυτοπεποίθηση.

Ερ: Δηλαδή έναν προβληματισμό σου προτιμάς να τον μοιραστείς με τους fb φίλους σου ή με τους φίλους που συναναστρέφεται καθημερινά;

Απ: Εντάξει τους φίλους μου θα τους δω...

Ερ: Εκείνη την ώρα που θα σε ενοχλήσει κάτι πως θα αντιδράσεις; Θα πάρεις τηλέφωνο τον κολλητό σου και θα του πεις «Ρε μαλάκα άκου να δεις τι έγινε σήμερα το βράδυ» ξέρω εγώ, ή θα το γράψεις στον τοίχο σου;

Απ: Ο πιο γρήγορος τρόπος είναι να το γράψω στο fb γιατί μπορεί και να μην έχω και κάρτα έτσι; Για να πάρω τους φίλους μου τηλέφωνο αλλά ο πιο γρήγορος τρόπος είναι το fb γιατί είτε βρω κάποιον online τον λέω είτε το γράφω στον τοίχο μου.

Ερ: Άρα τον προβληματισμό σου τον μοιράζεις με τους διαδικτυακούς σου φίλους, αυτό μου λες.

Απ: Εεε παίζεις ύπουλα. Θέλω να μοιράζομαι τους προβληματισμούς μου με κάποιον που τον ξέρω καλά είτε αυτός είναι online εκείνη την ώρα είτε είναι δίπλα μου. Δεν το συνηθίζω να ανοίγομαι σε κάποιον που δεν ξέρω. Μου έχει τύχει βέβαια να μου ανοιχτεί μια κοπέλα.

Ερ: Δηλαδή εσύ δεν ανοίγεις σε αγνώστους. Άγνωστοι όμως έχουν ανοιχτεί σε εσένα..

Απ: Ναι και μου έλεγε κάποια πράγματα, ότι δεν της αρέσει η ζωής της ας πούμε, ότι δεν αισθάνεται καλά... νταξ εγώ προσπάθησα να την βοηθήσω να της πω να ηρεμήσει.

Ερ: Οι ψυχολόγοι όμως έτσι χάνουν την δουλεία τους.

Απ: Χαχαχα σωστό και αυτό. Και της είπα κάποια πράγματα όχι για κάποιο όφελος. Νταξ η κοπέλα είναι 16 χρονών δεν κυνήγαγα κάτι, βασικά δεν ήταν και ωραία έτσι (χαχαχα) αλλά νταξ μου είχε τύχει να μην ανοιχτούμε, ναι!

Ερ: Και εσύ? Ποτέ? Σε κανέναν μέσω fb;

Απ: Όχι δεν έχω ανοιχτεί σε κάποιον που δεν ξέρω.

Ερ: Δηλαδή το θεωρείς απρόσωπο;

Απ: Ναι!

Ερ: Αλλά μιλάς για την προσωπική σου ζωή.

Απ: Ε, ναι. Καλό ε; Ε νταξ δεν θα πάω να γράψω κιόλας πω πω με απάτησε, δεν ξέρω τι να κάνω, έχω ψυχολογικά, πήγα στον ψυχολόγο μου, μου είπε να κάνω αυτό το πράγμα, κατάλαβες τι σου λέω; Δηλαδή... έλα κοινωνική λειτουργός είσαι, βοήθα! Δηλαδή δεν ανοίγομαι ρε μάνα μου. Κατάλαβες;

Ερ: Ναι. Να σου πω " κύριε δεν ανοίγεις" πόσους φίλους έχεις στο fb ;

Απ: Μισό λεπτό, 492.

Ερ: Και τους ξέρεις όλους;

Απ: Όχι.

Ερ: Από αυτούς τους φίλους κάποιους που γνώρισες στο fb και δεν τους ήξερες σε προσωπικό επίπεδο, τους γνώρισες και από κοντά, άμεση επαφή κτλ; Είτε φιλικό είτε γκομενικό οτιδήποτε.

Απ: Εεεεε μμμ.. Γκομενικό κατέληξε φιλία όχι.

Ερ: Δηλαδή έχεις γνωρίσει άτομα που δεν τα είχες δει ποτέ στην ζωή σου μιλήσατε στο fb κάποιες φορές και βγήκατε μετά.

Απ: Ναι, αμέ! Όχι, βγήκαμε... Συνεχίστηκε λίγο, έγιναν κάποια σκηνικά, αλλά μετά τελείωσε.

Ερ: Απογοητεύτηκες;

Απ: Τι; Που τελείωσε;

Ερ: Και αυτό αλλά και επίσης στο fb μπορεί κάποιος – κάποια να είχε παρουσιάσει άλλη εικόνα για τον εαυτό του και να περίμενες κάτι άλλο και να γνωρίσεις εν τέλει κάτι άλλο.

Απ: Ναι μου έχει τύχει, πριν χρόνια βέβαια, όταν το έφτιαξα ήταν να βγω με μια κοπέλα από το fb φαινόταν “ η γκόμενα” και μόλις την είδα της είπα .. «εσύ είσαι»; Αλλά μετά το έσωσα « Πω σε περίμενα λίγο διαφορετική δεν είναι ότι δεν.. ναι εντάξει» Βέβαια, με αυτήν δεν έκανα κάτι, δεν μου άρεσε.

Ερ: Δηλαδή εμπιστεύεσαι εύκολα κάποιον από το fb και συμφωνείς και στο να συναντήσεις και από κοντά.

Απ: Ναι βρε μάνα μου, χαλαρά, ας πούμε βλέπω μια εδώ πέρα τις μιλάω μου μιλάει και βγαίνω άμα τύχει.

Ερ: Άμα όμως ένας άντρας σου έλεγε να βγείτε χαλαρά για καφεδάκι να γνωριστείτε σε φιλικό επίπεδο θα έβγαίνες με την ίδια ευκολία;

Απ: Όχι.

Ερ: Γιατί; Τι θα φοβόσουνα;

Απ: Γιατί ο άλλος μπορεί να είναι ψυχάκιας και να μου φέρει άλλα 4 άτομα και να με κάνουνε τόπι στο ξύλο, ξέρω εγώ μπορεί να έχει ψυχολογικά, τελειώνουμε;

Ερ: Να σου πω, υπάρχουν στιγμές που μπορεί να είσαι κατατονικός και να μπεις στο fb και να δεις κάτι να σου φτιάξει την διάθεση ή και το αντίθετο.. Εννοώ σε επηρεάζει;

Απ: Ναι αμέ.

Ερ: Δηλαδή από την μία μου λες ότι δεν το χρησιμοποιείς πολύ, ότι είναι απρόσωπο και από την άλλη μου λες ότι σε επηρεάζει..

Απ: Αα, ας πούμε, βασικά θα σου πω τώρα για παράδειγμα το μήνυμα που σου έλεγα πριν που μου έστειλε μια πρώην μου εισερχόμενο στο fb, με το που το είδα χαλάστηκα και τσαντίστηκα. Βέβαια το ίδιο μπορούσε να είχε συμβεί και με το κινητό τηλέφωνο... με καταλαβαίνεις;

Ερ: Ναι, ναι σε νιώθω.

Απ: Δηλαδή ναι όντως με επηρεάζει αυτό το πράγμα..

Ερ: Εκτός από το να επηρεάζεσαι και να εκφράζεις συναισθήματα ενημερώνεσαι μέσω fb;

Απ: Ναι. Για παράδειγμα τότε με το στέκι του παναθηναϊκού από το fb το έμαθα.

Ερ: Χαχα και εγώ..Παιχνίδια παίζεις καθόλου;

Απ: Παίζω! Έχω αρχίσει τώρα και παίζω angry birds, έπαιζα Texas Holden(roker) σου είπα για να περνάει η ώρα γιατί αλλιώς δεν περνάει.

Ερ: Twitter, My space χρησιμοποιείς;

Απ: Twitter είχα φτιάξει αλλά δεν το χρησιμοποιώ, έτσι απλά για να το έχω, ξέρεις...

Ερ: Γιατί δεν το χρησιμοποιείς;

Απ: Δεν μπορείς να επικοινωνείς τόσο καλά εκεί. Έχω το fb τι να το κάνω το Twitter, ξέρεις μια μέρα που απλά δεν είχα τι να κάνω..

Ερ: Πιστεύεις ότι το Twitter είναι σαν υποκατάστατο του fb;

Απ: Μπορείς να το πεις και έτσι.

Ερ: My space;

Απ: Δεν έχω, msn έχω. A! Space; Αυτό; (και δείχνει τον υπολογιστή)

Ερ: Ποιο; Όχι αυτό είναι το Skype.

Απ: Χαχαχα ναι έχω και Skype και msn.

Ερ: Και τα χρησιμοποιείς όπως το fb;

Απ: Το msn το χρησιμοποιώ όταν είναι να μου στείλουν σημειώσεις για ένα μάθημα της σχολής μου για παράδειγμα που τα βάζουν στο e-class ξέρεις, τις κατεβάζεις και τις στέλνεις μετά. Και το Skype μίλαγα με μια κοπέλα από την Δράμα και απλά μιλάγαμε έτσι ρε παιδάκι μου έλεγε τα δικά της, της έλεγα τα δικά μου.. πολύ απελευθερωμένο κορίτσι. Μου είπε κατευθείαν έχεις Skype; «Θες να βάλουμε cam;» εγώ χέστηκα δεν με ενδιέφερε.

Ερ: Χαχα και πως εμφανίστηκε; Με ρούχα;

Απ: Ναι με ρούχα, αλλά από αυτά που μου έλεγε για την ηλικία της ήταν λίγο ακραία μπορώ να πω.

Ερ: Δηλαδή πιστεύεις ότι το fb κάνει τα παιδιά να απελευθερώνονται σεξουαλικά ευκολότερα;

Απ: Πω τι είπες τώρα..; Ναι!

Ερ: Δηλαδή οι κοπέλες που στην πέφτουν αυτές που είναι μικρότερες σε ηλικία είναι πιο χύμα; Σε αυτό τι πιστεύεις ότι φταίει;

Απ: Ναι. Καλά κοίταξε να δεις.. πιστεύω ότι φταίει και η οικογένεια έτσι;

Ερ: Δηλαδή το fb ενδυναμώνει η δημιουργεί μια τέτοια κατάσταση;

Απ: Μμμ πολύ καλή ερώτηση... την ενδυναμώνει ή την δημιουργεί; Το πρώτο πιστεύω. Δηλαδή το πιτσιρίκι ξέρω εγώ μέσα του μπορεί να έχει αυτήν την κάψα και με όλα αυτά που βλέπει στο fb του δίνει μια κλωτσούλα και τσακ, και τα γράφει όλα ας πούμε τα λέει όλα.

Ερ: Χάνεται η αθωότητα.

Απ: Ναι πολύ μαλακία αυτό το πράγμα. Και τα ΜΜΕ όμως επηρεάζουν αυτό το πράγμα.

Ερ: Ε ναι. Όταν γυρίζεις σπίτι σου από την σχολή, καφέ και τέτοια ανοίγεις κατευθείαν το fb;

Απ: Ναι. Έκτος αν υπάρχει κάποιο άλλο πράγμα πιο σημαντικό από αυτό ,αλλά συνήθως δεν υπάρχει. Είναι αυτό που σου είπα, το ανοίγω, βλέπω τις ειδοποιήσεις μου, μετά πηγαίνω τρώω, γυρίζω και ότι συμβεί.

Ερ: Και είσαι πάντα online;

Απ: Είμαι. Αν δω ότι κάποιος με ενοχλεί δεν βγαίνω.. Offline απλά τον διαγράφω.

Ερ: Έχεις διαγράψει πολλά άτομα;

Απ: Μμμ... ναι!

Ερ: Για ποιους λόγους;

Απ: Εεμμ κάτσε να σου πω τώρα, δηλαδή είχα μια σχέση και αυτή η σχέση επηρεαζόταν πάρα πολύ από το fb , με ζάλιζε εμένα η άλλη... (να στρίψουμε κανένα τσιγάρο;)

Ερ: Για πες για την σχέση σου;

Απ: Α ναι ότι επηρεαζόταν πολύ από το fb και ότι με ζάλιζε και μου έλεγε «πω γιατί τους έχεις όλους αυτούς φίλους σου; Τους ξέρεις; Ή τις κοπέλες γιατί τις έχεις φίλες;» Ε; και μου έσπαγε τα νεύρα. Ε εντάξει είχα υποχωρήσει σε αυτό το θέμα, είχα διαγράψει αρκετά άτομα, βέβαια τώρα που επιτέλους «ελευθερώθηκα» και είμαι single το ξαναλέω είμαι ελεύθερος. Χαχαχα!! Λοιπόν διέγραψα αυτήν πρώτη πρώτη και κάτι φίλους της που τους ήξερα.

Ερ: Δηλαδή εσύ αισθάνθηκες ότι με το να την διαγράψεις από το fb την διαγράφεις και από την ζωή σου; Δεν το καταλαβαίνω αυτό το σκεπτικό.

Απ: Όχι δεν είμαι τόσο καθυστερημένος! Ξέρω τι μου γίνεται. Δεν είναι ότι όταν διαγράφεις κάποιον από το fb που τον είχες 1,5 χρόνο στην ζωή σου τον διαγράφεις τελείως από την ζωή σου. Είμαι συνειδητοποιημένο άτομο μη λέμε ότι θέλουμε τώρα, σε παρακαλώ μην με μουρλένεις.

Ερ: Όλοι σου οι φίλοι έχουν fb;

Απ: Ναι!

Ερ: Και όταν θέλετε να συνεννοηθείτε για κάτι μιλάτε από το κινητό ή από το fb;

Απ: Όταν είμαι online από εκεί. Συνήθως όμως η συνεννόηση για μένα γίνεται καλύτερα από το τηλέφωνο. Γιατί όπως και με το fb έτσι και με το τηλέφωνο η συνεννόηση είναι λίγο απρόσωπη. Δηλαδή να σου πω κάτι, μπορεί να είμαι εγώ ας πούμε με έναν φίλο μου και να μιλάμε.. και να του λέω είσαι μαλάκας για παράδειγμα αλλά εγώ να γελάω στο fb και στο κινητό αυτό δεν γίνεται.

Ερ: Μάλιστα. Δεν νομίζω ότι θέλω να σε ρωτήσω κάτι άλλο. Δεν ξέρω μήπως θέλεις να μου πεις εσύ κάτι..

Απ: Ότι το fb έχει χαλάσει πολύ κόσμο.

Ερ: Γιατί;

Απ: Για όλους αυτούς τους λόγους που λέγαμε πριν.

Ερ: Δηλαδή θα ήταν καλύτερο να μην υπάρχει;

Απ: (παύση) φυσάει τον καπνό..Πολλοί άνθρωποι «ζούνε» όμως μέσω του fb. Γιατί να ζούνε μέσω του fb; Είναι αυτό που σου είπα πριν ρε γαμώτο από την μια σε καταστρέφει και από την άλλη μπορεί να σε κρατάει ζωντανό. Α, δεν ξέρω..

Ερ: Κάποιοι άνθρωποι έχουν μόνο διαδικτυακούς φίλους.

Απ: Ναι! Όμως μπορούμε να τους κρίνουμε αυτούς τους ανθρώπους; Να τους πούμε τι κατεστραμμένος είσαι εσύ ξέρω εγώ..;

Ερ: Όχι να τους κρίνουμε. Εντάξει αυτό θα είναι λίγο άδικο ειδικά αν δεν τον ξέρεις τον άλλον.

Απ: Ναι. Ξέρεις κάτι; Το fb είναι εξάρτηση, συνήθεια ειδικά για την νεολαία. Αυτό πιστεύω εγώ.

Ερ: Μάλιστα, νομίζω ότι με κάλυψες, δεν θέλω να σε ρωτήσω κάτι άλλο..Γεια σας!

Απ: Γεια σας.

8^Η ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

M., 24 ετών, Άνδρας

Ερ: Έχεις facebook;

Απ: Έχω

Ερ: Πόσο καιρό το έχεις;

Απ: Πόσο καιρό το έχω συνολικά ή πόσο καιρό το έχω ανοιχτό;

Ερ: Πότε το έφτιαξες;

Απ: Στα 19, είχαν φτιάξει όλοι έφτιαξα και εγώ

Ερ: Και γιατί έφτιαξες;

Απ: Να δω τι είναι αυτό που φτιάχνουν όλοι. Δεν ήξερα τι είναι απλά μου έλεγαν όλοι ότι μιλάνε στο internet και είπα να φτιάξω κι εγώ να μιλάω μες τους φίλους μου. Τότε ένας φίλος μου είχε φύγει για Αμερική και δεν είχαμε τρόπο επικοινωνίας και μου είπε ότι είχε φτιάξει facebook και έφτιαξα πιο πολύ για αυτό το λόγο, για να μιλάμε

Ερ: Και πόσο καιρό το έχεις;

Απ: Το είχα στα 19-20, το κράτησα μέχρι τα 22 μου και το απενεργοποίησα

Ερ: Γιατί;

Απ: Γιατί μου ήταν άχρηστο, ήταν κάτι τελείως άκυρο για μένα, δεν είχα τι να το κάνω

Ερ: Τότε γιατί το έφτιαξες ξανά;

Απ: Το ενεργοποίησα για άλλους λόγους, για τον σταθμό. Εγώ έχω ένα internet radio τέλος πάντων, και προσεγγίζεις κόσμο μέσω του internet και το facebook είναι ένας πολύ καλός τρόπος διαφήμισης πιστεύω

Ερ: Δηλαδή δεν το χρησιμοποιείς για να επικοινωνείς αλλά για να διαφημίζεις αυτό που κάνεις....

Απ: Το ξεκίνησα κατά βάση για να διαφημίσω το σταθμό. Εντάξει, όταν το άνοιξα ξεκίνησα πάλι επικοινωνία με άτομα που είχα χάσει όταν το έκλεισα αλλά δεν είναι αυτή η ουσία του για μένα

Ερ: Δεν κατάλαβα γιατί λες ότι είναι άκυρο...

Απ: Εντάξει άλλο στα 20 που είσαι πιτσιρικάς και βλέπεις κάτι καινούριο και μετά το βλέπεις με άλλο μάτι

Ερ: Δηλαδή ωρίμασες και το είδες αλλιώς;

Απ: Ναι, πιστεύω ότι η επικοινωνία δεν είναι μέσω του facebook. Ακόμα και τον φίλο μου που είναι στην Αμερική μπορώ να βάλω κάρτα και να τον πάρω τηλέφωνο

Ερ: Αλλά έφτιαξες facebook...

Απ: Ναι, αλλά να ξέρεις ότι το facebook χαλάει την επικοινωνία και δεν την φτιάχνει ανάμεσα στους ανθρώπους.

Ερ: Γιατί;

Απ: Είχα άλλη χαρά όταν πήγαινα στο καρτοτηλέφωνο να πάρω τον φίλο μου μια φορά στο τόσο και να δω τι κάνει και άλλο να τον βλέπω στο facebook και να τον βαριέμαι ενώ είναι τόσο μακριά μου, δηλαδή χαλάει κάθε επικοινωνία κατά τη γνώμη μου και το πόσο επιθυμείς έναν άνθρωπο. Όπως και στις ανθρώπινες σχέσεις, τις πιο ερωτικές, θα έχεις μία κοπέλα και θα την κοιτάς από το facebook;

Ερ: Πολλοί άνθρωποι το κάνουν αυτό. Αυτοί που το κάνουν, γιατί πιστεύεις ότι το κάνουν;

Απ: Γιατί είναι ρηχοί άνθρωποι και πιστεύουν ότι η ζωή είναι αυτή που τους έδειξαν και όχι αυτή που έφτιαξαν μόνοι τους

Ερ: Δηλαδή πιστεύεις ότι έχει να κάνει καθαρά με τη χρησιμότητα;

Απ: Καθαρά με τη χρησιμότητα και βέβαια είναι και το ότι στο πασάρουν παντού, τηλεόραση βλέπεις και διαφημίζοντας ένα προϊόν σου λένε να κάνεις like στη σελίδα τους, άρα και αυτοί τι κάνουν; Διαφήμιση, όπως κι εγώ ....άρα

καλύτερα να το βλέπεις ως μέσο προβολής του επαγγέλματός σου που θα σε βοηθήσει στη ζωή σου σε αυτές τις δύσκολες εποχές παρά σαν μέσο επικοινωνίας

Ερ: Μπαίνεις κάθε μέρα στο facebook και πόσο το χρησιμοποιείς;

Απ: Μπαίνω στο facebook του σταθμού συνέχεια και στο δικό μου μόνο για να κάνω ανακοινώσεις για το σταθμό, για τα προγράμματα της ημέρας και η χρήση του δεν είναι πάνω από μισή ώρα καθημερινά σύνολο. Μπαίνω σε τακτά χρονικά διαστήματα αλλά δεν το κρατάω ανοιχτό όλη μέρα, όπως κάνουν άλλοι που το έχουν ανοιχτό όλη μέρα. Θα μπω να δω αν έχω κάποια ειδοποίηση που με αφορά και θα βγω γιατί στέλνουν και πολλές άσχετες για παιχνίδια και αν θέλω να παίξω βγαίνω έξω και κλωτσάω μία μπάλα

Ερ: Δεν παίζεις δηλαδή παιχνίδια...

Απ: Όχι, τι να τα κάνω; Και στο κάτω-κάτω εσείς τα κορίτσια παίζετε περισσότερο παιχνίδια στο facebook και όταν έχεις ένα αγόρι δίπλα σου και παίζει συνέχεια παιχνίδια με τους φίλους του σε μία κονσόλα τον ειρωνεύεστε λες και εσείς δεν παίζετε παιχνίδια;

Ερ: Δεν έχεις γνώμη όμως για τα παιχνίδια στο facebook;

Απ: Ξέρω ότι υπάρχουν αλλά δεν ξέρω ποια είναι αφού δεν τα έχω παίξει ποτέ, ούτε παλιά που είχα έπαιζα παιχνίδια, πριν το κλείσω, παρόλο που δεν υπήρχαν πολλά τότε, μία -δύο εφαρμογές

Ερ: Δηλαδή τα κατακρίνεις;

Απ: Κατακρίνω την νοοτροπία του κόσμου ότι για να διασκεδάσει πρέπει να είναι μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή και σε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα

Ερ: Ναι αλλά οι καταστάσεις δεν έχουν οδηγήσει τον κόσμο να τα επιλέξει;

Απ: Ναι, αλλά όταν είσαι μπροστά σε έναν υπολογιστή που σου προσφέρει χίλια άλλα πράγματα όπως να «κατεβάσεις» ένα βιβλίο να διαβάσεις, να βάλεις απλά μουσική και να κάνεις άλλες δουλειές, να παίζεις άλλα παιχνίδια και αν θέλεις κοινωνική δικτύωση κλείσε τον υπολογιστή σου, γιατί φοιτητής είσαι και πάρε 3 ευρώ για να πιεις έναν καφέ στη σχολή, τόσο χρειάζεται, με έναν φίλο σου και εκεί είναι στο χέρι σου αν θα γνωρίσεις κόσμο

Ερ: Δηλαδή δεν έχεις γνωρίσει άτομα από το facebook;

Απ: Έχω γνωρίσει και έχει εξελιχθεί κιόλας αλλά δεν μου άρεσε η εξέλιξη. Παλιότερα που ήμουν κι εγώ με άλλα μυαλά το κυνηγούσα πολύ να γνωρίσω κόσμο και κορίτσια και γνώρισα...και κατάλαβα ότι δεν ήταν αυτό το ζητούμενο. Και επειδή δεν θέλω να κατακρίνω κανέναν, όμως έτσι έχει κατακτήσει το facebook, πάμε να βρούμε μία κοπέλα να περάσουμε την ώρα μας. Έχουν όλοι χίλιες φωτογραφίες μέσα ή μου ανακοινώνουν σε ποιο μαγαζί είναι. Και τι με νοιάζει εμένα που είναι;

Ερ: Και καλά για να δείξουν ότι είναι με την παρέα τους σε ένα μαγαζί και περνούν καλά ...

Απ: Εγώ το βλέπω αλλιώς , ότι είναι έξω και πίνουν και μεθούν...το τι κάνω εγώ με την παρέα μου δεν χρειάζεται να το ξέρει κανένας, ούτε η μάνα μου δεν το ξέρει και θα το ξέρει όλος ο πλανήτης;

Ερ: Δηλαδή δεν κοινοποιείς στοιχεία της προσωπικής σου ζωής;

Απ: Να ξέρεις ότι με είχαν εντοπίσει σε πάρα πολλές φωτογραφίες και εκατσα χτες και έσβηνα και έφτασα σε 10 φωτογραφίες και αυτές δεν τις έσβησα για να μη θυμώσουν οι φίλοι που είναι μαζί μου σε αυτές

Ερ: Και πλέον δείχνεις ότι δεν «ψάχνεσαι»...

Απ: Κάποτε, όταν «ψαχνόμουν» είχα φτάσει στο σημείο να έχω 700 φίλους και τώρα που το άνοιξα πάλι σβήνω κόσμο και έχω πάλι 700 φίλους λόγω του σταθμού και στο ίδιο προφίλ που είχα κάποτε και από αυτούς τους φίλους έχω μπει και σβήνω 10 άτομα τη μέρα αλλά 10 άτομα θα μου κάνουν αίτημα πάλι λόγω του σταθμού. Όταν κάνουμε εκπομπή είμαστε τρία άτομα και έχουμε ανοιχτά τα προφίλ τα δικά μας και του σταθμού , άρα αυτό προσεγγίζει κάποιον και πρέπει να τον κάνω φίλο και στο προφίλ του σταθμού και στο δικό μου για να μην νομίσει ότι τον θέλω μόνο για πελάτη. Που από τον σταθμό δεν πληρωνόμαστε απλά να περνάμε καλά όταν μένουμε σπίτι και αν θέλω να δω τι κάνεις γιατί να μη σε πάρω τηλέφωνο;

Ερ: Αν ο δημιουργός του το διέγραφε, θα σε επηρέαζε;

Απ: Καθόλου, η δική μου ζωή δεν θα άλλαζε σε κάτι. Οι ζωές, όμως, άλλων σίγουρα θα άλλαζαν αν είναι εξαρτημένοι από αυτό. Υπάρχουν παιδιά που πάνε σε κέντρα απεξάρτησης από το facebook, αυτά είναι γεγονότα, δεν τα βγάζω από το μυαλό μου. Τα έχω διαβάσει παντού, μπες στο internet να δεις. Ο κόσμος έχει τον τρόπο του να καίγεται με πολλά πράγματα

Ερ: Δηλαδή πως πιστεύεις ότι βλέπει ο μέσος όρος του κόσμου το facebook;

Απ: Το facebook κατά 80% χρησιμοποιείται από πιτσιρίκια, 13 χρονών που είναι ακόμα με μη διαμορφωμένο χαρακτήρα και αποτελείται από τέτοια παιδιά έως τα 30 σου λέω γιατί όταν ένας τριαντάρης ασχολείται με το facebook όπως και ένας πιτσιρικάς εγώ τον θεωρώ παιδί και τελείως ανώριμο.

Ερ: Ναι αλλά μπορεί να υπάρχουν χιλιάδες λόγοι για αυτό, το facebook είναι η εύκολη λύση

Απ: Ωραία, δεν υπάρχει κάποιος στο κοινωνικό του περιβάλλον να καταλάβει το πρόβλημά του, ότι δεν έχει φίλους, για να το πολεμήσει μαζί του αλλιώς; Για μένα το facebook και ο υπολογιστής είναι αγοραφοβία

Ερ: Ναι αλλά στη σημερινή εποχή δεν ισχύει και πολύ η συνεργασία των ανθρώπων .

Απ: Και άλλοι πέρασαν κατοχές και πείνες και άλλα πράγματα και εμείς φοβόμαστε τον διπλανό μας; Άμα λοιπόν το πιστεύουμε αυτό από τώρα που είμαστε νέοι 21 με 25 ετών αργότερα που θα βγεις να δουλέψεις τι θα γίνει; Πρέπει να βγεις έξω και να αντιμετωπίσεις τον κόσμο γιατί η ζωή είναι αυτή που είναι και πρέπει από τη στιγμή που θα γεννηθούμε μέχρι να πεθάνουμε να κάνουμε κάποια πράγματα σοβαρά στη ζωή μας και να μη μας ενδιαφέρει μόνο πόσα άτομα έχουμε φίλους στο facebook. Δηλαδή, εντάξει, σε λίγο θα παντρευόμαστε μέσω facebook...όπως τα προγράμματα στην τηλεόραση που παίρνεις για να μιλήσεις

Ερ: Υπάρχει λοιπόν ένα αγόρι που του αρέσει μία κοπέλα σε ένα μαγαζί και δεν της μιλάει αλλά πάει στο σπίτι και βρίσκει τις φωτογραφίες από το μαγαζί για να της στείλει αίτημα φιλίας στο facebook, τι θα του πρότεινες να κάνει; Και ποιοι είναι οι λόγοι που το προκάλεσαν αυτό;

Απ: Ο λόγος είναι ότι το facebook είναι η εύκολη λύση, έχει μπει στη ζωή τους σαν μηχανή αναζήτησης κόσμου. Και θα σου απαντήσω με μία ερώτηση, αν ήσουν αυτή η κοπέλα τι θα προτιμούσες να κάνει, να σου μιλήσει ή να σου στείλει αίτημα στο facebook; Ποιος είναι περισσότερο άνδρας, αυτός που θα κρυφτεί πίσω από μία οθόνη γιατί φοβάται την απόρριψη ή αυτός που θα σου μιλήσει στα ίσα;

Ερ: Θα μου άρεσε περισσότερο αυτός που είναι πιο ευθύς

Απ: Άρα καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι ο κόσμος έπαψε να είναι ευθύς και ότι η επικοινωνία έπαψε να υπάρχει και εμένα μου αρέσει να είμαι πιο παλιομοδίτης για να ξεχωρίζω από το μπουλούκι

Ερ: Δηλαδή ένα παιδί για να μπορέσει να υψώσει έναν τοίχο πρέπει να έχει ένα οικογενειακό υπόβαθρο που θα τον βοηθήσει να φτιάξει έναν χαρακτήρα;

Απ: Εννοείται αυτό. Το facebook έχει γίνει πια μία ολόκληρη κοινωνία που δεν είναι σαν τις πόλεις ή τα χωριά και το παιδί σε μία τέτοια μικρογραφία κοινωνίας δεν πρέπει να έχει άμυνες από την οικογένειά του; Παιδιά χωρισμένων γονιών ή που δεν έχουν μέσα τους δύναμη ή το κοινωνικό υπόβαθρο που θα τα βοηθήσει είναι ευάλωτα γενικότερα αλλά το facebook δεν το λαμβάνει υπόψη του αυτό

Ερ: Σχετικά με τη σεξουαλικότητα και κυρίως των παιδιών ενδυναμώνεται από το facebook;

Απ: Θεωρώ ότι μπαίνουν από μικρά στο παιχνίδι αυτό αλλά είναι λογικό και το facebook το ενδυναμώνει αφού μέσα σε μία κοινωνία τόσο κλειστή που τα παιδιά δεν έχουν άμυνες και θα έρθουν σε επαφή με κάποιον που θα μπορέσει να τους τουμπάρει. Θεωρώ ότι τα αγόρια είναι πιο ευάλωτα γιατί τα κορίτσια ωριμάζουν πιο γρήγορα από τα αγόρια αλλά τι γίνεται...τα κορίτσια πόσες επιθέσεις θα δεχτούν στο προφίλ τους καθημερινά ότι είναι ωραίες και πόσες τα αγόρια ; Άρα εκεί είναι πιο ευάλωτα τα κορίτσια

Ερ: Και ότι δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν σε κάτι τέτοιο και ότι συχνά μόνες τους το δημιουργούν όλο αυτό

Απ: Όταν είναι στο σχολείο και μεγαλώνουν και βλέπουν το σώμα τους να αλλάζει και περηφανεύονται για αυτό και παίρνουν πόζες και βγάζουν και

φωτογραφίες αλλά δεν καταλαβαίνουν ότι είναι άλλο να βγάζεις μία φωτογραφία που θα την δουν οι φίλες σου και άλλο να τη δει όλος ο κόσμος. Εκεί την πατάνε τα κορίτσια

Ερ: Μία κοπέλα 25 χρονών δεν είναι τόσο αυθόρμητη όσο ένα κορίτσι 15 χρονών

Απ: Τα πράγματα σήμερα δεν έχουν καμία σχέση με το πώς ήταν πριν 3 χρόνια που είχα facebook και ο κόσμος που ήταν στο facebook τότε ήταν πιο ώριμος και η κοινωνία του facebook καταρρέει

Ερ: Άλλα μέσα επικοινωνίας διαδικτυακά χρησιμοποιείς;

Απ: Όχι, το facebook είναι ήδη υπερβολή για μένα και έχω και δύο λογαριασμούς, έναν του σταθμού και έναν προσωπικό και σκέφτομαι πολύ σοβαρά να το σβήσω πάλι και να μην το ανοίξω ποτέ και να σβηστούν τα πάντα από εκεί όχι απλά να το απενεργοποιήσω. Φαντάσου ότι και τώρα που το ανοίγω για να δω τις ειδοποιήσεις που πρέπει να δω το κάνω με βαριά καρδιά....έχω και msn και skype. Το msn το ανοίγω για να μιλάω με την αδερφή μου και το skype είναι μόνιμα κλειστό αλλά πιο πολύ μιλάω τηλεφωνικά με τους δικούς μου ανθρώπους και δεν εννοώ με μηνύματα, τα έχω σταματήσει από τότε που ήμουν 16 χρονών γιατί είναι απρόσωπα και περνάνε και λάθος μηνύματα. Θέλω να ακούω και τον τόνο της φωνής του για να δω αν μου λέει αλήθεια ή ψέματα

Ερ: Αν δεν ήταν ο ραδιοφωνικός σταθμός, θα το άνοιγες ποτέ;

Απ: Όχι, δεν πιστεύω να το έκανα

Ερ: Εκφράζεις τα συναισθήματά σου μέσα από το facebook;

Απ: Όχι έχω σταματήσει ακόμα και τις αναρτήσεις με τα τραγούδια και η προσωπική μου ζωή για αυτό λέγεται προσωπική και αν θέλω να μοιραστώ κάτι με κάποιους θα το μοιραστώ με πολύ δικούς μου ανθρώπους ...εδώ δεν εκφράζομαι από τον σταθμό πόσο μάλλον από το facebook. Τώρα, αν την ώρα που είμαι στον αέρα με πάρει ένας φίλος μου που έχει πρόβλημα θα του μιλήσω αλλά μέχρι εκεί

Ερ: Από όλα αυτά καταλαβαίνω ότι βρίσκεις και θετικά σε όλα αυτά, αλλά εσύ έχεις επιλέξει να απομακρύνεις τα αρνητικά και να χρησιμοποιείς μόνο τα θετικά, αυτά που σε κάνουν να νιώθεις καλά.

Απ: Εγώ δεν θέλω να το παίζω κηδεμόνας, όλοι πρέπει να καταλάβουν ότι όταν μιλάς διαδικτυακά είσαι εκτεθειμένος σε χίλια πράγματα, δηλαδή δεν μπορείς να είσαι τόσο ελεύθερος στο internet και σχετικά με τις ανθρώπινες σχέσεις οι καλύτερες είναι αυτές που ο ένας είναι σε άμεση επαφή με τον άλλον

Ερ: Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στην οικονομική κρίση και το facebook; Αν δηλαδή η οικονομική κρίση έχει κάνει όλο και περισσότερους χρήστες να χρησιμοποιούν το facebook...

Απ: Σίγουρα, όλοι μένουν σπίτι τους και δεν έχουν λεφτά να βγουν ή να κεράσουν μία κοπέλα

Ερ: Έχει επηρεάσει αρνητικά τον τρόπο χρήσης του facebook;

Απ: Αρνητικά δεν το έχει επηρεάσει αλλά θετικά για τον δημιουργό του. Σε αυτούς που το χρησιμοποιούν ένα έχω να τους πω εμείς σε περίοδο κρίσης μαζευόμαστε σε σπίτια και βάζουμε όλοι για λεφτά για φαγητά και με κρασί από το χωριό και δεν έχουμε ανάγκη την οθόνη ενός υπολογιστή

Ερ: Σε ευχαριστώ πολύ

Απ: Κι εγώ

9^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

B., 24 ετών, Άνδρας

Ερ: Λοιπόν, έχεις facebook;

Απ: Έχω, ναι... Έχω. Ισχύει ότι έχω κι εγώ.

Ερ: Γιατί το λες έτσι;

Απ: (γέλια) Ωραία, γιατί το λέω έτσι; Γιατί, ξέρω ‘γω, στην αρχή δεν ήθελα να φτιάξω ρε παιδί μου. Ήμουν λίγο κατά, και καλά. Ξέρεις αυτή η... είμαι γενικά κατά με τις μόδες, ξέρεις.

Ερ: Γιατί;

Απ: Έτσι ρε παιδί μου, από μικρός, ξέρω ‘γω; Αντίδραση, σπαστικό, ξέρω ‘γω, τι να σου πω τώρα γιατί; Κάτι μπορεί να ‘χω στη φλέβα μου. Τέλος πάντων, το έκραζα φουλ το facebook, ρε παιδί μου, αλλά ξέρεις σε εισαγωγικά αναγκάστηκα να φτιάξω κι εγώ, τότε που το ‘φτιαξα πριν δύο-τρία χρόνια.

Ερ: Γιατί αναγκάστηκες;

Απ: Αναγκάστηκα να φτιάξω, είχαν οι γνωστοί μου, ξέρεις. Τότε και με μια μπάντα να προωθήσω κάποιες δουλείες. Τότε και με μια κοπέλα που είχα, ξέρεις. Απόσταση, να μιλάμε, να τα λέμε. Όπως το χρησιμοποιώ και τώρα δηλαδή, μην νομίζεις, να προωθήσω δουλείες και τέτοια, ξέρεις.

Ερ: Είπες ότι το έκραζες..

Απ: Ακόμα και τώρα.

Ερ: Τι δε σ’ αρέσει;

Απ: Ε, δε μ’ αρέσουν οι μόδες γενικά. Δε μ’ αρέσει που οι νέοι ρε παιδί μου, ξέρεις, ασχολούνται πολύ με την πάρτη του. Μου τη σπάει, πιστεύω ότι έχει αλλοιώσει πολύ τις σχέσεις των ανθρώπων, ειδικά σε μικρότερες ηλικίες. Αυτό βλέπω, προσωπικά.

Ερ: Τι εννοείς τις έχει αλλοιώσει; Τι βλέπεις διαφορετικό;

Απ: Εεε, βλέπω παιδάκια να ‘ναι πολλές ώρες εκεί μέσα, να αράζουν ώρες, ξέρω ‘γω; Χρόνια, αιώνες (γέλια). Δεν ξέρω, απλά τους βλέπω όλους ότι δεν το κάνουνε χρήση, ξέρεις, υπάρχει μια κατάχρηση, θα έλεγα. Θα μείνω στο θέμα μικρότερες ηλικίες, έτσι; Ειδικά στις μικρότερες. Το βλέπω γιατί, ξέρεις, έχω μικρότερα ξαδερφάκια, και τα λοιπά. Δεν μ’ αρέσει ο τρόπος που χρησιμοποιείται. Αυτό, μέχρι εκεί.

Ερ: Μένεις στις μικρότερες ηλικίες, γιατί; Σ' εμάς, στις μεγαλύτερες τέλος πάντων, δε γίνεται αυτό;

Απ: Ναι, γίνεται. Ισχύει ότι γίνεται. Απλά, στις μικρότερες ηλικίες πιστεύω είναι πιο έντονο, ρε παιδί μου. Οι σχέσεις οι κοινωνικές μεταξύ τους, τα παιδάκια να 'ναι στο δημοτικό μαζί, στο σχολείο στο γυμνάσιο, να αράζουν στο διάλειμμα, να τρώνε μαζί τυρόπιτα και να φεύγουν απ' το σχολείο, να πηγαίνουν αγγλικά μαζί και μετά πάλι να μιλάνε να λένε τα δικά τους ξέρω 'γω, στο facebook; Εγώ έφευγα δύο παρά απ' το σχολείο και μετά έβλεπα ξανά τον κολλητό μου ρε παιδί μου την επόμενη μέρα. Έτσι είχα μάθει.

Ερ: Εσύ δεν κάνεις κατάχρηση;

Απ: Πιστεύω όχι γενικά, γιατί έχω θέσει και περιορισμούς στον εαυτό μου για το πώς θα το χρησιμοποιώ. Ίσως επειδή φοβάμαι. Ξέρεις, ότι μπορεί να κολλήσω, ξέρεις, σ' αυτό το ναρκωτικάκι. Σε φάση που δεν είναι ποτέ η πρώτη σελίδα που θα ανοίξω, ποτέ. Δηλαδή θα ανοίξω πρώτα άλλες σελίδες, άλλα blogspot να ενημερωθώ για μουσικές, μπλα μπλα μπλα. Δε θα είναι ποτέ η πρώτη σελίδα που θα ανοίξω. Θα την ανοίξω, για να μάθω όσα δεν έμαθα μέσα απ' τα blogspot. Ξέρεις να μπω σε προφίλ, να ακούσω άλλες μουσικές, άλλους dj's, να μιλήσω με άλλους φίλους μου και να τσιμπήσω κανένα νέο δίσκο, αν όχι νέο δίσκο, νέο track, νέο τραγούδι. Να μάθω events, να δω τις προσκλήσεις μου που έχω, γιατί έχω γραφτεί και σε... ξέρεις, like..

Ερ: Ομάδες και..

Απ: Ναι, σε ομάδες, γκρουπ, τέτοια. Να μαθαίνω νέα, τι παίζει, που παίζει, σε ποια πόλη παίζει κι όλα αυτά ξέρω 'γω.

Ερ: Ναι, αλλά απ' τη μια λες ότι το κράζεις κι απ' την άλλη λες ότι θέτεις εσύ ο ίδιος όρια στον εαυτό σου γιατί μπορεί να γίνει εθιστικό και σ' εσένα ακόμα που...

Απ: Ξέρεις τι, δεν κράζω.. Σαν μέσο.. Είναι όπως το κινητό ακόμα (μου δείχνει το κινητό). Δηλαδή σε φάση, σαν μέσο βοήθησε. Έφερε πιο κοντά... ειδικά το facebook έκανε κάτι που δεν έκανε καν το κινητό. Έφερε πιο κοντά ανθρώπους διαφορετικών... από διαφορετικές κουλτούρες, διαφορετικές πολιτισμικές

ομάδες. Πολύ πιο κοντά άλλες χώρες, άλλους κόσμους, άλλες ιδεολογίες. Ναι, τους έφερε πιο κοντά, ρε παιδί μου. Μ' ένα friend request μια αποδοχή, friends (γέλια)! Φίλοι, φάση. Δεν είστε φίλοι, αλλά ξέρεις..

Ερ: Ναι.

Απ: Πως το χρησιμοποιεί το facebook το «φίλος». Μ' αυτούς που θα μιλήσεις τέλος πάντων, μια γκάμα ανθρώπων που επιλέγεις εσύ να συναναστρέφεται. Αυτό, τους έφερε πιο κοντά. Απλά εγώ συνεχίζω να σου λέω ότι κράζω την προπαγάνδα που μπορείς να κάνεις μέσω facebook, την αρνητική προπαγάνδα. Γιατί πολλές φορές έχουν γίνει και καλά πράγματα. Αλλά θεωρώ ρε παιδί μου ότι με ένα like δε σώζεις κανένα παιδί σε καμία Ουγκάντα και σε κανένα πλανήτη Άρη, με ένα like. Ούτε φτάνεις στο φεγγάρι με ένα like. Αυτά κράζω στο facebook, το ότι κάποιοι χάσανε την ουσία. Το ότι με ένα like κάνεις επανάσταση (γέλια). Μ' ένα like διώχνεις την Τρόικα, το Δντ, βγαίνεις απ' την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ερ: Εσύ κάνεις επανάσταση χωρίς like;

Απ: Ξέρω 'γω, προσπαθώ.

Ερ: Τι κάνεις δηλαδή;

Απ: Τι κάνω; Βασικά ονειρεύομαι, η αλήθεια είναι. Η αλήθεια είναι ότι όταν προσγειώνομαι ίσως να μην κάνω τίποτα αλλά... όσο είμαι ξύπνιος προσπαθώ.

Ερ: Τι κάνεις;

Απ: Τι κάνω; Προσπαθώ φίλε.. Πρώτα απ' όλα με συζητήσεις άλλων ιδεολογικών πεποιθήσεων.

Ερ: Ναι, αλλά αυτούς μπορείς να τους βρεις και στο facebook, που το κράζεις.

Απ: (Αναστενάζει) Δε νομίζω, δεν νομίζω. Στην τελική, ναι κάνω κάποιες συζητήσεις μέσω facebook, η αλήθεια είναι.

Ερ: Δηλαδή το χρησιμοποιείς για επαφή...

Απ: Όχι, δεν το χρησιμοποιώ για επαφή, ιδεολογικοπολιτική προπαγάνδα. Δεν το θεωρώ εγώ σωστό μέσο γι' αυτό το λόγο. Πολύ μεγάλη γκάμα ανθρώπων θεωρεί

ότι ναι, αφού υπάρχει αυτό το μέσο μπορεί να αλλάξει κάτι. Εγώ πιστεύω ότι, εντάξει κυβερνοχώρος είναι τώρα, λεφτά παίζουν από πίσω, κάποια παρακολούθηση μπορεί να υπάρχει. Δεν νομίζω ότι ο λόγος είναι και τόσο ελεύθερος στην εποχή μας, ειδικά ο ιντερνετικός λόγος. Σε φάση ότι σε κάποιον ανήκει το YouTube, σε κάποιον ανήκει το facebook, ή σε κάποιους, αν όχι σε κάποιον. Όπως πολλές φορές κάποιον έχουν κατεβάσει βίντεο απ' το YouTube, και πολλές φορές έχουμε δει το μηνυματάκι ότι απαγορεύεται αυτό το βίντεο στη χώρα σας και τα λοιπά. Εντάξει, ξέρεις.

Ερ: Ναι, αλλά παρόλα αυτά, πριν που έλεγες για την επανάσταση ας πούμε, ότι όλοι με ένα like κάνουμε επανάσταση, ας πούμε.. έγινε επανάσταση μέσω facebook με τους Αγανακτισμένους. Ότι αποτέλεσμα και να είχε.

Απ: Ναι, αυτό είναι το πρόβλημα για μένα. Ότι δεν είχε αποτέλεσμα, είδες κάποιο αποτέλεσμα;

Ερ: Ναι, η κίνηση υπήρξε όμως. Δεν κάθισαν απλά στον καναπέ τους

Απ: Ναι, σου λέω. Γαμώ ρε, γαμώ, αυτό ακριβώς, γαμώ. Δεν καθίσανε κάποιο στον καναπέ τους.

Ερ: Είχε απήχηση.

Απ: Είχε απήχηση, ναι γαμώ, ωραία. Εγώ σου λέω όμως ότι... εντάξει ρε φίλε δεν είδα να αλλάζει κάτι, βασικά. Προς Θεού, είναι έτσι τα πράγματα που σε πολιτικό επίπεδο δεν αλλάζει κάτι απ' τη μια μέρα στην άλλη. Σίγουρα, είναι υπερβολικά δύσκολο ρε παιδί μου. Πρέπει να μπει πολύ βαθιά μες στο μυαλό των ανθρώπων, ξέρεις ότι... και στο δικό μου ακόμα... ακόμα... όχι ότι... το ακόμα μάλλον δεν χρειαζόταν να το πω (γέλια). Σε φάση ότι έχουμε βιώσει απ' την ώρα που γεννηθήκαμε ένα υπάρχον σύστημα, ποιος μας λέει ότι ένα άλλο σύστημα μπορεί να είναι καλύτερο; Και ποιος μας λέει ότι αυτά αλλάζουν απ' τη μια μέρα στην άλλη; Εντάξει, έπιασε. Μπορεί να έπεσε μια κυβέρνηση, να έφυγε ο Παπανδρέου, ήρθε ένας άλλος φίλος, αργότερα μπορεί να 'ρθει ένας άλλος. Δεν νομίζω όμως ότι άλλαξε κάτι και δεν ξέρω κατά πόσο αρνητικά, όλη αυτή η κίνηση με τα like, ενήργησε στους φίλους μας τους Ευρωπαίους, κατάλαβες;

Ερ: Η εικόνα, ας πούμε, που στείλαμε;

Απ: Ναι, γιατί η Αγανάκτηση πέτυχε να ρίξει μια κυβέρνηση, να βγει μια συγκυβέρνηση. Αλλά βασικά έχει έρθει μια σειρά μέτρων ακόμα χειρότερη από την προηγούμενη. Δεν νομίζω ότι έγινε κάτι ριζικό. Και για να συνεχίσω με το facebook, αυτό είναι το πρόβλημα. Υπήρξαν άνθρωποι που ποτέ δεν είχαν επαναστατήσει, ποτέ δεν είχαν κάνει κάτι...

Ερ: και το κάνανε μέσω του facebook.

Απ: Και το κάνανε, ναι. Γιατί είδανε μια ανακοίνωση στον τοίχο τους, μπράβο τους! Ναι, αλήθεια. Απλά πιστεύω ότι χάνεις έτσι την ουσία

10^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

N. 24 ετών, Άνδρας

Ερ: Λοιπόν...έχεις facebook

Απ: Έχω facebook

Ερ: Για ποιο λόγο άνοιξες το λογαριασμό;

Απ: Επειδή το τελευταίο διάστημα δουλεύω ως DJ ήθελα να γνωρίσω κόσμο, να προσελκύσω κόσμο, να έρθει κόσμος στο μαγαζί που δουλεύω, να ανοίξουν καινούριες πόρτες στον χώρο εργασίας μου, στη μουσική δηλαδή...

Ερ: Ναι, κατάλαβα... πόσα χρόνια περίπου έχεις το facebook;

Απ: Το έχω 3-4 χρόνια

Ερ: Και το χρησιμοποιείς με την ίδια συχνότητα; Όπως το χρησιμοποιούσες στην αρχή;

Απ: Στην αρχή έμπαινα συνέχεια και το κοιτάζα, έψαχνα συνέχεια και άλλα τέτοια. Τώρα τελευταία λόγω φόρτου εργασίας δεν πολύ μπαίνω, αν και πολλοί φίλοι μου λένε ότι μου έχουν στείλει τραγούδια και φωτογραφίες να δω, δεν μπαίνω να κοιτάξω.

Ερ: Γενικότερα πόση ώρα κατά μέσο όρο είσαι συνδεδεμένος; Όχι μόνο τώρα που έχεις πολλή δουλειά αλλά και παλιότερα;

Απ: Στις αρχές ήμουνα και 2 ώρες περίπου στο facebook

Ερ: Και τόση ώρα τι έκανες;

Απ: Χάζευα συνέχεια. Έμπαινα σε άλλα profile έψαχνα φίλους...

Ερ: Πόσους φίλους έχεις περίπου;

Απ: Να πω την αλήθεια δε θυμάμαι αλλά πρέπει να είναι περίπου 2.000 άτομα

Ερ: Αποκλείεται...τόσοι πολλοί;

Απ: Ναι, νομίζω τόσοι είναι. Αν και δεν ξέρω αν ισχύει, στην αρχή τόσοι ήταν

Ερ: Τέλος πάντων...από όλους αυτούς προφανώς και δεν τους ξέρεις όλους...

Απ: Όχι, ούτε τα 9 από τα 10 άτομα δεν ξέρω

Ερ: Και για ποιο λόγο έκανες τόσο πολλούς φίλους;

Απ: Απλά, έβλεπα ότι μου έστελναν αιτήματα φιλίας και απλά τους αποδεχόμουν. Λόγω δουλειάς, όταν έβαζα μουσική που έπαιζα στο μαγαζί, ο κόσμος έρχονταν για να με γνωρίσει και αυτοπροσώπως.

Ερ: Ναι, ναι κατάλαβα...Από όλους αυτούς, που ήταν και άγνωστοι, έχει τύχει να μιλάς με κανέναν είτε αγόρι είτε κοπέλα και να αποδειχτεί μία φίλια παραπάνω ή με την κοπέλα να βγείτε; Με κάποιον άγνωστο όμως...

Απ: Έχει γίνει αυτό, με την κοπέλα που έχω τώρα σχέση. Είχαμε έναν κοινό φίλο και ο φίλος μου είπε να μπω στο facebook να την δω και βρεθήκαμε, μου άρεσε και πάει πολύ καλά. Έχω γνωρίσει και πολλά παιδιά που είναι φίλοι μου, όχι κολλητοί μου, φίλοι που με βοηθάνε και με στηρίζουν, όπως κι εγώ...ε, αυτό στην ουσία

Ερ: Τους ήξερες πριν δηλαδή;

Απ: Δεν τους ήξερα καθόλου . Απλά ανοίξαμε μία συζήτηση στο facebook για τη μουσική και είχαμε κοινά ενδιαφέροντα

Ερ: Έχει τύχει ποτέ να πεις σε κάποιον που δεν ξέρεις τα προβλήματά σου; Δηλαδή να είσαι κάποια στιγμή πολύ εκνευρισμένος και να βρεις κάποιον στο

facebook, που δεν τον ξέρεις και να αρχίσεις να του μιλάς, είτε αγόρι είτε κοπέλα...

Απ: Όχι, ειδικά τα προβλήματά μου ποτέ...

Ερ: Προτιμάς δηλαδή να δεις τον άλλον από κοντά;

Απ: Και από κοντά και να είναι τελείως δικός μου άνθρωπος

Ερ: Θεωρείς ότι το facebook είναι ένας τρόπος για να εκφράζεις τα συναισθήματά σου; Δηλαδή, όταν είσαι χαρούμενος ή στενοχωρημένος να ανεβάζεις ένα τραγούδι ή να γράφεις κάτι; Να το προβάλλεις από εκεί.

Απ: Κάποια στιγμή παλιότερα το έκανα. Ήμουν χαρούμενος και ανέβαζα ένα τραγούδι ή το έλεγα να το δουν και άλλοι. Τώρα πια δεν μου κάνει αίσθηση.

Ερ: Παλιότερα γιατί;

Απ: Ήθελα να κάνω και μερικούς να το δουν σαν κόντρα στην ουσία. Δηλαδή να το δουν και να ζηλέψουν...ότι εγώ πάω καλά ενώ αυτοί δεν πάνε καλά και ο τομέας της δουλειάς μου, της νύχτας, έχει πολύ μεγάλο ανταγωνισμό και ο ένας προσπαθεί να «φάει» τον άλλον

Ερ: Οπότε είναι ένας τρόπος να εκφράζουμε τα συναισθήματά μας;

Απ: Ναι, όντως είναι

Ερ: Και είναι πιο εύκολο να το γράψεις σε κάποιον από το να τον βρεις και να του το πεις;

Απ: Πιο εύκολο είναι να το γράψεις παρά να το πεις από κοντά αλλά όταν ο άλλος είναι μπροστά σου μπορεί να σε βοηθήσει με καλύτερο τρόπο

Ερ: Δεν σε έχει επηρεάσει με την έννοια ότι δεν βγεις έξω για να κάτσεις στο facebook;

Απ: Όχι, ποτέ δεν μου έχει τύχει αυτό και για κανέναν λόγο

Ερ: Δηλαδή να πεις ότι δεν θα βγεις γιατί βαριέσαι και να κάτσεις στο facebook;

Απ: Όχι , όχι ποτέ. Έχω γνωστούς που είναι εξαρτημένοι με την έννοια αυτή και είναι συνέχεια στο face book , δηλαδή ακόμα κι όταν πάνε για καφέ και θέλουν να χαλαρώσουν, έχουν ανοιχτά τα κινητά τους και μπαίνουν στο face book. Αλλά εγώ δεν είμαι έτσι, ας πούμε αυτή την εβδομάδα μπήκα μόνο μία φορά. Και μπήκα απλά για να δω τι μου έχουν στείλει, κανένα τραγούδι ή καμιά φωτογραφία.

Ερ: Γενικά σου αρέσει να προβάλλεις την προσωπική σου ζωή μέσα από το facebook;

Απ: Δεν μου αρέσει, όχι. Ειδικά αυτό το διάστημα λόγω δουλειάς

Ερ: Και παλιότερα, για όλο το διάστημα που είχες face book

Απ: Όχι, όχι ποτέ δεν το έκανα

Ερ: Δηλαδή να ανεβάσεις φωτογραφίες απλά για να κάνεις επίδειξη, για το σώμα σου για παράδειγμα...

Απ: Όχι, όχι δεν έχει κανένα νόημα και ουσία να περιμένεις να δεις πόσα like και σχόλια θα αποκομίσεις από αυτό

Ερ: Αυτοί που το κάνουν αυτό γιατί νομίζεις ότι το κάνουν;

Απ: Γιατί δεν έχουν δίπλα τους ανθρώπους να τους υποστηρίξουν και να τους ενθαρρύνουν ή να τους σχολιάσουν θετικά

Ερ: Γενικά πιστεύεις ότι μέσα από το face book ψυχαγωγείσαι; Γελάς;

Απ: Ναι, υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που ανεβάζουν φωτογραφίες και αστεία πράγματα και γελάω με αυτά . Μπορεί να είμαι στενοχωρημένος και να δω κάτι και να μου τραβήξει την προσοχή και να χαζέψω. Ή να μου τραβήξει το ενδιαφέρον μία, λίστα με τα τραγούδια του μήνα.

Ερ: Εντάξει, από επαγγελματικό ενδιαφέρον. Εκτός από facebook έχεις κάτι άλλο;

Απ: Όχι, δεν έχω twitter για παράδειγμα. Έχω skype και msn, τα οποία δεν χρησιμοποιώ. Παλιά τα χρησιμοποιούσα πολύ, όταν ήμουν φοιτητής και είχαμε

όλοι οι φοιτητές από έναν λογαριασμό και μιλάγαμε από εκεί. Τώρα, δεν έχω ανθρώπους να μιλήσω από μακριά, είναι δίπλα μου όσοι θέλω.

Ερ: Γενικά, τι κινδύνους πιστεύεις ότι μπορεί να κρύβει το facebook;

Απ: Πολύ μεγάλους κινδύνους γιατί όταν δεν ξέρεις ένας άνθρωπος τι ακριβώς είναι και μόνο επειδή βλέπεις ότι προσπαθεί να σε προσελκύσει ή να σου κάνει τον φίλο μέσω facebook είναι πολύ επικίνδυνο. Για παράδειγμα, όπως βλέπουμε και στις τηλεοράσεις μικρά ή και μεγάλα κορίτσια μιλάνε με κάποιον και βγαίνουν μαζί τους δίχως να τους ξέρουν και μπορεί να γίνει κάτι πολύ άσχημο.

Ερ: Εσένα σου έχει δημιουργήσει κατά καιρούς προβλήματα στην προσωπική σου ζωή;

Απ: Ναι, παλιότερα μου είχε δημιουργήσει αλλά κάθε εμπόδιο για καλό, όπως λένε

Ερ: Δεν θέλω να μάθω την κατάληξη, απλά αν πιστεύεις ότι μπορεί να προκαλέσει προβλήματα

Απ: Μπορεί να προκαλέσει μεγάλα προβλήματα και σκληρές ζηλοτυπίες αλλά και στον επαγγελματικό σου τομέα μπορεί να σου δημιουργήσει προβλήματα . Μπορεί να δουλεύω παράλληλα σε δύο μαγαζιά και να στηρίζω περισσότερο το ένα και αυτό δεν είναι καλό.

Ερ: Είσαι από αυτούς που θα ψάξουν να δουν και να μάθουν ποιος έκανε like στην κοπέλα του και να τον γνωρίσεις για να τσακωθείτε και άλλα τέτοια παρόμοια;

Απ: Παλιότερα μπορεί να το έκανα. Να ψάξω να βρω ποιος είναι αυτός και να πάω να τον βρω και γενικά να το τραβήξω πάρα πολύ. Τώρα, όμως, εμπιστεύομαι τον άνθρωπο που έχω δίπλα μου και θα προσπαθήσω να βρω την άκρη από αυτόν και όχι από τρίτους ακόμα κι αν είναι φίλος μου και έχει γίνει κάποια παρεξήγηση.

Ερ: Παρατηρείται το φαινόμενο να είναι περισσότεροι on line Παρασκευές και Σάββατα. Αυτό γιατί πιστεύεις ότι γίνεται;

Απ: Γιατί δεν έχουν ενδιαφέροντα και κάτι άλλο να τους τραβήξει την προσοχή και απλά μπαίνουν στο face book και προσπαθούν να γνωρίσουν άλλους ανθρώπους

Ερ: Δηλαδή δεν παίζουν ρόλο τα χρήματα αυτή την περίοδο; Αλλά μπορούν να κάνουν και κάτι εναλλακτικό, να μην έχουν λεφτά και απλά να κάτσουν σπίτι και να κάνουν κάτι άλλο. Για παράδειγμα να πάνε σε έναν φίλο τους...Αν κάποια στιγμή ο δημιουργός του το καταργούσε και έκλεινε αυτή την εφαρμογή θα σε επηρέαζε ή μάλλον σε τι επίπεδο θα σε επηρέαζε;

Απ: Εμένα το face book με βοηθά να κάνω μία διαφήμιση στον επαγγελματικό μου τομέα. Οπότε, αν έκλεινε εμένα δεν θα με ενδιέφερε και τόσο. Αλλά ξέρω ανθρώπους που είναι εξαρτημένοι και θα είχαν μεγάλο πρόβλημα. Θα έψαχναν να βρουν άλλες εφαρμογές για να καλύψουν το κενό του face book.

Ερ: Αυτοί οι άνθρωποι γιατί ψάχνουν πάντα κάτι τέτοιο;

Απ: Γιατί δεν έχουν άλλα ενδιαφέροντα και μία άλλη απασχόληση, όπως γυμναστήριο ή τρέξιμο και απλά κάθονται και σπαταλούν χρόνο στον υπολογιστή.

Ερ: Πως φαντάζεσαι ότι θα είναι το facebook σε 10 χρόνια; Θα υπάρχει; Θα συνεχίσεις να έχεις λογαριασμό;

Απ: Επειδή γνωρίζω πολλούς προγραμματιστές, που ασχολούνται πολύ με το facebook αυτή την περίοδο και πιάνουμε συχνά συζήτηση για το θέμα αυτό, μου λένε ότι αργότερα το facebook θα είναι μεγαλύτερης εμβέλειας γιατί θα τραβά κόσμο και μέσω video , το οποίο ήδη υπάρχει. Επίσης, το facebook βγάζει εκατομμύρια, είναι η 2^η ή 3^η πιο πλούσια εταιρία στον κόσμο και όλα ξεκίνησαν από έναν φοιτητή που ήθελε να το εφαρμόσει σε μία σχολή και το επέκτεινε περαιτέρω.

Ερ: Εσύ θα έχεις;

Απ: Εγώ, όπως σου είπα, και να έκλεινε δεν με απασχολεί

Ερ: Και γενικά πως θα είναι το facebook στις ζωές των ανθρώπων; Κατά πόσο θα έχει επηρεάσει τις ζωές και τις σχέσεις;

Απ: Θα είναι πολύ ψεύτικες αφού πιο πολύ χαρά θα αισθάνονται να μιλάνε στο facebook παρά να κάτσουν να μιλήσουν με τον άνθρωπό τους , να φάνε μαζί και γενικά προτιμούν να κάτσουν στον υπολογιστή και να μιλήσουν με έναν άγνωστο παρά με τον δικό τους άνθρωπο.

Ερ: Και γενικά παλιότερα όταν άρεσε σε κάποιον ένα άτομο είτε αγόρι είτε κορίτσι πήγαινε και του μίλαγε ενώ τώρα...έχει αλλάξει και ο τρόπος που αντιλαμβανόμαστε τις σχέσεις ....

Απ: Δεν πειράζει, καλό είναι αυτό. Να γυρίσει ο κόσμος στα παλιά δεδομένα, όπως τα ξέρουμε από τους γονείς μας

Ερ: Ναι, αλλά τον ψάχνεις στο facebook...

Απ: Να μη δεις πως είναι πρώτα;

Ερ: Ναι, αλλά του μιλάς από το facebook...

Απ: Για αυτό υπάρχει και ο προφορικός λόγος, να πας για έναν καφέ ...

Ερ: Ναι, αλλά το facebook έχει αντικαταστήσει αυτόν τον καφέ , το έχει παρατηρήσει;

Απ: Το έχω παρατηρήσει και σε μεγάλο βαθμό. Ακόμα και στη δουλειά και στον καφέ όταν βγαίνουν οι άνθρωποι κάθονται και ασχολούνται με το facebook για να γνωρίσουν άλλους ανθρώπους και να έρθουν εκεί που βρίσκονται.

Ερ: Το λεγόμενο check in...αυτό πως το βλέπεις;

Απ: Είναι ότι πιο ανόητο υπάρχει και λειτουργεί και σαν προδότης αλλά το κάνουν οι περισσότεροι για να κάνουν επίδειξη που βρίσκονται

Ερ: Ότι είμαι για ποτό εκεί και τα σχετικά...Α, και κάτι τελευταίο, παιχνίδια;

Απ: Βασικά έπαιζα παλιότερα, κυρίως πόκερ μαζί με φίλους μου, όλοι μαζί αλλά σταμάτησα γιατί δεν είχε ουσία.

Ερ: Ωραία, αν δεν έχεις κάτι άλλο εσύ να μου πεις...

Απ: Όχι, τίποτα άλλο....

Ερ: Ευχαριστώ, γεια σου...

Απ: Και εγώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

11^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Φ., 20 ετών, Γυναίκα

-Γεια σου Φ.

-Γεια σου

Ερ: Το facebook... Έχεις facebook;

Απ: Έχω, ναι

Ερ: Πόσο καιρό περίπου το έχεις;

Απ: Εεεε από το 2009, αλλά το διέγραψα το 2010 και τώρα το έχω ξανανοίξει

Ερ: Γιατί το διέγραψες;

Απ: Γιατί έδινα εξετάσεις για proficiency και μου «έκλεβε» πολύ χρόνο και έπρεπε να αφοσιωθώ στο διάβασμά μου

Ερ: Τι εννοείς; Ήσουν στο face book....

Απ: Ναι, πάρα πολλές ώρες μέσα στο face book, για παιχνίδια, για διάφορα πράγματα...

Ερ: Και το αποφάσισες μόνη σου ή σε έβαλαν άλλοι στη διαδικασία;

Απ: Όχι, το αποφάσισα μόνη μου όχι πολύ καιρό πριν δώσω εξετάσεις. 2 μήνες πριν δώσω εξετάσεις αποφάσισα ότι πρέπει να διαβάσω γιατί ήταν και τα χρήματα, ήταν και όλα ...όλοι οι παράγοντες και ότι έπρεπε να πάρω το πτυχίο και το διέγραψα για να μην έχω κάτι να κάνω όταν έχω ελεύθερο χρόνο

Ερ: Ναι...και το άνοιξες αμέσως μετά; Ξανά;

Απ: Εεεε, όχι...όχι αμέσως, 2 μήνες μετά

Ερ: Άφησες λίγο. Μετά γιατί ;

Απ: Εεεε απλά γιατί.... για κανέναν ιδιαίτερο λόγο

Ερ: Δεν σου έλειπε;

Απ: Μου έλειπε αλλά ήταν και καλοκαίρι εκείνη την περίοδο οπότε είχα κι άλλα πράγματα να κάνω

Ερ: Αααα είχες...ωραία. Θυμάσαι την πρώτη φορά που το άνοιξες...για ποιο λόγο το άνοιξες;

Απ: Ήταν η περίοδος που υπήρχε ακόμα το Hi- five και είχα προφίλ στο Hi- five...

Ερ: Α! Ήταν μεταβατικό δηλαδή...

Απ: Ναι, εκείνη την περίοδο άρχισε να γίνεται δημοφιλές το facebook και το άνοιξα κι εγώ, όχι για κάποιον ιδιαίτερο λόγο

Ερ: Πώς το έμαθες; Το facebook;

Απ: Από μία φίλη μου, βασικά ένα χρόνο μεγαλύτερη από μένα ήταν, ήμασταν στο ίδιο σχολείο και μου είπε ότι είναι αυτό κι αυτό κι αυτό ...στην αρχή δεν μπορούσα να το διαχειριστώ γιατί ήταν πολύ διαφορετικό από αυτά που είχα συνηθίσει αλλά μετά που άρχισα να κάνω πολλά άτομα , το έμαθα

Ερ: Πόσους φίλους έχεις;

Απ: Όταν το είχα στην αρχή, είχα πάρα πολλούς φίλους , είχα χίλιους κάτι λόγω των παιχνιδιών που έπαιζα έπρεπε να έχω βοήθειες και τέτοια και έκανα όποιον να ναι ....πλέον έχω γύρω στα 350 άτομα και είναι άτομα που ξέρω

Ερ: Ξέρεις και μιλάς; Έχεις επαφή;

Απ: Όχι απαραίτητα....

Ερ: Εννοώ εντάξει, προφανώς καθημερινή επαφή με 350 άτομα δεν μπορείς να έχεις αλλά είχες ποτέ επαφή;

Απ: Ναι, ναι, ναι...

Ερ: Με όλους;

Απ: Ναι

Ερ: Υπήρξε στιγμή που επικοινωνήσες δηλαδή...

Απ: Ναι

Ερ: Τώρα πώς το χρησιμοποιείς; Πόση ώρα είσαι μέσα δηλαδή; Όπως ήσουν;

Απ: Εεεε όχι, επειδή δεν είμαι πολλές ώρες στο σπίτι, αλλά άμα ήμουν αρκετές ώρες στο σπίτι θα ήμουν αρκετά στο face book γιατί είναι ένας τρόπος να περνάω το χρόνο μου.

Ερ: Δηλαδή, όσο είσαι σπίτι είσαι και στο face book;

Απ: Περίπου...είτε είναι από τον υπολογιστή είτε από το i pad . Δεν είμαι απαραίτητα δηλαδή στον υπολογιστή.

Ερ: Είσαι όμως παράλληλα στο facebook;

Απ: Είμαι ναι

Ερ: Και πώς το χρησιμοποιείς; Τι κάνεις; Παίζεις ;

Απ: Παίζω παιχνίδια , συνομιλώ ....

Ερ: Επικοινωνείς δηλαδή, το χρησιμοποιείς και σαν μέσο...

Απ: Ε, ναι μιλάω κιόλας και βλέπω τι «ανεβάζουν» οι φίλοι μου , περνάω το χρόνο μου πιο πολύ

Ερ: Με τους φίλους σου επικοινωνείς περισσότερο στο face book ή προτιμάς το τηλέφωνο, ας πούμε;

Απ: Προτιμώ το τηλέφωνο, γιατί καταρχήν δεν είμαστε πάντα τις ίδιες ώρες on line αλλά εντάξει άμα είμαστε on line θα μιλήσουμε από το facebook και δεν θα πάρουμε τηλέφωνο αλλά κατά βάση επικοινωνούμε μέσω τηλεφώνου

Ερ: Ανοίγεται πιο εύκολα αν επικοινωνείς με κάποιον μέσω facebook; Όχι απαραίτητα για φίλους αλλά και για το άλλο φύλο

Απ: Όχι

Ερ: Δεν σε επηρεάζει δηλαδή;

Απ: Όχι

Ερ: Δεν σε διευκολύνει στο να εκφράσεις σκέψεις , συναισθήματα ή προβληματισμούς ή κάποιο πρόβλημα ;

Απ: Όχι γιατί σε αυτούς που θα ανοιχτώ είναι φίλοι μου, τους φίλους μου τους βλέπω κατά βάση έξω οπότε....

Ερ: Δηλαδή, όπως και να χει είτε μέσω face book είτε διαφορετικά θα το πεις

Απ: Ναι

Ερ: Δηλαδή δεν σε επηρεάζει....

Απ: Όχι

Ερ: Με το άλλο φύλο;

Απ: Όχι. Ίσως πιο παλιά να με επηρέαζε , να σου πω την αλήθεια, αλλά πλέον δεν...

Ερ: Πιο παλιά τι εννοείς;

Απ: Εννοώ ότι μιλούσα, ότι επικοινωνούσα πιο εύκολα μέσω του facebook

Ερ: Φλέρταρες;

Απ: Φλέρταρα , ναι

Ερ: Και που κατέληγε;

Απ: Πουθενά ουσιαστικά. Μία φορά κατέληξε στο να βγω ραντεβού και να έχω σχέση τριών χρόνων

Ερ: Αλήθεια;

Απ: Αλήθεια

Ερ: Και δεν τον ήξερες;

Απ: Ήταν φίλος ενός παιδιού που ήξερα , δηλαδή γνωρίζονταν από το ποδόσφαιρο και αρχίσαμε να μιλάμε μέσω facebook ...

Ερ: Γίνετε πρώτα φίλοι στο facebook και μετά γνωριστήκατε;

Απ: Ναι. Γίναμε φίλοι στο facebook, άρχισε να μου μιλάει , στην αρχή το είχα πάρει σαν πλάκα και μετά μιλούσαμε γνωρίζοντας ότι έχουμε έναν κοινό γνωστό και μου είπε να βγούμε ...του είπα όχι στην αρχή γιατί είχα κάποιους ενδοιασμούς αλλά μετά δεν ξέρω γιατί...βγήκαμε

Ερ: Επικοινωνούσατε αυτό το διάστημα και βγήκατε; Δηλαδή τον γνώρισες μέσω facebook;

Απ: Ναι, ναι. Μη φανταστείς όμως, πως είναι όταν γνωρίζεις κάποιον...

Ερ: Ναι αλλά αλλιώς είναι όταν γνωρίζεις κάποιον και έχεις συζητήσει με τον άνθρωπο...

Απ: Ε, εντάξει είχαμε κάνει κάποιες συζητήσεις ...

Ερ: Αν δεν ήταν στη μέση ο φίλος του ....

Απ: Δεν θα έβγαινα μαζί του

Ερ: Κι εγώ αυτό ήθελα να πω, θα φοβόσουν;

Απ: Ναι

Ερ: Φιλία; Με τον ίδιο τρόπο;

Απ: Έχει τύχει και αυτό να γίνει με ένα παιδί που μιλούσαμε πολύ καιρό, όμως διακόψαμε για κάποιο λόγο. Απλά διακόψαμε, γιατί , εντάξει, πόση φιλία να αναπτυχθεί μέσω facebook, ε και τελικά δεν οδήγησε πουθενά

Ερ: Δεν γνωριστήκατε;

Απ: Έχουμε συναντηθεί, πρόσφατα. Αυτό έγινε ενώ είχαμε σταματήσει να μιλάμε για κάνα χρόνο ...πρόσφατα συναντηθήκαμε, αλλά εγώ πλέον δεν είχα...

Ερ: Αυτό το παιδί πως ...δεν τον ήξερες; Δεν τον είχες γνωρίσει ποτέ ;

Απ: Δεν τον είχα γνωρίσει, ήταν φίλος μίας φίλης μου

Ερ: Πάλι ...

Απ: Ναι, κάπως έτσι αλλά δεν ανέπτυξα κάτι, ούτε φιλία ούτε γνώρισα κάποιον χωρίς να ξέρω ότι υπάρχει κάποιος κοινός γνωστός ή ότι είναι υπαρκτό πρόσωπο χωρίς να είναι ένας σώφρων άνθρωπος

Ερ: Δέχεσαι φίλους μόνο έτσι; Να έχετε έναν κοινό κύκλο, ας πούμε

Απ: Πλέον, ναι. Παλιά, όχι

Ερ: Τώρα, στο καινούριο προφίλ έχεις διαγράψει άτομα; Γιατί στο παλιό με χίλια άτομα σίγουρα έχεις διαγράψει...

Απ: Όχι, γιατί δεν δέχομαι άτομα που δεν ξέρω

Ερ: Σε έχει επηρεάσει στο πόσο έβγαινες; Πόσο έβγαινες πριν από αυτό και πόσο βγαίνεις;

Απ: Εννοείς, αν με κρατάει μέσα;

Ερ: Ναι

Απ: Όχι. Όχι, γιατί έχω και τη σχολή, μετά πηγαίνω για καφέ και γυρνάω σπίτι για 2 ώρες. Απλά αυτές τις δύο ώρες θα κάτσω στο facebook.

Ερ: Δεν σε κρατάει μέσα αλλά είναι απλά μία λύση όταν είσαι στο σπίτι...

Απ: Ναι, αυτό

Ερ: Προτιμάς αυτό από οτιδήποτε άλλο; Δεν θα κάτσεις για παράδειγμα να δεις μία ταινία ή κάτι άλλο;

Απ: Επειδή τυχαίνει να ζούμε όλη η οικογένεια μαζί , εεε...κάποιες στιγμές που δεν μπορώ να κάτσω στον υπολογιστή θα κάτσω να δω μία ταινία, σαφώς θα κάτσω να δω τηλεόραση, θα κάτσω...όχι να διαβάσω...αλλά άμα είναι ελεύθερος ο υπολογιστής... και βασικά γιατί άμα κάτσω θα παίζω...

Ερ: Το χρησιμοποιείς δηλαδή για παιχνίδια ...

Απ: Ναι

Ερ: Ενημερώνεσαι καθόλου μέσα από το face book;

Απ: Ναι, δηλαδή από άρθρα που δημοσιεύουν φίλοι μου...από διάφορα τέτοια, ναι, ενημερώνομαι. Έχω γίνει και μέλος σε κάποιες σελίδες που κάνουν κάποιες δράσεις και ενημερώνομαι και για αυτά

Ερ: Πιστεύεις ότι αν δεν υπήρχε το facebook θα είχες κάποια γνώση για αυτά;

Απ: Δεν ξέρω, να σου πω την αλήθεια. Ίσως, αν είχα ευαισθητοποιηθεί αρκετά, να το έβγαζα και μόνη μου αλλά δεν μπορώ να είμαι σίγουρη.

Ερ: Καλά είναι ένα μέσο που μαθαίνεις πολλά πράγματα

Απ: Ναι

Ερ: Γιατί πιστεύεις ότι ο κόσμος το προτιμάει και ασχολείται με το facebook;

Απ: Γιατί έχει ελεύθερο χρόνο και θέλει να τον σπαταλήσει κάπως, γιατί θέλει να επικοινωνήσει ....

Ερ: Δηλαδή, τι θέλεις να πεις; Ότι τόσα εκατομμύρια άνθρωποι που έχουν facebook έχουν ελεύθερο χρόνο;

Απ: Ναι, έχουν κάποιο ελεύθερο χρόνο αλλά κυρίως θέλουν να επικοινωνήσουν, είναι θέμα επικοινωνίας, αυτό πιστεύω

Ερ: Παλιότερα δεν επικοινωνούσαμε δίχως το facebook; Υπήρχε το τηλέφωνο...

Απ: Έχει γίνει μόδα

Ερ: Και για αυτό προτιμάνε αυτό από κάτι άλλο ας πούμε... Θεωρείς ότι η οικονομική κρίση επηρεάζει τη συχνότητα χρήσης του facebook; Δηλαδή, αυτό που είπες πριν, αν θα με κρατήσει μέσα...τώρα, ας το πούμε διαφορετικά...

Απ: Ναι, θα μπορούσε, δηλαδή επειδή δεν μπορούν να βγουν πολλά άτομα να κάθονται στο facebook. Επειδή, εκ των πραγμάτων πολλά άτομα έχουν και υπολογιστή πλέον και internet και facebook...οπότε, ναι

Ερ: Εσύ επηρεάζεσαι από αυτό; Ας πούμε, να πεις δεν έχω λεφτά για καφέ σήμερα, θα κάτσω σπίτι να μπω στο facebook;

Απ: Όχι, δεν θα με κρατούσε σπίτι το facebook. Δεν θα έλεγα δεν πειράζει, θα κάτσω στο facebook.

Ερ: Φοβάσαι κάτι μέσα από το face book; Κίνδυνοι σίγουρα υπάρχουν στο διαδίκτυο...

Απ: Να σου πω την αλήθεια για μένα όχι, φοβάμαι λίγο τις ιδέες που διακινούνται. Δηλαδή είναι πολλά που μπορεί να διακινηθούν, για παράδειγμα με τον φασισμό και με αυτά που έχουν έρθει πλέον τόσο πολύ στην καθημερινότητά μας και κάποιες ιδέες μπορεί να διακινηθούν λανθασμένα ...

Ερ: Να προβληθούν, όπως θέλουν αυτοί που τις προβάλλουν...

Απ: Ναι

Ερ: Ο κόσμος δεν προστατεύεται από αυτό;

Απ: Όχι, από τι; Δεν υπάρχει καμία προστασία

Ερ: Εσύ;

Απ: Εγώ...είμαι μεγαλωμένη έτσι ώστε να μην επηρεάζομαι από τέτοια, νομίζω...

Ερ: Κοίτα όμως δεν είναι μόνο ο φασισμός. Είναι διάφορα...και πολλές κακές ιδέες. Εντάξει, για κάποιους δεν είναι κακή ιδέα, είναι πολλές ιδέες που διακινούνται. Δηλαδή ας μην πάρουμε μόνο το αρνητικό. Πιστεύεις ότι άλλες ιδέες μπορούν να περάσουν σε σένα;

Απ: Ναι, πολλά μπορούν να περάσουν, αν προβληθούν και διακινηθούν με τον κατάλληλο τρόπο πολλά μπορούν να σε επηρεάσουν

Ερ: Το φαντάζεσαι λίγο περίπου σε 5-10 χρόνια μετά;

Απ: Δεν θα υπάρχει

Ερ: Γιατί;

Απ: Γιατί έτσι έχει γίνει με όλα

Ερ: Ναι αλλά αυτό το «μπαμ» που έχει γίνει με το facebook δεν έχει γίνει με κανένα

Απ: Ε, δεν θα υπάρχει, ακόμα το πιστεύω. Ήδη έχει ανοίξει το Twitter ...

Ερ: Διαφορετικό όμως...

Απ: Ναι, διαφορετικό...αλλά πολλοί έχουν...

Ερ: Twitter έχεις;

Απ: Όχι.... έχω βασικά απλά δεν το χρησιμοποιώ

Ερ: Άρα όχι, όχι;

Απ: Έχω απλά δεν το χρησιμοποιώ καθόλου

Ερ: Γιατί;

Απ: Απλά το έκανα κι αυτό....δεν μου...τι να κάνω; Να κάνω follow;

Ερ: Το facebook γιατί; Πες μου...Είναι αυτό δηλαδή, το παιχνίδι κυρίως;

Απ: Ναι, ναι

Ερ: Είναι μία μεγάλη παιχνιδομηχανή..;

Απ: Ναι, για μένα ναι. Ακόμα και όταν δεν είχα, υπήρξαν φορές που είχα μπει από φίλους μου για να παίζω

Ερ: Εξάρτηση είναι τελικά;

Απ: Ναι

Ερ: Εξαρτήθηκες εσύ;

Απ: Εγώ είχα εξαρτηθεί πάρα πολύ και για αυτό αποφάσισα να το σβήσω. Αν δεν το είχα σβήσει δεν θα είχα πάρει το proficiency

Ερ: Ναι και θα είχες χάσει και πολλά άλλα κομμάτια ακόμα

Απ: Ναι γιατί καθόμουν στον υπολογιστή με τις ώρες, έπαιζα , μπορεί να άκουγα και μουσική αλλά δεν καθόμουν για τη μουσική. Καταρχήν η εξάρτηση φαίνεται όταν όλοι μπαίνουν από τα κινητά τους πλέον, κάνουν check in όπου είναι , είναι ανά πάσα στιγμή στο facebook...

Ερ: Εσύ το κάνεις αυτό;

Απ: check in; Όχι, μπαίνω όμως άμα είμαι έξω

Ερ: Τη ζωή σου την προβάλλεις ; Την κοινοποιείς;

Απ: Όχι ιδιαίτερα. Εντάξει, κάποιες στιγμές μπορεί να θέλω

Ερ: Εννοώ και συναισθήματα και γεγονότα που μπορεί να προέκυψαν

Απ: Όχι ιδιαίτερα, να σου πω την αλήθεια

Ερ: Φωτογραφίες;

Απ: Φωτογραφίες ναι

Ερ: Συχνά;

Απ: Ναι

Ερ: Κι αυτό μία προβολή είναι όμως

Απ: Ναι είναι και αυτό μία προβολή αλλά είμαι χαρούμενη δεν θα γράψω στο facebook, τι καλά και τι ωραία και ούτε άμα είμαι χάλια θα το δείξω στο facebook. Πιο μικρή θα το έδειχνα

Ερ: Το έδειχνες ή θα το έδειχνες;

Απ: Το έδειχνα , δηλαδή , όταν είχα στα 15 μου, το έδειχνα. Δεν ξέρω γιατί

Ερ: Εντάξει , αυτό είναι και μία φάση της ηλικίας

Απ: Ναι, απλά δεν το βρίσκω σκόπιμο και το βρίσκω και ανόητο λίγο, να σου πω την αλήθεια

Ερ: Τα παιδιά, τώρα που είπαμε ότι ήσουν 15, πιστεύεις ότι τα έχει επηρεάσει; Τα έχει αλλάξει;

Απ: Εννοείς ότι ζουν μέσα από το facebook πλέον;

Ερ: Καλά σίγουρα, ζουν σε μία άλλη γενιά από ότι ζούσαμε εμείς και οι προηγούμενες γενιές αλλά ναι , το facebook είναι και ένας τρόπος να επικοινωνείς αλλά και να εκφράζεσαι χωρίς να φοβάσαι. Οπότε πολλά μπορούν να ανοιχτούν. Και η σεξουαλικότητα μπορεί να ανοιχτεί σε εκείνες τις ηλικίες και στη δική μας και σε πιο μεγάλες ηλικίες

Απ: Ναι, ναι σε επηρεάζει

Ερ: Το φλερτ γενικότερα; Το βλέπεις κι εσύ;

Απ: Ναι

Ερ: Πως το βλέπεις;

Απ: Φαίνεται . Όταν κάποιος θέλει να τον φλερτάρουν φαίνεται μέσα από το facebook και δίνει «πατήματα» σε πολλούς , οπότε είναι σαφώς πιο εύκολο

Ερ: Εσένα σε φλερτάρουν;

Απ: Έχει τύχει αλλά πλέον επειδή έχω 350 φίλους, τους οποίους ξέρω και με ξέρουν, δε νομίζω ότι θα με φλερτάρει κάποιος, τουλάχιστον σε τέτοιο βαθμό, άντε να πει κάτι και να μου πιάσει τη συζήτηση ένας αλλά μέχρι εκεί

Ερ: Νομίζεις ότι το φλερτ έξω το έχει επηρεάσει;

Απ: Ναι νομίζω, γιατί κάποιος που έχει συνηθίσει να φλερτάρει μέσω facebook του είναι πολύ πιο εύκολο από το να φλερτάρει face to face . Από αυτή την άποψη. Ξέρω και φίλες μου που....μπορεί να είσαι στο ίδιο μαγαζί με έναν και να σου μιλήσει μετά που θα μπει στο facebook.

Ερ: Ναι, είναι η εύκολη λύση

Απ: Ναι

Ερ: Έχεις κάτι άλλο να προσθέσεις;

Απ: Όχι

Ερ: Ευχαριστώ πολύ

12^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Σ., 23 ετών, Γυναίκα

Ερ: Λοιπόν Σίσσυ, έχεις facebook;

Απ: Έχω fac book

Ερ: Για ποιο λόγο δημιούργησες τον λογαριασμό;

Απ: Γιατί με παρακαλούσαν οι φίλες μου και μου είχαν σπάσει τα νεύρα...

Ερ: Σοβαρά;

Απ: Βασικά, ήμουν πρώτο έτος και είχε η κολλητή μου, που μέναμε παρέα και κάτι συμμαθήτριες μου που είχαν περάσει σε άλλες πόλεις, της έστελναν: «ακόμα να φτιάξει face book αυτή η κοπέλα; Την ψάχνουμε παντού και δεν μπορούμε να την βρούμε». Μα έλεγα ότι υπάρχουν και άλλα μέσα επικοινωνίας , όπως το τηλέφωνο για παράδειγμα, πατάς ένα κουμπί και μιλάς και υπάρχουν και τόσες συνδέσεις, όπως το what's up αλλά τίποτα....με πίεζαν να φτιάξω facebook. Και ένα βράδυ, όπως καθόμουν αποφάσισα να φτιάξω facebook.

Ερ: Περίπου πόσα χρόνια το έχεις; 4 ;

Απ: 6....έχω μπει στον 6^ο χρόνο

Ερ: Περίπου κατά μέσο όρο πόσο είσαι μέσα την ημέρα, on line;

Απ: Βασικά, πριν πάρω το smart phone μου δεν έμπαινα σχεδόν καθόλου... έμπαινα από το lap top διάβαζα μερικές εφημερίδες και μετά, εντάξει θα μπει στο face book και θα μιλήσεις λίγο με τον έναν λίγο με τον άλλον μέχρι να νυστάξεις και να πας για ύπνο. Από τότε που πήρα το smart phone είμαι πλέον συνδεδεμένη μόνιμα αλλά δεν ασχολούμαι και πολύ. Υπάρχουν, δηλαδή και μέρες που δεν μπαίνω καθόλου ούτε από το κινητό ούτε από τον υπολογιστή.

Ερ: Γενικότερα, για ποιους λόγους το χρησιμοποιείς; Εννοώ, παίζεις παιχνίδια;

Απ: Ένας σημαντικός λόγος που θα μπω στο facebook είναι για να παίζω παιχνίδια. Υπήρχε και μία περίοδος που το είχα σβήσει κιόλας.

Ερ: Γιατί;

Απ: Φοβόμουν ότι θα αρχίσουν να γράφουν στον τοίχο μου κάποιοι ανεπιθύμητοι και για να το αποφύγω όλο αυτό έσβησα το fac book, το απενεργοποίησα. Τότε, εντάξει καλά ήταν αλλά βαριόμουν πάρα πολύ, πολλές φορές έλεγα ότι βαριέμαι γιατί δεν είχα τι να κάνω. Αν είχα το facebook θα έμπαινα λίγο να χαζέψω από δω και από κει και να περάσει η ώρα μου. Παιχνίδια «κατεβάζω» κυρίως αλλά βέβαια το χρησιμοποιώ και για να μιλήσω με κάποιους φίλους μου , για παράδειγμα με έναν φίλο μου που είναι στην Γερμανία. Ο μόνος τρόπος επικοινωνίας μαζί του είναι το facebook. Γιατί πλέον το σταθερό τηλέφωνο το κόψαμε. Εννοώ, τις κλήσεις στο εξωτερικό. Άμα είναι κάποιοι φίλοι μέσα, θα μιλήσω αν και δεν είμαι ποτέ on line πλέον.

Ερ: Γενικά, θεωρείς ότι είναι ένας τρόπος ψυχαγωγίας;

Απ: Ψυχαγωγίας; Μπα, όχι

Ερ: Όχι ε; Βασικά πιστεύω ότι εσύ δεν το χρησιμοποιείς για αυτόν τον λόγο

Απ: Είμαι της άποψης ότι το facebook το φτιάχνεις για πλάκα και ότι γίνεται εκεί δεν μπορείς να το πάρεις στα σοβαρά και από τη μία πλευρά, μπορείς να πεις ότι είναι και μία μορφή ψυχαγωγίας αλλά ζούμε σε μία χρονολογία, να το πω έτσι, που το facebook δεν μπορεί να είναι ψυχαγωγία. Διότι σε αποβλακώνει όταν είσαι μπροστά από έναν υπολογιστή όλο το 24ωρο. Δεν βλέπεις κόσμο, μιλάς μόνο μέσα από έναν υπολογιστή...

Ερ: Από ένα κουτί...

Απ: Έχουν διακοπεί όλες οι ανθρώπινες σχέσεις. Θα σε δω στο δρόμο και δεν θα σου μιλήσω αλλά στο fac book θα είναι αλλιώς τα πράγματα, θα είμαι λαλίστατη...και με ρωτάς που χάθηκα ενώ στο δρόμο δεν μιλάμε καθόλου...

Ερ: Πόσους φίλους έχεις; Περίπου τώρα, δεν θέλω ακριβή αριθμό

Απ: Έχω περίπου 500 άτομα, περίπου. Παλιότερα είχα και πιο πολλούς και έχω αρχίσει και σβήνω γιατί γενικά δεν κάνω φίλους τους άσχετους , δηλαδή αυτούς που δεν ξέρω από πουθενά. Όταν όμως μου κάνουν αίτημα παιδιά από την πόλη μου , μου έρχεται κρίμα να μην τους κάνω φίλους ενώ έχουμε 150 κοινούς φίλους

από την πόλη μας. Απλά, όταν με τον καιρό συναντώ αυτά τα άτομα έξω και δεν μου μιλάνε δεν έχω κανένα λόγο να τα κρατήσω ως φίλους αφού δεν έχουμε καμία επικοινωνία και δεν υπάρχει λόγος να τα κρατήσω.

Ερ: Μάλιστα...έχει τύχει ή τώρα η παλιότερα να μιλήσεις με κάποιον άγνωστο ή να βρεθείτε , είτε αγόρι είτε κοπέλα , κάποιον που δεν ήξερες...γενικότερα να αναπτύξεις κάποια σχέση...

Απ: Κοίτα, θα σου πω...έχει τύχει να βγω με κάποιον που δεν είναι ότι δεν τον ήξερα καθόλου, δηλαδή, ήξερα ότι είναι γιος φίλου ,ότι έχουμε 5 κοινούς γνωστούς , ότι έχουμε συναντηθεί έξω αλλά δεν έχουμε μιλήσει αλλά ήξερα ποιος είναι. Απλά μου έστειλε αίτημα φιλίας και εκεί που μιλάγαμε μου λέει : « δεν πάμε για έναν καφέ, αφού γνωριζόμαστε, έτσι κι αλλιώς»; Και πήγαμε για έναν καφέ απλά δίχως ερωτικό στοιχείο ή κάτι άλλο

Ερ: Κατάλαβα...όταν είσαι θυμωμένη ή νευριασμένη θα το ανακοινώσεις στο facebook;

Απ: Όχι...γενικότερα μου αρέσει να βάζω τραγούδια και να προωθώ τέτοια πράγματα αλλά να κάνω check in που βρίσκομαι ανά πάσα στιγμή και όλα αυτά στο facebook ή να γράψω ότι όλοι οι άνδρες και οι γυναίκες είναι εκείνο...ή ότι αυτή τη στιγμή συμβαίνει εκείνο...δεν μπαίνω σε αυτή τη διαδικασία γιατί δεν μου αρέσει να δίνω δικαιώματα στους άλλους. Έχω κάποιους φίλους που θα το σχολιάσουν και θα το κουτσομπολέψουν και δεν μου αρέσει να δίνω αναφορά για τα προσωπικά μου. Θα ενημερώσω όποιους θέλω εγώ, όχι και τους 500 που έχω φίλους.

Ερ: Άρα αν έχεις πρόβλημα δεν θα κάτσεις να το συζητήσεις από το facebook

Απ: Θα μιλήσω με μία φίλη από το chat αλλά θα κανονίσω πότε να πάμε για καφέ ή θα την πάρω τηλέφωνο. Επίσης, δεν εμπιστεύομαι τις συνομιλίες τέτοιου είδους, κατά πόσο είναι απόρρητες.

Ερ: Αυτό ήθελα να σε ρωτήσω. Τι κινδύνους πιστεύεις ότι έχει το να διατηρείς έναν λογαριασμό στο facebook;

Απ: Κοίτα να δεις...από τη στιγμή που έχεις λογαριασμό στο facebook και πατάς στο google το όνομά σου και αμέσως δείχνει ότι υπάρχουν στο google ,τίποτα δεν

είναι κρυφό πιστεύω. Είμαι αυτής της άποψης και γενικά επειδή έχουν προσπαθήσει να μου «χακάρουν» και τον λογαριασμό στο facebook πλέον το θεωρώ πολύ εύκολο να συμβεί. Ποτέ δεν ξέρεις τι πρόκειται να γίνει , έχω ακούσει χίλια δύο πράγματα που γίνονται με όλα αυτά, οπότε όλα είναι πιθανά. Δεν είμαι της άποψης ότι επειδή εγώ έχω έναν λογαριασμό σε μία σελίδα που τη διαχειρίζονται 5 άτομα και αυτά τα άτομα δεν θα έχουν πρόσβαση στον λογαριασμό μου και δεν θα χρησιμοποιούν τα στοιχεία μου.

Ερ: Εκτός από facebook έχεις τίποτα άλλο; Για παράδειγμα twitter;

Απ: Έχω φτιάξει ένα twitter για να πω την αλήθεια αλλά δεν το πολυχρησιμοποιώ. Δηλαδή απλά έχω κάνει follow κάποιους, από τους οποίους οι περισσότεροι είναι από τη show biz και αυτό γιατί γράφουν διάφορα και εγώ απλά κάθομαι και τα διαβάζω, σαν ενημέρωση περισσότερο. Φαντάσου ότι στο twitter δεν έχω γράψει τίποτα, δεν έχω κοινοποιήσει τίποτα. Το μόνο που κάνω είναι να βλέπω τι γράφουν οι άλλοι.

Ερ: Για ποιους λόγους πιστεύεις ότι τις Παρασκευές και τα Σάββατα είναι όλοι στο facebook ;

Απ: Πλέον, στην εποχή που ζούμε είναι καθαρά για οικονομικούς λόγους. Ο κόσμος γενικά δεν βγαίνει όπως έβγαине . Κατά βάση αφού δεν θα βγούνε είτε γιατί δεν έχουν λεφτά είτε γιατί δεν έχουν όρεξη κάθονται σπίτι και αν έχουν συνηθίσει να κοιμούνται μία συγκεκριμένη ώρα τι κάνουν για να περάσει ο χρόνος τους; Κάθονται στο facebook. Εγώ, θα προτιμούσα να μαζευτώ με τους φίλους μου στο σπίτι . Αφού δεν θα βγω γιατί να κάτσω μόνη μου στον υπολογιστή;

Ερ: Αυτό θα σου έλεγα, ότι προτιμάς να κάτσεις στο face book από το να βγεις;

Απ: Όχι

Ερ: Καλά, εννοείται πως όχι. Υπάρχουν όμως και άνθρωποι που θα προτιμήσουν να κάτσουν στο facebook από το να βγουν. Δηλαδή, ουσιαστικά είναι και ένα είδος εξάρτησης για κάποιους.

Απ: Σίγουρα. Υπάρχει κόσμος που πάει στην καφετέρια και είναι σε μία παρέα, βασικά το κάνω κι εγώ στη δικιά μου παρέα, αλλά είναι κάποιοι που πριν

προλάβουν να παραγγείλουν καφέ έχουν πιάσει όλοι το κινητό και έχουν μπει κιάλας στο facebook. Να ενημερώσουν αμέσως που βρίσκονται και να δηλώσουν πως περνάνε...και μου έχει τύχει, επίσης, να είμαι σε καφετέρια και να γυρίσει κάποιος από την ίδια μου την παρέα και να μου γράψει κάτι στο facebook αντί να μου το πει άμεσα. Η δικαιολογία είναι ότι δεν είναι το ίδιο. Σίγουρα δεν είναι το ίδιο αφού εκεί το βλέπουν και άλλοι ενώ εδώ το ακούω μόνο εγώ.

Ερ: Αυτό για ποιόν λόγο γίνεται;

Απ: Βασικά, πιστεύω ότι κάποιος θέλουν να φαίνονται στο facebook και να λένε κάτι φιλοσοφικό που εννοείται το έχει πει κάποιος άλλος και απλά να δειχτούν...που βρίσκονται, με ποιους και τι κάνουν....γενικά να προβάλλουν κάτι άλλο από αυτό που είναι.

Ερ: Είπες ότι το είχες διαγράψει;

Απ: Απενεργοποίησε, ναι παλιότερα

Ερ: Όχι, φίλους. Άτομα που δεν ξέρεις

Απ: Α, ναι

Ερ: Γενικά γιατί πιστεύεις ότι φτιάχνουμε λογαριασμό στο facebook;

Απ: Πλέον, πιστεύω ότι έχουν όλοι έναν λογαριασμό facebook. Όχι, γιατί είναι κάτι απαραίτητο στη ζωή αλλά γιατί όταν θα βγεις έξω και θα γνωρίσεις έναν άνθρωπο αμέσως θα σου πει αν έχεις facebook να σε κάνει add και να τα πείτε εκεί. Δεν σου λέει να του δώσεις το κινητό σου και να σε πάρει μία μέρα να πάτε για καφέ ....

Ερ: Ή μπορεί από κοντά να μη σου μιλήσει και να ψάξει να βρει το facebook και να σου μιλάει από κει

Απ: Ναι, ναι...Πλέον έχουν όλοι ...ακόμα και η μητέρα μου θέλει να φτιάξει για να μιλάει με τα αδέρφια της που είναι στη Γερμανία και να βλέπει τους φίλους της γιατί όλοι έχουν πια facebook και όλοι τη ρωτάνε αν έχει facebook.

Ερ: Γενικά, αν προβάλλεται πολύ έντονα η σεξουαλικότητα και κυρίως από κοριτσάκια πολύ μικρής ηλικίας;

Απ: Όταν ένα κοριτσάκι γράψει ότι θέλει να κάνει σεξ τότε θα είναι γεμάτο το status από σχόλια και like. Εμένα όλο αυτό δεν μου αρέσει γιατί είναι σαν να θεωρούν τις γυναίκες χαζές, για να μην πω κάτι άλλο, είναι κάτι απέναντι στο γυναικείο φύλο.....Το αντιμετωπίζουν πολύ αρνητικά. Γιατί όταν μία γυναίκα βάζει μία φωτογραφία στο facebook είναι σαν να σε προκαλεί ή σε διεγείρει ενώ όταν ένας άνδρας δείχνει το σώμα του μέσα από μία φωτογραφία μπορεί να το κάνει και να φαίνεται απλό;

Ερ: Με τα τραγούδια και το «ανεβάσμα» άλλων δεδομένων;

Απ: Πολλοί «ανεβάζουν» τραγούδια και φωτογραφίες αλλά έτσι...όχι για να μαζέψουν πολλά like και να προκαλέσουν εντύπωση

Ερ: Καταλαβαίνω πολύ καλά τι λες...

Απ: Έχω ζήσει το θεϊκό σαν εμπειρία...κάνω ένα check in μία μέρα , ήμουν με 5 φίλους και απλά ήθελα να το κοινοποιήσω...και παίρνει τηλέφωνο κάποιος έναν φίλο μου και του λέει: «καλά, εσείς κάνετε check in έτσι για εντύπωση; Αν δεν μαζέψεις 100 like και σχόλια δεν έχει νόημα». Είπε ότι ανεβάζει μόνο ότι ξέρει πως θα κάνει εντύπωση και θα μαζέψει πολλά σχόλια και like. «Θα πάω», είπε, «και θα βρω για παράδειγμα μία φράση του Ρίτσου και θα το ανεβάσω με ένα τραγούδι για να φανώ ο ενημερωμένος και να προκαλέσω σχόλια» .

Ερ: Αυτή η πράξη γιατί τους δίνει χαρά;

Απ: Δεν ξέρω, το βλέπουν σαν ψιλοανταγωνισμό, σαν μέσο κοινωνικής αποδοχής...Εγώ πάλι δεν έχω καταλάβει ποτέ το γιατί αλλά τέλος πάντων...όπως πολλοί ανάμεσά τους και εγώ το βλέπουμε σαν πλάκα το facebook. Ένα μέσο για να χαζέψουμε, να κάνουμε πλάκα και άλλα. Ξέρεις πόσα σπίτια έχουν κλείσει από το facebook; Θα γράψει μία κοπελίτσα κάτι και θα της σχολιάσει από κάτω ένας άλλος και θα της κάνει σκηνή ζηλοτυπίας το αγόρι της ενδεχομένως ....ή ζητά να διαβάσει τα μηνύματά της. Πάνε οι εποχές που ρωτούσαν οι άνθρωποι με ποιόν βγαίνει κάποιος ...όλοι λέμε : «είδα ένα μήνυμα στο facebook, ποιος είναι αυτός που σου κάνει σχόλια στο facebook, ποιος σου ανεβάζει τραγούδια...»Μα είναι για πλάκα...

Ερ: Αν κάποια στιγμή αυτός που το έφτιαξε, αποφασίζει να το κλείσει ....

Απ: Θα πάθει κατάθλιψη πολύς κόσμος. Η ζωή του θα είναι πολύ ανιαρή χωρίς το facebook. Όλοι πλέον μιλάνε για αυτό. Έβλεπα μία μέρα στις ειδήσεις ότι υπάρχει ένας παππούς 80-85 ετών που έχει facebook...και αν τον ρωτούσα τι κάνει στο facebook θα μου απαντούσε τι καιρό κάνει έξω κι όμως χρησιμοποιεί το facebook...

Ερ: Εσένα σε τι επίπεδο θα σε επηρέαζε;

Απ: Θα με επηρέαζε στο ότι δεν θα είχα επαφή με κάποια άτομα συγκεκριμένα που θα ήθελα να κρατήσω...βέβαια, πριν κλείσει θα μας ενημερώσουν οπότε θα ανταλλάξουμε τηλέφωνα και σημαντικά στοιχεία αν και από κάποιους τα έχω τα τηλέφωνα. Απλά είναι πιο οικονομικό να μιλάς μέσω facebook.

Ερ: Εντάξει, υπάρχει το skype και το msn για να μιλάς...που δεν είναι στην ίδια κατηγορία με το facebook.

Απ: Msn δεν έχω ...δεν μου αρέσει ενώ skype έχω. Μιλώ πολύ στο skype. Βέβαια, με τους συγγενείς μου στη Γερμανία δεν μπορώ να μιλήσω γιατί δεν μπορώ να τους βρω καν στο skype. Δεν πιστεύω ότι θα μου λείψει το face book γιατί και τα παιχνίδια μπορώ να τα κατεβάσω και να παίζω στον υπολογιστή μου. Μπορώ να βρω χιλιάδες άλλα site που θα παίζω παιχνίδια.

Ερ: Τέλος, πως φαντάζεσαι ότι θα είναι το face book σε 10 χρόνια; Θα υπάρχει;

Απ: Σίγουρα θα υπάρχει και θα έχουν φτιαχτεί και άλλα 15 παρόμοια site. Έχει γίνει το twitter αν και λένε ότι είναι πιο παλιό αλλά έγινε τώρα τελευταίο γνωστό. Όλοι πρώτα ρωτάνε αν έχει κάποιος face book και μετά twitter.

Ερ: Ναι, γιατί είναι το πιο παλιό. Εσύ, θα έχεις ακόμα τον λογαριασμό και θα τον χρησιμοποιείς ακόμα με τον ίδιο τρόπο; Με την ίδια συχνότητα;

Απ: Εντάξει, σε 10 χρόνια πιστεύω να είμαι σε άλλη φάση . Θέλω να πιστεύω ότι θα ασχολούμαι με διαφορετικά πράγματα και θα έχω αλλάξει τον διαθέσιμο χρόνο μου. Δεν ξέρω αν θα το έχω σβήσει , πιθανότατα δεν θα το έχω σβήσει γιατί είτε το έχω είτε όχι θα είναι ακριβώς το ίδιο πράγμα. Μία στο τόσο μπορεί να μπαίνω, δηλαδή ένα μεσημέρι που χαλαρώνω στο σπίτι και δεν έχω δουλειά να κάνω και θα κάτσω στον υπολογιστή μπορεί να μπω και λίγο στο face book.Αλλά δεν θα μπαίνω με την ίδια συχνότητα που μπαίνω και τώρα.

Ερ: Εγώ αυτά είχα να σε ρωτήσω. Αν έχεις κάτι άλλο να προσθέσεις...

Απ: Όχι εντάξει, πιστεύω ότι είπα τα περισσότερα για το facebook

Ερ: Ναι κι εγώ. Ευχαριστούμε πολύ

Απ: Να είστε καλά

13^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Z., 22 ετών, Γυναίκα

Ερ: Γεια σου

Απ: Καλησπέρα

Ερ: Λοιπόν έχεις face book;

Απ: Έχω

Ερ: Πόσα χρόνια;

Απ: 4

Ερ: Και πως το άνοιξες, θυμάσαι;

Απ: Μου το άνοιξαν τυχαία. Είχε μία φίλη από τη σχολή και μου λέει: « εσύ δεν έχεις;» και μου άνοιξε. Το πρώτο εξάμηνο δεν ασχολήθηκα καθόλου, δεν ήξερα καν να μπαίνω. Μετά σιγά –σιγά το έμαθα και εντάξει...

Ερ: Το ήξερες από πριν ότι υπάρχει;

Απ: Τότε το έμαθα, δεν το ήξερα

Ερ: Σου είπε ότι υπάρχει αυτό....και πως ξεκίνησες ;

Απ: Επειδή το άκουγα από παντού και υπήρχε η δυνατότητα να μιλήσεις κιόλας...

Ερ: Πως το χρησιμοποιείς; Μπαίνεις αμέσως, όταν γυρνάς σπίτι; ή όταν θέλεις να δεις κάτι ;

Απ: Γυρίζω σπίτι και το ανοίγω για να το ελέγχω

Ερ: Κατά μέσο όρο πόσο κάθεσαι στο face book την ημέρα;

Απ: Μπορεί και όλη μέρα να είμαι ,όχι μόνο στο face book αλλά τις περισσότερες ώρες ναί...αλλά κυρίως αυτό τώρα γίνεται για τη δουλειά, για να ελέγγω τα site

Ερ: Για πες μας για τη δουλειά σου...

Απ: Ασχολούμαι με τον τομέα της δημοσιογραφίας και προκειμένου να είμαι πάντα ενήμερη για την επικαιρότητα το face book είναι ένας καλός τρόπος να τα έχεις όλα συγκεντρωμένα και άμα είσαι μέλος στα site που θέλεις αμέσως σου έρχονται οι ειδοποιήσεις, οπότε το χρησιμοποιώ και σαν μέσο ενημέρωσης

Ερ: Για ποιόν άλλο λόγο το χρησιμοποιείς;

Απ: Για να μιλάω με τους φίλους μου αλλά δεν ψυχαγωγούμαι από το face book

Ερ: Δεν παίζεις παιχνίδια δηλαδή;

Απ: Καμία σχέση, δεν ξέρω καν τι παιχνίδια υπάρχουν. Το μόνο που κάνω είναι να προωθώ τη δουλειά μου, μιλάω με τους φίλους μου και τυχαίνει να έχω γνωρίσει και κόσμο για τη δουλειά όμως

Ερ: Είναι και μέσο γνωριμιών δηλαδή;

Απ: Ναι, ναι

Ερ: Το χρησιμοποιείς για γνωριμίες μόνο για δουλειά ή και για φίλους;

Απ: Δεν έχω κάνει φίλους από το face book ....ψέματα, έχω κάνει μία φίλη από το face book και είμαστε φίλες...τη γνώρισα και είχαμε και κοινό τον θαυμασμό στη Μενεγάκη...ναι, βγαίνουμε πάνω από ένα χρόνο τώρα...

Ερ: Δεν φοβήθηκες;

Απ: Όχι, τι να φοβηθώ; Είναι μικρότερη από μένα...εντάξει δεν το ξέρεις αυτό από την αρχή αλλά πρέπει να είσαι πάρα πολύ αφελής για να πέσεις σε τέτοια παγίδα . Σαφώς το face book έχει πάρα πολλούς κινδύνους αλλά πραγματικά πρέπει να είσαι πάρα πολύ αφελής για να πέσεις σε τέτοια παγίδα. Εγώ έχω γνωρίσει πολύ κόσμο από το face book λόγω δουλειάς. Σκέψου ότι όλους αυτούς από την εκπομπή της Μενεγάκη από το face book τους ξέρω

Ερ: Και δεν έχεις νιώσει να είναι κάποιος άλλος από αυτόν που σου λέει ότι είναι;

Απ: Δεν έχουμε εμβαθύνει σε προσωπικές συζητήσεις για να πλάσω εικόνα σχετικά με το χαρακτήρα τους . Διατηρώ πάντα τις επιφυλάξεις μου, εννοείται...σαφώς δεν είναι το ίδιο να ξέρεις κάποιον προσωπικά 2 χρόνια και έναν άλλον προσωπικά από το face book, αλλά ξαναλέω ότι πρέπει να είσαι πάρα πολύ αφελής για να πέσεις σε τέτοια πλεκτάνη, ας το πούμε, και να το έχει στήσει αυτός πάρα πολύ καλά...Μου έχει τύχει πριν από 1,5 χρόνο ένας που δεν είχε φωτογραφία προφίλ ...και ενώ έχω πάρα πολλούς φίλους δεν δέχομαι κάποιον που δεν έχει φωτογραφία προφίλ...να φαίνεται το πρόσωπό του δηλαδή γιατί κάποιιοι κρύβονται πίσω από τοπία ή ζώα ή διάφορα

Ερ: Προσπαθείς να προφυλαχθείς δηλαδή;

Απ: Εννοείται, αν και προσπαθώ να προωθήσω τη δουλειά μου και θέλω να έχω πολλούς φίλους στο face book δεν δέχομαι αν δεν έχω κοινούς φίλους και δεν βλέπω φυσικό πρόσωπο

Ερ: Άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχεις;

Απ: Twitter αλλά είναι άλλο πράγμα. Είναι η μεγαλύτερη κουτσομπολόα και αποφασίζεις να εκτεθείς σε πάρα πολύ κόσμο, γιατί δεν έχεις φίλους, έχεις αυτούς που ακολουθείς και σε ακολουθούν που σημαίνει ότι στην αρχική σελίδα που σου εμφανίζει τις κοινοποιήσεις των φίλων σου στο Twitter βλέπεις αυτούς που τους ακολουθείς δηλαδή αυτούς που σε ενδιαφέρουν.

Ερ: Το face book σε προφυλάσσει λίγο περισσότερο δηλαδή...

Απ: Δεν ξέρω...γενικά για το face book ακούγονται πολλά και το Twitter δημιουργήθηκε από τους star για να πάνε κόντρα στους paparazzi ώστε να εκθέτουν μόνοι τους τον εαυτό τους και λειτουργεί τελείως διαφορετικά. Καταρχήν έχεις περιορισμένο αριθμό χαρακτήρων για να εκφράσεις αυτό που θέλεις και μιλάς μέσα σε 160 χαρακτήρες, μπορείς να δημοσιεύσεις κάτι αλλά δεν συμπληρώνεις προσωπικά στοιχεία. Και στο face book αν δεν το θέλεις δεν χρειάζεται να κοινοποιείς προσωπικά στοιχεία ή να κάνεις check in. Εγώ κάνω check in μόνο όταν έχει να κάνει με τη δουλειά. Δηλαδή να κάνω μία κριτική για

μία παράσταση και να τη δουν στο μέσο που γράφω, κάνω check in ότι είμαι στο θέατρο...

Ερ: Νιώθεις ότι εξαρτάσαι από το face book;

Απ: Αν λάβεις υπόψη σου ότι μπαίνω συνέχεια , είναι μία συνήθεια...αλλά όταν είμαι εκτός σπιτιού και έχω πολλές δουλειές δεν θα πω ότι πρέπει να γυρίσω γρήγορα για να μπω στο face book αλλά μόλις γυρίσω, θα μπω και γίνεται ασυναίσθητα αλλά μπορεί να μπω και έξω που θα είμαι μόνο και μόνο όμως για να δω κάτι που θέλω. Αυτό μπορεί να τύχει ακόμα και αν είμαι σπίτι με παρέα για να δω κάτι

Ερ: Σε επηρέασε στη συχνότητα των εξόδων σου;

Απ: Όχι, η οικονομική κρίση με επηρέασε απλά το face book βοήθησε στο να μη νιώθεις μόνος...δε νομίζω να έβγαινα παραπάνω. Θέλω να δω τους φίλους μου από κοντά αλλά με ζορίζουν τα οικονομικά και όχι να κάτσω στο face book και να μη βγω

Ερ: Τους προβληματισμούς σου τους μοιράζεις από κοντά με τους φίλους σου ή μέσω face book;

Απ: Επειδή είμαι ανυπόμονη θα πω αυτό που θέλω ακόμα και στις καλύτερες μου από το face book, δεν θα περιμένω να τους δω από κοντά. Αν έχω κάρτα μπορεί να τους πάρω τηλέφωνο, αν δεν έχω;

Ερ: Ναι, αλλά προτιμάς το face book ή το τηλέφωνο;

Απ: Θα εξαρτηθεί βασικά και θα το σκεφτώ εκείνη την ώρα. Αν δεν είναι στο face book εκείνη την ώρα ή βαριέμαι να γράψω θα πάρω τηλέφωνο. Αλλά και σε αυτό συντελεί η οικονομική κρίση και δεν μπορείς να μιλήσεις με όλους ενώ από το face book μπορείς και μάλιστα πια και με κάμερα

Ερ: Τώρα με το face book εκφράζεις πιο εύκολα τα συναισθήματά σου και στα δύο φύλα; Μέσω face book ή αν σε βοήθησε να εξωτερικευτείς...

Απ: Όχι, νομίζω ότι αν υπάρχουν αλλαγές και μάλλον εξωτερικεύομαι λιγότερο τον τελευταίο χρόνο δεν φταίει το face book αλλά κάποια συμβάντα της ζωής

Ερ: Αν κάποια στιγμή ο δημιουργός του το διέγραφε, πόσο θα σε επηρέαζε αυτό;

Απ: Εντάξει, αρχικά ναι γιατί όλα είναι μία συνήθεια και θα μου έλειπε στην αρχή αλλά θα το συνήθιζα

Ερ: Ναι αλλά χάνεις άλλα πράγματα

Απ: Τι εννοείς χάνω;

Ερ: Με τη δουλειά σου

Απ: Εκεί θα με πείραζε γιατί ο χώρος που ασχολούμαι έχει πολύ μεγάλο κύκλωμα και είναι δύσκολο να γνωρίσεις αυτούς που πρέπει και το face book είναι ένας τρόπος να τους προσεγγίσεις και να διατηρήσεις επαφή μαζί τους, αν είσαι έξυπνος. Γενικά βοηθάει αλλά στον δικό μας χώρο ακόμα περισσότερο

Ερ: Πως ήσουν με το face book πριν αρχίσεις να ασχολείσαι με τον χώρο αυτό;

Απ: Πριν ήμουν και πολύ χάλια ψυχολογικά ...δηλαδή στο πρώτο έτος που είχα φτιάξει face book ούτε καν ασχολιόμουν ενώ το δεύτερο έτος ήταν πολύ ζόρικο για μένα ψυχολογικά και ούτε καν το θυμάμαι ...όχι, ψέματα, με είχε πιάσει μία τρέλα για 2 μήνες και προσπαθούσα να βρω όλους τους διάσημους για να γίνουμε φίλοι. Τους έχω διατηρήσει αλλά δεν μιλάμε, δεν ασχολούνται και δεν ξέρεις και αν είναι το κανονικό προφίλ αλλά και μου έχει τύχει να μιλήσω με κάποιον που διαχειρίζεται το προφίλ του. Είναι και μία ιδιαίτερη κατηγορία γιατί δεν μπορούν να μιλάνε σε όλους και με την ίδια οικειότητα

Ερ: Έχεις διαγράψει άτομα;

Απ: Υπήρχαν περιπτώσεις που με ενοχλούσαν κάποιο και τους διέγραψα , περιπτώσεις που σχολίαζαν τις φωτογραφίες μου ή τις κοινοποιούσαν και διέκοψα τη διαδικτυακά φιλία αφού δεν με ένοιαζε να χάσω έναν φίλο, δεν είχα τρέλα να έχω πολλούς φίλους. Αν δε με ενοχλούν και δε με πειράζουν δεν έχω λόγο να διαγράψω. Έχει τύχει να διαγράψω πολλούς και γνωστό κόσμο που με ξέρει και τον ξέρω

Ερ: Βλέπεις μέσα από το face book να φλερτάρουν...

Απ: Φλερτάρουν πολύ πιο εύκολα και κυρίως παίζουν για να ικανοποιείται ο εγωισμός τους, ίσως, ευχαριστιούνται να υπάρχει παιχνίδι

Ερ: Εσύ πως νιώθεις;

Απ: Απαίσια, με εκνευρίζει αν και το έχω αξιοποιήσει και το έχω κάνει αλλά με πρόσωπο που γνώριζα εγώ και αυτός δεν με γνώριζε και μέσω του face book ήρθα σε επαφή μαζί του...η εξέλιξη ήταν να υπάρχει ουσιαστική γνωριμία και σχέση χρόνων και ερωτική επαφή

Ερ: Γυρνάμε πάλι στην ερώτηση που σου είχα κάνει, αν εκφράζεσαι ευκολότερα μέσω face book

Απ: Δεν είχα άλλο τρόπο, γιατί υπήρχε μεγάλη διαφορά ηλικίας και όταν ξεκινούσα την επαφή δεν είχα στο μυαλό μου ότι θα συμβεί κάτι ή θα γνωριστούμε από κοντά. Μετά από λίγο καιρό αυτός το έκλεισε το face book και μιλούσαμε από το τηλέφωνο. Μου έχει τύχει, όμως, πολλές φορές να μου την πέφτουν από το face book...

Ερ: Εκεί τι κάνεις;

Απ: Συνήθως τα κόβω και μάλιστα νωρίς όταν ο άλλος δεν με εμπνέει εμφανισιακά αν και τον τελευταίο καιρό έχει σταματήσει αυτό. Δεν μου αρέσει ο τρόπος που το κάνουν...ας πούμε ο συγκεκριμένος που έλεγα πριν με κέρδισε. Εγώ το ξεκίνησα αλλά πολύ γρήγορα άδραξε την ευκαιρία να με γνωρίσει και εκτός face book...μία εβδομάδα μιλούσαμε και μου έδωσε το κινητό του

Ερ: Σε 10 χρόνια πως βλέπεις να εξελίσσεται το face book; Και οι άνθρωποι παράλληλα;

Απ: Δεν ξέρω καν αν θα υπάρχουμε σε 10 χρόνια...θέλω να πιστεύω ότι δεν θα μας αποχαυνώσει γιατί προς τα κει πάμε

Ερ: Το ελπίζεις ή το πιστεύεις;

Απ: Ελπίζω και θέλω να πιστεύω ότι δεν θα φτάσουμε σε αυτό το σημείο...πολλές σχέσεις από το face book και πολλοί χωρισμοί από το face book, πολλά κερατώματα από το face book...

Ερ: Είναι τρόπος να έρχεσαι σε επαφή με μεγαλύτερη ασφάλεια;

Απ: Νομίζω για τους άνδρες πια

Ερ: Ωραία, σε ευχαριστώ πολύ

Απ: Κι εγώ

14^H ΣΥΝΝΕΤΕΥΞΗ

Μ., 21 ετών, Γυναίκα

Ερ: Για ποιους λόγους έκανες facebook;

Απ: Για να μιλάω με τους φίλους μου, να παίζω παιχνίδια και να μπαίνω στο dot, έναν χώρο με παιχνίδια και να παίζω με φίλους μου που είναι μακριά και παίζω όλα τα παιχνίδια, τάβλι, δηλωτή, μπιλιάρδο

Ερ: Γιατί πιστεύεις ότι έχει ο κόσμος facebook;

Απ: Οι περισσότεροι το κάνουν γιατί όλοι έχουν facebook, κάποιοι άλλοι για να γνωρίζουν κάποιους άλλους, με τους οποίους δεν θέλουν να επικοινωνούν άμεσα. Δηλαδή, μπορεί να θέλουν να πουν πράγματα και να ντρέπονται και αν θέλουν να τα πουν από το face book, είναι η εύκολη λύση...

Ερ: Πόση ώρα την ημέρα είσαι στο face book;

Απ: Αρκετές, μπορεί και 4 ώρες την ημέρα αλλά όχι συνεχόμενα

Ερ: Είσαι συνέχεια on line;

Απ: Τις περισσότερες φορές ναι εκτός αν θέλω να μη μου μιλήσει κανείς αν και έτσι όπως έχει γίνει το face book δεν μπορείς να κρυφτείς

Ερ: Έχεις προσωπικά δεδομένα στο προφίλ σου;

Απ: Ημερομηνία γέννησης έχω και e mail, αυτά

Ερ: Πόσους φίλους έχεις στο facebook;

Απ: 300-400

Ερ: Τους ξέρεις όλους;

Απ: Τους περισσότερους ναι , μπορεί με τους περισσότερους να μη μιλάμε πάρα πολύ αλλά τους ξέρω από κοντά. Καμιά εικοσαριά είναι που δεν ξέρω καλά και τώρα τους διαγράφω και κρατάω τους πιο στενούς μου φίλους

Ερ: Έχεις μπει στη διαδικασία να γνωρίσεις κάποιον μέσω face book;

Απ : Όχι

Ερ: Πόσα χρόνια το έχεις;

Απ: Αρκετά, νομίζω 5

Ερ: Και από πού έμαθες για αυτό;

Απ: Από το σχολείο, είχε μία φίλη και μου είπε να φτιάξω για να μιλάμε έτσι σαν μέσο επικοινωνίας

Ερ: Εκτός από την επικοινωνία και για τα παιχνίδια για ποιους άλλους λόγους το χρησιμοποιείς;

Απ: Μιλάω με όποιον θέλω να μιλήσω, σχολιάζω, βλέπω φωτογραφίες άλλων αλλά γενικά δεν το θεωρώ ό,τι καλύτερο γιατί σπαταλάς πολύ χρόνο σε αυτό

Ερ: Πριν φτιάξεις το face book έβγαινες περισσότερο έξω;

Απ: Όχι, πάντα το ίδιο

Ερ: Αν κάποια στιγμή ο δημιουργός του αποφάσιζε να το σταματήσει, θα σε επηρέαζε;

Απ: Θα με επηρέαζε θετικά γιατί έχω σκεφτεί να το σβήσω αφού μου τρώει πολλές ώρες και πιστεύω ότι αν διαγραφόταν, γιατί μόνη μου δεν θα το έκανα, θα ήταν καλύτερα και θα είχα χρόνο να κάνω άλλα πράγματα

Ερ: Γιατί δεν το κάνεις από μόνη σου;

Απ: Δεν ξέρω, δεν μπορώ...έχω σκεφτεί να το σβήσω αλλά ίσως είναι και ένα είδος εξάρτησης τελικά

Ερ: Η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τη συχνότητα, με την οποία μπαίνει ο κόσμος στο facebook;

Απ: Μπορεί και ναι γιατί ο κόσμος δεν έχει λεφτά να πάει για καφέ αλλά το θεωρώ ανοησία αυτό γιατί μπορείς να πας μία βόλτα και όχι να κλείνεις στο facebook. Κάποιοι δεν θέλουν να δώσουν λεφτά για καφέ και προτιμούν να μιλήσουν με κάποιον δίχως να ξοδέψουν λεφτά

Ερ: Εκφράζεσαι μέσω του facebook;

Απ: Συνήθως όχι, δεν μου αρέσει. Προτιμώ αν έχω κάτι να πάρω τους φίλους μου και να τους το πω μέσω τηλεφώνου ή να βρεθούμε παρά να γράψω κάτι στο face book. Το θεωρώ ανοησία αυτό

Ερ: Δηλαδή άμα γίνει κάτι αρκετά σημαντικό και το πεις στους φίλους σου, θα το γράψεις και στο face book;

Απ: Για να το μάθουν κι άλλοι 500; Δεν θέλω να βγάζω την προσωπική μου ζωή προς τα έξω

Ερ: Πιστεύεις ότι ο κόσμος εκφράζει ευκολότερα τα προβλήματα του έχοντας κάποιον απέναντί του ή μέσω fac book;

Απ: Εγώ προτιμώ να μιλάω προσωπικά στον άλλον αλλά υπάρχουν πολλοί που προτιμούν τον έμμεσο τρόπο

Ερ: Σου έχει τύχει ποτέ να σε βοηθήσει ένας άσχετος σε ένα πρόβλημα που οι κοντινοί σου δεν μπορούσαν να σε βοηθήσουν;

Απ: Όχι, ποτέ...μπορεί να έκανα φίλους κάποιους και μόλις έβλεπα ότι είναι λίγο περίεργος ή δεν τον ξέρω καλά τον διέγραφα αμέσως

Ερ: Σου έχει συμβεί το αντίστροφο, να σου ανοιχτεί κάποιος που δεν ξέρεις καλά;

Απ: Νομίζω πως όχι

Ερ: Έχεις δημιουργήσει ποτέ φιλία μέσα από το face book είτε με αγόρι είτε με κορίτσι; Και αργότερα να βρεθείτε και από κοντά ;

Απ: Νομίζω φιλίες μέσω face book δεν μπορούν να γίνουν. Μόνο, όταν γνωρίσεις κάποιον έξω και συζητήσεις μαζί του μόνο τότε μπορείς να κάνεις φιλίες

Ερ: Έχεις βγει ποτέ ραντεβού με κάποιον που δεν ήξερες από το face book;

Απ: Όχι, δεν έχει τύχει να πάω γιατί δεν ξέρεις και τι είναι ο άλλος αφού υπάρχουν και ψεύτικα προφίλ

Ερ: Άλλα μέσα επικοινωνίας χρησιμοποιείς;

Απ: Το κινητό, το msn και το skype για να μιλάω με τους φίλους μου τώρα που δεν είμαι στην πόλη μου

Ερ: Σε ποιες ηλικίες απευθύνεται περισσότερο το face book; Ποιες επηρεάζει περισσότερο δηλαδή;

Απ: Συνήθως από 13 χρονών περίπου ,παίζοντας στην αρχή παιχνίδια , μέχρι και 40;

Ερ: Το facebook πιστεύεις ότι ενδυναμώνει αυτό το φαινόμενο της σεξουαλικότητας που υπάρχει σήμερα στην κοινωνία; Ή το δημιουργεί;

Απ: Το facebook δεν το έχει δημιουργήσει αλλά μπορεί να το ενδυναμώσει δηλαδή μέσα από φωτογραφίες και συνομιλίες σε διάφορα chat μπορεί να το δυναμώσει

Ερ: Πως;

Απ: π.χ. αν κάποιος νιώθει ότι δεν έχει δυνατή προσωπικότητα και θέλει να γνωρίσει μία κοπέλα μπορεί να βλέπει τις φωτογραφίες της, να την απειλήσει , να κάνει διάφορα, να της κλέψει το προφίλ ....

Ερ: Εσύ αναφέρεσαι στη φοβία, εγώ εννοώ πως προσπαθούν να τονίσουν την σεξουαλικότητα , φωτογραφίες με μαγιό, προκλητικές στάσεις τα σχετικά...

Απ: Τότε μιμείται τις φίλες της, αν φέρονται έτσι, και προσπαθεί να τις ξεπεράσει και να δείχτει περισσότερο, να βγάλει πιο πολλές φωτογραφίες και να κάνει φίλους άτομα που δεν ξέρει

Ερ: Εσένα θα σε πείραζε αν σε μία φωτογραφία, σε ένα σχόλιο ή κάτι παρόμοιο δεν σου έκανε κανείς ένα σχόλιο ή ένα like;

Απ: Δεν μου έχει τύχει ποτέ γιατί μόλις «ανεβάσω» κάτι οι φίλοι μου κάνουν like είτε τους αρέσει είτε όχι αλλά νομίζω ότι δεν θα με πείραζε, αρέσει σε μένα αυτό που ανεβάζω και δεν μπορεί να αρέσει σε όλους

Ερ: Πιστεύεις ότι τα αγόρια ή τα κορίτσια είναι πιο προκλητικά;

Απ: Τα κορίτσια που είναι σε πιο μικρή ηλικία μπορούν να επηρεαστούν πιο εύκολα, αν ακούσουν κάτι που δεν έχουν ακούσει ξανά αλλά και τα αγόρια είναι προκλητικά στην ηλικία των 15 για παράδειγμα μιλάνε πολύ πιο χυδαία από ένα αγόρι 25 χρονών αλλά δεν θα «ανεβάσουν» πολλές προκλητικές φωτογραφίες

Ερ: Ποιοι λόγοι πιστεύεις ότι δημιουργούν αυτό το φαινόμενο; Τα παιδιά έχουν ανασφάλειες;

Απ: Και η κοινωνία, γιατί έτσι όπως είναι τα πράγματα έξω, τα παιδιά είναι κλεισμένα στο σπίτι σε έναν υπολογιστή μπροστά είτε γιατί δεν έχουν λεφτά είτε γιατί υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι έξω και ίσως φταίνε και οι γονείς που δεν στέλνουν τα παιδιά να μάθουν κάτι πιο δημιουργικό από το κάθονται μέσα και να παίζουν παιχνίδια. Θα έπρεπε να είναι πιο προστατευτικοί με τα παιδιά απέναντι στο διαδίκτυο αλλά και τα ίδια τα παιδιά πρέπει να καταλάβουν κάποια πράγματα και ότι το face book δεν θα τα σώσει

Ερ: Η πολιτική και γενικά το κράτος παίζει ρόλο ή εξυπηρετείται από το facebook;

Απ: Συμφέρει τους πολιτικούς να είναι τα παιδιά κλεισμένα μέσα σε ένα σπίτι και μπροστά σε έναν υπολογιστή και να μην εξασκούν το μυαλό τους, να μην σκέφτονται και να δέχονται οτιδήποτε τους λένε δίχως να έχουν προσωπική άποψη

Ερ: Ενημερώνεσαι από το facebook;

Απ: Για γεγονότα ενημερώνομαι κάποιες φορές για ειδήσεις που δεν έχω μάθει από αλλού

Ερ: Όταν μπεις στο σπίτι ανοίγεις αμέσως το facebook;

Απ: Όχι, όχι πάντα , κάποιες φορές ναι

Ερ: Τελικά είναι καλό ή κακό;

Απ: Με τη σωστή χρήση είναι καλό, μπορείς να κάτσεις στο σπίτι και να περάσεις την ώρα σου ευχάριστα, να μιλήσεις αλλά αν ξεφεύγεις από τα όρια δεν είναι και ό, τι το καλύτερο

Ερ: Τι θα έλεγες στον κόσμο να κάνει με το facebook;

Απ: Βασικά να προσέχει τον τρόπο χρήσης του και γενικά αν είναι επιφυλακτικοί

Ερ: Σε 10 χρόνια πως θα είναι η κατάσταση με το facebook;

Απ: Πιστεύω ότι με όσα γίνονται στην Ελλάδα κάποια στιγμή ο κόσμος δεν θα ασχολείται με το face book, όπως έγινε και με προηγούμενες σελίδες κοινωνικής δικτύωσης...τώρα θα συνεχίσει να αλλάζει και τα άτομα θα μπορούν να προσαρμόζονται στα νέα δεδομένα και θα προσπαθούν γιατί τους αρέσει αυτό που γίνεται και θα είναι πάντα στο face book, πιστοί...πάντα πρέπει να προσέχουμε όμως και να μην κάνουμε φίλους άτομα που δεν γνωρίζουμε

Ερ: Σε ευχαριστώ πολύ

15^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Κ., 22 ετών, Γυναίκα

Ερ: Λοιπόν έχεις facebook;

Απ: Έχω. Είχα παλιότερα, για καμία εβδομάδα, μόνο για να παίζω και το έσβησα. Τώρα το ενεργοποίησα πάλι γιατί κάνω κάποιες χειροτεχνίες και κοσμήματα και ψάχνω να βρω πελάτες για τη δουλειά μου και όχι για λόγους ψυχαγωγίας

Ερ: Όταν το είχες ξανά πριν 1,5 χρόνο και τώρα...διακρίνεις διαφορές ;

Απ: Ναι, τότε έπαιζα μόνο παιχνίδια ενώ τώρα έρχομαι σε περισσότερη επαφή με κόσμο για τη δουλειά μου κυρίως με φίλους όμως

Ερ: Πόσους φίλους έχεις;

Απ: 70 και τους ξέρω όλους εκτός από 2-3 άτομα που είναι φίλοι φίλων

Ερ: Βλέπεις διαφορές στον τρόπο χρήσης του face book από τους ανθρώπους;

Απ: Ακόμα χρησιμοποιεί πολύς κόσμος το face book και για επικοινωνία, κάτι που δε με βρίσκει σύμφωνη, αλλά νομίζω ότι έχουν αρχίσει και το ψιλοβαριούνται και πια το χρησιμοποιούν κυρίως επαγγελματικά...άλλωστε έχει εμφανιστεί και το twitter ...

Ερ: Δηλαδή οι περισσότεροι άρχισαν να το σνομπάρουν;

Απ: Όχι, αλλά μπαίνουν λιγότερο τώρα. Ίσως τότε το έβλεπαν σαν μόδα και τώρα όλο αυτό έχει αρχίσει να ξεφουσκώνει

Ερ: Κατά μέσο όρο πόσο κάθεσαι στο face book την ημέρα;

Απ: 5 ώρες το πολύ αλλά σπαστά, θα μπω για λίγο και θα φύγω, θα ξαναμπώ...το έχω ανοιχτό μήπως θέλει κάποιος να επικοινωνήσει μαζί μου για επαγγελματικούς λόγους

Ερ: Για επικοινωνία έχεις το κινητό;

Απ: Το κινητό, το msn και την προσωπική επικοινωνία. Χρησιμοποιώ και το skype για τους συγγενείς μου που είναι σε άλλη πόλη...αυτά

Ερ: Αν κάποια στιγμή ο δημιουργός του το διέγραφε, πόσο θα σε επηρέαζε αυτό;

Απ: Καθόλου, ειδικά συναισθηματικά

Ερ: Εσύ μόνη σου δεν θα το διέγραφες όμως...

Απ: Αυτή τη στιγμή δεν θα το διέγραφα γιατί με βοηθά σε αυτά που θέλω να κάνω αλλά αν στο μέλλον το βαρεθώ ή νιώσω ότι δεν μου προσφέρει κάτι μπορεί και να το διαγράψω

Ερ: Ποιος λόγος θα σε έκανε να το διαγράψεις;

Απ: Μόνο το να βαρεθώ γιατί τους φίλους μου τους ξέρω όλους οπότε δεν θα μπορέσει να μου κάνει κάποιος κάτι

Ερ: Θα το διέγραφες , αν κάποιος σου εξέφραζε ένα προσωπικό πρόβλημα μέσω face book;

Απ: Όχι

Ερ: Συναισθηματικά δεν εκφράζεσαι μέσω του face book από ότι κατάλαβα...

Απ: Όχι , μόνο μπορεί να «ανεβάσω» κάποιο τραγούδι που να μου αρέσει και να με εκφράζει

Ερ: Συζητάς τα προβλήματα που έχεις από το face book;

Απ: Προβλήματα όχι αλλά μπορεί να κλείσω ραντεβού ή θα μιλήσω με κάποιον που είναι μακριά αλλά και πάλι θα προτιμήσω το skype που έχει βίντεο κλήση , αν και το face book έβαλε τώρα τελευταία αλλά πιο πολύ μιλάω για να κλείσω ραντεβού με φίλους μου

Ερ: Όταν γίνει κάτι σημαντικό στη ζωή σου θα το κοινοποιήσεις για να το δουν οι φίλοι σου ή προτιμάς να το πεις από κοντά

Απ: Επειδή δεν είναι όλοι αυτοί κολλητοί φίλοι προτιμώ να πάρω τους πολύ στενούς μου και να βρεθούμε από κοντά, δεν υπάρχει λόγος να το πω σε όλους αυτούς , το θεωρώ ανόητο αυτό που γίνεται...να ανακοινώνεις οτιδήποτε σου συμβεί και εκφράζονται μέσα από αυτό αν και δεν είναι άμεσος τρόπος έκφρασης

Ερ: Για να το κάνουν αυτό οι άνθρωποι αυτοί τι πιστεύεις ότι φταίει;

Απ: Είναι και θέμα ανασφάλειας και προτιμούν να μην εκφράζονται πια καταπρόσωπο, δεν βγαίνουν τόσο συχνά αν και είναι πολύ εύκολο να βρεθείς σε ένα σπίτι με τους φίλους σου και να συζητήσεις ...δεν ξέρω κάτι άλλο

Ερ: Εσύ εκφράζεις τους προβληματισμούς σου στους ανθρώπους που είναι πιο κοντά στην πραγματική σου ζωή...γιατί και το face book είναι ένας τρόπος ζωής και το ότι εσύ δείχνεις τη δουλειά σου μέσα από αυτό είναι και ένα προσωπικό ενδιαφέρον που μοιράζεσαι. Επομένως, οι φίλοι δεν μπορούν να σε βοηθήσουν και μέσα από το face book; Όχι μόνο επαγγελματικά αλλά και προσωπικά;

Απ: Δε νομίζω, είναι τελείως έμμεσο και απρόσωπο...

Ερ: Δημιουργήθηκε κάποια φιλία μέσα από το face book που αργότερα να έγινε πιο προσωπική; Με αγόρι ή με κορίτσι;

Απ: Όχι γιατί κάνω φίλους μόνο όσους έχω ήδη και δεν εμπιστεύομαι εύκολα να κάνω κάποιον τελείως άγνωστο

Ερ: Αν μιλούσες με κάποιον καιρό θα πήγαινες να τον γνωρίσεις από κοντά;

Απ: Αν ήταν κάποιος άγνωστος που δεν τον ήξεραν ούτε οι φίλοι μου όχι, αν ήταν κάποιος που είχαμε ψιλομιλήσει και τον ήξεραν και οι φίλοι μου τότε δεν θα είχα θέμα να τον γνωρίσω...δεν μιλάω στον οποιονδήποτε. Είναι περίεργα γιατί και μέσα από τον υπολογιστή δεν βλέπεις και ποιος είναι απέναντι. Έχουμε ακούσει και διάφορες ιστορίες για κοριτσάκια που πήγαν σε ραντεβού με άτομα που δεν ήξεραν και μετά είτε τις βίασαν είτε τις σκότωσαν....

Ερ: Δηλαδή το face book ενδυναμώνει τη σεξουαλικότητα;

Απ: Όχι, τι εννοείς;

Ερ: Το πόσο άμεσα και αυθόρμητα εκφράζονται τα νέα παιδιά για το σεξ...

Απ: Επειδή γενικά έχουν ξεφύγει τα πράγματα στον τομέα αυτό ενδυναμώνεται και κυρίως στις μικρές ηλικίες και όταν τα παιδιά δεν έχουν και καλή επικοινωνία με τους γονείς οπότε εκφράζονται μόνο από το face book και δεν προσέχουν τι λένε και τι κάνουν δίχως να ξέρουν τους κινδύνους

Ερ: Παρατηρώ ότι παιδιά νεαρής ηλικίας αντί να βγαίνουν έξω κάθονται περισσότερο στο face book. Τι πιστεύεις ότι παίζει ρόλο;

Απ: Η επικοινωνία με τους γονείς και ότι οι γονείς δε επιβάλλονται στα παιδιά, μπορεί και τα οικονομικά κάθε οικογένειας, οι αρχές που έχει κάθε παιδί...

Ερ: Η οικονομική κρίση δεν έχει επηρεάσει τη συχνότητα που μπαίνουν στο face book;

Απ: Ναι και αυτό γιατί κάθονται περισσότερο στο σπίτι τους

Ερ: Ψυχαγωγείσαι από το face book;

Απ: Όχι ιδιαίτερα, το πολύ –πολύ να παίζω κάποιο παιχνίδι και άμα βαρεθώ να παίζω κάποιο άλλο

Ερ: Γιατί προτιμάς να παίζεις ένα παιχνίδι από το πας μία βόλτα;

Απ: Δεν το προτιμώ αλλά μπορεί να τύχει δίχως να αντικαταστήσω το έξω με το face book

Ερ: Ενημερώνεσαι μέσα από το face book;

Απ: Ναι, ειδικά τώρα με την οικονομική κρίση, βλέπω άλλα γεγονότα που βάζουν οι φίλοι και μπορεί να τα σχολιάσω

Ερ: Ανοίγεις αμέσως το face book όταν μπεις στο σπίτι;

Απ: Όχι, πρώτα θα παίζω με το σκύλο μου...

Ερ: Τα θετικά και τα αρνητικά; Τι πιστεύεις ...ότι θα ήταν καλύτερο να μην έχει υπάρξει το face book;

Απ: Όλα γίνονται για κάποιο λόγο οπότε και αυτό είναι χρήσιμο γιατί δυο μαθαίνει και κάποιους κινδύνους και προφυλάσσει

Ερ: Πόσο επικίνδυνο μπορεί να γίνει;

Απ: Υπάρχουν και μαζικές αυτοκτονίες μέσα από το face book, έτσι έχω ακούσει...αλλά είναι άνθρωποι που δεν έχουν φίλους και έφτιαξαν τον δικό τους τοίχο και παραμένουν μοναχικοί ενώ δεν το καταλαβαίνουν αληθινά

Ερ: Θεωρείς ότι το face book δημιουργεί κοινωνικά προβλήματα;

Απ: Ναι, όπως αυτό με την αυτοκτονία ή να δημιουργεί το αίσθημα της μοναξιάς και να ενδυναμώνει τις φυλετικές διακρίσεις

Ερ: Θετικά;

Απ: Πολλοί το χρησιμοποιούν επαγγελματικά και τους βοηθά πολύ ή σε κάποια επαφή με κάποιον που είναι μακριά αν και μπορείς πια και να τον βλέπεις ...αυτά

Ερ: Το face book δηλαδή γιατί υπάρχει;

Απ: Μάλλον για να γνωρίζονται τα άτομα μεταξύ τους...

Ερ: Πως θα σκεφτόσουν για να γνωρίσεις έναν άνθρωπο έξω;

Απ: Θα μπορούσα να πάω να του μιλήσω κιόλας αλλά θα εξαντλούσα και τις πιθανότητες να τον ξέρει κάποιος γνωστός μου ή φίλος

Ερ: Οι περισσότεροι δεν μιλούν εκείνη τη στιγμή και ψάχνουν να τον βρουν μέσα από το face book....

Απ: Δεν ξέρω πως θα αντιδρούσα αλλά όντως συμβαίνει αυτό, το βλέπω να γίνεται...

Ερ: Δηλαδή έχει χαθεί η φαντασία και ο ρομαντισμός στο να γνωρίσεις κάποιον και όλα τα κάνουμε μέσα από το face book

Απ: Ναι δεν επικοινωνούμε εύκολα πλέον και χάνονται και οι ανθρώπινες σχέσεις και αν προβληθεί αυτό ίσως αλλάξει κάτι αν και οι άνθρωποι το βλέπουν αυτό και δεν αντιδρούν

Ερ: Σε 10 χρόνια πως βλέπεις να εξελίσσεται το face book;

Απ: Θα υπάρχουν άτομα που θα είναι πλήρως εξαρτημένα από τον υπολογιστή και το face book

Ερ: Πιστεύεις ότι διαμορφώνει και τον τρόπο σκέψης;

Απ: Ναι δεν σκέφτονται πια οι άνθρωποι αλλά αναζητούν την εύκολη και μασημένη τροφή και τα βλέπουν όλα πιο επιφανειακά και δεν νοιάζονται τόσο για τα σοβαρά θέματα

Ερ: Σε ενοχλεί κάτι στο face book;

Απ: Να είναι κάποιιοι άνθρωποι που κάνουν συνέχεια like από συνήθεια ή να περιμένουν ανταπόδοση και να επαναλαμβάνουν εκνευριστικά σχόλια για το κάθε τι

Ερ: Γιατί πιστεύεις ότι το κάνουν αυτό;

Απ: Δεν ξέρω, απλά ίσως θέλει να φανεί στους φίλους τους και ο εγωκεντρισμός τους...

Ερ: Εντάξει, δεν θέλω κάτι άλλο, σε ευχαριστώ πολύ

Απ: Κι εγώ

16^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Ο., 22 ετών, Γυναίκα

Ερ: Γεια σου

Απ: Γεια

Ερ: Έχεις face book;

Απ: Έχω, ναι

Ερ: Πόσο καιρό περίπου το έχεις;

Απ: το έχω από πρώτο έτος, δηλαδή 3-4 χρόνια

Ερ: Και θυμάσαι πως το άνοιξες, γιατί το άνοιξες;

Απ: Απλά όταν ήμουν στην Γ λυκείου είχαμε το Msn και μιλούσαμε και μετά έγινε μόδα το face book και κανείς δεν άνοιγε το Msn και για να επικοινωνούμε μετά είχαμε το face book.

Ερ: Και πως το έμαθες; Από φίλους;

Απ: Από φίλους. Είχαν αρχικά πολλοί φίλοι μου και εγώ δεν είχα και έκανα μετά

Ερ: Πως το χρησιμοποιείς τώρα; Θέλω να πω...όταν μπεις στο σπίτι κάνεις άλλα πράγματα όπως να κάθεσαι και να βλέπεις τηλεόραση ή το πρώτο πράγμα που θα κάνεις είναι να καθίσεις στο face book;

Απ: Όχι, όταν ανοίξω τον υπολογιστή θα μπω στο face book αλλά όχι αμέσως μόλις μπω στο σπίτι ή μόλις ξυπνάω τον ανοίγω αμέσως

Ερ: Και πόση ώρα περίπου είσαι κάθε μέρα στο face book;

Απ: Επειδή έχω πολλούς φίλους και δεν έχω πάντα όρεξη να μιλήσω γιατί δεν ξέρεις ποιος θα σου πεταχτεί δεν είμαι πολύ on line οπότε μπαίνω off, δηλαδή χωρίς να φαίνομαι και όποιος θέλει μου στέλνει μήνυμα στα εισερχόμενα (inbox).

Ερ: Το face book είναι ανοιχτό όμως

Απ: Ναι, είναι ανοιχτό για να βλέπω διάφορα που αναρτώνται από φίλους, post και τέτοια ...αυτά, απλά χαζεύω, δεν κάνω κάτι το συγκεκριμένο

Ερ: Πως δέχεσαι φίλους;

Απ: Στην αρχή, όταν είχα κάνει το face book έκανα φίλους κάθε καρυδιάς καρύδι που λέμε...και από τη σχολή και μικρότερους από την Α λυκείου...τόρα θέλει ξεκαθάρισμα αλλά απαιτείται χρόνος, ποιος κάθετος να το κάνει...

Ερ: Δηλαδή, δεν έχεις διαγράψει κανέναν;

Απ: Διαγράφω όποιον βλέπω εκείνη τη στιγμή αλλά πρέπει να ασχοληθείς γιατί αν έχεις 300 φίλους και θέλεις να διαγράψεις τους 100 θέλει πολύ χρόνο...δεν μπορείς να σβήνεις μαζικά, θέλει έναν- έναν

Ερ: Τη ζωή σου την κοινοποιείς στο face book;

Απ: Προσπαθώ να μην την κοινοποιώ

Ερ: Με ποιόν τρόπο;

Απ: Πολλοί «ανεβάζουν» πολλές φωτογραφίες, παντού check in ...δεν «ανεβάζω» πολλές φωτογραφίες παρά μόνο ίσως να αλλάξω τη φωτογραφία του προφίλ μου. Εκτός αν «ανεβάσει» κάποιος άλλος και είμαι και εγώ, αλλιώς να «ανεβάσω» εγώ από μόνη μου, όχι. Στην αρχή το είχα κάνει αλλά τώρα τις σβήνω...τότε δεν ξέραμε ακόμα πολλά ενώ τώρα δεν μου αρέσει να τις βλέπει ο καθένας. Δεν θέλω να ξέρει ο καθένας που πάω και τι κάνω. Μπορεί να κάνουμε όλοι μαζί σαν παρέα check in αλλά δεν θα κάνω κάθε μέρα στο face book

Ερ: Σου έτυχε ποτέ να διαγράψεις φίλο από άσχημη συμπεριφορά; Όχι κάποιον που δεν ξέρεις αλλά φίλο σου ή γνωστό

Απ: Ναι, μου έχει τύχει...ένας που δεν θυμάμαι για ποιο λόγο τον είχα δεχτεί, είχε γνωστό όνομα και νόμιζα ότι τον ξέρω...πραγματικά δεν θυμάμαι που άρχισε να μου στέλνει πρόστυχα πράγματα και εγώ αναγκαστικά τον διέγραψα

Ερ: Θεωρείς ότι επηρεάζει τη σχέση των δύο φύλων;

Απ: Ναι

Ερ: Με ποιόν τρόπο;

Απ: Αν σε ένα ζευγάρι έχουν και οι δύο face book τότε σίγουρα κάποιιοι φίλοι δεν θα είναι κοινοί και μπορούν να συμβούν πολλά, μπορεί να «ανεβάσει» μία φωτογραφία ένας φίλος φίλου και μπορεί να το δεις...

Ερ: Εννοείς να πειράζει εσένα κάτι που θα κοινοποιήσει κάποιος άλλος και να υπάρχουν τσακωμοί;

Απ: Ναι , πολλά ζευγάρια μαλώνουν για αυτό το λόγο. Πολλά και πιο παλιά που υπήρχε στο face book ακριβώς η ώρα που ήσουν μέσα ήταν ακόμα πιο δύσκολα γιατί έπαιρνε κάποιος τηλέφωνο και ο άλλος δεν το σήκωνε και ήταν στο face book...τόρα δεν υπάρχει αυτό οπότε τα πράγματα είναι λίγο πιο εύκολα

Ερ: Το ζούσες αυτό εσύ;

Απ: Ναι, το ζούσα κι εγώ, στην αρχή. Δεν είναι εύκολο πράγμα να παίρνεις τον άλλον τηλέφωνο και να μη το σηκώνει γιατί είναι στο face book εκείνη την ώρα

Ερ: Πριν φτάσουμε στη σχέση, στο φλερτ βλέπεις να έχουν αλλάξει τα πράγματα;

Απ: Εννοείς μεταξύ τους; Είναι ανάλογα στον άνθρωπο , δεν πιστεύουν ότι αλλάζουν έτσι εύκολα. Δηλαδή αν ένας άνθρωπος είναι ανοιχτός και έχει διάθεση και δεν έχει κόμπλεξ μπορεί να του αρέσει κάποια κοπέλα και απλά να της μιλήσει ή κάποιος άλλος να περιμένει να του μιλήσει πρώτη η κοπέλα που του αρέσει...δεν μπορώ να σου πω σίγουρα

Ερ: Δηλαδή, θεωρείς ότι όπως παλιά που βρισκόμασταν έξω και έρχονταν κάποιος που ενδιαφέρονταν να σου μιλήσει....αυτό συμβαίνει πάλι με τον ίδιο τρόπο; Αυτός που θα σου μιλήσει έξω θα σου μιλήσει και στο face book, δεν βοηθάει;

Απ: Βέβαια, βοηθάει...το face book είναι πιο απρόσωπο πολλές φορές . Μπορεί να στείλω σε κάποιον και το πολύ-πολύ να μην απαντήσει και εγώ να μην ξανά ασχοληθώ. Τώρα είναι πιο εύκολο να πας στο face book παρά στην καφετέρια.

Ερ: Βλέπεις να έχει επηρεαστεί αυτό;

Απ: Ναι, νομίζω πως ναι

Ερ: Δεν φλερτάρουν πια τόσο;

Απ: Όχι. Είναι συνήθως με ένα κινητό στο χέρι να κάνουν check in και πιο πολύ μπαίνουν στο face book παρά ασχολούνται με κάτι άλλο εκείνη τη στιγμή

Ερ: Θεωρείς ότι συνδέονται face book και οικονομική κρίση;

Απ: Θεωρώ ότι βοηθάει στην οικονομική κρίση το face book

Ερ: Με ποιον τρόπο;

Απ: Μπορείς να επικοινωνήσεις δωρεάν. Να κανονίσεις να μιλήσεις με κάποιον συγκεκριμένη ώρα και να μην χρεωθείς από το τηλέφωνό σου.

Ερ: Η οικονομική κρίση επηρεάζει την συχνότητα χρήσης του face book; Παλιότερα και προ κρίσης και προ face book βγαίναμε πιο πολύ, είχαμε πιο πολύ επαφή, είχαμε χρήματα και μπορούσαμε να βρεθούμε και να κάνουμε πράγματα. Τώρα που δεν υπάρχουν αυτά θα κάτσεις σπίτι και δεν θα βγεις για να μην χαλάσεις λεφτά. Βοηθάει το face book σε αυτό;

Απ: Βοηθάει γιατί μπορεί να μιλήσεις με φίλους σου που δεν έχουν βγει επίσης, να μην είσαι όπως θα ήσουν μόνος σου και έβλεπες μία ταινία για παράδειγμα

Ερ: Εσένα σε επηρέασε στη συχνότητα που βγαίνεις;

Απ: Όχι, δεν θα κάτσω σπίτι για να μπω στο face book, αν εννοείς αυτό

Ερ: Εσένα προσωπικά σε βοήθησε στην έκφραση των συναισθημάτων σου; Άλλο είναι να μιλάς σε κάποιον από κοντά για τα προβλήματά σου και τα συναισθήματά σου και άλλο να τα γράφεις ...αυτό που λέγαμε ότι είναι απρόσωπο. Εσύ πως το χρησιμοποιείς αυτό;

Απ: Όχι, δεν θα εκφράσω συναισθήματα. Μπορεί να μιλήσω με τις φίλες μου και να πω τι συνέβη αλλά δεν θα γράψω και ολόκληρη σελίδα στο face book για τα συναισθήματά μου. Και αν θέλω να εκφράσω κάτι δεν θα είναι κοινοποιημένο αλλά στα εισερχόμενα (inbox) με τις φίλες μου

Ερ: Έχεις φίλους στο face book που να μην είναι πραγματικοί φίλοι;

Απ: Ναι υπάρχουν. Ας πούμε συμφοιτητές μου που τους έχω στο face book επειδή παρακολούθησαμε κάποιο μάθημα αλλά να μην έχουμε μιλήσει ξανά από τότε

Ερ: Βοήθησε ποτέ στο να εξελιχθεί μία φίλια ή να γνωρίσεις κάποιον άνθρωπο;

Απ: Βοήθησε με την έννοια ότι μπορεί να τον γνώρισα στη σχολή μια μέσω face book να τον γνώρισα καλύτερα

Ερ: Γενικά το face book είναι τόσο διαδεδομένο που όλοι σχεδόν έχουν λογαριασμό. Για ποιο λόγο, πιστεύεις ότι γίνεται αυτό;

Απ: Δεν ξέρω να σου πω την αλήθεια για ποιο λόγο το κάνουν. Τότε σε εμάς ήταν μία εξέλιξη που την ακολουθούσε η νεολαία για να μάθει. Τώρα, βλέποντας ότι όλοι έχουν θέλουν και άλλοι, για να κουτσομπολέψουν , να κάνουν γνωριμίες, οι μεγαλύτεροι να βρουν τους παλιούς τους συμμαθητές και έτσι να ξανασμίξουν, δεν ξέρεις ποτέ

Ερ: Πέρα από την επικοινωνία, το χρησιμοποιείς για κάποιον άλλο λόγο; Παιχνίδια, ψυχαγωγία;

Απ: Όχι, όχι. Αν είμαι μόνο σε καμία ομάδα και μας ενημερώνει για κάτι τότε μπορεί να μπω να ενημερωθώ για κάτι που έγινε. Αλλά πολλές φορές μπαίνω απλά και βλέπω τον τίτλο και μετά το αναζητώ στο google το θέμα για να ενημερωθώ

Ερ: Άλλες σελίδες κοινωνικής δικτύωσης έχεις;

Απ: Όχι, το Msn έχω να το ανοίξω από τότε που έκανα το face book

Ερ: Πιστεύεις ότι είναι είδος εξάρτησης;

Απ: Ανάλογα με τη χρήση του, ναι. Αν κάποιος το χρησιμοποιεί πάρα πολύ ναι, είναι εξάρτηση και αν έχεις κινητό τελευταίας τεχνολογίας και το έχεις πάντα στα χέρια σου δεδομένου ότι παντού υπάρχει πρόσβαση στο διαδίκτυο τότε γίνεται εξάρτηση και χωρίς να το καταλάβεις

Ερ: Αν κάποια στιγμή ο δημιουργός του το καταργούσε, εσένα θα σε επηρέαζε;

Απ: Εντάξει, θα με επηρέαζε αλλά δεν θα ήταν και κάτι τόσο σοβαρό. Δεν κάνω πολύ χρήση οπότε δεν θα με επηρέαζε τόσο όσο κάποιον που το χρησιμοποιεί συνέχεια

ΕΡ: Φοβάσαι κάτι μέσω face book; Υπάρχουν κίνδυνοι που τους φοβάσαι κι εσύ;

ΑΠ: Όχι, απλά αυτά, που ακούγονται με τις φωτογραφίες σου, ότι μπορεί κάποιος να τις βάλει σε διαφήμιση αλλά πιστεύω ότι τις έχω περιορισμένες στους φίλους μου οπότε δεν πιστεύω να συμβεί κάτι τέτοιο

ΕΡ: Άρα το χρησιμοποιείς μόνο για φίλους το περιεχόμενο των φωτογραφιών σου

ΑΠ: Μόνο για φίλους, όχι για φίλους φίλων

ΕΡ: Φίλους φίλων δέχεσαι;

ΑΠ: Άμα τον ξέρω ναι, άμα δεν τον ξέρω όχι

ΕΡ: Φαντάζεσαι το face book πως θα είναι σε 10 χρόνια; Αν θα υπάρχει, πως θα υπάρχει;

ΑΠ: Δεν θα υπάρχει

ΕΡ: Για ποιο λόγο;

ΑΠ: Φαντάζομαι θα το έχουν εξελίξει. Υπάρχει και το skype, που έχει κάμερα αλλά και στο face book έχουν βάλει κάμερα...

ΕΡ: Το skype είναι τελείως διαφορετικό

ΑΠ: Δεν ξέρω, νομίζω ότι σίγουρα θα βρουν κάτι διαφορετικό να κάνουν, θα υπάρχει κάποια εξέλιξη αλλά δεν ξέρω μέχρι που μπορεί να φτάσει

ΕΡ: Βέβαια, είναι το μέσο αυτό που διατηρήθηκε στο χρόνο πιο πολύ από όλα τα προηγούμενα που υπήρχαν

ΑΠ: Δεν ξέρω, μιλάς για δεκαετία...

ΕΡ: Ας το μειώσουμε...

ΑΠ: Ναι, πιστεύω ότι θα υπάρχει αφού όλοι έχουν και ακόμα και παιδιά 6^{ης} δημοτικού θέλουν να κάνουν face book...έχει αυξηθεί τρομακτικά, ο αριθμός...

ΕΡ: Τα παιδιά βλέπεις να τα επηρεάζει;

ΑΠ: Νομίζω ότι δεν είναι ικανά ακόμα να το χειριστούν όλο αυτό. Έχω φίλο μικρότερο που εκφράζει αυτά τα συναισθήματα, τα οποία εμείς δεν εκφράζουμε στο face book. Σε αυτή την ηλικία το κάνουν

ΕΡ: Κοινοποιούν τα πάντα...

ΑΠ: Ναι, θα γράψουν για παράδειγμα « Μαρία σ' αγαπώ» καρδούλες και τέτοια δίχως να καταλάβουν τι γίνεται και αυτό δεν τα επηρεάζει μόνο μέσα στο face book αλλά και στην πραγματική τους ζωή. Δηλαδή, αν τα κοινοποιεί όλα μετά δεν έχει κάτι άλλο να δείξει στον άλλον. Εμείς, καθόμασταν στα παγκάκια και περιμέναμε αν θα έρθει ο άλλος να μας μιλήσει, καμία σχέση

ΕΡ: Τη σεξουαλικότητα και των παιδιών και τη δική μας;

ΑΠ: Έχει αλλάξει, εννοείται...στη δική μας τη γενιά δεν υπήρχε τόση έξαρση γενικότερα, όχι μόνο μέσω face book. Τώρα τα παιδιά από 6^η δημοτικού ξέρουν τι είναι internet, ζητάνε κινητό , έχουν face book, δηλαδή δεν ξέρω τι θα ζητάνε όταν φτάσουν στα 22...είναι όλα ανοιχτά για αυτούς

ΕΡ: Ωραία, σε ευχαριστώ πολύ

ΑΠ: Εγώ σε ευχαριστώ

17^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Μ. 22 ετών, Γυναίκα.

Ερ: Λοιπόν, έχεις facebook;

Απ: Έχω facebook

Ερ: Πόσο καιρό περίπου;

Απ: Εεε 2 χρόνια

Ερ: Για ποιο λόγο αποφάσισες να δημιουργήσεις λογαριασμό;

Απ: Γιατί ήμουν άρρωστη και βαριόμουν. Ήμουν άρρωστη 3 – 4 βδομάδες και επειδή όλοι είχαν ξεκινήσει και έφτιαχναν facebook, είπα να δω πως είναι. Στην αρχή ήμουν πολύ κατά.

Ερ: Το είχες ακούσει δηλαδή από άλλους και τα σχετικά;

Απ: Ναι είχε φτιάξει η κολλητή μου πρώτα

Ερ: Όταν γυρνάς σπίτι, ανοίγεις υπολογιστή και τα σχετικά, ανοίγεις αμέσως το facebook;

Απ: Ναι ναι, συνήθεια, για παρέα

Ερ: Ναι όντως, και το έχεις ανοιχτό για ποιο λόγο; τι κάνεις όση ώρα είσαι μέσα;

Απ: Χαζεύω τι δημοσιεύουν οι υπόλοιποι, μπορεί να χαζέψω και καμιά φωτογραφία αν βαριέμαι πολύ και παίζω παιχνίδια

Ερ: Παίζεις πολλά παιχνίδια;

Απ: Όχι μόνο ένα

Ερ: Ουσιαστικά δηλαδή πιστεύεις ότι είναι και ένας τρόπος ψυχαγωγίας;

Απ: Ναι εννοείται

Ερ: Πόσους φίλους έχεις;

Μ: - Περίπου 150, κάπου εκεί

Ερ: Τους γνωρίζεις όλους;

Απ: Ναι, ναι

Ερ: Δεν έχεις μπει δηλαδή ποτέ στην διαδικασία να κάνεις φίλο σου κάποιον άκυρο;

Απ: Όχι, όχι

Ερ: Εννοώ να σε έχει κάνει κάποιος που δεν τον ξέρεις και απλά να τον έχεις δεχτεί

Απ: Όχι και το βρίσκω χαζό, γιατί υποτίθεται ότι το νόημα είναι να βλέπεις τα πράγματα που κάνουν οι γνωστοί σου, τους άγνωστους τι να τους κάνεις; Και επειδή γενικά δεν χρησιμοποιώ και πολύ το chat και αυτά, πόσο μάλλον αν τα χρησιμοποιούσα δεν θα είχα όρεξη να μιλούσα μ' έναν άγνωστο

Ερ: Αρκετοί είναι όμως αυτοί που μπαίνουν στην διαδικασία να κάνουν άκυρους φίλους και να ξεκινούν να μιλάνε

Απ: Αυτό το βρίσκω πολύ χαζό, δεν έχει κανέναν νόημα, άντε και γνωρίζεις κάποιον και μιλάς και τι θα καταλάβεις

Ερ: Ε εντάξει πολλοί κάνουν φιλίες, σχέσεις

Απ: Αυτό το βρίσκω ιδιαίτερα ανώριμο, να γνωρίσεις ένα άγνωστο μέσα από το facebook και να κάνεις σχέση μαζί του, χάνεται όλη η ουσία του να κάνεις σχέση, συν ότι είναι και επικίνδυνο. Δεν μπορώ να φανταστώ ότι είναι κάποιος στο σπίτι και μιλάει με κάποιον άγνωστο και ξαφνικά αποφασίζει να βρεθεί έξω ή να τον καλέσει σπίτι του

Ερ: Πολλοί όμως μέσα από το facebook έχουν φίλους, ακόμα και τους άγνωστους, σε βαθμό που αν έχει κάποιο πρόβλημα θα γυρίσει και θα το πει σε εκείνους τους φίλους

Απ: Ναι αυτό το καταλαβαίνω από την άποψη ότι μπορεί ο συγκεκριμένος άνθρωπος να μην έχει πραγματικούς φίλους ή να μην νιώθει άνετα να πει αυτά που ακριβώς σκέφτεται στους φίλους του, το καταλαβαίνω γιατί καμιά φορά είναι πιο εύκολο να μιλάς σε κάποιον άγνωστο για τα προβλήματα σου

Ερ: Αυτό ήθελα να σου πω, αν θεωρείς ότι είναι πιο εύκολο να πεις το πρόβλημα σου σε κάποιον που δεν ξέρεις;

Απ: Για μένα προσωπικά όχι. Προτιμώ να πάω έξω να μιλήσω με την φίλη μου παρά να βρω έναν άγνωστο και να αρχίσω να λέω τα προβλήματα μου, γιατί πολύ απλά δεν έχει και νόημα. Αλλά καταλαβαίνω ότι κάποιος μπορεί να μην έχει φίλους, ή να μην μπορεί να συζητήσει με την οικογένεια του άρα καταλαβαίνω την ανάγκη να πεις σε κάποιον άγνωστο την ανάγκη του τι σκέφτεσαι. Αλλά εμένα δεν μου ταιριάζει αυτό.

Ερ: Ναι και εξάλλου δεν έχεις και άγνωστους φίλους οπότε δεν θα μπορούσες και να το κάνεις. Αν εσύ έχεις κάποιο πρόβλημα και εκείνη την στιγμή είναι μέσα κάποιος φίλος σου, θα προτιμήσεις να τα πεις από εκεί ή από το τηλέφωνο ή από κοντά;

Απ: Κάτι πολύ πολύ σοβαρό δεν θα το έλεγα, αν ήταν να πω πως πέρασα την μέρα μου ή έγινε αυτό και θύμωσα τότε εντάξει, γιατί μπορεί να βαριέμαι να μιλήσω στο τηλέφωνο. Κάτι όμως πολύ σοβαρό ή από κοντά ή από το τηλέφωνο

Ερ: Έχουμε παρατηρήσει πως τα σαββατοκύριακα, και γενικά τα βράδια, ολοένα και πιο πολλοί δικοί μας φίλοι είναι online σε σχέση με την αρχή που είχαμε φτιάξει το facebook. Ποιοί νομίζεις πως είναι οι λόγοι;

Απ: Αρχικά γιατί κάποιος δεν έχει λεφτά για να βγει, τώρα να διαλέξω να μείνω σπίτι για να κάτσω στο facebook και να μην βγω έξω δεν τους καταλαβαίνω. Μπορεί να τους κάνουν γιατί έχουν βαρεθεί να πηγαίνουν στα ίδια και στα ίδια, έχουν βαρεθεί την παρέα, δεν ξέρω ειλικρινά. Το θεωρώ πιο υγιές να αποφασίσεις να βγεις παρά να κάτσεις μέσα και να χαζεύεις στο facebook

Ερ: Αυτό εννοώ αν ξέρεις ή αν έχεις ακούσει κάποιος γνωστός, κάποιος φίλος να κάνει κάτι ανάλογο. Και καλά ότι η ζωή του να στηρίζεται πάρα πολύ στο facebook

Απ: Όχι όχι δεν έχω κάποιον τέτοιο γνωστό

Ερ: Θεωρείς ότι είναι ένας τρόπος ψυχαγωγίας για έναν άνθρωπο; Αν κάποιος γελάει μέσω του facebook;

Απ: Σαν ψυχαγωγία μπορεί να είναι τα παιχνίδια για παράδειγμα, μπορεί να είναι μια συνομιλία η οποία να είναι αστεία και να περνάς καλά, κάτι παραπάνω σαν ψυχαγωγία δεν νομίζω ότι υπάρχει στο facebook

Ερ: Είναι και ένας τρόπος ενημέρωσης;

Απ: Αυτό ναι, γιατί έχω μπει σε ομάδες που είναι σαν blog ειδησεογραφικά, οπότε τα βλέπω και μαθαίνω. Εξάλλου τώρα πια αν έχεις και internet δεν χρειάζεσαι ούτε τηλεόραση ούτε τίποτα.

Ερ: Εκτός από το facebook χρησιμοποιείς άλλα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, twitter, my space...;

Απ: Όχι

Ερ: Γενικότερα τα συναισθήματα σου ή πως νιώθεις τους γράφεις στο facebook;

Απ: Ε πιο πολύ κάποιον στίχο από τραγούδι, ή κάποιο τραγούδι σε τέτοια φάση. Όχι να κάθομαι και να δηλώνω σήμερα είμαι χαρούμενη, σήμερα νευρίασα και τα σχετικά.

Ερ: Και ότι έχει να κάνει με φωτογραφίες και τα σχετικά, να προβάλεις την προσωπική ζωή σου τι άποψη έχεις;

Απ: Δεν μου αρέσει. Έχω φωτογραφίες και αρκετές αλλά δεν θα ανεβάσω φωτογραφίες και θα κάθομαι να περιμένω πόσα like θα μου κάνουν για να δω αν βγήκα ωραία. Ούτε καν

Ερ: Ρωτάω γιατί είναι πολλοί αυτοί που κάθονται και ψάχνουν τα like και τα σχόλια μου τους κάνουν. Όλο και περισσότερο τους χρησιμοποιούν και μικρά παιδιά 15χρόνα...Είναι ένας τρόπος να εκφράζουν περισσότερο την σεξουαλικότητα τους; για παράδειγμα μέσα από τις φωτογραφίες που ανεβάζουν.. Να προβάλλουν κάτι άλλο από αυτό που είναι;

Απ: Εγώ προσωπικά αυτό το έχω δει και θεωρώ και πως είναι και αρκετά επικίνδυνο για τα παιδιά σε μικρή ηλικία. Ας πούμε, τα αδέρφια μου έχουν, ο μικρότερος είναι 15 χρονών, αλλά το αντιμετωπίζει πιο χαλαρά. Ίσως επειδή δεν είναι κορίτσι, δεν ξέρω. Χαίρομαι πάρα πολύ που δεν υπήρχε αυτό στην δικιά μας εφηβεία, και ειδικά για τα κορίτσια που είναι όλο ανασφάλειες και τα σχετικά μπορεί να είναι καταστροφικό

Ερ: Επίσης το facebook τα βοηθά να προβάλλουν και κάτι άλλο από αυτό που είναι στην πραγματικότητα, απλά και μόνο για να έχουν περισσότερους φίλους. Όταν το δημιούργησες το χρησιμοποιούσες με την ίδια συχνότητα που το χρησιμοποιείς τώρα;

Απ: Ήταν καθαρά διαδικαστικό το θέμα, μέχρι να πάρω εδώ υπολογιστή δεν το χρησιμοποιούσα πολύ, τώρα που έχω το χρησιμοποιώ συχνά.

Ερ: Ναι κατάλαβα

Απ: Το ότι είναι εθιστικό είναι, γιατί τους πρώτο πράγμα που θα κάνεις όταν γυρίσεις σπίτι είναι να ανοίξεις τον υπολογιστή και το facebook

Ερ: Ε εντάξει, αλλά αν δεν έχεις ιντερνέτ δεν πεθαίνεις κιόλας;

Απ: Όχι ρε είπαμε

Ερ: Αν ο δημιουργός του αποφάσιζε να το έκλεινε, κατά πόσο θα σε επηρέαζε;

Απ: Όχι ιδιαίτερα, κάποια στιγμή το είχα κλείσει και από μόνη μου, δεν μου έλειπε. Και το άνοιξα από χαζομάρα, όχι για συγκεκριμένο λόγο, ότι μου έλειπε τόσο πολύ και έπρεπε να το ξανά ανοίξω. Άρα και αν σταματήσει τελείως και σαν εφαρμογή δεν θα πεθάνω κιόλας

Ερ: Λοιπόν, κάτι τελευταίο, αν κάποια στιγμή σου έχει δημιουργήσει κάποιο πρόβλημα στην προσωπική ζωή σου;

Απ: Όχι, αλλά νομίζω ότι είναι πολύ εύκολο να την πάθει κάποιος, είναι ένας τρόπος για να δημιουργήσει εντάσεις σε μια σχέση για παράδειγμα. Σε μένα όχι γιατί γενικά δεν δίνω πολύ σημασία σε αυτά. Δεν θα πάει να κάνει like το αγόρι μου στην φωτογραφία μιας κοπέλας και θα γκρινιάξω ή θα κάθομαι να ψάχνω.. Όχι με τίποτα.

Ερ: Ωραία συμφωνώ και εγώ μαζί σου. Αυτά ήθελα να σε ρωτήσω, θες εσύ να πεις κάτι άλλο;

Απ: Όχι.

Ερ: Εντάξει λοιπόν. Σ' ευχαριστώ

Απ: Και εγώ

18^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

P. 23 ετών, Γυναίκα

Ερ: (Τώρα γράφει) Ας ξεκινήσουμε λοιπόν με το πότε άνοιξες το facebook.

Απ: Άνοιξα το λογαριασμό πριν δυόμιση χρόνια περίπου.

Ερ: Για ποιο λόγο τον άνοιξες;

Απ: Τον άνοιξα για να βρω κυρίως παλιούς συμμαθητές, φίλους...

Ερ: Και η συχνότητα που το χρησιμοποιείς ποια είναι;

Απ: Τώρα το χρησιμοποιώ ελάχιστα σε σχέση με την αρχή.

Ερ: Α, το έχεις ψιλοπαρατήσει δηλαδή..

Απ: Ναι, εεε, περίπου... Μπορώ να πάω να παίξω και να κάτσω πολύ ώρα, επειδή βαριέμαι. Μπορεί να μπω για πέντε λεπτά να δω αν έχω κανένα μήνυμα και να βγω. Ανάλογα. Δεν ασχολούμαι πάντως πολύ πλέον.

Ερ: Το χρησιμοποιείς δηλαδή για ψυχαγωγία;

Απ: Ναι. Να ακούσω κανένα τραγούδι, κανένα παιχνίδι κυρίως..

Ερ: Μάλιστα. Μπαίνεις κάθε μέρα όμως;

Απ: Συνήθως θα μπω κάθε μέρα.

Ερ: Και πόση ώρα περίπου θα κάτσεις;

Απ: Εξαρτάται. Αν έχω όρεξη να πάιξω, θα κάτσω..

Ερ: Το facebook όπως έχει γίνει και όπως το χρησιμοποιούμε, σε έχει βοηθήσει ή μάλλον σε έχει αλλάξει στον τρόπο που εκφράζει τα συναισθήματά σου στις κοινωνικές σου σχέσεις; Τις φιλικές, τις σεξουαλικές, σε οποιαδήποτε σχέση.

Απ: Προσωπικά, σ'εμένα, δε μ' έχει βοηθήσει σε τίποτα. Σ' εμένα. Ούτε με έχει επηρεάσει πουθενά. Παλιότερα στη σχέση μου ίσως ζήλευα λιγάκι, αλλά πλέον δε με επηρεάζει. Γιατί δεν το χρησιμοποιώ. Ούτε κάνω chat, γιατί το έχω κλειστό, οπότε δε με επηρεάζει. Δε μιλάω με άλλους, ούτε καν με τους φίλους μου, μέσω του facebook πια.

Ερ: Τώρα που είπες για τους φίλους, φίλους facebook, διαδικτυακούς φίλους έχεις, που δεν είναι φίλοι σου στην πραγματική σου ζωή; Δηλαδή να τους έχεις γνωρίσει μέσα απ' το facebook;

Απ: Ωραία, λοιπόν. Επειδή είναι το δεύτερο προφίλ μου..

Ερ: Α!

Απ: Ναι, να το πω αυτό. Το πρώτο το είχα σβήσει για χ λόγους. Εεε, στο πρώτο είχα πολλούς που δεν τους ήξερα, είχα μπει σ' αυτό το τρυπάκι. Ναι, μεν πρώτα έψαξα όλους τους γνωστούς μου και τα λοιπά... Εεε, και μετά μπαίνεις στη λογική με τους άλλους τους φίλους. Τώρα έχω κυρίως τους φίλους που ξέρω.

Ερ: Τους φίλους αυτούς που λες, στο πρώτο προφίλ..

Απ: Ναι!

Ερ: Τους γνώριζες;

Απ: Όχι!

Ερ: Κατά τη διάρκεια εννοώ.

Απ: Από κοντά;

Ερ: Ναι. Αν μιλούσες μαζί τους στο facebook και κατά τη διάρκεια αν εξελισσόταν η σχέση.

Απ: Όχι, όχι. Μίλαγα μόνο στο chat, ή πάνω σε τραγούδι, ας πούμε, σε σχολιασμούς και τέτοια.

Ερ: Παρέμεναν άγνωστοι δηλαδή;

Απ: Ναι.

Ερ: Οπότε, πάνω σ' αυτό πάλι. Στους φίλους τους κανονικούς και τους διαδικτυακούς.. Όταν έχεις κάποιο προβληματισμό τον μοιράζεσαι με ποιους φίλους σου;

Απ: Με τους κανονικούς και κυρίως όχι στο facebook.

Ερ: Δηλαδή δεν τους χρησιμοποιείς ως μέσο επικοινωνίας για να εκφράσεις...

Απ: ...όχι, για τα προσωπικά μου, όχι δεν εεε... Ακόμα κι αν θέλω να πω κάτι, θα πάρω τηλέφωνο την κολλητή μου ας πούμε και θα τα πω. Δε θα κάτσω να...

δηλαδή, ούτε sms δε στέλνω. Πόσο μάλλον να ασχοληθώ, να μιλήσω με τους φίλους μου μέσω chat.

Ερ: Πιστεύεις όμως ότι το facebook έχει επηρεάσει τον κόσμο στο πως εκφράζεται;

Απ: Σίγουρα, πάρα πολύ. Καταρχήν κολλάνε, άντε με τραγούδια, με παιχνίδια.. Αλλά κυρίως στο chat που κάνουνε..

Ερ: Δηλαδή, με αυτό που λες, πιστεύεις ότι έχει επηρεάσει της εξόδους του, τη συχνότητα;

Απ: Ναι , τους φαίνεται μάλλον πιο εύκολο να επικοινωνούνε μέσω του υπολογιστή, μέσω facebook, μιας και μιλάμε γι' αυτό...

Ερ: Βλέπεις δηλαδή φίλους σου...

Απ: ...να απομακρύνονται, διότι κολλάνε, όχι μιλώντας με εμάς, τους γνωστούς τους, με άγνωστους.

Ερ: Αυτό που λέγαμε...

Απ: Ναι.

Ερ: ...γίνονται τέτοιες γνωριμίες.

Απ: Ναι, ναι.

Ερ: Εσένα σε έχει επηρεάσει καθόλου στις εξόδους σου, τώρα ή παλιότερα;

Απ: Στις εξόδους μου, όχι. Σε σχέση, με έχει επηρεάσει όμως, προσωπική σχέση.

Ερ: Με ποιο τρόπο;

Απ: Εεε, σε... Πώς να σου πω τώρα; Ψυχολογικά.

Ερ: Α, δεν εννοείς να κάνεις και συ το ίδιο, να καταλήξεις..

Απ: ...όχι. Απλά με έβαζε στο τρυπάκι να κάθομαι να ψάχνω, να κοιτάζω όλη την ώρα που σχολίασε, τι έγραψε, τι έκανε, τι έρανε.

Ερ: Τον παρακολουθούσες δηλαδή, εκείνη την περίοδο;

Απ: Μια περίοδο, ναι. Έμπαινα δηλαδή μόνο και μόνο για να δω... να παρακολουθήσω, ναι αυτό!

Ερ: Παρά το γεγονός ότι δεν το χρησιμοποιείς κολλημένα, έχει γίνει μια συνήθεια; Να μπω σπίτι, να ανοίξω το facebook, να δω τι έγινε;

Απ: Ναι...

Ερ: ...έχει μπει μπει στη ζωή μας τόσο πολύ;

Απ: Ναι, δυστυχώς, ναι. Βέβαια, πολύ εύκολα θα το έσβηνα. Δηλαδή, κάποια στιγμή σίγουρα ή θα το σβήσω, ή περιμένω να με σβήσουνε; Δεν ξέρω. Πάντως, κάθε μέρα θα μπω, εννοείται. Έστω και για πέντε λεπτά θα μπω να το κοιτάξω. Μπορεί να μην το ανοίξω μόλις θα μπω στο σπίτι..

Ερ: Είναι σαν το κινητό, ας πούμε. Που το κοιτάμε να δούμε αν μας έχει πάρει κάποιος...

Απ: Ναι... να δούμε κάνα μήνυμα και τα λοιπά. Σίγουρα μας έχει επηρεάσει.

Ερ: Αν ο δημιουργός του facebook, ξυπνούσε ένα πρωί και έλεγε «εγώ δε θέλω άλλο να βγάζω λεφτά από αυτό» ή οτιδήποτε, και το καταργούσε, θα σε επηρέαζε;

Απ: Καθόλου, θα το έσβηνα από μόνη μου ας πούμε. Βλέπω ότι πλέον δε με ευχαριστεί σε κάτι, μπορεί και αν το έσβηνα. Ή αν το έσβηναν οι περισσότεροι φίλοι μου, θα το έσβηνα κι εγώ.

Ερ: Για την ενημέρωσή σου το συμβουλευέσαι;

Απ: Όχι το facebook.

Ερ: Όχι αν θες να ψάξεις κάτι συγκεκριμένο, για τα καθημερινά...

Απ: Κους-κους;

Ερ: Κους-κους και νέα, ειδήσεις ανά τον κόσμο και οτιδήποτε.

Απ: Ε, δε θα μπω γι' αυτό το λόγο. Σίγουρα θα δω κάτι και θα ενημερωθώ αλλά δε το κάνω γι' αυτό το λόγο. Σίγουρα θα δω κάποια είδηση, αλλά δεν μπαίνω για να ενημερωθώ.

Ερ: Όσον αφορά τις σχέσεις τον ανθρώπων, βλέπεις απέναντι σου άλλη συμπεριφορά; Δηλαδή μπορεί να σε προσεγγίσουν περισσότερο στο facebook απ' ότι στο δρόμο;

Απ: Ε, ναι. Πιο εύκολα σου μιλάνε στο facebook. Δηλαδή μπορεί να μην έχω ανοιχτό chat, αλλά άγνωστοι πιο εύκολα σου στέλνουν μηνύματα, εισερχόμενα.

Ερ: Ωραία, δεν έχω κάτι άλλο να σε ρωτήσω. Ευχαριστώ πολύ

19^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Γ., 20 ετών, Γυναίκα

Ερ: Γεια σου

Απ: Γεια

Ερ: Έχεις facebook;

Απ: Έχω

Ερ: Πόσο καιρό περίπου το έχεις;

Απ: 3-4 χρόνια

Ερ: Και πως το άνοιξες, θυμάσαι;

Απ: Γενικά είχα σελίδες παρόμοιες στο internet, είχα ξεκινήσει με Hi five, My space και αφού έγινε μόδα το facebook και όλοι είχαν facebook έκανα κι εγώ σελίδα. Απλά μου άρεσε όλο αυτό το διαδικτυακό, οι προσωπικές σχέσεις μέσω διαδικτύου.

Ερ: Και το έμαθες από φίλους που είχαν facebook;

Απ: Ναι, έτσι

Ερ: Και από τότε που το έκανες, βλέπεις να έχεις επηρεαστεί;

Απ: Κοίτα, γενικά δεν είμαι φανατική. Μπορεί να περάσουν μέρες ή και εβδομάδα ολόκληρη και να μην ασχοληθώ με το facebook για να δω τι γίνεται

Ερ: Δηλαδή, άμα βάλεις έναν μέσο όρο, πόσο συχνά μπαίνεις; Πόσο συχνά είσαι on line; Πόση ώρα το χρησιμοποιείς την ημέρα;

Απ: 5 με 10 λεπτά, αφού είμαι φανατική σου λέω! Βασικά, άμα δεις fan του face book το όνομά μου είναι πρώτο....Όταν ήμουν πιο μικρή με ενδιέφερε πιο πολύ. Ίσως, ήθελα να γνωρίσω νέα άτομα και να το παίζω πιο μεγάλη, ότι ξέρω άτομα μέσω internet. Πλέον δεν μου κάνει καθόλου αίσθηση.

Ερ: Το χρησιμοποιείς σαν μέσο επικοινωνίας τώρα;

Απ: Για να γνωρίζω άτομα ή για να μιλάω με τους ήδη φίλους μου;

Ερ: Και τα δύο

Απ: Για να γνωρίζω άτομα όχι, δεν με ενδιαφέρει κάτι τέτοιο μέσω facebook. Αλλά θα κάτσω να μιλήσω μέσω facebook με έναν φίλο μου που σπουδάζει σε άλλη πόλη αντί να μιλήσουμε στο τηλέφωνο

Ερ: Γιατί το προτιμάς αυτό;

Απ: Γιατί είναι πιο εύκολο και είσαι και πιο άνετα, δηλαδή δεν χρειάζεται να είσαι με τις ώρες στο τηλέφωνο ή το κινητό και να μιλάς...θα φας κιόλας, θα πας και μία βόλτα. Το αφήνεις εκεί ανοιχτό και απαντάς και μετά από 10 λεπτά, δεν υπάρχει πίεση χρόνου

Ερ: Σε επηρεάζει στο πως απαντάς και μιλάς στον άλλον;

Απ: Πιο άνετα εννοείς; Κοίτα αν είναι φίλος το ίδιο θα του μιλήσεις είτε μέσω τηλεφώνου είτε μέσω face book. Τώρα αν είναι κάποιος άλλος που γνωρίζεις μπορείς να πεις και κάποια άλλα πράγματα που δεν ισχύουν για σένα, να είσαι τελείως διαφορετικός από ότι είσαι στην πραγματικότητα

Ερ: Φίλο-φίλο ή φίλο-σχέση;

Απ: Απλά γνωστό σου. Άμα γνωρίζεις καινούρια άτομα μέσω face book μπορείς να πεις κι άλλα πράγματα που δεν έχουν σχέση με την προσωπικότητά σου, να παρουσιάσεις κάτι διαφορετικό...

Ερ: Να παρουσιάσεις τον εαυτό σου όπως θέλεις εσύ;

Απ: Ναι

Ερ: Το κάνεις αυτό;

Απ: Όχι, σου λέω γενικά

Ερ: Με το άλλο φύλο το χρησιμοποιείς; Σε βοηθάει;

Απ: Παλιότερα ναι. Είναι και ανάλογα το τι θέλεις. Αν ψάχνεσαι μπορείς άνετα να μπεις στο face book και να βρεις κάτι, πραγματικά

Ερ: ψαχνόσουν παλιότερα; Το έχεις χρησιμοποιήσει έτσι;

Απ: Ναι, παλιότερα ναι. Έχω γνωρίσει άτομο μέσω face book

Ερ: Το χρησιμοποιούσες επειδή ήταν πιο εύκολο να βρεις κάποιον έτσι;

Απ: Πλέον και τα αγόρια και τα κορίτσια αισθάνονται πιο άνετα να προσεγγίσουν ένα άτομο μέσω face book παρά πρόσωπο με πρόσωπο

Ερ: Έχει αλλάξει δηλαδή ο τρόπος που εκφραζόμαστε; Είναι πιο εύκολο έτσι;

Απ: Ναι, εγώ έχω πει ότι μέσα από το face book και όλα τα παρόμοια έχει χαθεί ο ρομαντισμός. Το να βγεις έξω και να αρέσεις σε κάποιον που θα έρθει να σου μιλήσει είναι πολύ δύσκολο, δηλαδή να σε δει να μιλάς με κάποιον γνωστό του και να τον ρωτήσει αν έχεις face book και έτσι να σου μιλήσει ή να δει αν μέσα από το μαγαζί έχεις μπει στο face book και να δει αν έχεις φωτογραφία ή έχεις επισημανθεί σε μία φωτογραφία και έτσι να σου μιλήσει...

Ερ: Είναι τρόπος φλερτ δηλαδή

Απ: Ναι, είναι

Ερ: Εσύ;

Απ: Δεν μου αρέσει εμένα

Ερ: Δεν το έκανες ποτέ;

Απ: Παλιότερα μπορεί να το έκανα αλλά τον τελευταίο χρόνο τουλάχιστον δεν το κάνω καθόλου

Ερ: Τι άλλαξε;

Απ: Εντάξει, άλλαξε ότι πλέον έχω φίλο στη ζωή μου και δεν είναι και ωραίο

Ερ: Ο φίλος σου αυτός ήρθε μέσω face book;

Απ: Όχι, καθόλου . Με είδε, του άρεσα, ήρθε και μου μίλησε, αυτό που έψαχνα. Το έκανε με τον παραδοσιακό τρόπο και σκέψου ότι ενώ είχαμε και οι δύο face book ανταλλάξαμε face book μετά από 4 μήνες και γίναμε φίλοι στο face book

Ερ: Πιστεύεις ότι έχει κάποιους κινδύνους; Είναι ένα μέσο που μπορείς να δημοσιεύσεις πάρα πολλά....

Απ: Ναι και γενικότερα οτιδήποτε «ανεβάζεις» στο facebook που έχει σχέση με σένα υπάρχει περίπτωση να κινδυνεύεις. Ας πούμε μπορεί να χρησιμοποιήσουν μία φωτογραφία σου και να δημιουργήσουν ένα προφίλ κάποιιοι που δεν αντιστοιχεί σε σένα για να μάθουν κάποια κουτσομπολιά , για οτιδήποτε...

Ερ: Εσύ γενικά προσπαθείς να προφυλάσσεσαι και να μην δημοσιεύεις πράγματα από την προσωπική σου ζωή;

Απ: Ναι, ας πούμε εγώ με τον φίλο μου δεν έχουμε καμία φωτογραφία. Οι φίλοι μου και οι δικοί μου άνθρωποι ξέρουν ποιος είναι, δεν θα ανέβαζα ούτε με τα μαγιό ή να είμαστε αγκαλιά ...δεν μου αρέσουν αυτά. Προτιμώ φωτογραφίες πιο απλές, πιο καθημερινές, πιο ρεαλιστικές και ούτε φυσικά προκλητικές

Ερ: Παλιότερα είχες επαφές με άτομα του άλλου φύλου...σου ήταν πιο εύκολο να ανοιχτείς με κάποιον μέσω face book; Σε κάποιον που στην πραγματικότητα δεν θα ανοιγόσουν τόσο πολύ;

Απ: Μπορεί να συμβεί κι αυτό. Δεν θυμάμαι, αλλά μπορεί να έχω μιλήσει σε κάποιον πιο άνετα μέσω face book. Να του έλεγα κάποια πράγματα που ίσως να δίσταζα να πω από κοντά . Γενικά, μέσα από το internet μπορείς να πεις πιο εύκολα πράγματα σε κάποιον παρά αν τον είχες μπροστά σου και ειδικά αν τον έβλεπες πρώτη φορά. Εγώ μπορεί με κάποιον να μιλάω ένα μήνα και να μην τον έχω δει από κοντά και θα του μιλάω άνετα σαν να τον ξέρω χρόνια και άμα βρεθούμε από κοντά να είμαστε πολύ περίεργα...

Ερ: Να είναι ένας άγνωστος...

Απ: Ναι, ακριβώς...ή να είναι τελείως διαφορετικός από ότι πίστευα πως είναι ή μου είχε δώσει να καταλάβω

Ερ: Σου έτυχε ποτέ κάτι τέτοιο; Μία γνωριμία μέσω facebook να εξελιχθεί σε φιλία ή σχέση;

Απ: Όχι, μπορεί να τους έβλεπα μία μέρα και να μην ασχολιόμουν παραπάνω. Δεν μου άρεσε πολύ. Μπορεί να γνώριζα άτομα από άλλη πόλη και να πήγαινα γιατί είμαι και άτομο της εκδρομής και να τους έστελνα μήνυμα ότι είμαι εκεί και να ανταλλάσαμε αριθμούς τηλεφώνου αν συμπαθούσα κάποιους και να του έλεγα να βγούμε για έναν καφέ και μέχρι εκεί. Και μπορεί να ήταν μαζί και η παρέα μου ή και να έρχονταν το άλλο άτομο με την παρέα του, είτε αγόρι είτε κορίτσι

Ερ: Γιατί πιστεύεις ότι το χρησιμοποιεί ο κόσμος και πως το χρησιμοποιεί;

Απ: Πιστεύω ότι για πολλούς το face book είναι εθισμός. Βγαίνουν από το σπίτι και το face book είναι στο κινητό τους, όπου κι αν πάνε face book, check in, να βλέπουν όλοι τι κάνουν....Δεν είμαι σε αυτή την κατηγορία και δεν καταλαβαίνω γιατί το κάνουν. Το έχουν τόση ανάγκη να φαίνονται στους άλλους; Όπου και να πάνε θέλουν να το δείχνουν στους άλλους, το check in συγκεκριμένα και καλά ότι όλη την ώρα είναι έξω και διασκεδάζουν, δεν ξέρω...Υπάρχει και η κατηγορία ανθρώπων που δεν έχουν φίλους και δεν βγαίνουν και ξεφεύγουν μέσω face book

Ερ: Εσένα σε επηρέασε στο πόσο βγαίνεις;

Απ: Όχι, δεν πρόκειται να κάτσω σπίτι και να μη βγω για να είμαι στο face book

Ερ: Τώρα που υπάρχει και οικονομική κρίση και δεν έχει ο κόσμος λεφτά...

Απ: Που λένε ότι εντάξει, έχω και το face book...όχι...

Ερ: Το χρησιμοποιείς μόνο για να επικοινωνείς με φίλους και γνωστούς;

Απ: Κοίτα, και για αυτό γιατί όλοι οι φίλοι μου σπουδάζουν σε άλλες πόλεις . Και σαν κοπέλα κι εγώ θα μπω να δω κανένα κουτσομπολιό και για τις συναυλίες...έχω δει πολλά live μέσα από το face book

Ερ: Ενημερώνεσαι εννοείς;

Απ: Ναι, ενημερώνομαι και για την πόλη και για διάφορα μαγαζιά και να κλείσεις εισιτήριο για κάποια συναυλία ή παράσταση , για την οποία δεν θα μάθαινα από κάπου αλλού παρά μόνο μέσω face book

Ερ: Ανοίγει πόρτες δηλαδή;

Απ: Ναι. Και γενέθλια που ξεχνάς...Δε νομίζω ότι το χρησιμοποιώ για άλλο λόγο

Ερ: Με τα άτομα που επικοινωνείς υπήρξε ποτέ κανένα πρόβλημα ώστε να φτάσεις στο σημείο να διαγράψεις κάποιο άτομο ή να μη θέλεις να του μιλάς;

Απ: Όχι. Δηλαδή να με εκνευρίσει και να το διαγράψω , όχι. Θα πρέπει να είναι κάποια φίλη μου και έχει τύχει να έχω μαλώσει πάρα πολύ μαζί της και αυτή να με έχει διαγράψει από το face book και να μην είμαστε πια φίλες εκεί. Για μένα είναι τραγικό γιατί είναι πολύ εικονικό το facebook, δεν είναι η πραγματικότητα . Με έσβησες σαν φίλη από τη ζωή σου και θέλεις να με σβήσεις και από το facebook; Για μένα είναι κομπλεξικό αυτό

Ερ: Εσύ δεν έχεις σβήσει ποτέ κανέναν;

Απ: Όχι και αυτή τη φίλη μου δεν θα την έσβηνα..., αυτή με έσβησε

Ερ: Ελέγχεις το πώς δέχεσαι φίλους;

Απ: Ναι, δεν έχω πολλούς φίλους για τόσα χρόνια που έχω facebook. Θα δεχτώ μόνο φίλους ή φίλους φίλων ή άτομα από τη σχολή και την πόλη μου...

Ερ: Να ξέρεις δηλαδή ποιος είναι...

Απ: Ναι, να ξέρω για ποιον πρόκειται ή να είναι από τη σχολή και την πόλη

Ερ: Θεωρείς ότι επηρεάζει τη σεξουαλική ζωή; Δηλαδή το πώς απελευθερώνεται ο άλλος σεξουαλικά και να μπορεί να σου μιλήσει πιο άνετα ή να προσπαθήσει να σε «ρίξει» κιόλας ή και τα παιδιά πως μπορεί να απελευθερώνονται

Απ: Ναι, είναι ένας τρόπος για να απελευθερώνονται σεξουαλικά τα άτομα γιατί είναι εικονικό. Δεν έχεις αυτή την άμεση επαφή και είσαι πίσω από μία οθόνη

Ερ: Και μπορείς να είσαι οποιοσδήποτε...

Απ: Ναι

Ερ: Πως φαντάζεσαι ότι θα είναι το facebook σε 5-10 χρόνια και εμείς μαζί σε σχέση με το facebook;

Απ: Πιστεύω ότι θα υπάρχει κάμψη στο facebook γιατί όπως βλέπεις βγαίνουν καινούριες σελίδες, για παράδειγμα το twitter....

Ερ: Ναι, αλλά είναι τελείως διαφορετικό....

Απ: Δεν το ξέρω αλλά γενικά θα έχει κάμψη και θα το βαρεθούν κιόλας , μόδα είναι...

Ερ: Θα το βαρεθούν γιατί θα υπάρξει κάτι άλλο ή γενικά;

Απ: Κοίτα, αυτές οι σελίδες υπάρχουν από παλιά...θα το βαρεθούν γιατί θα βγει κάτι καινούριο...

Ερ: Δηλαδή πάντα θα υπάρχει κοινωνική δικτύωση;

Απ: Ναι, θα υπάρχει κοινωνική δικτύωση

Ερ: Ωραία, ευχαριστώ πολύ

Απ: Κι εγώ

20^H ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

A., 22 ετών, Γυναίκα

Ερ: Λοιπόν για πες, έχεις facebook;

Απ: Έχω

Ερ: Πόσο καιρό το έχεις;

Απ: 3 χρόνια

Ερ: Γιατί τόσο πολύ;

Απ: Η αλήθεια είναι ότι μου το έφτιαξε μία φίλη μου για να μιλάμε και έτσι ξεκίνησε. Είχαν αρχίσει και πολλοί άλλοι να έχουν facebook...

Ερ: Πρώτη φορά που άκουσες για το facebook;

Απ: Από φίλες μου που είχαν ήδη και η μία έκατσε και μου το έφτιαξε κιόλας

Ερ: Στην αρχή δηλαδή δεν ήξερες καθόλου να το χειρίζεσαι;

Απ: Καθόλου, καθόλου

Ερ: Και πως σου φαίνονταν στην αρχή;

Απ: Η αλήθεια είναι πως δεν ήθελα να μπλεχτώ γιατί ήμουν Γ λυκείου και λόγω του διαβάσματος δεν μπορούσα να ασχοληθώ ιδιαίτερα και φοβόμουν μη παρασυρθώ στην αρχή ενώ μετά που πέρασα στη σχολή άρχισα να το σκέφτομαι

Ερ: Γιατί να παρασυρθείς;

Απ: Γιατί σου τρώει πολύ χρόνο και είναι άλλος κόσμος το διάβασμα και άλλος κόσμος το facebook και κυρίως λόγω του διαβάσματος πιο πολύ

Ερ: Όταν το έφτιαξες κατάλαβες αμέσως πως λειτουργεί ή δυσκολεύτηκες στην αρχή;

Απ: Δυσκολεύτηκα γιατί δεν τα ήξερα όλα. Στην αρχή δεν το χρησιμοποιούσα πολύ και έμπαινα για να χαζέψω ό,τι μπορούσα, μετά άρχισα και να μιλάω και με τους υπόλοιπους και μετά από 3 μήνες ήξερα να το χειρίζομαι καλά

Ερ: Τι εννοείς χάζευες;

Απ: Έμπαινα στα προφίλ όσων ήξερα και όσους φίλους είχα

Ερ: Κατά μέσο όρο πόσο το χρησιμοποιείς την ημέρα;

Απ: Καταρχήν όσο είμαι σπίτι μπαίνω κάθε μέρα και αν μπω σπίτι στο ενδιάμεσο για λίγο θα τον ανοίξω τον υπολογιστή και θα μπω για 5 λεπτά. Συνήθως κάθε μέρα εκτός αν τύχει κάτι και λείπω όλη μέρα. Το βράδυ μπαίνω πιο πολύ και κάθομαι μισή ώρα, μία ώρα ανάλογα αν θα βρω κάποιον από τους φίλους μου για να μιλήσουμε για κάτι και να σχολιάσουμε κάτι

Ερ: Το θεωρείς μέσο επικοινωνίας ή μπαίνεις για να τσεκάρεις αν σου έχουν κάνει like και τα σχόλια σε αυτά που έχεις «ανεβάσει»;

Απ: Αρχικά μπαίνω για να δω αν με χρειάζεται κάποιος γιατί μου στέλνουν μήνυμα στο facebook λόγω της οικονομικής κρίσης και λόγω της σχολής. Δεύτερον θα κοιτάξω για τα σχόλια και όλα αυτά και τρίτον θα δω αν είναι κάποια φίλη μου να μιλήσουμε

Ερ: Μπαίνεις με την ίδια συχνότητα που έμπαινες και στην αρχή;

Απ: Στην αρχή που δεν το ήξερα δεν έμπαινα και τόσο και αργότερα έμπαινα πολύ περισσότερο και για προσωπικούς λόγους, ένα αγόρι ...και προσπαθούσα να κοινωνικοποιηθώ και στη σχολή πόσο μάλλον που ήμουν πρωτοετής και σε άλλη πόλη

Ερ: Δηλαδή έχει και θετικές επιδράσεις το facebook για σένα

Απ: Και θετικές και αρνητικές, πιο πολύ μνήμες αρνητικές. Στην αρχή λόγω της κοινωνικοποίησης έκανα πολλά αγόρια από τη σχολή που μου έστελναν αιτήματα φιλίας και μετά μου έπιαναν την κουβέντα και δεν τους ήξερα και όλο αυτό δεν πήγαινε κάπου και δεν ένιωθα καλά οπότε έχω περιοριστεί στους φίλους και τις φίλες που έχω

Ερ: Πόσους φίλους έχεις;

Απ: Έχω γύρω στους 370 αλλά είναι και παιδιά από το γυμνάσιο και το δημοτικό με τα οποία δεν μιλάμε και ιδιαίτερα

Ερ: Και τους 370 τους ξέρεις σε φιλικό επίπεδο;

Απ: Με το 70% μιλάμε αν και όχι συνέχεια, το υπόλοιπο 30% είναι παλιοί συμμαθητές και φίλοι γνωστών που μπορεί να βρεθούμε για καφέ μία στο τόσο

Ερ: Οι φίλοι που κάνεις καθημερινά παρέα έχουν όλοι face book;

Απ: Όχι, το 60% έχει γιατί δεν θέλουν να μπλεχτούν και για αυτά που έχουν ακούσει αλλά δεν είναι και αυτού του τύπου και δεν θέλουν να κοινωνικοποιηθούν πιο πολύ και φοβούνται και κάποιους κινδύνους γιατί δεν είναι και ό,τι πιο ασφαλές

Ερ: Εγκυμονεί κινδύνους;

Απ: Ναι, ειδικά για την ηλικία κάτω από 20 χρονών έχει πολλούς

Ερ: Θα έπρεπε δηλαδή να υπάρχει ένα όριο ηλικίας;

Απ: Θα έπρεπε να είναι από 18 και πάνω γιατί και η μικρή μου αδερφή που έχει και είναι Α γυμνασίου προσθέτουν και καθηγητές τους που πολλές φορές μπλέκεται το προσωπικό με το επαγγελματικό και χάνεται το όριο και τους θεωρούν φίλους και οι καθηγητές μπορεί να είναι και 60 χρονών. Είναι και χάσιμο χρόνου γιατί κάθονται και λένε χαζομάρες και μπορεί να παρασυρθούν και από άλλους τα πιο μικρά παιδιά

Ερ: Δημιουργεί ή ενδυναμώνει τη σεξουαλικότητα στις ηλικίες αυτές; Τα παιδιά στην ηλικία των 15 έχουν ορμές και περιέργεια για το σεξ και θέλουν να πειραματιστούν. Το face book τι ρόλο παίζει σε αυτό;

Απ: Η αλήθεια είναι ότι από τότε που το έφτιαξα μέχρι σήμερα έχουν αλλάξει πολλά και έχουν δημιουργηθεί και πολλά άλλα ενώ τότε σχεδόν κανείς από το λύκειο δεν είχε facebook. Τώρα έχουν από το δημοτικό και αν το αγόρι και το κορίτσι είναι και λίγο όμορφα και ανεβάζουν φωτογραφίες με μαγιό είναι και λίγο προκλητικό. Σήμερα ανεξάρτητα από την ηλικία όλοι σκέφτονται πρώτα αυτό. Το θέμα της σεξουαλικότητας είναι πολύ βασικό και υπάρχουν άτομα που λόγω έλλειψης εμπειρίας ή από ανασφάλεια μπορούν να μπλέξουν κιόλας. Τα κορίτσια κυρίως που είναι πιο αφελή αλλά και τα αγόρια προσέχουν λίγο περισσότερο

Ερ: Άρα απλά ενδυναμώνει μία κατάσταση που ήδη υπάρχει...

Απ: Πολλά παιδιά στο γυμνάσιο και το λύκειο θα μπουν στο facebook, θα προβάλλουν τη σχέση τους και αν χωρίσουν πάλι μέσω face book θα προσπαθήσουν να βρουν κάποιον άλλον.

Ερ: Χάνεται δηλαδή και κάθε έννοια ρομαντισμού...

Απ: Ναι, αν μου αρέσει κάποιος σε ένα μαγαζί θα μπω στο facebook από το μαγαζί και θα δω φωτογραφίες και αν τον βρω να του στείλω αίτημα φιλίας από κει. Από τα κινητά φτάσαμε στην απρόσωπη επικοινωνία που δεν ξέρεις καν αν αυτός που σου μιλά είναι άνδρας ή γυναίκα και πόσο μάλλον τι άνθρωπος είναι. Οι μισοί λένε ψέματα μόνο και μόνο για να προσελκύσουν τον άλλον

Ερ: Παρατηρείς ότι τα κοριτσάκια των 15 χρόνων είναι πιο προκλητικές από τις κοπέλες στα 25 και δείχνονται περισσότερο;

Απ: Και εμείς έχουμε περάσει από την ηλικία αυτή αλλά δεν ήμασταν τόσο αυθόρμητες, τόσο ανοιχτές και ακόμα και αυτές που δεν το έκαναν στα 16 θα το κάνουν αργότερα στα 20 σαν απωθημένο. Και η κοινωνία είναι υπεύθυνη για αυτό και το face book διαφημίζεται μέσα από την τηλεόραση και μέσω internet και το πρώτο που θα σε ρωτήσει κάποιος είναι αν έχεις facebook και όχι το νούμερο του κινητού σου για να δει το ιστορικό σου, τις παρέες σου, που είσαι, φαίνονται όλα μέσα

Ερ: Εσύ προσωπικά δεδομένα αφήνεις να φαίνονται στο facebook;

Απ: Εντάξει δεν θεωρώ κακό να ξέρει κάποιος από πού προέρχεσαι και διακοπές, αν έχω κάνει κάπου...δεν υπάρχει κάτι πιο προσωπικό

Ερ: Δηλαδή δεν εκφράζεσαι μέσω του face book;

Απ: Μέχρι πριν ένα χρόνο εκφραζόμουν πολύ εύκολα και έκανα τα πάντα μέσω face book

Ερ: Αν δε σε σχολίαζε κανείς, θα σε πείραζε;

Απ: Δεν το έκανα για αυτό το λόγο αλλά το σκεφτόμουν κι αυτό

Ερ: Αν δηλαδή σου συνέβαινε ένα περιστατικό και το έλεγες στο face book, θα σε πείραζε να μην το σχολιάσει κανείς;

Απ: Η αλήθεια είναι ότι πάντα το σχολίαζαν ακόμα και με δύο γραμμές και οι φίλες μου που θα το ξέρουν ναι θα μου κάνουν ένα like αλλά μία -δύο φορές με πείραζε που είπα κάτι και με σχολίαζαν λίγο παράξενα

Ερ: Και γιατί το έγραφες στο face book αντί να το πεις;

Απ: Γιατί δεν βρίσκεσαι πολύ συχνά με τον άλλον και περιμένεις να ανταλλάξετε τα νέα σας μέσα από το face book

Ερ: Δηλαδή, τώρα όταν σου συμβαίνει κάτι θα το μάθουν και οι 370 φίλοι που έχεις ενώ αν το πεις σε μία φίλη σου θα το μάθει μόνο εκείνη

Απ: Αρχικά πρώτα το έλεγα και μετά το έγραφα γιατί όταν σου συμβαίνει κάτι δεν είσαι πάντα δίπλα στον υπολογιστή για να το γράψεις, θα μιλήσεις και σε κάποιον ενδιάμεσα. Τώρα πια δεν το αναφέρω, πιο πολύ έτσι σαν χαζομάρα...

Ερ: Τι σε έκανε να αλλάξεις στάση;

Απ: Η αλήθεια είναι ότι όσο περνούν τα χρόνια καταλαβαίνεις κάποια πράγματα και προσπαθείς να προλάβεις κάποιους κινδύνους και να μην ανοίγεις τόσο και μάλιστα πριν λίγο καιρό είχα σβήσει το face book γιατί ένιωθα ότι το κοιτάνε πολλοί και μετά μου ζήτησαν κάποιες φίλες μου να το ανοίξω ξανά και έτσι τώρα το χρησιμοποιώ ακόμα αλλά υπάρχουν στιγμές που θέλω να μιλήσω για κάτι άσχετο και όχι για κάτι προσωπικό

Ερ: Το γεγονός ότι κλείστηκες στον εαυτό σου τώρα έχει να κάνει και με περιστατικά που έγιναν στο face book και σε πείραξαν;

Απ: Υπήρχαν στιγμές που έβλεπα παιδιά να μοιράζονται τα πάντα στο face book και απορούσα που δεν είχαν προσωπική ζωή και πόσο μάλλον που ο οποιοσδήποτε μπορεί να έχει πρόσβαση στο περιεχόμενο των λόγων σου και δεν έχεις πια κάτι προσωπικό που να λες ότι είναι μόνο για μένα. Και σκέφτηκα ότι δεν θέλω να καταντήσω έτσι και άρχισα να κόβω πολλά, σταμάτησα και να «ανεβάζω» πολλές φωτογραφίες

Ερ: Τραγούδια «ανεβάζεις»;

Απ: Όχι τόσο συχνά όπως πριν αλλά «ανεβάζω»

Ερ: Είναι ένας τρόπος να καταλαβαίνουν και οι άλλοι λίγο τον χαρακτήρα σου

Απ: Ναι, εντάξει αλλά «ανεβάζω» πολλά είδη μουσικής

Ερ: Αν κάποια στιγμή ο δημιουργός του το διέγραφε τελείως, θα σε επηρέαζε;

Απ: Όχι ιδιαίτερα αφού όπως σου είπα το έσβησα και μόνη μου και δεν με ένοιαζε αφού με το κινητό μου μπορούσα να επικοινωνήσω με όποιους ήθελα και δεν έτρεχα να ανοίξω τον υπολογιστή και να δω τα σχόλια που μου έχουν κάνει. Όποιος πραγματικά ήθελε να με βρει θα έβρισκε τον τρόπο. Βέβαια το άνοιξα ξανά γιατί είχα τα παράπονα από τις φίλες μου που είναι μακριά και τα λοιπά

Ερ: Δηλαδή είναι εξάρτηση το face book;

Απ: Είναι εξάρτηση και μάλιστα άσχημη πολύ γιατί μπορεί να βλάψεις εκτός από τον εαυτό σου και άλλους και είναι ανεξέλεγκτο και ειδικά όταν μιλάς στο

chat...είναι κατά τη γνώμη μου και από ναρκωτικά το χειρότερο, όποιος έχει κολλήσει δεν ξεκολλάει

Ερ: Άλλα μέσα επικοινωνίας διαδικτυακά χρησιμοποιείς;

Απ: Χρησιμοποιώ το msn για να μιλάω με δύο φίλες μέσω κάμερας και το skype για να μιλάω με τον αδερφό μου που είναι στη Γαλλία. Ξεκίνησα και το twitter αλλά το έσβησα κατευθείαν γιατί δεν ήξερα να το χρησιμοποιώ και γιατί έλεγα ότι έχω ήδη face book που δεν το πολύ θέλω και κάποια στιγμή θα το σβήσω δεν υπάρχει λόγος να το έχω

Ερ: Θεωρείς ότι το twitter είναι υποδεέστερο του face book;

Απ: Ναι, καταρχήν είναι το δεύτερο που βγήκε και να αρχίσω με κάτι ενώ πάω να σβήσω το άλλο είναι υπερβολικό

Ερ: Η οικονομική κρίση θεωρείς ότι έχει επηρεάσει τη συχνότητα με την οποία μπαίνουν οι άνθρωποι στο face book;

Απ: Το ανέφερα και πριν ότι πολλές φίλες μου που δεν έχουν λεφτά για κάρτα μου στέλνουν μηνύματα μέσω face book

Ερ: Ή και κάποιος που δεν έχει λεφτά να κάτσει στο σπίτι...

Απ: Δεν έχω παρατηρήσει να κλείνονται στο σπίτι κάποιιοι που πριν ήταν όλο έξω, τουλάχιστον προς το παρόν

Ερ: Έχεις κάτσει ποτέ Σάββατο βράδυ μέσα για να δεις πόσοι φίλοι σου είναι on line;

Απ: Παρασκευή και Σαββατοκύριακο είναι οι περισσότεροι

Ερ: Δεν σου κάνει εντύπωση;

Απ: Το έχω συνηθίσει πια γιατί το κάνω κι εγώ αφού τις μέρες θα βρει κάποιος περισσότερο χρόνο

Ερ: Εννοώ αντί να βγουν έξω για Σάββατο βράδυ...

Απ: Ναι, ναι αλλά δεν το σκέφτομαι και πολύ γιατί κι εγώ είμαι πολύ του σπιτιού και θα κάτσω μέσα δίχως να υπάρχει θέμα και θα δω μια ταινία

Ερ: Άλλωστε οι φοιτητές δεν έχουν Σάββατα και Κυριακές

Απ: Αυτό σου λέω, άμα θέλεις βγαίνεις κάθε μέρα και περιμένω να δω πιο πολλούς μέσα κατά το τριήμερο

Ερ: Παιχνίδια έπαιζες ;

Απ: Έπαιζα ναι αλλά τώρα έχω πολύ καιρό να παίξω. Έπαιζα τάβλι και ένα με ερωτήσεις , παιχνιδολέξεις και κάτι τέτοια που μου προσφέρουν και κάτι, τώρα θα παίξω μόνο αυτό με τις ερωτήσεις. Επίσης, από ένα σημείο και μετά αρχίζεις και πληρώνεις οπότε δεν...

Ερ: Όταν έχεις ένα πρόβλημα προτιμάς να το πεις μέσω face book ή να το πεις προσωπικά σε κάποιον ;

Απ: Αν τσακωθώ με μία φίλη μου ή από το τηλέφωνο ή από κοντά αλλά μία φορά το έκανα και στο face book για να με συγχωρέσει κάποιος αλλά προτιμώ να μιλάω από το κινητό αλλά όχι μέσω μηνυμάτων, κανονικά .Τα μηνύματα δεν μου αρέσουν ούτε στο face book ούτε στο κινητό και είναι πιο απρόσωπα

Ερ: Έχεις ανοιχτεί ποτέ σε κάποιον που δεν ήξερες ανοιχτά;

Απ: Συνήθως είναι ή φίλοι φίλων ή φίλων αδερφών, είναι λίγο πιο μακρινοί αλλά όχι άσχετοι και έχει τύχει μία –δύο φορές αλλά πιο πολύ λέω για τα βάσανα της σχολής και όχι τόσο πολύ προσωπικά

Ερ: Τα προσωπικά σου με ποιόν τα μοιράζεσαι πιο εύκολα;

Απ: Πιο εύκολα με τις φίλες μου και από εκεί θα ζητήσω και βοήθεια και μετά με κάποιον φίλο μου που με ξέρουν πολύ καλά και μιλάμε καθημερινά

Ερ: Σου έχει ανοιχτεί ποτέ κάποιος που να μην τον ξέρεις πολύ καλά;

Απ: Όχι, δεν έχει τύχει

Ερ: Έχεις βγει ποτέ ραντεβού με κάποιον που γνώρισες από το face book;

Απ: Ένα αγόρι που μου άρεσε ήταν φίλος φίλων και μέσω face book τον γνώρισα πιο πολύ και αρχίσαμε να μιλάμε από εκεί και μετά βγήκαμε αλλά δεν έχει τύχει να μην ξέρω κάποιον καθόλου και να βγούμε

Ερ: Θα έβγαινες ποτέ με κάποιον που είναι φίλος φίλων αλλά πολύ μακρινός και όχι τόσο φίλος τους;

Απ: Όχι, δεν το κάνω. Μου ζήτησε κι άλλο παιδί να βγούμε αλλά αρνήθηκα γιατί δεν νιώθω άνετα να βγω με κάποιον που δεν ξέρω τίποτα για αυτόν, ούτε από πού είναι ή πως είναι σαν άνθρωπος. Πολλές φορές πιστεύω ότι πρέπει να προλαβαίνω κάποιους κινδύνους από τότε που πέρασα στη σχολή για να μη μετανιώσω μετά και μετανιώνω πολύ εύκολα

Ερ: Φοβόσουν ότι μπορεί να σε ξεμονάχιαζε και τέτοια;

Απ: Όχι, δεν φοβάμαι τέτοια πράγματα απλά επειδή δεν θέλω να μετανιώσω για κάτι ή να έρθω σε δύσκολη θέση αν και δεν το σκέφτομαι συχνά γιατί έχω αρνηθεί τέτοιες προτάσεις. Και όσες φορές βρέθηκα σε τέτοιες συναντήσεις υπήρχε και κάποιος άλλος μαζί μου και νομίζω ότι δεν έχει και νόημα

Ερ: Φιλία έχεις δημιουργήσει από το face book;

Απ: Ναι, πολλές φίλες μου ήταν φίλες φίλων και τις γνώρισα από το face book αρχικά και κάναμε καλή παρέα και μετά μέσω τηλεφώνου. Μετά από καιρό βρεθήκαμε και από κοντά. Την πρώτη φορά που συνάντησα μία από κοντά ενώ την ήξερα ένιωσα κάπως αμήχανα αλλά μετά κάναμε πολύ καλή παρέα

Ερ: Ενημερώνεσαι μέσα από το face book;

Απ: Ενημερώνομαι και για τη σχολή από άλλες φοιτήτριες, για ειδήσεις και οτιδήποτε γιατί δεν βλέπω γενικά τηλεόραση

Ερ: Σε ευχαριστώ πολύ

Απ: Κι εγώ